

T-H K.

I. 484.

Donatus

~~J H 12~~

~~484~~

RMK I.

484.

Hiatt: Carl. és 3 tylan.
lev; 12-8 lev., s a végén
a 395. - 415. l. -

Contra: ^{11/12} 15 tylan. lev.
La Bby-5 lev.

5 bizonyoságot teszen felőle, h **ATT** utnak
 kak voltanak az igaz hitr sága az
 nittattak, hogy az mennyok ölet
 dolgait értenek es mind az reatio
 riakbol ki tetzik, sem Peter: o
 zaiok nem mentenek vala: min
 közzül is senki. Nem szükség Isten
 Anyaszent-egyházaknak eleik Isteni tna
 Ordinaria successiot, az ázerent egies
 más utan valo követhözést neza, tetzik k

Annak felette holot az **T**aligh: csó min
 rög Ecclesiaknak, szinten ollyá ók így me
 vala régen, mint az Romainak, ; utan valo ko
 staloktul es azok utan valoktul es csak egy P
 Püshököktül rendeltettenek: miért az az, az ó r
 követhözésnek törvényt nem küben: sőt többire,
 tiak mint Roma magoknak: **T**alofagra: avagy
 es a rajagga **T**alofaga csuztanak be: avagy
 masnak irigységeből valasztattanak, avagy penzem
 vöttek magoknak ez böcsületet. Mint ez az ó ma
 gok Historiaiból is megh tetzik.

Az Masodik kerdesre mennyünk: El eshetnek
 es vetkeszhetneké azok, kik az Apostalok utan
 Ordinarié, az az, rend szerént követhoznek:
 avagy penig az ó tudományoknak, nem küemben
 mint az szent írásnak hinni kellé: Az utolsót fe
 lette igen allattiak az Papijak: de ha az megh en
 gettetik, minden ó tevelygeseket könnyen megh ol
 talmazhattiak, es minket Eretneköknék megh
 gyöznek lenni. De mi azokat, kiknél az Ord
 naria successio, az rend szerint egymás utan va
 lo követhoz

T-H K.

L. 484.

EFATIO.

udni illik az Romai Anya-
ppen az Ordinaria suca
rent egy más utan valo kő

Donata

~~T-H K~~
484

Hiazzik: Carl

lev: 1786

395. - 415.

künk vetik előnkben Peternek
ulatafokat, kik között egyik-
tendeigh tanítot volna: mind az
tetet volna megh, az semmire
ogy Pal tanítot es szorgalma-
rvan ket esztendeig Romabā,
jen, hanem mint egy rabnak, ne-
ban kellett lenni, es így csak azo-
ientenek tanithatná. Ephesumban
gesz esztendeig, szabadon, hiven,
hal, eyel es nappal egygyenkert ő-
intvén nem szünt meg tanítani:
mbol el menven. Act: 20. bis

Alta
Gonra: 15 golan. lev.

LaBB4-5 lev

bodogságnak semmi bizonsága az
 Iyen sok hívek es artatlanok öle-
 minemű itélet következzék reaio-
 23. meg magyarázza. Annak-ol-
 artatlan vér Romában ontatot, es ő er-
 öntattatik ki, annijval inkább az Isten-
 haladatlanfága: nem az igaz Isteni
 való kegyessége, avagy rend szerént egie-
 való követközfésének bizonsága, tetzik ki.

Az első kérdésről elég eddigh: csak min-
 hozza adni, esoda dologh hogy ők így mink-
 csekedni az rend szerént egymás után való kö-
 közzessel, holot ennij időtül fogva csak egy Fszes-
 sem mutathatnak, ki rend szerént, az az, az ő
 gulaiók szerént ment volna az tizeben: sőt többire,
 avagy fegyverrel mentenek ez meltofságra: avagy
 esalardsaggal es alaokfaggal csuiztanak be: avagy
 masnak irigysegeből valasztattanak, avagy penzen
 vőttek magoknak ez böcsületet. Mint ez az ő ma-
 gok Historiaiból is meg tetzik.

Az Masodik kérdésre mennyiünk: El eshetnek
 es vetkeszhetneke azok, kik az Apostolok után
 Ordinarié, az az, rend szerént következzék:
 avagy penig az ő tudományoknak, nem kélemben
 mint az szent írásnak hinni kellé: Az utolsót fe-
 lette igen allattiak az Papijak: de ha az megh en-
 gettetik, minden ő tevelygeseket könnyen meg ol-
 talmazhattiak, es minket Bretnekőknek meg
 győznek lenni. De mi azokat, kiknél az Ordia-
 naria successio, az rend szerint egymás után va-
 lo követé

CAEFATIO.

megh bizonyittiuk, hogy vetkez-
 tenek is gyakorta. Noha az Iesui-
 z ó rend szerént egymás után va-
 neltségával, ruhazattiával, ha-
 etesekkel, mondgyak az Sidoktul
 mi. De mi megh azt mondgyuk,
 nagy külembfegh vagyion, az Sidok-
 z O Testamentomban volt, Ordinaria
 iok, az az, rend szerént egymás után
 közefek avagy be szallasok, es az Papi-
 t. Az Sidoknál Istennek parancsolattia
 hogy az fő Papok, egyedül csak az Aáron
 nepe között rendeltetnének, es mindnyiaan
 kik az ő haza nepeből nem volnának, ez nagy
 eltsagbol ki rekesztetnének. Az Romai-aknak
 erről semmi parancsolatok nincsen, meg sem mu-
 tathattiak. Annak felötte nem azon egy ház nepe-
 ből valasztatnak hanem minden nemzetsegekből,
 az kik nagyobb csalardsaggal es alnoksaggal ma-
 gokat ez tiztben be ferkeztethetik.

Sőt ha meg gondollyuk, még azokis, kiknél az O
 Testamentomban az Ordinaria successio, az az,
 rend szerént egymás után való be szallas volt, vet-
 keztenek: sokkal inkább az Romaiak kiknél csak
 tettetés successio vagyion, vetkezhetnek. Hoz-
 zunk példákat erre elő.

Exod: 28. Aáron Pap az ő negy fiaival, Na-
 dab, Abihu, Eleazar, Ithamar, el hivattatnak az
 Papsagnak tisztire. Az fel kenésnek modgyat meg
 írta, Exod: 29. Noha penig Aáron az fő Papsagra
 hivatta.

PRAEFATI

hivattatott, kenettetôt es erősi
azon által, sem az fő Papság, sem
segite, hogy mind magat, s-mi
balványozással meg ne ferteztet
az ő esetie Cap. 31. Moyses bőven
vált az fő Papnak az ő tökéletes
szülôt fiainak penigh, kikre néz vala
az fő Papság, sokkal aláb valo allap
Mert ôk, mikor az Isten parancsolattia
gen tűzzel aldoznának, az tűztől, mi
horátul ki mene, meg emesztetének. Ill
tet vagyon ám Istentől az rend szerént valo
közefre, hogy egyenlőkeppen, avagy megh
ban, hogy nem egyebeket, ha vetkeznek, m
büntet.

Sam: lib. I. cap. 4. Az fő Pap Eli az ő ket fia
val felette igen meg büntettetik. Eli az nagy enges
delmességert, mellyel vala fiaihoz minden bünök
ben, fiai penig az sok bünökért, mellyekkel mind
magokat mind aldozattiokat, s-mind penig az Istens
nek sz. Templomát meg fórtóztôttek vala. Tovab
ba az Prophetaknál kik ellen lehetnek Istennek töb
prædikatioi, fenyôgetô szavai, mint az Papok el
len: kik az ő tisztekben igazan el nem iarnak.

Noha peniglen, az rend szerént egy mas után
valo követközesnek, az O Testamentomban, nagy
meltosága vala: mikor tudni illik, az ő tisztekben
igazan iarnak vala el, ugy hogy, meg az Kiralyok
nal is fellyeb vala az ő meltóságok: mind azon al
tal, valamenyszer az Papok tisztekben, hátra allot
tanak.

R A E F A T I O.

yekre inkább s meltsóságokra, hogy
 ek akarattira nésztenek, igen meg
 Az mint Isten-is, hogy meg mutatná
 d szerént való követközéshez, sem
 az Templomhoz, nem volna kőtea
 is haragiat bűnökkel fel gerieztének:
 ent való követközést, ideig fel ben szá
 személyeket, kik azt magokhoz kötelez
 ilik vala lenni, resz szerent fegyverrel,
 ent ehseggel, resz szerent döggel öle meg:
 ket rabsagra vinni engede: vegezetre az
 os es Templomot, meg venni, el pradalni, fel
 ani, es el pusztítani az Assyriusok által hagiá.
 isból azért ki tetzik, hogy azok, kik az rend
 cerent egy mas utan valo be szallással dicsekednek
 vetkezhetnek es vetkeznek is:

Masodszor, hogy az rend szerént egy mas utan
 valo be szallas Istennel keveset fogion, mikor az sze
 mely, hitetlenséggel es bűnnel magát megh főtőz
 teti, meg tetzik: mert akkor az szemelt, az Ordina
 naria successio, nem hogy az vétektől megh szá
 baditaná, de sőt nagyobb büntetéfre is meltova tes
 szí. Mint ezt az Vy Testamentomban, Ianosnak, es
 Christusnak, az Phariseusok es Papi feiedelmek el
 len valo vetelkedesi meg mutattiak. Ioh: 1. Mat. 21.
 Aft: 4. Matt: 13. Etc: mellyeket rövidségnek oka
 ért el hagyok. Mind ezek azért így lévén, semmi
 vegezéseknek, rendeleteknek, tudományoknak, mi
 vel hogy az sz. irással mindenben ellenkeznek, nem
 kel helt adni, sem úgy mint az sz. irást be venni, ha
 nem in

PRAEFATIO

nem inkább tellyességgel utalni, eutnak
meg kel vetni.

Harmadik kérdés ez: Az rend
utan valo be szállásnak mi volta, mi
melybenné az helybenné, avagy alo.

Igaz voltában: Az Romaiak az s-ö en
egy mas utan követkösztenek allattiak: me

pen az O Testamentomban az volt az rend
egy mas utan valo be szállas, mikor az meg

helyében, felebarattia, avagy fia, avagy rok
be szállittatot: kik mind eredetöket rendel min

Aaron Papigh fel vihettek. Vgy az Romaiak
szerént valo be szállásnak azt tartiak, mikor Pa

magát az tisztben be szállani Peter utan rend sze

rént meg mutathattia. Es így nem csak az Apostas

lok utan valoknak mondgyak magokat, de még az

töb Ecclesiaknal is fellyeb valoknak kétképpen tar

tiak magokat. Először mert az szent lelektül úgy

meg aiandekoztatot hogy nem vetkezhetik: Masod

szor, mert az töb Ecclesiak szükségkeppen tartoz

nak engedelmefféggel neki. Ebből így argumentál

nak ellenönk: Nincsen ez egész földön oly Anya

szent-egyhaz, mely az ő rend szerént egy mas utan

valo be szállásat, úgy fel vihetne az Apostalokigh,

T

I

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

IX

X

XI

XII

XIII

XIV

XV

XVI

XVII

XVIII

XIX

R A E F A T I O.

1. *Yas*
 2. *Donat*
 3. *F*
 4. *4*
 5. *Hidz*
 6. *p*
 7. *1*
 8. *2*
 9. *3*
 10. *4*
 11. *5*
 12. *6*
 13. *7*
 14. *8*
 15. *9*
 16. *10*
 17. *11*
 18. *12*
 19. *13*
 20. *14*
 21. *15*
 22. *16*
 23. *17*
 24. *18*
 25. *19*
 26. *20*
 27. *21*
 28. *22*
 29. *23*
 30. *24*
 31. *25*
 32. *26*
 33. *27*
 34. *28*
 35. *29*
 36. *30*
 37. *31*
 38. *32*
 39. *33*
 40. *34*
 41. *35*
 42. *36*
 43. *37*
 44. *38*
 45. *39*
 46. *40*
 47. *41*
 48. *42*
 49. *43*
 50. *44*
 51. *45*
 52. *46*
 53. *47*
 54. *48*
 55. *49*
 56. *50*
 57. *51*
 58. *52*
 59. *53*
 60. *54*
 61. *55*
 62. *56*
 63. *57*
 64. *58*
 65. *59*
 66. *60*
 67. *61*
 68. *62*
 69. *63*
 70. *64*
 71. *65*
 72. *66*
 73. *67*
 74. *68*
 75. *69*
 76. *70*
 77. *71*
 78. *72*
 79. *73*
 80. *74*
 81. *75*
 82. *76*
 83. *77*
 84. *78*
 85. *79*
 86. *80*
 87. *81*
 88. *82*
 89. *83*
 90. *84*
 91. *85*
 92. *86*
 93. *87*
 94. *88*
 95. *89*
 96. *90*
 97. *91*
 98. *92*
 99. *93*
 100. *94*
 101. *95*
 102. *96*
 103. *97*
 104. *98*
 105. *99*
 106. *100*
 107. *101*
 108. *102*
 109. *103*
 110. *104*
 111. *105*
 112. *106*
 113. *107*
 114. *108*
 115. *109*
 116. *110*
 117. *111*
 118. *112*
 119. *113*
 120. *114*
 121. *115*
 122. *116*
 123. *117*
 124. *118*
 125. *119*
 126. *120*
 127. *121*
 128. *122*
 129. *123*
 130. *124*
 131. *125*
 132. *126*
 133. *127*
 134. *128*
 135. *129*
 136. *130*
 137. *131*
 138. *132*
 139. *133*
 140. *134*
 141. *135*
 142. *136*
 143. *137*
 144. *138*
 145. *139*
 146. *140*
 147. *141*
 148. *142*
 149. *143*
 150. *144*
 151. *145*
 152. *146*
 153. *147*
 154. *148*
 155. *149*
 156. *150*
 157. *151*
 158. *152*
 159. *153*
 160. *154*
 161. *155*
 162. *156*
 163. *157*
 164. *158*
 165. *159*
 166. *160*
 167. *161*
 168. *162*
 169. *163*
 170. *164*
 171. *165*
 172. *166*
 173. *167*
 174. *168*
 175. *169*
 176. *170*
 177. *171*
 178. *172*
 179. *173*
 180. *174*
 181. *175*
 182. *176*
 183. *177*
 184. *178*
 185. *179*
 186. *180*
 187. *181*
 188. *182*
 189. *183*
 190. *184*
 191. *185*
 192. *186*
 193. *187*
 194. *188*
 195. *189*
 196. *190*
 197. *191*
 198. *192*
 199. *193*
 200. *194*
 201. *195*
 202. *196*
 203. *197*
 204. *198*
 205. *199*
 206. *200*
 207. *201*
 208. *202*
 209. *203*
 210. *204*
 211. *205*
 212. *206*
 213. *207*
 214. *208*
 215. *209*
 216. *210*
 217. *211*
 218. *212*
 219. *213*
 220. *214*
 221. *215*
 222. *216*
 223. *217*
 224. *218*
 225. *219*
 226. *220*
 227. *221*
 228. *222*
 229. *223*
 230. *224*
 231. *225*
 232. *226*
 233. *227*
 234. *228*
 235. *229*
 236. *230*
 237. *231*
 238. *232*
 239. *233*
 240. *234*
 241. *235*
 242. *236*
 243. *237*
 244. *238*
 245. *239*
 246. *240*
 247. *241*
 248. *242*
 249. *243*
 250. *244*
 251. *245*
 252. *246*
 253. *247*
 254. *248*
 255. *249*
 256. *250*
 257. *251*
 258. *252*
 259. *253*
 260. *254*
 261. *255*
 262. *256*
 263. *257*
 264. *258*
 265. *259*
 266. *260*
 267. *261*
 268. *262*
 269. *263*
 270. *264*
 271. *265*
 272. *266*
 273. *267*
 274. *268*
 275. *269*
 276. *270*
 277. *271*
 278. *272*
 279. *273*
 280. *274*
 281. *275*
 282. *276*
 283. *277*
 284. *278*
 285. *279*
 286. *280*
 287. *281*
 288. *282*
 289. *283*
 290. *284*
 291. *285*
 292. *286*
 293. *287*
 294. *288*
 295. *289*
 296. *290*
 297. *291*
 298. *292*
 299. *293*
 300. *294*
 301. *295*
 302. *296*
 303. *297*
 304. *298*
 305. *299*
 306. *300*
 307. *301*
 308. *302*
 309. *303*
 310. *304*
 311. *305*
 312. *306*
 313. *307*
 314. *308*
 315. *309*
 316. *310*
 317. *311*
 318. *312*
 319. *313*
 320. *314*
 321. *315*
 322. *316*
 323. *317*
 324. *318*
 325. *319*
 326. *320*
 327. *321*
 328. *322*
 329. *323*
 330. *324*
 331. *325*
 332. *326*
 333. *327*
 334. *328*
 335. *329*
 336. *330*
 337. *331*
 338. *332*
 339. *333*
 340. *334*
 341. *335*
 342. *336*
 343. *337*
 344. *338*
 345. *339*
 346. *340*
 347. *341*
 348. *342*
 349. *343*
 350. *344*
 351. *345*
 352. *346*
 353. *347*
 354. *348*
 355. *349*
 356. *350*
 357. *351*
 358. *352*
 359. *353*
 360. *354*
 361. *355*
 362. *356*
 363. *357*
 364. *358*
 365. *359*
 366. *360*
 367. *361*
 368. *362*
 369. *363*
 370. *364*
 371. *365*
 372. *366*
 373. *367*
 374. *368*
 375. *369*
 376. *370*
 377. *371*
 378. *372*
 379. *373*
 380. *374*
 381. *375*
 382. *376*
 383. *377*
 384. *378*
 385. *379*
 386. *380*
 387. *381*
 388. *382*
 389. *383*
 390. *384*
 391. *385*
 392. *386*
 393. *387*
 394. *388*
 395. *389*
 396. *390*
 397. *391*
 398. *392*
 399. *393*
 400. *394*
 401. *395*
 402. *396*
 403. *397*
 404. *398*
 405. *399*
 406. *400*
 407. *401*
 408. *402*
 409. *403*
 410. *404*
 411. *405*
 412. *406*
 413. *407*
 414. *408*
 415. *409*
 416. *410*
 417. *411*
 418. *412*
 419. *413*
 420. *414*
 421. *415*
 422. *416*
 423. *417*
 424. *418*
 425. *419*
 426. *420*
 427. *421*
 428. *422*
 429. *423*
 430. *424*
 431. *425*
 432. *426*
 433. *427*
 434. *428*
 435. *429*
 436. *430*
 437. *431*
 438. *432*
 439. *433*
 440. *434*
 441. *435*
 442. *436*
 443. *437*
 444. *438*
 445. *439*
 446. *440*
 447. *441*
 448. *442*
 449. *443*
 450. *444*
 451. *445*
 452. *446*
 453. *447*
 454. *448*
 455. *449*
 456. *450*
 457. *451*
 458. *452*
 459. *453*
 460. *454*
 461. *455*
 462. *456*
 463. *457*
 464. *458*
 465. *459*
 466. *460*
 467. *461*
 468. *462*
 469. *463*
 470. *464*
 471. *465*
 472. *466*
 473. *467*
 474. *468*
 475. *469*
 476. *470*
 477. *471*
 478. *472*
 479. *473*
 480. *474*
 481. *475*
 482. *476*
 483. *477*
 484. *478*
 485. *479*
 486. *480*
 487. *481*
 488. *482*
 489. *483*
 490. *484*
 491. *485*
 492. *486*
 493. *487*
 494. *488*
 495. *489*
 496. *490*
 497. *491*
 498. *492*
 499. *493*
 500. *494*
 501. *495*
 502. *496*
 503. *497*
 504. *498*
 505. *499*
 506. *500*
 507. *501*
 508. *502*
 509. *503*
 510. *504*
 511. *505*
 512. *506*
 513. *507*
 514. *508*
 515. *509*
 516. *510*
 517. *511*
 518. *512*
 519. *513*
 520. *514*
 521. *515*
 522. *516*
 523. *517*
 524. *518*
 525. *519*
 526. *520*
 527. *521*
 528. *522*
 529. *523*
 530. *524*
 531. *525*
 532. *526*
 533. *527*
 534. *528*
 535. *529*
 536. *530*
 537. *531*
 538. *532*
 539. *533*
 540. *534*
 541. *535*
 542. *536*
 543. *537*
 544. *538*
 545. *539*
 546. *540*
 547. *541*
 548. *542*
 549. *543*
 550. *544*
 551. *545*
 552. *546*
 553. *547*
 554. *548*
 555. *549*
 556. *550*
 557. *551*
 558. *552*
 559. *553*
 560. *554*
 561. *555*
 562. *556*
 563. *557*
 564. *558*
 565. *559*
 566. *560*
 567. *561*
 568. *562*
 569. *563*
 570. *564*
 571. *565*
 572. *566*
 573. *567*
 574. *568*
 575. *569*
 576. *570*
 577. *571*
 578. *572*
 579. *573*
 580. *574*
 581. *575*
 582. *576*
 583. *577*
 584. *578*
 585. *579*
 586. *580*
 587. *581*
 588. *582*
 589. *583*
 590. *584*
 591. *585*
 592. *586*
 593. *587*
 594. *588*
 595. *589*
 596. *590*
 597. *591*
 598. *592*
 599. *593*
 600. *594*
 601. *595*
 602. *596*
 603. *597*
 604. *598*
 605. *599*
 606. *600*
 607. *601*
 608. *602*
 609. *603*
 610. *604*
 611. *605*
 612. *606*
 613. *607*
 614. *608*
 615. *609*
 616. *610*
 617. *611*
 618. *612*
 619. *613*
 620. *614*
 621. *615*
 622. *616*
 623. *617*
 624. *618*
 625. *619*
 626. *620*
 627. *621*
 628. *622*
 629. *623*
 630. *624*
 631. *625*
 632. *626*
 633. *627*
 634. *628*
 635. *629*
 636. *630*
 637. *631*
 638. *632*
 639. *633*
 640. *634*
 641. *635*
 642. *636*
 643. *637*
 644. *638*
 645. *639*
 646. *640*
 647. *641*
 648. *642*
 649. *643*
 650. *644*
 651. *645*
 652. *646*
 653. *647*
 654. *648*
 655. *649*
 656. *650*
 657. *651*
 658. *652*
 659. *653*
 660. *654*
 661. *655*
 662. *656*
 663. *657*
 664. *658*
 665. *659*
 666. *660*
 667. *661*
 668. *662*
 669. *663*
 670. *664*
 671. *665*
 672. *666*
 673. *667*
 674. *668*
 675. *669*
 676. *670*
 677. *671*
 678. *672*
 679. *673*
 680. *674*
 681. *675*
 682. *676*
 683. *677*
 684. *678*
 685. *679*
 686. *680*
 687. *681*
 688. *682*
 689. *683*
 690. *684*
 691. *685*
 692. *686*
 693. *687*

PRAEFATIO:

staloknak követőinek azok talaltatnak
domannak tisztasagat tartiak.

Ha peniglen meg engedgiük, nem
ban, hanem az szemelyben allani, az
rent valo be szallast: nem de, nem valo.

Eretnekek es hamis tanitok, ige r. o. e.
lo következoi az Apostaloknak Holot ige
sz. Pal, az Ephesumbeli Anyas. entsegyház
alloit, kik o neki az tiztben utanna szallot
meg szollitvan: Ti magatok között, ugy ma
tudni illik ennekem követőim vadtok, tamadn
fiak, kik el fordultakat szollanak, hogy tanitva
kat vonnianak magok utan.

T
I
I

Itt az rend szerent egy mas utan valo követkő
zőknek ket nemei talaltatnak: egyyik neme igaz es
törvény szerent valo, masik tettetős es csalard.
Hogy hogy tehetni ezek között külömbseget, holot
mindenik dicsekedik az rend szerent valo követkő
zéssel: hanem ha az o tudomaniokat meg probalod,
ha egyyeze az Apostalok tudomaniokkal es irasoka
kal, avagy külömböz: Igy minden Eretnekek kik
az reghi Ecclesiaknak ideieben voltanak meltan di
csekedhettenek volna az Ordinaria successioval,
ha azt erős bizonságnak itiltek volna lenni.

Mind ezekből hogy többeket ne hozzunk elő,
megh tetzik, nem az szemelyben, hanem az tudo
manyban allani az rend szerent valo követkőzeft.
Ezt az sententiat erősiiti Tertullianus: is: ki mind
azokat az Ecclesiakat mellyek egy tudorant valla
nak az Apostalokkal, noha nem o általod fondala

)()

tattat

PRAEFATIO.

mind azon által Apostali Ecclesiáknak
 mikor így ír. Hogy ha, úgy mond, az
 tudományokat tartiak, bator az A-
 p-
 stól egyiktől se fondaltassék is: mind
 Apostali Ecclesiák közzé számlal-
 3, azért az tudományért, melyet az A-
 p-
 stál közönsegeffen tartnak.

Így ha azért, igaz es Apostali Ecclesia az, az
 Apostaloknak tudománya meg tartatik, igaz
 4 is lesznek az Apostaloknak, kik az ő tu-
 d-
 ományokat megh tartiak, ha az ő követközőseket
 5 del mind az Apostalokigh fel nem vihetnek is.

6 Az Tertullianus értelmet es mondásat erőssíti
 Hieronymus Doctor is, dist: 40. így szolván. Nem
 könyű, úgy mond, Peternek es Palnak helyében
 allani, es az Christusban vralkodoknak bekít
 7 tartani. Mert innen mondátik, nem az Ben-
 teknek fiaí, kik megtartiak az Benteknek he-
 8 lyeit, hanem az kik az ő cselekedetöket gya-
 korollyak. Az Peternek es Palnak helyen, es az
 Christusban vralkodoknak székin, nem egyebet ért
 Hieronymus, hanem az Ordinaria successio,
 rend szerént egy más után való be szállast. Azt a-
 9 karia azért mondani, hogy az Apostaloknak nem
 következői azok, kik az Apostaloknak helyekben
 rend szerént szállottanak: hanem az kik az Apo-
 10 staloknak tizteket cselekeszik, mely nem egyéb, ha-
 nem az Christus felől való Evangéliomot tanítani.

Nem mi vagyunk hat első, kik az Ordinaria
 successio, rend szerént egy más után való be szá-
 11 last,

PRAEFATIO.

last, nem az személyre hanem az tudományra
szük, de mi előttünk az sz. Paternek ez
tek, kik mi velünk ebben egyet értenek,
nig az Romaiak az személyre viszik,
melt két keppen mondgyak fellyeb való,
binel, az masodik kérdésben az az ő
legge megh csafoltatot, bővebben nem illik
elő számlálni.

Sok patvarkodások közöt, egy fő patvar
gyon, mellyel akarnak minket terhelni. Azt
gyak ok hogy mi köztünk csak egy igaz tanito
csen, mert az mi tudomaniunknak eredetit csak
avagy 50, eztendeigh vihettiük fel, es így az mi
vangeliomonk is csak 50 esztendő, mellyet az előt
55 esztendővel el szakadván az igaz Ecclesiatul
vettünk legyen be. Erre mi ellenünk hozzak elő az
Tertullianus mondasat, ki így szol: Edam Origen
nes Ecclesiarum suarum. &c. az az, mutassak
meg, úgy mond, az ő Ecclesiainak eredetit, es
az ő Püspököknek rendit számlallyak elő, &c.

Hogy azért ezt az ő patvarokat el ronthassuk,
felette igen megh kel tanulni, az mit az harmadik
kérdésnek feleletiben mondank, hogy tudni illik az
igaz successiot, rend szerent egy más után való be
szállást, nem az személyben, helyben, de az tudomá
manyban kel helyhesztetni. Hogy ha azért megh
győzhetnek az mi ellenségek, hogy mi ez előt, 50
esztendővel, más tudomant, az Apostoleknak, es az
regghi Ecclesiainak tudománya kívül hirdettünk:
meg engedgyük hogy az mi successionknak nincsen

PRAEFATIO.

Ha meg nem bizonyíthatók, min-
 az mint immar sok irásokkal meg erő-
 y mi az Romaiaktul azért szakattunk
 t sem az Isten igije tiztan, sem az ke-
 lo élet nincsen, hogy az Christusnak es
 loknak tudományokat vehetnök, es az
 z mi halgatoinkat taníthatnok: mert az mi
 ank nem az Romai Pápán, de az Christuson
 dül fundamentomá az Anyaszent-egyház-
 ndaltatot: eredeti-is hát az mi Ecclesiánk
 nem so extendöre, de az Christusnak es az A-
 loknak ideikre ki teried.

Noha penighlen minékünk személy szerént való
 successiunk, mellyel az Romaiak dicsekednek,
 nincsen, melyre való kepest az mi tiztönket es szol-
 galatunkat mondgyak ők nem igaznak lenni: mind
 azon által, meg mutathattiuk, hogy náloknál az
 Egyházi szolgálatban nem vagyunk aláb valovak,
 sőt inkább fellyeb valovak.

Először meg tetzik ez, az törvény szerént va-
 lo hivatalból. Mert nem mi magunk futottonk, sem
 erővel, csalardsággal, es hízkelkedéssel, mely ő ne-
 kik tulaidonok, kötöttük magunkat az Ecclesiakra:
 de gyermekségünkől fogvan az szabad tudoma-
 nyokban fondaltatvan, holot az sz. írásban iol elő-
 mentünk volna, az Ecclesiatul es annak gondvisé-
 lőtől, az Egyházi szolgálatra el hívattattunk es
 valasztattunk, mellyet törvény szerént való hivatal-
 nak mond lenni az Apostol: Hogy az Papatul le-
 gyen hivatallyá valakinek az tanításra az sz. írás-
 ban nem talaltatik.

PRAEFATIO.

Annak-utanna megh tetzik az Hittől, galmatosságból. Hitből, mert mi nem nittiük az mi halgatoinkat, hanem az Vrtul vöttünk, az az, az tiszta es igi sem a szentségeket különben nem osztó nem az mint az Vr parancsolta, semmit nem adván, sem benne el nem vevén. Szé tosságból, mert az mely iuhokat ő felsege gondviselesönk alá engedet es bizot, nem anem fők által, mint ok, hanem mi magunk nagy galmatossággal legeltettiük, es ha kívántatik mi mesterönknek példaiat követvén, életünk nem szannyuk éröttek le tenni, hogy az igasság kab ki tessék, es az Iesus Christusnak dicsőssege tündököllyek.

Ezekből elege ki tetzik, az elől iaro beszédnek első részéről, mit kellyen erteni, mely meltatlan dicsőködgyenek a mi ellenkőzőink az Ordinaria successioval, az rend szerént egy más után való be szalással.

Az Masodik része ez elől iaro beszédnek vagon az Romai Pápáról, es az szent irasnak magyarázattiában való meltoóságáról es hatalmáról.

Az mi ellenkőzőink azt tartiak, hogy csak egyedül az Romai Pápának vagon meltoasaga es hatalma az sz. irasnak magyarázattiara es csak ő magyarázhattia azt, az Anyaszent-egyhaznak közös közönseges értelme szerént.

Hogy ezt inkább allathassak, iszonyu karomlas sokkal az szent irást illetik, mikor azt, ketszegsnek, es ugy mint viasz orrunak, mely minden

PRAEFATIO.

gattathatik, mondgyak lenni. Ennek
 illyen erősséget hoznak elő. Soha egy
 ncsen, úgy mond, ki az ő tevelgyesét
 sból nem erőssitene, es ugyan azon te-
 közönfeges Anyaszent-egyház, azon
 m csáfolna megh: annak-okaert az sz.
 feges. Ez utan megh más okoskodast vet-
 azt mondgyak. Az mi ketseges nem kel azt
 embereknek magyarazattiara bizni, de az
 feges ertelem szerént venni. Az szent iras-
 ges annak-okaert nem kel mindeneknek ma-
 razattiara bizni, de τὸ καθόλου, az közönfeges
 értelmet kel annak magyarazattiaban követni.

Ezek ellen az iszonyu karomkodások es hamis
 okoskodások ellen ezeket kel megh latnunk. 1.
 Először, mutassuk meg, mely nagy ördöghi hazuga-
 sag legyen, hogy az szent irast ketsegesnek, es vi-
 asz orrunak mondgyak lenni. 2. Annak-utanna
 mutassuk megh azt is, hogy az szent iras semmi em-
 beri magyarazat nélkül nem szükölködik, de elég-
 feges magatul, maganak meg világoztatására es erős-
 sítésére. 3. Harmadszor, hogy azt az καθόλου id est
 Vniversale az az, közönfeges, az szent irasra
 kel vonni, es azon mint egy proba kövön megh vis-
 galni, ha eggyezze az igazsággal: nem az szent
 irast az καθόλου-ra az közönfeges ertelemre. 4.
 Negyedszer, szölyünk az igiről, καθόλου, Vni-
 versale, az az, közönfeges, es lassuk megh mi le-
 gyen az, es az Romaiak meltan tulaidonittiaké-
 magoknak, avagy nem?

PRÆFATIO.

Az mi az elsőre néz, hogy az sz. irás-
ges, elsőben bizonyítsuk meg irással, a-
na bizonyos okoskodásokkal. Az sz.
nyomoruságiban csak az Istennek tör-
bizonságival mely az Istennek igije, vi-
magát, Psal: 19. vs: 8. Az Vrnak törven-
avagy tökéletes, mely megh teríti az lelk-
Vrnak bizonság tétele igaz, mely bölcseséget a-
kisdednek. Az mi egész és tökéletes, az nem
het csonka bonka: es az mi igaz, es az ember
bölse teszi, az nem lehet kétséges. De az sz. í-
ilyenek mondgya David: annak okaert nem ké-
seges: Hijaban valo hat az Romaiaknak ebben vá-
lo patvarok. Ismet azon sz. David. Az en labas
imnak éghő főveineké az te igid, es az en őf-
venimnek vilagossága. Mit kellene jobbat,
s-szebbet, az Istennek igije felől ennél mondani,
holot ez legyen csak, mely minket az igazságnak
uttiára igazgat, hogy se iob, se bal kézre ne haiol-
lyunk: Nem homalyos hat, nem kétséges. 2. Petr:
1. vers: 19. 20, így szol: Tartsunk, ugy mond,
erősebbet az Prophetaknak bešedet, mely-
höz jól cselekedők hogy hálgaúok, ugy
mint vilagóskodo főveinekhez az homalyos
helyen, migh nem az nap ündöklík, es az
est hainal csillag fel tamad az ti fővetekben.
Itt az Apostol az szent irásnak tökéletességét, bi-
zonyos voltat erőségét allattia. Hát nem homa-
lyos, nem csonka, nem kétséges. Vgyan ott azt
mondgya: Nem az embereknek akaratjabol

PRAEFATIO.

az Prophecia, de az Szent lelektől
szólottanak az Istennek Szent em-
ez szent lelektől szollottatott az iras,
ömtelenség hijaban valosagnak és keta
kevel vadolni.

gy inkább az mi ellenszeginknek szaiok be-
jsek, halljuk az Sz. Pal bizonyosag tetelet az
it iras felől: 2. Timoth: 3. Es mivel hogy
mond, gyermekesgedtől fogva Szent iras
tudtal, az mellyek bölcsse tehernek tege-
az időösssegre az Christus Iesusban valo
nek általa: Mert az egész Szent iras Istentől
szarmazot, es hasznos az tanitásra, az győzelesre,
az egyenősitésre, az oktataásra, mely vagy on
az igazságban Hogy tökéletes legyen az I-
stennek embere, minden jó cselekedetre ke-
sítetöt.

Nem de, az mellyek minket az időösssegre tan-
nithatnak, kecsesegesek: Nem azok, hijaban valo
hat az Romaiak ertelme, ebben.

Sőt az Paterék-is, kiknek meltosagokkal akara-
iak magokat oltalmazni ellenők szollanak. Lactan-
tius, lib. 6. cap: 21. Nem de az Isten, az elmés-
nek, az szonak, es nyelvnek szerzője, nem szól-
hatna ekesten: Sőt inkább nagy gondvisele-
séből festék nélkül valonak akaria lenni az I-
steni dolgokat: hogy mindenek erienek, mel-
lyeket ő mindeneknek szollana. Epiphanius
contra Ariomanitas heres: 69. lib. 2. Tom: 2.
njlvan mondgya. Mindenek njlvan valok
es vilan.

PRAEFATIO.

es világosak, es semmi ellenközö,
lálnak be foglaltatott abrazauiia ni
írasban. D. Cyprianus in Sermon:

Olvaſſa ez egy ígít: es az keresztýe
lák gondolkodgyek az parancsola

talallya, hogy az ſent írásból, min

manynak regulaia ſarmazik: es ide

lenni, es ide viſſatérni valamit be

az Anyaſent-egyhaznak tudománya.

Holot penig az mi ellenközöink azt vetik el

ben, hogy, az Breinekók az ő tevelygeſe

oltalmazara az ſent íráſſal élnek. Erre

felellyük, hogy ſemmi oly io es igaz nem len

mellyet veſztegeteſſel, más ertelemre nem vöhatni,

mely akkor leſzen, mikor nemelleyeket mellyek az

dologgal egyyeznek el hadnak, nemelleyeket mel

lyek nem egyyeznek, hozza adnak: nemelleyeket

megh valaſztanak: nagyobb réſzére penigh az íráſt

az igaz ertelemről maſuó vonſzák. Nem az íráſ

ban vagyon azért az vetek, mely ő magaban igaz

es tökelletes, hanem az emberekben es az őrdögök

ben, kik azokkal magoknak es egyéb embereknek

veſzedelmekre élnek. Mely igen könnyű, mind az

embereknek, s mind az őrdögnek: mert az őrdög

minden hazugságnak ſzerzőie. az emberek penig

egyebeknek elhiteteſere, magok tiſzteſſegeknék ok

ert hogy lattaſſanak lenni valamiknek, minden ő cse

leködetőket igazgattiak. Ezekből ki tetzik az ſz.

íráſnak meltoſaga az Romaiak ellen, kik azt ketſe

geſnek es viasz orrunak mondgyak vala lenni.

PRAEFATIO

ik dolog következik, melyben azt kell
 i, hogy az szent iras semmi emberi ma-
 lkul nem szukolkodik, de elegseges
 nen maganak megvilagositasara es ez
 Hogy ez így legyen, meg tetzik eddigh
 lt dolgokbol. Mert ha egesz es tokell-
 a az David mondgya, nem leszen magaval
 ezo. De ugyan azon iras, azon egy dologh
 , masut emlekezik, no ha nehol vilagosban,
 pelda beszéd által, mellyek mikor egyben vi-
 k, oly igaz ertelemnek vilagossaga io ki,
 y nem szukolkodik semmi embereknek, kik te-
 nyoghethetnek, magyarazattia nélkül. Es ez az
 oka, hogy az Christus azt parancsolta hogy az
 irasokat tudakozzák, az az, azokat o magokban
 egyben hasonlitsák, es így igaz ertelme ki nyilat-
 kozik.

Annak utanna, ha nem volna magának elégse-
 ges, hanem masnak magyarazattia nélkül szukol-
 kodnek, két mod nélkül valo dologh következnek
 innet. Először, mert így nagyobb tokellethege vol-
 na az Attiak irásoknak mint az sz. irásnak: mert
 mivel hogy az magyarazo Doctorok irásiból feit-
 tetni meg azt, mellyet az irásban magatul meg nem
 erthetni, es így az idvösség dolgában többet foglal-
 nak be azok, hogy nem az iras: következnek hát
 hogy az sz. iras csonka, bonka, nem egesz volna, es
 minket az idvösségre nem tanithatna, mely ellenke-
 zik az Apostolnak értelmével. 2. Tim. 3. ver. 15.
 16. Másodszor, hogy semmi igaz értelme az szent
 irásnak

PRAEFATIO.

írásnak nem volt volna hát az előt, mi
 iras magyarazok könyvei nem voltana
 noszul volt volna dolgok az Sidoknak
 mentomban, kik az előt eltenek, minek
 az magyarazo Doctörök irási löttének
 mind azok, kiknél azok az irások nem
 az szent irásnak igaz értelmere nem iuthat
 Hijaban löt volna hát az Christusnak parancs
 tia az irásnak forgatása es tudakozása felől:
 David is ok nélkül mondotta volna boldogokna
 zokat, kik eyel nappal az Istennek törvenieröl
 dolkodnak. Psal: i. Végezetre, holot az iras
 gyarazok közöt ilyen nagy külömbfég legyen, hogy
 ugyan azon egy dolognak magyarazattiabani is ma
 goktul sokat külömbözzenek, mikeppen adattatnek
 hát az töredelmes sziveknek vigasztalas ennyi kü
 lömbözésben, ha az sz. irásboz nem volna szabad
 folyamni, hanem csak az magyarazoknak kételke
 dó itilerckben kellene megh maradni. Erre nézve
 mondgya tehát Athanasius contra Gentes. Az sz.
 Istentöl szarmazot tudomány eleghfeges minden is
 gassagnak tanítására. Többet keres az könyvnek
 első Caputiában, az sz. irasrol. Mikor penigh azt
 mondgyuk, hogy nem szükölködik az sz. iras em
 bereknek magyarazása nélkül, ezzel nem tiltiuk
 az Istennek Anyaszent-egyhazban lévő közönséges
 tanításnak es iras magyarazásnak modgyat, meré
 önnön magatul az elő Istentöl parancsoltatot. Mar.
 16. hanem csak azoknak ertelmöket akariuk el
 vontani, kik azt allattiak, hogy az sz. irásnak sem
 mi igaz

PRAEFATIO:

me, es meltosága nem lehet, az emberek
 nélkül, mellyet az Romaiak magok
 zionni.

dik dolgot mi illeti, azt kel megh latni:
 eni, az Anyaszent-egyháznak közöns
 me felől, mely az hitnek tzikkeleit, es az
 hol egy, hol mas értelemben veszi: Hinni
 annak, avagy azt az közönséges értelmet az
 írásra kel venni: Az Romaiak azt allattiak,
 az szent írást az közönséges értelem szerent
 tartani, melyre elnek az Paterekkel.

De ha az Paterek írást megh tekintüik, abból
 ki tetzik, hogy ok is az ő írásoknak meltoságot es
 gyenlőnek az szent írásnak meltosagához nem tara
 tottak, sőt az ő írásokat inkább az sz. íráshoz szab
 ták. August: Tom. 2. Epist: 19. ad Hieronymum,
 így szol: En, ugy mond, megh vallom te kegyel
 mednek, hogy csak azoknak az írásoknak
 könyveinek, kik immar regula szerent valok
 nak mondattainak, tanuliam ezt az böcsüle
 tet es tisztelleget megh adni, hogy el hinném
 alhatarossan, azok közzül, kik azokat írtak
 semmiben nem tevelyení. Paulò post verò:
 Egyebeket penigh ugy olvasok, hogy akar
 mely feníséggel, es tudomannyal fénlyenek is,
 nem azért itilem igaznak, mert ok ugy értet
 tek: de mivel hogy en velem, vagy azok által
 az regula szerent valo könyveknek írói által,
 vagy más bizonyos okok által, mellyek az í
 gaslágatul nem idegenek, igaznak lenni el hi
 seiek.

PRAEFATIO

zetek. Nem üilem te-is, Aniam
 értelemben legy, nem-is üilem, ha
 vánnád olvastatni az te könyveid
 Prophetaknak vagy Apostaloknak
 nek írások felől, mivel hogy vétek
 lok, kérelkedni nem szabad. Et Cy¹ Epist. ad Cæcilium. Ha azért, csak az C¹
 kel halgatni, nem kel figyelmeztetnünk
 mit cselekedet valaki mi előttünk: de mit
 lekedet először az Christus, ki mindenek
 vagyon. Sem az embereknek sokaság nem
 követni, de az Istennek igasságát. öröme
 szük azért az Paterek írásokat mikor az sz. írá
 sal egyezőt mondanak avagy tanítanak, s-böcsü
 leteket-is meg adgyuk: de mikoron attul el tavor
 nak, mint hogy emberek, s-vétkezhetnek, inkább a
 karunk Istennek es az ő igijének engedni, hogy nem
 embereknek.

Az mit azért személy szerént az Paterek felől
 mondunk, közönséges-képpen-is felőlek azont ér
 tiük. Mert az tevelygeknek sokaságát az igasság
 nak eleiben nem vettethetik. De az mi magában ha
 mis, ha szamlalhatatlanon igaznak tartanak-is,
 mind azon által hamisságban marad. Nem kel azért
 kereztién embernek így szollani. Akarok inkább
 sokakkal tevelygeni, hogy sem eggyel igazan
 érteni, Mert mindenkor nagyobb volt az tevelygek
 nek számok, hogy sem az igasságnak szeretői.

Negyedik dolog: Mi legyen az kábo¹ id est V
 niversale, az az, közönséges, meltan tulajdonit
 tiaks

PRAEFATIO:

T-H K.

L. 484.

me, Romaiak magoknak aragynem? Az
it név Vniversale, az az, közönséges,
zonv-képpen vetetik. Mert az egész Anya-
dik & ért-is vetetik, mely mind ez széles
eni szlatot, es el teriedet eleitől fogva. Az
ime se-egyháznak közönséges eggyességeiért
hol, az miképpen az Apostoli hitről is az mely
annálseges, értettetik.

írás Az Romaiak, mikor mi ellenünk vételkednek,
az az három iedzést egyben, zavarjak: Mert es
artat az közönséges eggyességről szollanak, s: azt
Dedgyak hogy azt kel be venni. Ezt mikor erőssi-
teni akariak, bizonságokat hoznak elő, ollyakat
mellyek az közönséges, Anyaszent-egyházra tar-
toznak. Végezetre az életre szallanak alá. Az kô-
zönséges eggyességről mikor szolnak, ertik azon
az Patereknek irásokat; ismet az Scholasticusoka-
nak hazugságokat, gyülekezeteknek, es Pápáknak
vegezéseket. Ezeknek itiletek alá vetik az egész
sz. irást. Az kôzönséges Anyaszent-egyházon az
Romain ertik, mellyet az igasságnak oszlopának
mondanak lenni.

Az mi azért az első két καθόλως közönséges do-
logra nez, az sz. Pal mondásat kel eleikben vetni.
Ha ki, még az Angyalis az eghből, mást prædikál-
lana, atkozot legyen: Ha azért nem tudom mennyi
Patereket es Conciliomoknak végezéseket hoznak
elő-is, ha ellenkezik az sz. irással, nem közönse-
ges, s: nem kel helt nekik adni, mint ô magok is az
Paterek erről bizonságot tesznek, kikről ideb fel-
lyeb-is

PRAEFATIO.

lyeb-is emlekezünk. Azoknak-is erte-
írásra, úgy mint, fő proba köre kel ve-
ha eggyez, úgy leszen közönséges. A-
nem eggyez sőt ellenkezik: Hát nem ke-

Az masodikra mi néz, hogy ők azt
hogy az Romai Anyaszent-egyhaz mint
zónséges, nem vétkezhetik: Arra azt mona-
igenis vétkezik, sőt semmi egyeb ő túle inka-
misságnal nem szarmazik, holot nem igaz Anye-
egyhaz, mint ezt ez elől iaro beszédnek első re-
nek masodik kérdésére valo feleletben meg biz-
tottuk, mint hogy penigh nem igaz Anyaszent-eg-
haz, nem közönséges-is, holot az fundamentomot
melytől közönségesnek nevezetethetnek, meg vetik.

Nemis segitheti őket semmiben, hogy az ő tevel-
gesek ily meszsze teriedet, hogy nem csak Europát
el hatotta, de még az vy szigetökig-is el teriedet,
es erre valo képest közönségesnek mondassék. Mert
mennyire teriedet legyen Arriusnakis eretneksege,
az Historiakbol tudni valo, de azért nem közönse-
ges, sem az sz. irással nem eggyez. Hogy ha az kő-
zönseges nevet vonniak az országoknak sokaságá-
ra, kik azon egy vallást veszik: így az Törököknek
vallasa leszen hát igazab, es közönsegešseb, holot
az ő birodalmok sokkal több országokra, es mesz-
sebb teriedet ki vallásokkal eggyút az Romaiaké-
nal. De mivel hogy ezeknek-is vallások az szent
irással ellenkezik mint szinten az Romaiake, kő-
zönseges nem lehet.

Hogy essele patvarkodasokkal ne itillye senki
minket

PRAEFATIO.

T-H K.

L. 484.

Rómaiaktul meg győzötteteknek lenni,
 me, R et, melyben megh tetzik az Iesus Chris
 it ne az Iesuitaknak tudományok közöt, mi
 zonn iözes legyen, irta Deakul, az böles, tu
 dik z mlekezetü Trivoniai Donatus Visar
 eni s yet en most, az elő Istentül ream bizatta
 ime f a szerent magyarra fordítottam, magam
 z, h z zám hasonlo egyegü Attiafiaknak eppüle
 ann re.
 irás zt azért az kis munkat, kegyelmednek Tiszte
 az z lo Vram akartam aianlani, es az kegyelmed
 arta sületes neve alat, ki bocsatani, melyre engemet
 De ittenek imez okok.

Először az kegyelmed Isten Anyaszent egyha
 zához, az ő sz. igiehez, s: abban levő lelki paszto
 rokhoz valo io indulattia, mely megh tetzik ebből.
 I. Mert kegyelmed, valamikor Isten arra valo eröt,
 s: egeffeget ad, az Istennek Anyaszent egyházának
 es sz. igienek halgatasának szorgalmatoßággal va
 lo gyakorloia, cletevel is az mennyire ez gyarlo
 test engedi követöie. II. Mert abban levő lelki
 Pasztoroknak is io akaratbol valo szeretöie es bö
 csülöie. III. Mert mind idegen országokban, tanu
 lásnak okaert fel menö Attianksainak io segitöie,
 mind penigh ithon valo Attiafiaknak es Iffiaknak io
 daikaia es taplaloia. IV. Mert az Isten tisztess
 ge mellet, szidalmat, gyalazatot, es egyéb nyomo
 rusagot is, kegyelmed kez mind bekevel el szenved
 ni, es ha kevantatik el hittük bizonnyal halalaval
 is pecsetleni.

Annab

PRAEFATIO.

Annak-utanna vit erre, Patria, az
 meddel egy Varosban valo születesem-
 amaz teyel mézzel bővölködő földön, az
 az hires neves Kecskemet Varosában, he-
 reszére mind kettőnknek fel neveltetése-
 Harmadszor, az tanusagnak es tudom-
 volta-is, mert noha legh elsőben-is, ennek az,
 Deaki tudomannak fundamentomának fel vet
 mind kettőnkűl az mi edes hazánkban lőt: mind
 azon által az után, hazánkbol ki iőven, az hires
 es Debretzeni Scholaban, az boldogh emlekez
 Taracska Iános Vrunck által, az szabad tudomani-
 ban, mellyeknek még mostan-is izi szaiunkban va-
 gyon, bőségesben egyűt tanittattunk.

Negyedszer ez mostani iclen valo allapatunk-is:
 mert minek utanna az Vr Isten ő sz. Felsege, az mi
 kegyes Feiedelműnknek es szent Királyunknak, az
 Felseges MATHIAS Romai Csaszarnak, Ma-
 gyar es Cseh Országoknak Kirallyának, etc. aka-
 rattiabol, ez ő Felsege Thokai Harmintzadgyanak
 gondviselesere 1610, esztendőben, Boldogh Asz-
 szony havának 15 napian, rendeltetet volna kegyel-
 med: nem sok idővel az után en-is, ugy mint, azon,
 1610 esztendőben, kis Aszszony havának, 15. nap-
 ian, ugyan ezen Thokai varosaban levő Anyaszent-
 egyháznak, az Isten igijével valo legeltetése-
 re, mel-
 tatlan voltomra hivattattam, holot most-is kegyel-
 meddel egyűt lakvan es élven, azon Istennek A-
 nyaszent-egyházában, az boldog emlekezetű fő V-
 rammal, Szinőr Varallyai Mihallyal egyűt vitez-
 kedem.

)()(

Ves

PRAEFATIO

me, Zeire, az kegyelmed en hozzám való ke-
 atn attia, es io akarattia-is, mellyel napon-
 20nn den szempillantasban élek.
 dik, z okok, mellyek inditottanak engemet ez-
 eni aanak kegyelmedhez való dedicalasár,
 me at is kegyelmedhez való io akarattomat,
 b eficiomiaert való halaado voltamat valami ré-
 ann ből meg mutatnam.
 irás. Kegyelmedet azért kerem mint Tisztelendő V-
 az not, ez kis munkat vegye iol neven kegyelmed,
 arta ha Isten éltet, s latom ennek kegyelmed előtt va-
 Dr kedves voltat, több effele munkammal öröme-
 akarok kegyelmednek kedveskednem.

Az mi idvőzítő Vrunck IESVS Christusnak
 Sz. Attia, ezen Fiaert tarcsa meg kegyelmedet, el-
 tessze es latogassa io Egeességel, io szerencsekkkel,
 elő menetellel, boldogh aldassal, sok esztendeigh.
 az ő nevének dicsiretíre es tisztettségére, Amen.

Költ Thokayban

Anno. 1613.

12. die Martij.

Kegyelmednek Beretettel
 Bolgal.

Ketskemeti Iános

Thokai második Prædikator.

LAYSTROMA AZ

PATEREKNEK ES MIN

nak kik ez könyvben az I.

nak ellenök fölla-

nak.

T
NI

Albinus.

Alcvinus.

Algerus.

Ambrosius.

Amphilochus.

Anacletus.

Angelonius.

Andreas Friccus.

Andreas de Castro.

Antonius Heremita.

Ansbertus.

Anshelmus.

Apostoli.

Aponius.

Arnobius.

Athanasius.

Aventinus.

Augustinus.

Basiliius Magnus.

Bertramus.

Balaus.

Beda.

Beruo.

Bernhardus.

Bonaventura.

Cassiodorus.

Carolus Magnus.

Canones Apostolorum.

Claudius.

Clemens Alexandrinus.

Concilium Bracaren-

Bizantinum.

Aquisgranense.

Carthaginense.

Constantiense.

Elibertinum.

Milevitanum.

Gangrense.

Toletanum.

Continuator Regionia.

Chromatius.

Chronica.

Cranzius.

Chrysostomus.

Cyprianus.

Cyrillus.

Damasus.

Damascenus.

Durandus.

Evagrius.

Eucharis.

Eusebius.

Ephrem.

Epiphanius.

Faustus.

)()()(3

INDEX.

mc. Pet
at ne atti
zonn de
dik. z
eni. an. I Biel.
lme. Papa.
h. ef. inus Constantinop.
bön.
ann Kbertus.
irás. mo. Ecclesia.
az. ba. orius.
arta. ke. anus.
Haymo.

Hedio.
Helmoldus.
Hefychius.
Hilarius.
Historiæ Eccles.
Hieronymus
Hildebrandus.
Honorius.
Hugo de S. Viçt.
Huldericus.

I E S V S.

Idiota.
Ignatius.
Irenæus.
Isidorus.
Ioan. Maxentius.
Ioan. Cassianus.
Ioan. Scotus.
Iulianus.
Iunilius.
Iustus Orgelitanus.
Iustinus Martyr.

Iuo.
Lactantius.
Lampridius.
Leo Papa.
Liberatus.
Lyra.
Luitprandus.
Macarius.
Marius Victorinus.
Marcus Eremita.
Martialis Apostolus.
Methodius.
Nazianzenus.
Nilus.
Oecumenius.
Olympiodorus.
Ottho Frisingensis.
Origenes.
Panormitanus.
Pelagius Papa.
Petrus Alphonsus.
Petrus Blesensis.
Petrus Lombardus.
Philastrus.
Polydorus.
Polycarpus.
Potho.
Præmonstratenses.
Primasius.
Prosper.
Rabanus.
Radevicus.
Rhadulphus.
Rationale Divinorum.
Remigius.

INDEX.

Richardus.	Socrates Hist.	✠ ✠ ✠ ✠
P. Rhenanus.	Tarasius.	✠ ✠ ✠ ✠
Rupertus.	Theophilaëtus.	✠ ✠ ✠ ✠
Ruffinus.	Theodulus.	
Ruland. Frisingensis. Doct.	Theodoretus.	℥
Salvianus.	Theodoricus Nic.	
Solonius.	Tertullianus.	F T
Sedulius.	Testamentum Novu	NI
Synodus Arelat. 2.	& vetus.	
Carthaginensis.	Thomas Aquinas.	INI,
Constantinopolit. 6. 7.	Valefridus.	
Smaragdus.	Vita Patrum.	1-
Stapulensis.	Aliique complures.	

F I N I S.

)()()(;

MVTA-

A T O T A B L A I A

nyvnek tzikkelinek.

Az Irasrol.

Az irul.

Az örvényről.

Az Evangeliomrol.

Az Szabad akaratrol.

Az Hitról.

Az meg igazulasrol.

Az io cselekedetekrol.

Az eleghtetelrol.

10. Az Szenteknek segitsegül valo hivásokrol.

11. Az Vr Vacsoraigrol.

12. Az Emberi talalmanyokrol.

13. Az képekról.

14. Az Nótelensegről és Hazassagrol.

15. Az Purgatoriomrol.

16. Az Anyaszent-egyházrol.

Az IV. Pius Papanak esküveséről, annak megh.
esafolasával egyetemben, mellyel minden Acade-
miakban az Papistak köteleztetnek, még az V.
szigetökben is ha kik vadnak az Canibalusoknal.

EP7GRAMMA

IN OPVS R. ET
CLAR. VIRI, DOMINI
IOANNIS C. KECSKEMETINI,
Pastoris Ecclesiæ Thokaiensis
Secundi. &c.

SVB specie sanctâ Latio gens iuncta Baalî
Christicolæ quàm sit gente remota pro-
cul.

Alterius fido præscriptum corde sequendo

Clare vir, Hunniaco dat tua cura stylo.

Vtile consilium: fuerant quæ incognita multis,

Cognita nunc studio cuilibet esse cupis.

Exiguo non te spacio concludere virtus

Istæ piæ sivit religionis amans.

Auribus ast multis proponens non perituro

Scripto saluificam corroborare fidem.

Lectores gratos per secula longa laboris

Huius opus, laudent qui tua facta, dabit.

Michael G. Megyei Pastor
Arcis Szathmar,

Az könyvnek aianlására.

V Agyon egy kis Varos Moguntian innen,
Az Rhén vize partián Oppenheim szép
főnnyen,
Más felől Frankfurthoz csak két kis mér földel,
Az O es Vy Hánon hol az Mœnus foly el.
Ez folyo vizeken megh terhelt haiokat,
Bocsatnak Frankfurthban sok fele arukat,
Kik Aros népeket es az kalmárokat,
Mint bô gazdag tár ház gazdagittiak őket,
Innen ez Varosbol nagy sok Országokra,
Sok szép draga könyvek szálnak Deakokra,
Kik tudományokat es ő elméieket,
Mint vitezti fegyverrel ekesgetik őket.
Minap ez kis könyvis Oppenheimiombol,
Ki időve masodszor Hulsius boltiabol,
Kit Donat Visartus szedet sok irasbol,
Az nagy VR Istennek io akarattiabol.
De hogy ez az könyvis értetnék nyelvönken,
KECSKE METI Vram meg fordítad szépen,
Munkádat az Isten teneked megh aldgya,
S sokaknak ez utan ily aldasát adgya.

GEORGIVS KOROTS Szepfinus
Pastor Ecclesiæ Thokaiensis Pri-
marius.

ERDELYI MŰZEUM
KÖNYVTÁRA

FIDES

FIDES IESVITA-
RUM.

Lojolana fides minimæ lampyridis
inftar

Mentitâ semper sub pietate nitet.

Ista fides siccis nam radicatur arenis
Quæ vel ab exiguo turbine quassa
ruit. (pacem

Sæpe sub ambiguâ promittit imagine
Attamen in nigro pectore bella fovent
Tegmine sub nigro solis sine luce ni-
grescit. (des

Sic manet in nigro pectore nigra fi-
Quid sit vera fides : ex sacro codice
Lector

Lojolanam ex hoc disce labore fidem.

ANDREAS PRAGAI
apposuit.

POR fővenyen épült, nedves-
ségtől örült Iesuitaknak hiti, el ol-
vad mint az hó, nem lehen allan-
do mihelt kifirtet eri: Igér s- meg
nem adgya, meleg s- hideg fáva,
ez gyümölcse ő neki.

Roma banyaiabol, kerti tár-
hazabol csirazik ez koro fá,
gyertianal tündöklik, tömien füst-
vel hizik, es nem lát nap vilagnal:
Mit vall az Püspökség azt hívki az
kösség, ilyen kerekecsken ál.

Az igaz hit pedig mint az nap
ugy fénlík minden nyomorúság-
ban: Vagy mint az fenyő fa, mind
télben mind nyarban vagyon egy
allapatban: Nem art neki az tél,
sem az eszaki fél nem vall karta-
gaiban.

Gyökereztezd bennünk Chri-
stus ô mi feiünk ezt az dragha fia-
talt:

talált: Ki által mindenek, benned
hivő bentek elkerülik az halált: A-
braham-is ezzel mint élő ezközzel
fép igazságot talált.

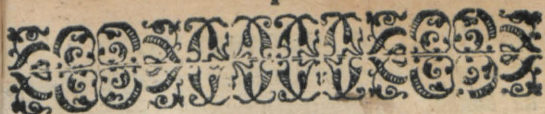
Adgyad bent lelkedet esmeriük
tégedet mi Paſtorunknak lenni:
Az Romai Papat veſedelem fiat
ne ſieſſünk követni: Téged az At-
tiával es az bent Lélekkel csak be-
reſſünk imadni.

Igy tegy Iesus velünk hogy
hozzad juthassunk az örök bol-
dogfágban: Es az Papa ellen nagy
hatalmas képpen igazgas mi dol-
gunkban: Előferetettel mennyei
örömmel lakiunk veled egy ház-
ban.

*Idem feria Palmarum
Uybelini in gratiam in-
terpretis Cecinit.*

terpretis Cecinit.
Jerusalem, fuit sepulchrum et hujusmodi
Kifetram ac uxor et filia et me a dolo
Vilae, haec sunt et alia de hujusmodi
et magna de hujusmodi et alia
et hujusmodi

AZ MI VR VN K I E S U S T U D O M A N Y A - N A K , A Z J E S U I T A K T U D O - l valo öbve vetese mely megyen. Rom. 15.

fődögettetet, es az hínek bíz
nyos agaira rendeltetet.

C A P V T I . A Z S Z E N T I R A S R O L

I. Iesuitak tudomanya.

AZ szent iras oly tudomany, az mely
czonka, bonka, nem egesz, ugy
mint, az melyben nem foglaltatnak
bé mind azok, melyek az üdvösség
re, az hitre es az szent életnek el
követésére tartoznak, tanítuyak az Iesuitak ab
ban az könyben, mely Coloniai Censuranak
neveztetik, fol. 220. Canisius is az ő Cate
chismusában, fol. 126. 160. 161. 162.

A

I. Iesus

I. Iesustudománya.

Az szent iras oly tudomany, az mely nem czonka, bonka, hanem minden reszeiben egész tökéletes, melyben bé foglalva vadnak mind azok valamelyek az idősségre az hitre, es az szent életnek el követesere tartoznak.

B I Z O N S A G O K.

Prophetak, Evangelistak,
Apostolok.

Adattatott ennekem minden hatalom mennyeen es földön. El menven azért, tanítasok minden nepeket, megh keresztelven őket Atyának, Fiúnak, es Szent Leleknek nevében Tanítván őket megh tanítani, valamelyeket parantoltam nektek. Math. 28. vs. 18 19 20.

Az vigasztalo Szent Lelek penig, az kit küld az Atya az en nevemben, ő titeket megtanít mindenekre, es esetökben jutat mindeneket, az melyeket mondtam tinektek. Ioan. 14. vers. 26.

Ezek penig megh íratattanak, hogy higyetek hogy Iesus amaz Christus, az Istennek fia, es hogy hívén, életét biriatok az ő nevében. Iohan. 20. vers. 31.

Ti tudgyatok (ugy mond Szent Pal) hogy semmit el nem mulattam azokban, az melyek használnanak nektek, hogy nem hirdetem

nem

nem, es nem tanítalak titeket, hazanként es közönfegyesséppen: Bizonyságot tévén az Sídoknak es az Görögöknek az Istenhöz való megjéréfről, es az mi Vrunk Iesus Christusban való hítről, mert el nem mulattam hogy tinektek nem hírdetnem az Istennek minden tanításat. Aét. 20. vers. 20. 21.

Valamellyek cleve meg irattatának, az mi tanúságunkra meg irattatának, hogy az írásoknak bekefeggel való el szenvedése es vigasztalása által remenységünk legyen. Rom. 15. vers. 4.

Te penig meg maradgy azokban, az mellyeket tanulal, es az mellyekre bizattatál; tudvan kitől tanulal, es hogy gyermekesgedéstől fogvan bent írásokat tudal, az mellyek bölcsé tehernek tegedet az idvősségre, az Christus Iesusban való hítnék általa. Mert az egész bent írás Istentől származot, es hasznos az tanításra, az gíbbesre, az egyenősitésre, az oktatásra mely vagyon az igazságban: hogy idősebbeknek legyen az Istennek emberé, minden jó cselekedetre késztetőt. 2. Tim. 3. vers. 14. 15. 16. 17.

Az Messias mikoron el jövend, mindeneket minékünk megh hirdet. Iohan. 4. vers. 25.

Es lesnek mindenek tanítottak az Istentől: Ioan. 6. vers. 45.

Titeket barátimnak mondottalak, mert

valamellyeket halottam az en Ariamtul, mine
deneket megh ielenőnem tineknek. Ioan. 15.
vers. 15.

PATEREK BIZON- SAGHI.

Tertullianus, lib. de præscriptionibus:

Kicsoda hihegne azt el, az kinek tellyes esse
volna, hogy azok valamit nem tudtak volna,
az kiket az Vr minekünk Mesteröl ador, kik
ő vele valhatatlanul voltak az úti tarsasaga-
ban, az tanításban, az egyűt való élesben,
kiknek minden homalyos dolgokat, megh
magyaraz vala, mondvan: Nektek adattatot
erteni az ritkos dolgokat, mellyeket az nep
nem erthet? Nem tudotte Peter valamit,
ki kősziklanak, mellyen az Anyaszentegyhaz
eppintetnek, mondattat, es az kinek az
menyorságnak kulcsa adattat, mellyel ha-
talma vol, az eghben es az földön megh ol-
dasra es kötésre? Nem tudotte Iános is va-
lamit, ki az Vrnal legh kedveseb volt, ki-
nek eleben megh nyugot, kinek egyedül mu-
tatta meg az Vr, az arulo Iudast, es az kit az
Marianak maga helyeben, ugy mint fűiul-
aianlot? Mit nem tudtanak volna azok,
kiknek az ő dicsősége is meg mutatva, Moys-
sest es Illyest is, es ezek fölöt, az Antianak egh-
ből való ávata is? Vgy vagyon mondotta
vala

vala aztis valaha, Sokak volnanak, mellyeket
 szollanom kellene nekrek, de most el nem vis-
 selhetők: mind azon által eztis hozza ad-
 van, mikoron el iövend amaz igazságnak
 lelke, minden igazságra vezéről tiéket, mely-
 ben megh mutatja, hogy semmi nem volt,
 az mit nem tudtanak volna azok, kiknek
 ígerte vala, hogy az igazságnak lelkeiől min-
 den igazságra meg tanítatnanak.

Idem lib. de Resurrect: Carnis. Az Eretnékők,
 az ő lelki ismeretőknek erőtelenségeből, soha
 rend szerént nem tanítanak. *Idem.* Ved el
 az Eretnékektől, mellyekben eggyeznek az
 poganyokkal, hogy az ő kérdéseket csak
 egyedől, az szent írásból allassék, es meg nem
 alhatnak.

Chrysost ad Titum. Homil. 1.

Az ő ideieken, ugy mond, megh nyilat-
 koztatja az Christus az ő ígeiét az prädika-
 lásban, mely en ream biztatator. Ez az prae-
 dikallas, mert az Evangéliom mindeneket
 be foglal, ielen valokat, iövendőket, tiéstele-
 get, kegyesseget, hitőt, mind ezeket egybör-
 mind az prädikallasnak ígeieken bé rekeze-
 tőre.

August: super Ioan. cap. 2. tract: 49.

Mert holot az Vr Iesus sokakat cselekedőt
 volna, nem mindenek irattatnanak megh,
 mint maga az szent Evangelista is bizonyítja:
 hogy az Vr Christus sokakat szollot es csele-

kedőt, mellyek nem íratattanak meg. Valasztattnak penigh ki meg írasra azok az mellyek az híveknek idvőségekre elegendes főeknek lattatnak vala lenni.

Idem de bono viduit. cap. 1. Mire tanácsalak segedet ezen felől, az mellyet az Apostolnal olvasunk: Mert az Szent írás az mi tudományunknak regulat szab, arra, hogy fellyeb az mint illik ne meriönk erteni.

De Civitate Dei, lib. 11. cap. 3. Az Vr Christus elsőben az Prophéták által, annak utánna ő maga, vegezeire az Apostolok által, az menjre elegendesnek írlte lenni föllo, az írást is rendelte, mely az mi hitőnknek reguláianak nevezetük, ez oly megtapasztalás melynek, az miről szükség tudakoznunk, es magunktul vegere nem meheriönk, hinnünk kel.

Et lib. 19. cap. 18. Az Istennek varosa hísen az Szent írásnak, O es Vy Testamentomnak, kiker regula berent valoknak nevezőnk. Innen véterik es adatik az hit, melyből az igazságl, mely által minden keféghnelkül előnk, meddiglen tavol íaronk az Vrtol. (tudni illik ez testben élven.)

In Epist. Ioan. tract. 2. Felette igen esetőkben kel venneiők, es tartanorok, hogy az olalkodo tevelygesek ellen, az Isten erősségőt az Szent írásban akart vetni, mely ellen senki nem mér föl, ha ki csak valamikeppen kereszténynek

nek akarja magát mutatni is. Mert mikoron
magat meg hadna tapogatni, nem elegendő
azzal, hanem az írásból akarja az hívőknek
bírókat meg erősíteni, mert eleve látnia vala,
ollyaknak, minket leendőeknek, kiknek
nem lenne, kiből őtet tapogatunk, hanem
lenne miben, őtet tapogattainak olvasunk.
Az egész fenti írás az mi időösszegünkre írat-
tot, ez bűngedőzön azért fölötté igen az mi
fűleinkben, ez bűntelen felegeti és megh
mutatja, mit kellyen minden embernek kö-
vetni, és mit el távoztatni. Az mely köny-
vekben te kegyelmed felette igen bűpen fő-
kot nevededni, mert ez által föl, nekünk az
mi Vrank Istenuk, és az ő kegyes akarata-
nak cselekedetét abban mutatja megh ne-
künk. Megh gondoljuk tehát, minemű bős-
csűlettel kell vennünk az ő követseget, Mit
cselekednénk, ha a Királytul io reggel virads-
va követsege iőne hozzánk, nem de egyéb
dolgainkat nem hadnuk hatra, és az Király
levelet nagy ahíratossággal vévén, nem igye-
kezünk mindgyarast be tellyesíteni az követ-
seget. Es íme az mennyeknek országából,
az Királyoknak Kirallya, Vranknak Vra, föl
az mi megh valtonk, az Prophetak és Apo-
stalok által, meltoztatta hozzánk az ő levelét,
melyben nem valami külfő szolgálatot pa-
rancsol, hanem hogy valamellyek az időss-
segre és dicsősséghre nekünk haénalmanak,
azokat meg tudjuk.

De Doctrina Christiana lib. 2. cap: 9:

- Azokban mellyek az ſent irasban nyilván
megh irattak, mind azok meg talaltatnak,
az mellyek be foglallyak az hitet, az erkölcs
ket remenſeget, tudni illik es ſeretetöt.

Contra literas Petiliani, lib. 3. cap. 6. Ha
valaki akar az Chriſtus Ieſus felől, akar az ő
Anyasent-egyhaz felől, akar mas egyeb do
logh felől, mellyek az mi hitünkre es erköl
cönkre tartoznak, nem mondom, ha mi, de
(az mint ſent Pal mondgya) ha az Angyal
az eghből moſt prædikallana=is, az mit az
Propheetak es Evangeliftak irasiban olvas
ſunk, atkozot legyen.

Epist. 2. ad Voluſian. Itt, (az ſent irasban
tudni illik) vagy az bölcsesegnek ſereteti
avagy tudomanya, mert minden terméſe
teknek okai az teremptő Iſtenben vadnak.
Itt vagy az erkölcseknek tudomanya:
mert az io es iſteſſeges élet, nem maſunna
formaltatik, hanem, mikor azok, mellyeket
ſeretni kel, es az mikeppen illik ſeretni, ſe
retetnek, az az, Iſten es fele barátunk. Itt,
az meſterſeggel vetekedő tudomány: mert
az igaffagh, es az okos leleknek világoffaga
csak az Iſten. Itt az dicsíretes polgari tarſa
ſagnak megh maradafa=is: mert az Varos
nem külömben tartatik megh, hanem csak az
hitnek, es az erős eggyeſſegnek fundamento
maval es kötelevel: mikor az közönſeges io
ſerete

berettetik, legh főb es mindenek fölöt valo igaz közönseges io penigh az I S T E N.

De Doctrina Christiana. Tantorogh az hit, ha az sent irasnak meltofaga tantorogh. Tovabba ha az hit tantorogh, mégh az beretets is erötelenedik.

Lib. 2. de Baptis: Contra Donatist. cap. 6.

Ne vegyünk fel csalard fontokat, hogy azokat ahol akariuk, es az mint, fel függezzük, mondvan, ez nehez, ez penigh könnyű, de vegyünk fel mennyei fontot az sent irasbol, ugy mint az Vrnak kencseből: es abban az mely nehezeb mériük meg, avagy függezzük fel, sőt ne függezzük, de az Vriul fel függőzőtnek ismeriük lenni.

Hierony. super Esaiam in prooemium.

Ha az sent Pal irasa berént az Christus Isten ereie, hat Isten bölcsesége-is. Az ki azért nem tudgya az irast, nem tudgya az, az Isten ereiet, es bölcseséget: Az irasnak penigh nem tudasa es nem eriele, Christusnak ismeretlensege.

Hilarius lib. 12. de Trinit.

Az Istennek igéie, es igaz bölcsesegenek tudomanya, az mellyeket mond, mind töa kelleltessegh, es mind fogyatkozasnelkül valok.

Athanasius Contra gentes.

Az Istentől ihletteit sent irasok, elegses befök minden igazsagra valo tanitásra.

Lactantius lib. 2. cap. 9.

Csak egyedül az ſent íras mînekünk ſűkeſeges, mert abban mindenek ki nyomtattnak, valamellyek ſűkeſegesek embernek időſſegere.

Baſillius Epiſt. 1.

Az igaznak megh talalaſának kiválíkepeſen valo útia az ſent írasban valo elmekődes. Mert azokban, mindenekről, valamellyeket cſelekődni kel parancsolat vagy on, es az boldogh embereknek életők vilagoflan megh irattatvan, ugy mint nemely lelkes alaloknak kepek, mellyek az Iſten ſerént valo maiaſſaghnak io cſelekőderinek követéſere valok megh irattatot. Es bizonyara valami nélkül erzi az ember magát ſűkőlkődni, ha az ſent íraſt forgattia, ugy mint közönſeges patikaban, az ő erődenſegenek illendő orvoflagot talal.

Cyryllus lib. 12. in Ioan.

Nem mindenek irattattnak megh, mellyeket az Chriſtus cſelekedőt, de csak azok, az mellyeket az írők, mind az erkölcsre, mind az tudományra elegſegesnek iiltenek: hogy igaz hittel, cſelekődenel es igaffaggal ragyogvan az Iſtîennek orſágara iuthaſſunk az Chriſtus által.

Epiphanius lib. 2. Tom. 2.

Az ſent írasban nincsen ſemmi görbe. ſem homályos, a vagy tekergős, de mindenek az mî

az mi idvösségünkre csodallatoskeppen meg
íratottanak.

Damasceus de Fide orthodoxa lib. 1.

cap. 1.

Az minden tudo Isten, eleve latvan mis
csoda hasnallyon minekünk, es az mit hasz
nos tudnunk, megh nyilatkoztatta: az mel
lyeknek terhet penigh el nem viselhettük,
azokat el halgatta. Ezeket szeresük azért mies.
esekben legyen mulatsagunk, es az Istennek
örökke valo akaratiabol, rendeltetet hataro
kat, sem az ő kezről keze adatot tudomanyat
valami rezből altal ne hagyuk.

Carolus Magnus lib. 3. cap. 23.

Az sent irasban, tellyesleggel semmi nem
talaltatik vetkes, semmi illeslen, semmi tistaz
talan, semmi hamis, hanem ha az, az mit, az
sent iras elő samlal, hogy az gaz, es el for
dult emberek cselekedtenek es mondottanak.

Item. Az sent iras mindenkör tistellesges
es idvösseges dolgokat tanacsol, mindenkör
az embernek idvösséget alattia, mindenkör
mennyei aiandekoknak keresesere int, min
denkör tistia es erős regulakban áll.

Irenæus lib. 2. cap. 46.

Tanubizonfagot tesen, hogy az sent iras
mind azokat, mellyeket az Christus felől tud
nunk kel, bősegeffen bé foglallya. Es erre va
lo kepest Christusnak igeie.

Lib. 3. cap. 1. Csak az, az igaz es idvözítő
hit,

hitt, mellyet az Anyaszent-egyhaz az Apostoloktól vő, es az ő fiainak őstogator. Mert az mindeneknek Vra adta az ő Apostolinak az Evangeliomnak hatalmat, kik által, az igazságot is, az az, az ő fiának tudományát megismerűk, az kiknek monda is az Vr: Az ki üteket halgat, engemet halgat, es az ki üteket megural, engemet, es azz az ki engemet elbocsator utallya megh. Mert nem mások által ismerűk megh az idvősségnek rendelese, hanem csak azok által, kik által az Evangeliom is mi hozzánk érkezet. Mellyet nemcsak akkoron hirdetienek, annak utanna pedig az Isten akarattal által, az Szent írásban tanítottanak minket, hogy az mi hitőknek fundamentuma es oslopa lenne.

II. Iesuitak tudománya.

Az szent írásban való fogyaikozást helyére kell állatni az emberi találmányokkal. Ezt tanítvány az Iesuitak abban az könyvben, mely Censura Colonienfis neveztetik, fol. 220. Canisius is az ő Catechismusában, fol. 162.

II. Iesus tudománya.

Tökölletes es igaz az szent írás, mindennek valamellyek szükségese az idvősségre befoglal, es semmi emberi találmánnyal nem kel toldozni foldozni.

Halgassatok az en szomat, es en tinektek
Isteniök lebek, esti nekem nepeim, es iariatok
mind azon az uton, mellyet parancsolok
nektek, hogy iol legyen dolgoatok. Ierem. 7.
vers. 23.

Hogy iobbé ne legyünk gyermekek, az
kik habozzunk, es környül vitetteffünk tudom-
mannak minden feleivel, az embereknek ala-
nok iatekok által, Eph. 4. vers. 14.

Tanicsatok minden nepeket, megh keresse-
telven őket. Arianak, Fiúnak, es Senti Leleke-
nek neveben, tanítván őket meg iariani, va-
lamelleyeket parancsolam nektek. Math. 28.
vers. 19. 20.

Meg emlekezzétök az elébbi mondatiatoi
beszedeokről, az Senti Prophetak által, es az mi
parancsolatainkról, kik vagyunk Apostoli az
Vrnak es az idvözítőnek. 2 Petr. 3. vers. 2.

Más fundamentomot senki nem verhet,
azon kívül az mely vetetöt, mely az Iesus
Christus. 1. Cor. 3. vers. 11.

Ez az en szerelmes fiam, őtet halgassatok.
Mat. 3. vers. 17.

Az en iuhaim az en szomat halgattiak en-
is ismerem őket, es követnek engemet, es en
örök életet adok nekiek. Ioan. 10. vers. 27. 28.

Ti nekem barátim vadiok, ha cselekedé-
tök valamelleyeket parancsolok nektek. Ioan.
15. vers. 14.

Tudakozzatok az írásokat, &c. mert azok

bizonfagot tesnek en felölem. Ioh. 8. vs. 39.
 Ha ki menénd ti hozzátok, és aze az tudom
 mant nem víbí, hazban se fogadgyátok, és
 kőbőnést neki ne mondgyátok 2. Ioh. vs. 10.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

Hieronymus ad Titum. cap. 1.

Az s^{ent} írásnak meltofaga nélkül, az Cza
 ezogafnak nincsen helye es hitele.

Et ad Galat : Az s^{ent} Leleknek tudoma
 nya az, mely az s^{ent} írásban vagyon, mely
 ellen az gyülekezezőknek vegezni semmit
 nem szabad.

Idem in 23. cap. Matth. Az melynek az s^{ent}
 írásbol nincsen meltofaga es bizonfaga, ol
 lyan könnyen megh veteithetik, az mely kőn
 nyen mondatik.

August : Contra Maximum lib. 3. cap. 14. De
 mostan, sem en teneked az Nicenumbeli, se
 te ennekem az Ariminumbeli gyülekezezőt
 ne hozzuk elő. Sem en ennek meltofagaval,
 se te amannak, meg ne tartoztassal. Az s^{ent}
 írásnak meltofagaval, mely nem akar kinek
 tulaidona, de mind kettőnknek közönfeges
 bizonfaga, verekődgyónk.

In Psal. 57. Tegyük le kezünkből az ma
 gunk levelet : iőyion elő az Istennek könyve.
 Hallyad az Christus savat, hallyad az solo
 igassagot.

De peccatorum meritis lib. 2. cap. 36. Az ho-
 lor valami homalyos dologrol veitelkedes va-
 gyon, es az sent irasnak bizonyos es nyilvan
 valo bizonyagival, nem segitteiheonk, taro-
 toziassa megh magat az emberi kevelysegh,
 semmit nem cselekedven mas fele valo haia-
 lassal.

De unitate Ecclesie cap. 3. Ne halgassuk az
 az ki így szól, ezeket mondom, ezeket mondo-
 gya, de azt, ki így szól, ezeket mondgya az
 Vr: Vadnak bizonyara az Vrnak könyvei,
 kinek mellosagaval mind ket felől egyen-
 zünk es híűünk: abban keressük az Anyas-
 sent-egyházát, abból vizsgáljuk az mi ígyün-
 ket.

Item. Tegyük le, az mit egymás ellen
 nem az sent irasbol, hanem masunnan elő
 hozunk: kerdhe né valaki ne talam: Miert
 akarod azokat letenni? Mert nem akarom
 emberi tudományokkal, hanem Isteni szózat-
 tal az Anyasent-egyházát megh mutat-
 ni.

Item. Valamit elő hoznak, es akar hon-
 nan bamlallyak elő, hallanunk kel, ha ő iuhai
 vagyunk, az mi pátorunknak bavat. Az
 sent irasban hat, kik regula berent valoknak
 mondattainak, keressük az Anyasent-egyhá-
 zát.

Et cap. 6. Olvassatok ezt nekünk az tör-
 venyből, az Prophetakból, az Psalmusok-

bol, az Evangeliombol, es az Apostalok irasibol olvassatok, es hidgyunk.

Et cap. 10. Még h az közönseges hiten lévő Pispókókkal, sem kel eggyezni, mert ne valam megh csalattatának, hogy ha az Istennek ígéie ellen valamit értenek.

Et cap. 12. Az ki mast hirdet, atkozot legyen: avagy olvassa ezt nekem az Isten irasban, es ne legyen atkozot.

Et cap. 16. Mutassak megh ha lehet az ö gyülekezetóket nem az Africabelieknek: beszedekből es hirekből, nem az ö Pispókóknak gyülesekből, nem valami vetekedőknek levelekéből, nem csalard iegyekből, mert megh ezek ellen is az Isten ígeiéből okosbakka lőrtünk: hanem az megh írott törvényből, az Prophetak jóvendölésekből, az Soliarbol, az igaz pastornak az Iesus Christusnak fiavabol, az Evangelistaknak prädikallasokból es munkaiabol, az az, az egész regula szerint valo Isten könyvekből.

Item. Senki ne mondgya, ez igaz, ezert, mert ez, avagy amaz, ez avagy amaz csodat tört, avagy mert az emberek az mi halottainknak emlékezetire könyörögnek es megh halgattatnak, avagy, mert ezek es amazok Istenek ott, avagy mert emez illyen latsit latot, vagy almodot. Tétetessenek haitra effele ember hazughságok, vagy az gonoz es csalard lelkőknek csodai. Mert mi is nem monda

gyuk hogy azért kellene nekünk hinni, hogy az Christusnak Anyaszent-egyhazában vagyunk, hogy azt, az mit tudunk fiamlalhatatlanok Pispókók aianlottak, avagy, mivel hogy az mi folga tarsainknak gyűléközeiők hirdene, avagy, hogy ez feles vilagon lévő Szent helyeken, mellyeket gyakorol az mi tarsasagunk, ilyen nagy csodak, megh halgatasok, avagy gyógyulasok lesnek, &c. *Item.* Ő maga az Vr Iesus, fel tamadasanak utanna, mikor magat az Apostaloknak, sőmmel latni, es tapogatni hadna, hogy valamikeppen meg ne csalatatnanak, az törvennek bizonylagival, Prophetakkal, es az Psalmusokkal megh erősítendőknék írta őket lenni, &c. *Item.* Az Szent iras az mi igyónknék tanusaga, fundamentoma, es erőssége. *Et cap. 20.* Kivannyarok őtőlök, hogy az regula szerinti valo könyvekből mutassanak valami nyilván valo bizonylagokat, Emlékezzétek megh az Vr mondasarol, vagyon Moysesek es Prophetaiok, halgassak azokat.

Basilius in serm: de fidei Confessione.

Ha igaz es hív az Vr minden ő bebediben, es hívek, s igazak minden ő parancsolati: nyilván valo el tavezasnak es kevelységhnek vétke, az igaz hitűl, avagy megh verni azok között nemelleyeket, mellyek megh íratattasnak, avagy azok között mellyek megh nem íratattanak valamelleyeket be hozni, holot az

Christus mondotta: Az en iuhaim az en bösz-
mat hallyak, az idegent penigh nem köverik,
de el futnak, mert nem ismerik az ő bavat.

Idem in Moralibus, summa, 72. cap. 1. Tanítá-
sia az bölcs halgatokat, hogy az bent írásban
megh proballyak azokat, mellyeket az ő ta-
nítólok mond: es az mellyek eggyeznek az
írassal, be vegyek, az mellyek penigh nem
eggyeznek, megh vessék, es erre az bent Pal-
mondasat szabja, Galat. 1. Ha az Angyal az
eghből prædikallana: is mast az kívül, mel-
lyet hirdettünk tinektek, atkozor legyen.

Ibidem, summa, 80. cap. 22. Micsoda az his-
vőnek tulajdona: Ez, hogy semmit se el ne
vegyen, se hozza ne tegyen. Mert ha min-
den, az mi hitből nincsen bűn, az hit penigh
hallasbol vagyon, az hallas Isten igéie által:
minden valami az Istentől barmazot írás kí-
vül vagyon, mivel hogy hitből nincsen,
bűn az.

Et Epist. 80. Nem illlyük igaznak lenni,
hogy az ő bevőt szokások, törvent, es regulat
szabjon az igaz tudomannak. Annak okaert
az Istentől barmazot tudomány rendeltessék
mi tőlünk biroiul, es az kiknel talaltarnak az
Isten beszedevel eggyező tudományok, azok
hoz, még az igazságnak ki mondasa: is min-
deneztől fogva iarul.

Origenes in Ieremiam.

Szükséghez minékünk az bent írást tanubí-
76

Bizonfagul hinunk, mert azok nélkül az mi értel-
münk és magyarázatunk helyen nem ma-
radhat.

Idem in Matt: Homil. 15. Minden űonknak,
mellyeket az tudomanyban elő hozunk, bi-
zonzagára, az űent írasnak értelmet úgy mint
erősséggel, kel megh latnunk. Mert miképe-
pen hogy minden arany valamely az Tem-
plomon kívül vagyon, nem űenteltesít: így
minden erielem, valamely az űent íras kívül
vagyon, bator nemelleyeknél csodalatofnak
lataffek. is, nem űent, mert nem fűgh az űent
írasnak értelmétől. Nem kel azért az tudom-
manynak erőssítetere magunk saját értelmés
elő venni, hanem ha meg bizonyítia azo-
kat valaki űenteknek lenni, az űent írasból
úgy mint, Istennek Templomából.

Idem in 3. cap. Rom. Az űent Pal az Anyas
űent-egyhazban lévő tanítoknak példat ad,
hogy az mellyeket az kősségh előtt űollanak,
nem az magok értelméből, de az űent írasnak
bizonfagabol meg erőssítetven hozzak elő.
Mert ha ilyen nagy Apostol, nem íéli és
nem híűi elegegesnek lenni, az ő maga beűe-
denek meltofagat, hanem ha az mellyeket
mond, megh mutatia azt, az Tőrvényben
és az Prophetakban meg íratatotnak lenni:
menűvel inkább mi kik kissebek vagyunk, ez
kel megh tartanunk, hogy mikor tanítunk,
nem az magunk, de az űent Leleknek értel-
mőndgyük.

Chrysoſt in Pſal. 95.

Ha mi az ſent iras nélkül mondattatik, az halgatoknak elmeiök nem nyugtík meg. De ha az ſent irasbol iö ki az bizonyſagh, mind az ſollonak beſédet, s mind az halgatónak elmeiet meg erősíti.

In 22. cap. Matth. Valamit az ember ide vöſſege felöl keres, mind beteltyeledöt az, az ſent irasban.

Et in 24. cap. homil. 49. Mikoron az hitetlen Eretnekſegöt latangyatok, mely az Antichriſtusnak ſereghe, álván az Anyaſent egyháznak ſent helyén: akkoron az kik Iudæában vadnak, mennyenek az hegyekre, az az, kik az kereſtyenſeghben vadnak, folyamianak az ſent irashoz. Mert az igaz Iudæa, az kereſtyenſeg: az hegyek penigh az Propheſiáknak es az Apoſtaloknak irafok. Miért kel penigh ez moſtani időben minden kereſtyenneknek az irashoz folyamni? Mert mi ultasul fogva az Eretnekſegh tamador, az igaz kereſtyenſeghnek meg probalaſara, ſem az kereſtyenneknek hitőknek igaffaganak Iudaſara es ismeretire, mas ſegedelem nem lehet, hanem csak az ſent iras. Mert az előt fokkeppen meg mutatodik valamellyik az Chriſtusnak Anyaſent egyháza, es mellyik az pogánſagh. Moſtan peniglen, az kik azt meg akariak iſmerni, nem egyebkeppen, hanem csak az ſent iras által iſmerhetik meg? Miért

mert az Ereinekseghnek binten hasonlokepen
 vagyon dolga. Akarvan azért meg tudni,
 mellyik az Christusnak Anyasent egyha-
 za, ez hasonlatosságnak illyen ösve bávara-
 dola közöt semmikeppen megh nem ismer-
 hetni, csak az sent írás által. Tudvan azért
 az Vr, az dolgoknak illyen ösve való báva-
 rodasát az utolsó időben következőzendőnek
 lenni, azért parancsollya, hogy az keresztye-
 nek, akarvan az hitnek erőseget venni, so-
 hova ne folyamodgyanak, hanem csak az
 sent íráshoz. Mert ha másuval tekintendnek,
 meg botrankoznak, es el vesnek, nem értven
 mellyik az igaz Ecclesia, es így az pusztulásnak
 utallatosságában esnek. &c.

In 2. cap. ad Corinth: homil: 13. Ne tarcasuk
 sokaknak velekedeseket, hanem az dolognak
 igaz voltát tudakozzuk. Mert illetlen dolog,
 az penzt csak bámlalni, es kölcsen másnak
 nem adni: sokkal illetlemb penigh nagyob
 dolgokban másoknak értelmét csak csupan
 kövegni: kiváltképpen holot mindenek fe-
 lől tökéletes mértékönk, mutatunk, es regu-
 lánk legyen, az Isten törvénye (tudni illik.)
 Annak-okaert, kerlek úteket mindnyáian,
 hogy hatra hadgyatok, az mi imennek vagy
 amunnak terzik, es ezekből az írásokból
 mindeneket tudakozzatok.

Theodoretus lib. 1. histor: Ecclesiast:

cap. 7.

B s

Az

Az nagy Constantinus Czaſar, az Nicea numbeli gyűlésben megh ſollitvan az Piſpököket, kezde ſollani az egyeneſſegről: melatatlannak mondvan, az Anyaſent egyháznak megh ſőliditterőt ellenſegínek, egymáſra hadakozni, es azzal az ellenſeger nevetſegre indítani, kiváltképpen az mennyei dolgokban valo vételkedésekben, mellyekben az Szent Leleknek tudománya volna megh irattatvan: Mert az Evangeliom, ugy mond, az Prophetak es Apoſtalok irafi, meg tanítanak minket, mit kellyen az mennyei dolgokról erteniünk. Le vetven azért minden ellenkezeſeket, az Iſtentől ſarmazot igékből vegyük magyrazattat az kerdeſőknek.

Athanaſius contra gentes.

Az ſent es Iſtentől ſarmazot tudomány, elegſeges minden igaffagnak tanítasára.

Hilarius lib. 3. de Trinit.

Io dologh, az, hogy csak azzal elegendgyel megh, az mellyek megh irattatnak az ſent irásban. *Et lib. 7.* Az Iſteni dolgok felől, nem bizattat az embereknek ki mondasára, hanem csak az Iſten igéie.

Olympiodorus in Eccleſiaſten, cap 3.

Holot az, ki mindeneknek Kirallya es Vra, meltoſaga lévén rea, az parancsolatoknak törvényet adta, nem ſabad ſenkinek ellene rugodozni: kerlek, hogy ugy mint verſenyes maſ ellenközö törvényt ne ſaby, az dolgot

mélyebben vizsgálván : miért hadia ezt aman-
 nal inkább megh tartani. Mert valaki így bo-
 land, gonosfagnak vétkei el nem távoztattá-
 Te azért megh maradvan az hitben es felema-
 ben, meg lásd, hogy az mellyek parancsolata-
 tanak, veghőz vigyed.

Damascenus de fide Orthodoxa. lib. 3.

cap. 1.

Mindeneket, valamellyeket az törvény,
 Prophetak, Apostalok, es Evangelistak megh
 irtanak, be vésünk, es böcsüllők, semmit
 azokon felül nem tudakozván. Mert mivel
 hogy io az Isten, minden ionak megh adoias
 senkinek iriislege avagy haborgatasa alá nem
 vetterőt. Mert az Isteni természetű (mely
 szenvedes nélkül valo-is, es csak egyedül io)
 tavul vagyon az iriisleg.

Tertull : lib. de præscriptionibus. Heret.

Nem kel minekünk az Christus el iövetele
 utan, fölőteb kerdezködnök, sem az Evans-
 geliom megh adattatasa utan fölőteb visga-
 lodunk es tudakozunk. *Et adversus Hermog :*
 Imadom az iralnak tellyes voltat. Ez tanica
 hat Hermogenesit. Ha nem tanitua, fellyön
 amaz iaitul es büntetéstől, mely rendeltetöt
 azoknak, az kik vagy el vésnek, vagy hozza-
 adnak.

III. Iesuitak tudománya.

AR

Az szent iras azokban az dolgokban, mellyeket be foglal, csak olyan, mint az viasz orr, mely valami bizonyos es mozdulhatalan értelmet nem ad, hanem akar mely magyarázatra is el haitogattathatik. Ezt tanitják az Iesuitak abban az könyvben, mely Censura Colonienſis nevezetik fol: 117. Canisius is az ő Catechismusában, fol. 44.

III. Iesustudománya.

Az szent iras, az hitnek es az erkölcsöknek erős es megh mozdulhatatlan regulaia, mely akar mely hitetlen embertől is megh nem erőtelenítettetik.

BIZONSAGOK.

Prophetak, Evangelistak, Apostalok.

Igazak az en hámnak minden beſedi, semmi nincs ezekben hamis, vagy el fordult dologh. Mind ezek egyenessek az értelmeknek. Prov. 8. vers. 8. 9.

Az Istennek tellyes beſede igen iſta, es pais ahhoz folyamoknak. Ne tegy az ő beſedhez, hogy megh ne büntessen tégedet, es hazug ne legy. Prov. 30. vers. 5. 6.

Az Vrnak beſedi, iſtak, mint ez kohban megh próbaltatot es heſőrt megh iſtítatot ezűt. Pſal. 12. vers. 6.

Az Vrnak parancsolati igazak, megh v^a d^a mⁱ nⁱ i^a k az sⁱ v^e t: Az Vr parancsolati iⁱ sⁱ z^a tak, megh vilagossⁱ a az sⁱ mⁱ o^k e^t. Psal. 19. vers. 9.

Elő az Istennek ígéie, es hathato, es elős^e b minden két elő tⁱ r^e nek fel^o t^e, es által hato az akaratnak es az leleknek meg o^s l^a s^a i^a g, az ize^s kigh, es az vel^o kigh, es meg iⁱ lⁱ oⁱ e az sⁱ n^e k gondolatinak es értelmének. Hebr. 4. vs. 12.

Az lelkös ember, megh nem fogia az mel^e lyek az Isten lelkéie. Az lelki penigh meg iⁱ lⁱ mindeneket, ő penigh senki^o l meg nem iⁱ lⁱ terik. Mi az Christusnak értelmét bⁱ rⁱ i^u k. 1. Cor. 2. vers. 14. 15. 16.

Ha el sⁱ dⁱ o^z t^e tⁱ o^z tⁱ s az mⁱ Evangelio^s monk, az el ves^e dⁱ o^z t^e tⁱ o^z tⁱ el, kⁱ k^e nek ez vilagh Istene megh vakitotta értelme^s ket, tudni illik, az hitelen^o knek, hogy ne fenⁱ l^e k, ő nekⁱ k az Christus dⁱ c^s o^s s^e g^e s Evangelio^s manak vilagoss^a g^a, ki az Istennek abra^s z^a tⁱ a, 2. Cor. 4. vers. 3. 4.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

August. in Psal. 118.

Az te ígéd az en labaimnak égh^o sⁱ v^e t^e neké, es az en o^s venⁱ m^e nek vilagoss^a g^a. Mel^e lyik az az íge, mely vilagoss^a g^a nak ugy mon^e darik, hogy sⁱ v^e t^e nek legyen, hanem ha az^e az ígét

az ígérétiük, az mely lőtt az Prophetakhoz,
avagy az mely prædikaltatott az Apostolok
által: Nem az íghe Christus az, hanem az
Christusnak ígéie, melyről irattatott: az hit
hallasból vagyon, az hallas pedig Isten ígéie-
ből. Mert az Prophetaknak mondatat is bő-
vetnekhöz hasonlítván az Peter Apostol, így
bő: Tartsunk, úgy mond, erősebbet az Pro-
phetaknak beszédet, melyhöz iol cselekedtek
halgatván, úgy mint vilagoskodo bővetnek-
höz az homalyos helyén. Az miről azért itt
bőll, mondván: Az en labaimnak eghő bő-
vetneke az te ígéd, es az en ősvennyemnek
vilagossága: az az íghe az, mely az ege-
bent irásban befoglaltatik.

*Lib. 1. de peccatorum meritis & remis-
sione cap. 22.*

Engedgyünk annak okáért es egyyezzünk
az bent irasnak megtörségével, az mely nem
tud meg csalni es csalattatni.

De verbis Domini secund: Matth: serm. 20.
Szerelmes Átiámfiai, kerlek tiéket, halgassat-
tok az bent irastokat, ha mit mondanak, es
maskeppen esik, hogy nem az mint mondot-
tak, Szükséges, hogy mind végig úgy legyen,
az mint mondotak.

Ad Volusianum, Epist. 1. Intellek az mint
tőlem lehet, hogy az igaz, bizonyos, es bent
irasnak tanulásban ne rőteld magadat gyas-
koltani. Mert istia es erős dologh, sem csá-

lár és feltör befeddel nem kevankozik az elmére, sem semmi nyelvnek sín mutatásával valami héiában valót nem feddődik. Felőte igen fel indítia, azt az ki nem az sónak, de az dolognak kevanoia, es felőte igen megh rőtteni az batorlagossan cselekdőt.

Ad Hieronymum Epist. 8. Ennekem ugy tesz, hogy veszedelmes el hinni, hogy az sents írásban valami hazugság volna, az az, hogy azok az emberek, kik által minékünk az az írás meg nyilatkoztatot es íratatot, az ő írásokban hazuttanak volna.

Ad eundem Epist. 19. Megh vallom en te kegyelmednek, hogy csak azoknak az írásoknak, kik immar regula szerént valoknak nevezetnek, tanultam oly böcsületer tenni, hogy el hitem, egyik azok közzül, kik írtak, nem tevelygöttenek: Ha penigh abban talalok olyat, mely az igazsággal ell:nkezenek, egyebnek nem ítéllem, hanem, avagy az könyvnyomtatónak vétkének, avagy az kik magyaraztak nem értőtek, avagy penig en nem eríhetem. Egyeb írásokat penig ugy olvasok, hogy azok az kik írtak, akar mely sentséggel es tudomannyal megh ékesítetven legyenek is, arra valo kepest igaznak nem tartom, hogy ők ugy értőtek: hanem ha vagy az sents írásból, avagy mas bizonyos okokból, mely az igazsággal nem ellenkezik, en velem igaznak lenni el hitehetik. Te feleled is

lőled is io Ariamfia egyeb ítéletben nem vao
gyok: sőt tellyességgel nem ítélem, hogy az te
írasodat ugy kevannad olvastatni, mint az
Prophetaknak avagy Apostaloknak írasokat,
kikben nem szabad kételkedni.

Ad Vincentium Donatistam Epist. 48. Ariamfia, az sēnt írasnak bizonsági ellen, mellyek
sokak, bizonyosak, nyilván valok, es keiseg
nelkül valok, ne igyeközzél bōdni parvaros
kat, az Pispōkōknek írasokból, akar mi
idōnkbeliek legyenek, akar Hilarius, akar
Cyprianus, &c. Először, mert effele írasnak
nem ér meg kel valastatni az sēnt írasnak mel
tosagatul, Mert nem kel azt ugy olvasni, mint
ha az mi azokbul bizonsagul elő hozattatik,
nem volna szabad maskeppen érteni, ha az
igassaggal nem egyyez. Mert bizonyara azok
nak sāmok közzül valok vagyunk, kiknek az
Sz. Pal azt mondotta: Ha mit maskeppen ér
tőtök is az is az Isten ielenőtte meg ünektiek.
Mind azon által abban az útban iariunk, az
melyben iutattunk, mely az Christus: mely
utrol így szól az Szent David: Az Isten kō
nyōrūllyōn raitunk, es algyon megh minket
vilagossisa megh az ō tekintetü mi raitunk,
hogy megh ismeriük ez földön az te utadat
minden nemzeisegōkben az te idvōziōdet:

Contra Donatistas de Baptismo cap. 3. Ki vol
na az ki nem tudna, az sēnt írast, mind O
s mind Vy Testamentomot, bizonyos hata

taban megh maradni, es minden Pispököknek, kik az utolso idöben voltak, ugy eleikben vettek lenni: hogy nem szabad készködni felöle: igaz legyené az, az mi abban meg irattat.

Gregor: in Moralibus.

Minden tudomant es bölcseseget az sent iras felöl hallad, hogy ne follyak arról hogy igazat mond, hogy az mennyei hazara hívogat, hogy ez földi kevanfogokul annak az ki olvassa fívet el vonnya, hogy homalyos befedökkel az erőseket gyakorollya, es az kis cinyeknek alazatos befedekkel hizelkodik. Be sem rekesztöt avagy farlattat, hogy felni kellene, ugy sem nyilatkoztat meg, hogy ala valova legyen: de hasnival az unást elveszi, es ménnel inkább gondolkodik az ember felöle, annyival inkább feretnek.

Ioannes Maxentius lib, Dialog. lib. 2.

cap. 15.

Nem ellenkőzik az sent iras magaval, azoknál, kik az kegyessen erik: de azoknál tezik ellenkőzni, kik az Eretneseghnek lelkeröl megh csalattatvan az igazat nem erik.

Hilarius lib. 2 de Trinit.

Mi volna el hagyattat es homalyos? Az Istennek igeiben mindenek tellyesek es tökeltessek, ugy mint, az mellyek adattatnak adtul az ki tellyes es tökeltes,

Athanasius in disputat: habita in Concilio: Niceno.

Tavul legyen, hogy az ember az Istenről
szarmazot irasoknak ellene mondgyon, mint
ha mindenek egymással nem egyeznének.

Epiphanius contra Noëtianos heresi, 57.

lib. 2. Tom. 1.

Mely tiikoskeppen, mely csodallatossan,
mindeneket meg magyaraz az Szent iras. *Contra Ariomanitas heresi. 69. lib. 2. Tom. 2.* Min-
denek ündöklők világossak, es semmí ellene-
kezés nincsen az Szent irasban. Ittem. Nem
de vagyone az Szent irasban valamí ellenke-
zes, mely mindenkor igazat mond? Tavul
legyen az. *Contra Audianos heresi. 70. lib. 3. Tom. 1.* Valamellyeket az Isten szól es mond,
azok mind igazak, ha az mí értelmünket ne-
mellyekben felül haladgyak: is. Nemde valas-
mi magával valo ellenkezés vagyone az Szent
irasban? Tavul legyen. Semmí magával va-
lo ellenkezés nincsen az Szent irasban sem egy-
gyik fő az másikkal ellenben nem vetterik.

Contra Anomæos heresi, 76. lib. 3.

Tom. 1.

Mindenek nyilván valok az Szent irasban
azoknak kik az ő okoskodásokkal az Szent
irashoz akarnak járulni, es ő magokat az
ördögökiül megh nem hadiak csallatni. &c.

Le. 11.

Lactantius lib. 6. cap. 21.

Nem de az Isten az elmének, földnek, es nyelvnek formaloia, nem tudnaé ekössen földani? Sőt bizonyara nagy gondviseleseből fin nélkül valonak akaria lenni az mennyesieket, hogy mindenek az mellyeket földana meg értenek.

Chrysost. homil. 12. in Genesin.

Az fenti iras magat meg magyarázza, es az halgatoi nem hadgya tevélygeni. In Psal: 95. Semmit nem szabad az elmének maga gondolatlabol. bizonyfagh nélkül földani. Mert ha fenti iras nélkül mondattatik valami, az gondolkodas tantorogh, néha eggyezvén, néha ketelkedven, az hűaban valo befedet néha be vévén, néha penig uralvan. De mikor az Istennek igéiből iő ki az bizonyfagh, mind az földonak befedet, mind az halgatonak elméiet meg erősíti.

Ambros: lib. 2. de paradyso cap 3.

Az fenti irasban nem könnyen kel meghevünk ha mit megh nem értünk is. Mert sokak vadnak, az mellyeket nem az mi elménkből kel merrekelnünk, hanem az rendesnek, es az igének nagy voltiabol kel bőcsülnünk:

III. Iesuitak tudománya.

Az kik az igaz Isteni tisztetletnek meg varadafát kerannak, meg kel azoknak mindenesztől, az

szent írásnak olvasását, az közönseges neptől (parasztoktól) tiltani. Ezi tanítvány az Iesuitak az könyvben, mely Censura Colonienſis nevezetetik, articul. 1.

IIII. Iesustudománya.

Az kik az igaz Isteni tisztületnek, es az Anyaszent-egyhaznak meg maradasát kevannyak, szűkösegh minden híveket, akar kik legyenek, az szent írásnak olvasására szolgálmatossággal inteni.

BIZONTSÁGOK.

Prophetak, Evangelistak, Apostalok.

Tartunk erősebbet az Prophetaknak beszédét melyhöz jól cselekedtek (ti. is o siegeny kössegh) halgarvan, ugy mint vilagoskodó főveinekhez az homalyos helyén, míg nem az nap tündöklék, es az est hainál csillagh fel támad az ti síverőkben 2. Pet. 1. vers. 19.

Az kik fővebbek valanak (az kössegh közül) Theſſaloniában, véve az ígert nagy buzgosággal, naponként tudakozván az írásokat, ha ekkeppen volnanak ezek. Act. 17. vers. 11.

Az Christusnak ígéie lakozzék ti bennetek (Colossa Varosbeli parasitok) gazdagon minden bölcseseghben, tanítvan es intven
egyest

egymást enklesekkel, dícsíretekkel, és lelki enkökkel, io kedvel enkelven az Vrnak az ti sívetekben. Colof: 3. vers. 16.

Iay tinekiek törvény tudok, mert fel vőttek az ertelelnék kulcsát, ti magatok be nem mentek, és az be menőket megh tiltjátok. Luc. 11. vers. 52.

Kerlek azért teged Aíam, hogy küld el őtet (az Lazart) az en Aíamnak hazához: mert vadnak őt aíamfiai (parafiók) hogy bizonfagot tegyen nekik, hogy ők is ne jőjenek ez győtrelemnék helyére. Monda neki Abraham: Vagyon Mosefek és Prophetások: halgassak őket. Az penigh monda, Nem, Aíam Abraham, de ha valaki az holtak között mennénd ő hozzáíok, megh ternek. Monda penig neki: Ha Mosest és az Prophetakat nem halgatták, ha valaki az holtak között fel tamadna is, nem hinnének. Luc. 16. vers. 27. 28. 29. 30. 31.

Boldogh ember az ki eyel nappal az Vrnak törvényeben gyönyörködik. Psal. 1. vf. 1.

Olvasd el az törvént az egész Izrael előt az ő hallásokra, gyűics egyben az nepet, fífiakat és asszoniallatokat, az te kicsinkeidet és iővenénidet, kik az te kapuid között vadnak: hogy halljak és tanuljak, és fellyek az ti Vrástokat Istentőket, és őrizzék még az törvennek minden ígeit. Deut. 31. vers. 11. 12,

El ne ravozzék ez törvennek könyve az te

Éadtol, hanem gondolkodgyal arról, eyel es nappal, hogy megh őrizzed es cselekedgyel mind az ſerént, az mint meg vagyónirva abban, meri akkor leſnek ſerentcſések az te útad id es akkor leſeſ boldog Iofue. 1. verſ. 8.

Tudom hogy meg parancsollya Abraham az ő fiának, es az ő haza nepenek ő utanna, hogy meg őrizzék az Vrnak utát. Gen. 18. v 19.

Monda az Iofue Moſesnek, Vram Moſes ſiles megh őket ne prophetallyanak: Felele az Moſes, Avagy en érőtem irigykődőle? Vay ha az Vrnak minden nepei Prophetallanak, es adná az Vr az ő lelkét nekik? Numer. 11. verſ. 28. 29.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

Origenes in Exodum homil. 12.

Micsoda meg térni? Nem egyéb, hanem ha mind azokat, mellyek ez vilagé, es az teſté hatra hadgyuk, es igyekezetiünkkel, meſterſégünkkel, elménkel, ſorgalmatoſſagunkal, az Iſtennek igjere ſietőnk, es igyekőzőnk, es az ő törvényeben eyel nappal gondolkodunk, mindeneket hatra hagyvan az ő tanubizonſagiban gyakorollyuk magunkat: ez az Iſtenhez való megh térés. Ha te akarod, hogy az te fiad valami tudomant tudgyon, Grammaricát avagy Rethoricát, nem de űreſnek nem akarodé

akarodé hogy legyen egyebektől, és csak az egyben foglallya magat? Doctörokra, mesterekre, könyvekre, kölcségedőt nem sanod, hogy szükség ne legyen, míglen igyekezetét vegben nem víbi. Kicsoda közzülünk, az ki az Isteni dolgokra így igyekeznek? Kicsoda az ki így munkalkodnék? Kicsoda az ki így forgalmazkodnak az mennyekben mint ez földiekben? Mit panaszkodunk hat, ha az mit nem tanultunk, nem tudgyuk? Nemmellyek közzületők, ha meg hallja az ígék mellyek olvastatnak, mindgyarast el mennek. Az mit mondanak is azokrol egymás között semmi tudakozas, semmi bezelgetes nincs, sohul az ő parancsolatinak emlékezeti nincs: Kerd meg az te atiaidat, és meg mondgyak teneked: az te veneidet és hirdetik te neked. Nemmellyek még azt sem variak csendesen, míg az Anyaszent-egyhazban az ígék el olvastassanak. Nemmellyek penigh, ha el olvastatnak is, nem tudgyak: hanem az Vranak hazaban, messze valo helyekben, világi dolgokban foglalatoskodnak. Kik felől en azt merem mondani, hogy mikor az Moyses írása olvastatik, hogy az ő szívökre nem földel, hanem neminemű kö fel vettetöt. Mert ha az, az ki jelen vagyon, az ki halgattia, (az ígét) és figyelmetős, és az mellyeket hall, elő forgattia és vizsgálja, és az kiket még nem érthet, tudakozza és megtanulja, aligh inte

hat az tudomannak szabadságára az, az ki el
 reyítte avagy be dugta az ő fölet hogy ne
 hallja, es hadial fordul arra az ki olvassa, mi-
 keppen mondhatni, hogy annak biven fődel
 volna, holot ahhoz még az bőűnek fődele is,
 mely az főnak főngese, nem erkőzhetik?
 In Levitic: homil: 4. En ha lehetne, hogy eyel
 nappal az Vrnak törvényében gondolkod-
 hatnam, es az egész bent irast elmemben főd-
 hetnem az en aldozatimnak emléközeit az
 Vrnak be adnam. Bizonyara ha mindeneket
 mégh nem cselekedhetűnk is, avagy csak
 azokat mellyeket az Anya bent egyházban
 tanítunk elmemkben tarsunk. Homil 9 Az
 Christus csak azokért könyörögh, az kik az
 Vrnak sorsai, kik őiet az ayto előt variak, az
 kik el nem tavoznak az Templomul bőyte-
 lesőkben es könyörgésőkben foglalvan ma-
 gokat. Avagy üilődete, ki mégh innep na-
 pon is aligh megy az Anya bent egyház-
 ban, es nem vagy figyelmes az igének hal-
 gatafara, sem igyekőzel az parancsolatoknak
 megtartafara, hogy az Vrnak sorsa iőne te
 read? Kevannyuk mind azon által, hogy
 avagy csak ezőket halván, igyekőzzétők,
 nem csak az Anya bent egyházban az igét
 hallani, hanem az ti hazatokban is gyakora-
 lani magatokat az Vrnak törvényenek eyel es
 nappal valo gondolkodásban: mert ott va-
 gyon az Christus, es mindenűt az kik őiet ke-

refik ielen vagyon. Ennek-okaert parancsol-
 ya az ő törvényeben hogy mikor uton ias-
 runk, avagy otthon ülünk, vagy agyunkban
 feksönk, vagy fel kelönk, elmelkedgyönk ő
 felőle. Ez igazan az ayto előt varni, az bents-
 seghben mulatozo papi fejedelmet, es az Vra-
 nak sorfava lenni. Vgyan azon homilyaban,
 az az. prädikatioban egy keves igeek utan, szólte
 igen szidalmazza avagy feddi, kik mikoron hal-
 lyak olvasatni az irast, az mint illenek nem figyel-
 metőznek hozzá. Vegezetre az testnek szabola-
 zására intven, es az leleknek fel gőrieztetere: az
 Isten igeiének halgatasá es olvasása felől így szoll.
 Ha az Anyasent egyházban gyakorla megy,
 fűledet arra figyelmeztetőd, az mennyei pa-
 rancsolatoknak magyarázatul vesződ, mi-
 keppen az érellel es gyönyörűséggel az test,
 ugy az lelek Isten igeiével megh gyógyul: es
 erőssé blévén az testő magához való engedel-
 mességhre hajtja es kénböríti. Az leleknek
 annak-okaert iaplato eledeli az mennyei dol-
 goknak olvasása, bűntelen való könyörges,
 az tudomannak igéie. Ezekkel az eledelők-
 kel iaplaltatik, ezekkel gyógyul megh, ezek-
 kel leßen győződelmesse. Mellyet miért hogy
 nem cseleköstök ne panaszkodgyatok hat az
 ti testetőknek erőtelensége felől.

In 12. cap. Epist: ad Rom. Allania Orige-
 nes, hogy még nem üjtathatik az mi ela-
 menk, hanem csak az Isten igeiének es az böl-

cselegnek elmeködéssel, es annak lelki értelmevel. Es menijvel eleb megyen valaki az irasokban naponként, es értelme menijvel inkább elősül, annijval inkább mindenkor üjtatik. *Mox addit.* Nem tudom ha még üjtathatik az erzekönsegh avagy elme, mert rest az Isten igeiének es az lelki ertelemnek gyas korlasaban, mellyekkel nem csak meghert herné az kik meg irattatának, de ugyan világosban is magyarázhatná es magara babbathatná.

*Eusebius Emissenus homil: in Dominic. 4.
ab Epiphania ferijs.*

Ezt az szokást kel az kerebíyeneknek megtartaniok, hogy minden nap az sents gyűlésközertben mennyenek, minden nap magok is olvassanak, avagy ha azt nem cselekedhetik, egyebeket kik olvasnak, halgassak.

Chrysost: in Genesin, homil: 29.

Kerlek hogy büntelen ide iöjjetek, es az sents irasnak olvasasát forgalmatossan halgassatok; nem csak akkor penigh mikor ide iöjtok, de outhon is az Bibliát kefértökben vegyetek, es az minemű hason abban nagyon nagy neven vegyetek. Mert onnan sok nyereseg barmazik. Mert először az olvasasal, az nyelv meg üjtetik: annak utanna az lelek barmyat vesen es fel emeltetik, es az igazságnak napianak fenyevel tündökölterik, es abban az időben, az tisztatalan gondolkodásnak

nak edelgetéseiről megh szabadították, nagy nyugodalomban és csendességben élvén. Annak felőtte az mi nést az testnek ereiének öreg biterere, az az edel cselekősi. Mert lelki edel, és meg erősi az lelket, alhatatossa testi: nem engedven hogy hiában való gondolkodásoktól el vonattassék, hanem könnyűvé és sarnyassa tévén az eghben fel vísi. Ilyen nagy nyereséget azért, kerlek, ne vesztőnk el, hanem házonknál is foglallyuk magunkat az sent írasnak olvasásában, itt is ielen levén, nem hazug és hiában való beszélgetésekben mulassuk az időt: hanem az miért ide gyűlőnk, és az mit olvasnak arra halgassunk, hogy nagyobb hasonnal innét el meheszünk. *Et haud multò post.* Nekünk az sent írásban úgy kel forgalmazkodnunk, hogy nem csak magunknak elegendendő legyen, hanem hogy másokat is segíthessünk, és hogy mind feleséginket, szolgáinkat, borsédonkat, barátunkat sőt ellensegűnket is legyen miből feddenünk és tanítanunk. Mert olyaténok az lelki tudományok, hogy közönségesen mindeneknek hirdettethetnek, és semmi külsőbség nincsen ő benne, hanem ha valaké lenne, az ki figyelmesben halgatna reá, és nagyobb buzgósággal mást felül haladna.

Idem in Evangel: Ioannis, homil. 13. Szégyen minékünk: hogy az Samaritana asszoniallat, kinek őt ferje volt, oly forgalmazos volt az tanulás

nulasban, hogy sem az napnak ideivel sem egyéb forgalmatosságokkal, az Iesus tanításának halgatásatul el nem vonattatott mi persigh nem hogy az mennyei dolgoknak tanúságot keressük. de sőt mindenekben egyenlőkeppen való bátorságban vagyunk, azért hagiunk hatra mindeneket. Kicsoda, kerlek, mi közöttünk, az ki hoza menvén (az bent gyűlékőzetből tudni illik) az ki valami keresztényen emberhöz illendő dolgot cselekednek? Kicsoda tudakozza az bent írásnak értelmét? Bizonyára senki sem: hanem sokaknak kezekben az kotska tablet, es boka csoniot (kivel az kotskat íadzak) talallyuk, az könyveket igen ritkan: kik ha valakinél vadnak is, mint ha ingyen sem volnanak, az ladaban be zarvan tartják, avagy minden tanúságokat csak az könyveknek es bőükeknek mi voltában helyhezterik: nem hogy olvassak, sem hogy valami hasnot innét vegyenek, hanem hogy gazdagfagokat, es tisztesség kevanasokat ebben meg mutassak. Illyen nagy am az hitjában való dicsősség. Egy tisztesség kévanot sem hallok, hogy eriene az írást, de csak az szép bőüket csodallya. Micsoda nyereség vagyon, kerlek, ebben? Nem azért adattattanak nekünk az írások, hogy azokat csak könyben tartsuk, hanem hogy elmenkben olcsuk. Az könyveknek tartalasa azért, az Sídoknak tisztesség kevanasok, kik

fok, kiknek az parancsolatok börtükben adatainak, nekünk pedig nem úgy, hanem ha az mi börtünknek test szerint való táblaiban. Nem illemtom azért az könyveknek szerzese: sőt inkább és felőtte igen kerlek, hogy azokat megh szeressük: de úgy azért, hogy mind az börtűket, s mind annak értelmét börtelen elmenkben forgassuk, és így tisztítsuk megh az mi börtünk.

In Epist. ad Coloss. homil. 9. Hallyatok kik ielen vadatok, ti közönséges (parás) emberek, és az kik feleségtők gyermektők előt iartok, mikeppen parancsolatik ti nektek is az irast olvasni, nem csak imigy amugy, hanem nagy forgalmatossággal. Mert mikeppen az gazdag és sok pénzű ember, karcs veke valhat: ezenkeppen ha ki az bölcseseghnek tudományaban gazdag, nem csak bégenseget, de még nyomoruságokat is könnyen, sőt még amannal is, könnyebben szenvedhet. Item. Ne kesseletessel megh mastanito miatt, Vagyon nalad Isteni felelet. Senki teged úgy meg nem tanithat mint az Egyeb te neked gyakorta avagy hűaban való dicsőség által, avagy irigysegh által hizelkődik. Hallyatok kerlek mindnyaian kik vilagiak vadatok. Szerezzeők magatoknak Bibliat, mely az ti lelkeőknek orvossága: ha egyebet nem akartok is, avagy csak az Vy Testamentomot börtözzeők meg, az Apostaloknak cselekedése

ióket, az Evangeliumokat, büntelen való és
 Iereny tanítókat. *Rursus ibidem ad patres fami-*
miliās. Minekünk csak tiéket kel való tanítas-
 nunk, feleségióket penigh és gyermekióket is
 nektek kel való tanítani. De mindeneknek
 vegbe vételei mi reánk bizzatok: annakokas-
 ert sok nehességünk is vagon. Tanácsaitok,
 úgy mond az Apostol, és íncsiótok egymást
 eneklesekkel, dicsíretekkel és lelki enekkekkel.
 Sőt az Chrysostomus is azt erősití, hogy az
 búléknek iűsiók az, hogy az ő gyermekóket
 tanicsak eneklesekre és lelki enekkekre.

Hierony: in 2. cap. Epist: ad Titum.

Gyakorlataflek az erielem, és az elme legel-
 teteflek minden napon az fenti írásnak olvas-
 safaval, és nem tamadnak mi közöttünk bo-
 lond kerdezkódések. Vgyan ezen Doctor,
 mind az búzeket, cűvegyeket sok helyeken
 írta az fenti írásnak naponként való olvasas-
 fara, az mint meg írtzik az ő leveleiből, mel-
 lyeket írt az Demetriadeshez, Lætához, Salva-
 niához, Furiához, Geruniához, Celanti-
 hoz, Eustachius-hoz, &c. *In expositione. 1. cap.*
ad Titum. teddi azokat, az kik azokat, kik az
 fenti írásban foglalatosok, úgy mint hason-
 talanokat meg utálnak, &c.

V. Iesuitak tudománya.

Az szent írásnak olvasasa, nem csak haszontal-
 lan, de sokkeppen artalmas és veszedelmes is az

Anyas

Anyaszent=egyháznak. Ezt tanítják az Iesuiták az könyvben, mely neveztetik Censura Colonienſis, fol. 21. Canisius is az ő Catechismusában, fol. 301.

V. Iesustudománya.

Az szent irasnak olvasása hasznos, es teljességgel szükséges az Anyaszent=egyháznak minden tagjainak.

BIZONTSÁGOK.

Prophetak, Evangelistak, Apostalok.

Az ki meg utálja az ígét, gonoszul leszen annak dolga: Prov: 13. vers. 13.

Iay tinektek törvény tudoknak, mert felvöttetek az erielemnek kulcsát: ti magatok be nem mentek, es az be menőket meg tiltjátok. Luc. 11. vers. 52.

Nem hegyenűlek még akkoron, mikor az te parancsolatidra nezendők. Miben iobbírtia még az ífju az ő útát? Az te bebedidnek meg őrizeseben, Psal. 119. vs. 6. 9.

Minden en bebedim igazak, nincsen azokban valami elfordult, avagy gonoz, igazak azoknak az kik errik azt, es az kik keresik az tudomant, Prov. 8. vers. 8. 9.

Mikoron az iövendő mondas meg bűnenedik, el oöl az nép. Prov. 29. vers. 18.

Mert

Mert nem segyenlem az Christusnak evangeliomat, mert Istennek hatalma idvősége minden hívőknek. Rom. 1. vers. 16.

Bizony bizony mondom tieknek, valaki megtartangya az en befedemet, halalt nem lát örökre. Ioa. 8. vers. 51.

Ha hittelők volna Mosesnek, hinnétek ennekem is: mert en felőlem ő irt. Ha penigh az ő írásnak nem hízók, miképpen az en befédimnek hinétek. Ioa. 5. vers. 46. 47.

Tevőlyögiők, nem tudvan az írásokat, sem az Istennek hatalmat. Matt. 22. vers. 29.

Az álnok es hitegető emberek penig eleb mennek gonoszábra, tevelyesben hozván es eltevelinteven. Te penigh megh maradj azokban az mellyeket tanultal, es az mellyeketre bizattaltal, tudvan kiűl tanultad. Es hogy gyermekfegediől fogva bent írásokat tudtal, az mellyek bölcsé tehetnek tegedet az idvőségre, az Christus Iesusban valo hínnek általa: Mert az egész írás Istentől származot, es hasznos az tanításra, az győzelekre, az egyenőstésre, az oktatásra, mely vagyon az igazságban. Hogy tökéletes legyen az Istennek emberei minden jó cselekedetre késztetői. 2. Tim. 3. vers. 13. 14. 15. 16. 17.

Migh oda megyők, foglalatot legy az olvasásban, az imésben, az tanításban: Tunyaságod miat el ne hadgyad, az aiaideket az mely te benned vagyon, az mely adattatott

teneked

teneked az iövendelesek által, az gyülekezeti-
ben lévő tanítók kezeinek reád vetésével
egyetemben. Ezekről gondolkodgyal, ezeka-
ben ály: hogy az te előmenetelőd nyilván va-
lo legyen mindenekben. Oyad te magadat
es az tudomant: megh maradgy ezekben,
mert ezeket cselekedven, te magadat is megh
tartod, es azokat is kik halgatnak tegedet.
1. Timot. 4. vers. 13. 14. 15. 16.

Az Moysesnek reghi nemzetsegetől fogva
minden városonkent vadnak, az kik hirdet-
sek ötet, ki az ő gyülekezetekben minden
bombaron olvasztatik. Act. 15. vers. 21.

Valamellyek megh irattatának, az mi ra-
nufaginkra irattatának, hogy az irásoknak
bekefeggel valo szenvedese es vigasztalasa által
remenységünk legyen. Rom. 15. vers. 4.

Boldogh az ki olvassa, es az kik halgattyak
ez Prophetianak befedit, es megtartiyak mel-
lyek azokban megh irattatának. Apocal. 1.
vers. 3.

Az Christus, az ördögöt iras által győzi
megh. Matt. 4.

Az irások által oltalmazza az Christus az
ő tanítvanit az Phariseusok ellen. Mat. 12. 15.

Nem irattatot penigh csak ő érötte megh,
hogy tulajdonitattat ő neki. De mi éröte
tünk is, az kiknek jövendőben tulajdonít-
tatik, az kik hisznek. Rom. 4. vers. 23. 24.

Megh irattatának ezek az mi intefönkre,
D az kikre

az kikre ez világhnak veghei íutottának!
 3. Cor. 10. vers. 11.

Az mikeppen le áll az zápor es az ho az
 eghből, es többé oda vissza nem tér, de megh
 reszögití az földet, es gyümölcs terméve teszi:
 így leßen az en ígém, mely az en fiaimból kí
 megyen, nem tér vissza en hozzam üressen,
 de azt cselekeßi, az mellyeket akarok, es az
 mire bocsattam el őtet. Esa. 55. vers. 10. 11.

Ime el iőnek az napok, azt mondgya az
 Vr, es bocsatok ez földre ehsegőt, nem ke
 nyernekh seget, sem vißnek somiusagat, de
 az Istennek ígeienek halgatafanak ehsegét.
 Amos. 8. vers. 11.

Boldogok az kik halgatiak az Istennek
 ígeiet, es megh őrizik azt. Luc. 11. vers. 28.

Az ki Istentől valo, az Istennek ígeiet hal
 gattia. Ioa. 8. vers. 47.

Az ki titeket nem vesén, es nem halgattia
 az ti beßedetőket, ki menven abbol az háza
 bol, avagy abbol az városbol, verietek le az
 ti labotoknak porát. Bizony mondom nek
 tek, könnyeb leßen Sodoma es Gomorrhá
 földenek az tiiletnék napian, hogy nem mint
 annak az Varosnak. Matt. 10. vers. 14. 15.

Megh vettőtek az seregőknek Vranak tör
 venyét, es az ßent Izraelnek beßedet karom
 louták: annak okaert fel göriedet az Vrnak
 haragia az ő népére, es ki nyuitotta az ő ke
 zét ő reia, es megh verte őtet. Esa. 5. vers. 24.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

August. lib 2. cap: 28.

Az nepek, az Anyafent-egyházakhoz, egyben folynak nagy dicsőretnel, mind az ket fele nemnek üfiesleges megh valafiasával az holot megh hallyak es megh tanullyak, mely iol in ideigh hinni es élni kellyen, hogy ez élet uian bodogul mindenkoron elheffenek. Az holot az fent iras, es az igassaghnak tudomanya, fellyeb valo helyről, mindeneknek sine elöt zöngedezven, az kik cselekefik, halgassák jutalomra: az kik penigh nem cselekefik, halgassák iuleire.

Epist: 166. Az fent irasban tanultuk megh az Christust, az fent irasban tanultuk megh az Anyafent-egyházat. Ez az fent iras kőzönsegeffen kezünkben forogh: miért hat hogy azokban az Christust es az Anyafent-egyházat kőzönsegeskeppen nem tartiuk?

In sermon: de studio sapientiae & meditatione legis Dei.

Az Istennek igeiének olvasásának io vőgastalasa még nalunk vagyon: mert az fent irasnak olvasása az mennyei bodogsaghnak, nem kicsin eleve valo ismereti. Mert azokban ugy mint egy iükörben, az ember magát meglathattia, minemű legyen, avagy hova igyeközzék. Az fűntelen valo olvasas

mindeneket meg ísít, az pokolnak felelmét
 sörzi es az olvasónak szívét az mennyei öröme
 re fel indítja. Az ki mindenkor Istennel
 akar lenni, gyakran kel könyörgeni es olvasa
 ni. Mert mikor neki könyörgünk, Istennel
 beszélünk akkor: mikor pedig olvasunk, az
 Isten szoll minékünk. Ket fele aiandekot hoz
 az bent írásnak olvasása, mert avagy az elmé
 nek értelmét elősíti: avagy, ez világi hiszagoka
 tul az embert el vonvan az Istennek szeretetére
 vési. Tisztességes munka az olvasás, es az el
 menek tisztulására sokat használ. Mert miképe
 pen az testi eledellel táplaltatik az test: ugy az
 Istennek beszédevel táplaltatik es legettetik az
 belső ember, mint az David mondgya: Mely
 edessek az te beszédid Vram, minden lépés
 méznek felőte az en száimnak. De boldogab
 az, az ki az bent írásban foglallya magát,

Ambrosius sermon : 35.

El mulatja az testnek ehseget, az ki az ol
 vasásnak abrakiava figyelmetőz sem az has
 nak gondgyat nem viselheti az, az ki az
 mennyei tudomannak eledelét keresi. Mert
 az mennyei tudomány megh újtas, mely az
 lelket hizlallja, mely az belső részeket megh
 köveríti, az mikor, az bent írásbol az éligh
 valo szonak eledelét vessük. Az mennyei tu
 domány eledel, mely örök életet ad, es az ör
 dőghé kísértetnek incselködését mitőlünk el
 rekeszi. Hogy pedig az bent írásnak olvasása
 élet les

élet legyen, az Vr tehen bizonfagot felőle,
mondvan: Az befedők mellyeket en föllo-
tam rínektek lelek es élet.

Chrysostomus in Evangel: Ioan. Homil. 13.

Ha az mely hazban az Evangelium va-
gyon, oda az őrdög be nem mēr menni:
menjvel inkább azt az embert, kí az ſent iras-
nak olvasafaban gyakorlya magat, ſem az
őrdög, ſem az bűn nem illeti: Szentöld meg
azert lelkedet, ſentöld meg teftöder: mely
ugy lehen ha az Evangelium mindenkor ſi-
vedben es nyelveden lehen. Hogy ha az
nyelvnek rufaga meg undokínia az lelket,
ha az őrdögöket elő hja nyilván valo dologh
hogy lelek ſerent valo olvasaffal az lelek meg
ſenteltetik, es az ſent Leleknek kegyelme be-
vön belé öntetik. Iſteni eneklesek az irasok:
ebből keressünk az mi lelkünk indulatinak
orvoffagot: melynek hafnos voltat ha meg
tekinteniük, még mondhatatlan: es hihet-
lenkeppen arra figyelmezőznenk. Ezeket en
gyakorta mondom: avagy nem modnelkül
valo dologhé az, hogy az piarzi emberek, az
ſekereſeknek es ugraloknak, nevőket, nemős-
ket, varosokat, cselekődetőket, erkölcsőket, es
ki mit cselekődhetik kordera tudgyak: az
kik penig ide jőnek, tellyeffeggel tudatlanul
mennek innen el, ſőt még az ſent Biblia-
nak, ſámát ſem tudgyak?

Homil: 3. de Lazaro. Mindenkoron ímelek,

a-megh sem bűnöm inteni, hogy nem csak itt
 halgassatok az mi mondattatik, de még ott
 hon is forgalmazottan az benti írásnak olvas-
 sálat gyakoroljátok. Melyre még azokat is
 kik en velem csak magunkban szemben vol-
 tanak nem bűntem meg inteni. Hogy en-
 nekem valaki ne mondhatna, hiában való
 bók azok, sokak vadnak benne mellyeket
 meg verhetni. En törvény tetelben forgolo-
 do ember vagyok, közönséges dolgaim vada-
 nak, mester ember vagyok, feleségem es gyer-
 mekeim vadnak, hazam nepere kel gondot
 viselnem, világi ember vagyok, nem en dol-
 gom az sz. írásnak olvasása, de azoké az kik
 ez világhat magokat meg vontak, az kik az
 hegyeknek teteit el foglaltak, az kik bűnül en-
 azt az életöt követik. Mit mondasz te ember?
 Nem te dolgozol az benti írás forgatása, mert
 samlalhatatlan sok forgalmazagid miatt el-
 vonattatol? Sőt inkább te dolgozol, hogy nem
 azoké. Mert azok, nem annyira bűkölkö-
 nek az írásoknak segítség nélkül, mint ti, kik
 az munkának sok vizeinek közepőre ha-
 nyattatok. Mert az kik az pusztában vontas-
 nak fatort, törvény dolgokban való foglalas-
 tosságtul üressék, senkivel tarsalkodások nín-
 esen, de abban az csendez nyugalomban,
 minden bátorsággal bölcselködnek, es mint
 egy paron ülven, nagy bátorságban elnek.
 Mi ez ellenben, úgy mint az tenger közepé-
 ben ha-

ben hanyattatvan, samlalhatatlan sok, vagy akariuk vagy nem, bűnökben forogvan, mindenkor sűkölködők az bent írásnak sűntelen valo vigasztalasa nélkül. Azok tavul vadnak az hadakozastul, s nem is esnek sok sebőkben. Teneked pedig, mint hogy mindenkor az viadalban allaz, gyakorra üteft vesesi, inkab kel az orvossagh, ugy mint kis felesége is bairra hí, fia somorit, es haragra indit, az ellensagh fenekodik, barátia reia irigykodik, sombedgya kergeti, tarfa alaiaskal, az Biro gyakorra fenyegeti, segensagh haborgat, haza nepenek halala siralomra indit, az kit az io allapat fel fuvalkodtat, es az gonoz allapat megh somorit. Rövideden, külömb külömb sok felegondoknak, habosrusagnak, somorusagnak, maga hanyasnak, fel fuvalkodasnak, mind alkotmarossaga, mind sűksege, minket minden felöl környűl vesien: sűkleges azert sűntelen az bent írásbol hadakozo fegyvert kerni. *Et mox.* Most sem lehet, nem lehet, mondom, hogy senki idvözűllyön, hanem ha mindenkor az lelki dolognak olvasasaban foglallya magat, &c. *Item.* Ne mulassuk el, hanem könyveket sűrőzzünk magunknak, hogy életünknek sebot ne vegyünk. Se aranyat ne assunk el, de tegyük el magonknak az lelki könyveknek kencseit. Mert az arany, mennel inkab nevekodik, annal inkab olalkodik az ujan az

kí bíria ötet. Az kí el tetetettől könyvnek per
nig sok hasznat hoznak annak az kinel vad
nak, &c. Et mox. Ne mulassuk el az mi id
völsegünket berelmelm, mind ezek az mi
iobbulasunkra irattatnak: Nagy bastya az
bűn ellen az irafoknak olvasása, nagy mer
dők hely, nagy feneketlen barlangh, az iraf
nak tudatlanfaga: nagy veszedelme az idvöl
segnek, semmit nem tudni az Istennek törve
nyéből. Ez dolog súlta az Eretnekségöket is,
ez monkolitatta még az előt is, ez minde
neket egyben savart. Mert nem lehet, nem
lehet mondom, hogy valaki haszon nélkül
mennyen el, ha az szent irafnak olvasásaban
gyakorollya magát.

Cyryllus de recta fide ad Reginas.

Szükséges minekünk követnünk az szent
iraf, es semmiben adni, az mi abban megh
irattat nem kel el ravezunk.

Contra Iulianum. lib. 7. Az Görögöknek
könyveiben sok káros dolgok talaltatvan,
meg is az szent es Isteni bebedőket csodal
lyuk. Szollok az irafrol, mely az Istentől har
mazot. Mert micsoda hasznos dolog nem
talalhatna meg az ember ő benne: Minden
egyeb irafoknal világosab, abban az Isteni
elmeiködefnek tündöklő bebedi igazan lattat
nak, &c. az tisztelleges életre minekünk mo
dor mutat, az szent es Isten törvényével az
igassaghra tanit, es minden igassaghnak nyil
van.

van valo uniat minekünk bõrzi.

Hieron. super Psal: 147.

Felõve kõver az Istennek igéie, minden gyõnyörûsegek benne leven: valamit akarõ, az Istennek igéiebõl bõvõn sarmaznak, az mint az Sídok mondgyak: mert az Mannas is mikor eßik vala, kinek kinek az õ akarattia szerent vala sáiban az ís.

Ad Demetriad: Virg: Az sents írást gyakorta olvassad, sõt soha az te kezedbõl le ne tegyed, mert azokbol ismerheted megh tellyesfeggel az Istennek akarattiat: abban tiltatnak nemellyek, parancsoltatnak nemellyek, megh engedteinek nemellyek, tanacsoltatnak nemellyek: tiltatnak az gonoz dolgok, parancsoltatnak az iok, megh engedteinek az közep dolgok, tanacsoltatnak az tõkelleteffek.

Gregorius in Moralibus.

Minden tudomant es tanusagot az sents íras felõl halad: hogy ne bõllyak arrol, hogy igazat hirdet, hogy az menyorságra hívogat, hogy az földi kevanlagoktul az olvasónak siver el vonsa, hogy homalyos beßedõkkel az erősseket gyakorollya, es az kisdedõknek alazatos beßedekkel hizelkõdik. Be sem rekesztetõt azért, hogy felni kellene, meg sem nyilatkozot ugy hogy alá valova lenne: de hasnával az unást el veszi, es annijval inkább szeretteik, mennel inkább gondolkodas aladatik.

Chrysoſt: ſuper Matth. 22:

Az ſent irasban az tudatlan talal mit tanula
lyon, az vakmerő mit fellyen, az munkalko
do mi legyen iutalma, az gyöngye hű közep
ſerént valo igaffaghnak eledeler talallya, mely
eledel noha meg nem köveriti az lelket, mind
az által nem hadgya meg halni. Az nagy hű
tő penígh, ott talal lelki eledelőket, mellyek
őter közel viſik az Angyalok termeſetihöz:
az kí peníg őrdőgiúl megh ſebesítettőt, ott ta
lal orvoflagos eledelt, es idvőſſeget az pænien
tencia által.

Iſidorus de ſummo bono, lib. 3.

Az ſent irasnak olvasafa ket aiandekot
hoz, mert avagy, az elmenek értelmet ad,
avagy, az emberi ez vilaghi hijaban valofaga
tul el vonyan az Iſtennek ſereteiire viſi.

Hugo de arca Noé.

Az ſent iras eletnek könyve, kinek erede
ti, örökke valo, kinek valofaga teſt nélkül va
lo, kinek értéſe élet, kinek irafa el törölhetet
len, kinek tekinteti kevanatos, kinek tanula
ſa könyű, kinek tudománya edes, kinek
melyſege viſgalhataatlan, kinek beſedi ſama
lathataatlanok, es csak az az egy ige minden.

Idem lib. de anima. Semmi ez eletben nín
csen izre édelleſeb, ſemmi be vetelere gyönyő
rűſegeb, ſemmi az elmet ez vilaghnak ſere
teitől ugy el nem valaſtía, ſemmi az lelket
az kíſirtetők ellen megh nem erőſítí, ſemmi
ugy az

ugy az embert fel nem gerießti, es minden dologra ugy nem segiti, mint az bent irasban valo forgalmatossag es igyeközet.

Ambros: Epist: 44. ad Constantium

Sacerdotem.

Az bent iras tenger, melyben sok folyo vizek fakadnak: Vadnak edes folyo vizek es világosak is: vadnak feier forrasok is, melyek az örök életre io izt adnak: vadnak io es edes, lépes mezhöz hasonlo, befedök is: es kedves értelmek, mellyek az halgatoknak elmeiöket ugy mint valamely lelki irallal öntözik.

Epiphanius in Anchorato.

Az bent iras életünk minekünk.

Faustinus in lib: de fide contra Arianos.

Az bent iras azért szeröztetöt, hogy az bent az mi hitünket es életünket igazgassuk.

Clemens in Strom: lib. 6.

Azt jeleniti hogy az bent irasbol, minden bölcsesegnek kut feie, es igazsaghnak izellya szarmazik: es hogy nem csak hasznos, de ugyan süksseges is annak olvasasa.

Beda lib. 2. in Marcum. cap. 7.

Az bent irasnak tiukos dolgaival az alazatosoknak szívök gyönyörkönteknek es meghéleztetnek.

Et lib. 1. in Luc. cap. 24. Ha ki Istennek igeiét

igéiét nem eſi, nem gl az az ember.
Idem in lib. 1. Cantic: Canticorum. Ennek
 azért az mennyei tudomannak teievel, mely
 örök életet hoz, az mi Vrunk Ieſus Chriſtus
 nak ſerelmes Anyaſent-egyhazanak megh
 mondatot, mellyeből, az örök életet, mellyet
 Adam el veſtöt vala, meg nyerheti az Anya
 ſent-egyhaz: es az ő maradékinak ugy mint
 teyből lőt vala az igének magyarázatia által
 naponként oſtogathat. Mely eledelökkal mi
 kor az Apoſtali tudomány meſterit talál ma
 ganak, megh mutatia hogy az el oſolhatat
 lan ſent Haromſagot tartia magában. Mely
 eledelökkal ha ſüncelen nem gl az lelek, nem
 élhet mind örökre.

Albinus in Cap. 3. Eccleſ:

Gyönyörködünk kel nekünk az ſent iráſ
 nak olvasáſában, mert mikor azt cselekeſſük
 akkor elteretünk es útattatunk az életnek ſa
 jából, mely plantaltat az folyó víz mellett.

Carolus Magnus, in opere contra Synodum

Græcam de imaginibus, lib. 2. cap. 30.

Nem ſol az Szent Pal ugy, valamellyek ke
 pekben irattatnak, az mi idvölſégünkre
 valok azok az kepek, hanem így ſol, vala
 mellyek megh irattatnak az ſent irásban
 (tudni illik) az mi tanuſaginkra irattatnak
 megh, hogy az iráſoknak ſenvedeſe es vi
 gaſtaláſa által, remenſégünk legyen az Iſten
 höz. Sem nem mondgya, Minden írot kep,
 hanem

hanem minden írás, mely Istentől származot
hasznos az tanításra, &c.

Item. Nem olvassuk, hogy az Apostolok
ez vilagnak külömb külömb részeire képeket
rendeltenék volna, hanem leveleket küldöt-
ték: sem az emberi nemzetet kepek által az
balvanyozásról, nem hittek az hitnek útjára
gára, hanem írás által: kiknek az mi időz-
tönk is akaratát meg lehet írni, mely ez,
hogy nem az kepeket, de az írásokat vizsgál-
lyak.

Item: Nem az írott kepek, hanem az írás-
ok engedtettenek az mi hitünknek tanúságá-
ra. Azokban találatnak meg az fegyverek,
mellyekkel az ellenkezések ellen hadakozni
kel, mellyekkel az vezek meg dorgaltatnak,
mellyekkel az jószágos cselekedetök fel gyas-
molitnak. Azokban találatnak meg az
igassághnak gyümölcsei és eskövéi: azokban
találatik az vezeknek és nyomorúságoknak
orvoslási, az életnek minden részének, és min-
den hivatalbeli embereknek regulái. És
hogy mindeneket rövideden be foglallyak,
azokban, az leleknek örökke való eledele, és
ez jelen való életnek tudománya és bölcsesége
be foglaltatnak. Mert oly elrejtő kéncs az,
mely semmi ion nélkül nem sütközik, sőt
minden iokkal bővös: melyhöz valaki buz-
gosággal járul, valamit forgalmazással
keres, boldogul hogy meg nyerhetet, ö-
rül, &c.

Item

Item. Te ki az te hitődnek iſtaſagat az
 kepekben mondod allani, emléközzel megh
 iőmienyőző allatokkal előiők allani magas
 dar: mi az Vrnak parancsolatiát ſorgalmas
 iſtaſaggal keressük az Isten törvényének köny
 veiben. Te világokkal keresſed az írot kepe
 ket: mi az ſent irasokat gyakorollyuk. Te az
 ſeſtői ſínnek legy iſtőlője: Mi az tiikon ere
 telemnek leſünk iſtelői es keresői. Te az írot
 tablakkal edesgetteſel: mi az mennyei ſozas
 tokkal edesgetőnk. Te az kepeknek iſtől
 leiben, kikben ſem latas, ſem hallas, ſem kö
 ſtolas, ſem ſaglas, ſem illetes nincsen, aly
 megh: mi az Vrnak törvényeben, mely ſegy
 hereilen megh maradunk, melyben az Vrn
 nak bizonyſaga, igazſaga, panarancsolat
 aia, ſeſtelme es iſteli megh talál
 aianak, &c.

✠✠✠

✠

✠ (:o:) ✠

CAPVT

CAPVT II.

A Z B Ű N R Ő L.

I. Iesuitak tudománya.

AZ bűn nem az, valami az Istennek törvénye-
vel ellenkőzik. Ezt tanítják az Iesuitak
az könyvben, mely Censura Colonienſis ne-
vezetű, fol. 44.

I. Iesustudománya.

Bűn az valami az Istennek törvényével ellenkő-
zik.

B I Z O N S A G O K.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Valaki bűnt cselekezik, az törvényt hadgya-
ltal. Mert az bűn az törvénynek által hagasa.
1. Ioh. 3. vers. 4.

Az törvény által vagyon az bűnnek ismer-
eti. Rom. 3. vers. 20.

Mikeppen egy ember által tört be ez világ-
ra az

ra az bűn, es az bűn által az halál : es ekkep-
pen minden emberekre az halál el hatot, mert
mindnyaian vétőűsenek. Rom. 5. vers. 12.

Az Istennek embere megh éven az kenyé-
ret Isten parancsolatja ellen, az megh tiltat
helyen, meg emeztetik az Oroslantul. 1. Rea-
gum. 13.

Saul által hagyvan Isten parancsolatja,
országából ki űzetterik. 2. Samuel. 15.

Jonas futvan Isten előt, az ő parancsolatja
ellen el nyelletterik az Czer halat. Ioh. 1. 2.

Mit mondgyunk azért : az törvent bűné?
Tavul legyen ez : de az bűnt még nem es-
merem, hanem az törveny által. Mert az ke-
vanfagot sem tudnám ha az törvent nem
mondana, ne kevany. Alkolmatossagot vé-
vén penig az bűn, az parancsolat által csele-
ködöt en bennem minden kavanfagot : Mert
az törven nélkül az bűn megh holt. En pe-
niglen az törveny nélkül elők vala regentem,
el őven penigh az parancsolat, az bűn megh
elevenedek

Et statim. Mert tudgyuk hogy az törveny
lelki, en penigh testi vagyok, el adattatvan az
bűn ala. Mert az mit cselekedem, nem esme-
rem, mert nem az mit akarok azt cselekedem,
de az mit gyűlölek azt cselekedem. Ha penig
az mit nem akarok azt cselekedem, egyet-
ertek az törvennyel hogy io legyen. Mostan
penigh nem en cselekedem azt, de az en bennem
nem

nem lako bűn, &c. Rom. 7. vers. 7. 8. 9. 14.
15. 16. 17. 18. 19. 20.

Az lelek az mely tudatlanfagbol verkezen-
dik, es azok közzöl eggyet megh cselekefik,
mellyek meg tiltatnak az Vrnak törvénye-
ben. Levit. 5. vers. 15.

Mivel hogy által hágták az törvent, el valo-
toztatták az parancsolatot, el ostanták az őm-
rőkke valo frigyot, ennek okaert átok emésti
megh az földet. Esa. 24. vers. 5. 6.

Ha semely valogatok lestek, bűnt cselekefi-
tek, megh feddeivén az törventül úgy mint
által hagok. Iacob. 2. vers. 9.

Hald megh te égh, imé én erre ez népre
gonofit hozok, az ő gondolatioknak gyű-
mölcsét, mert az en befedimet nem halgat-
tak, es az en törvényemet el vetették. Ierem. 6.
vers. 19.

Mivel hogy el hadták az en törvényimet,
azt mondgya az Vr, mellyet nekiek adtam,
es nem halgatták az en szomat, es nem iartak
azokban, es az ő szívőknek gonoflaga utan
iartanak, es az Bal utan, &c. Ier. 9. vers. 13.
14. 15.

Ezekkel az bizonyfagokkal erőssítették
hogy az bűn, az törvennek által hagasa.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

E

August:

August: lib. Contra Faustum Manich: 22.
cap. 27. Tom. 6. & citatur à Petro
Lombardo lib. 2. Dist. 35.

Ezek után megh kell látni, azt mondgya Lombardus, mi legyen az bűn. Bűn, mint Sz. Agoston szól, minden beszéd, avagy cselekedet, avagy kevanfag, valamely az Isten törvénye ellen leßen.

Oecomenius in Epist. 1. Iohan: cap. 3.

Tudnunk kel penigh, hogy az bűn az isten sagtul valo el ravoza: az hamissag penigh, az adattat törvennek fel bontasa, mint ha törvény nélkül való mondanal: es mind az ketőnek eredeti innen vagyon, mikor az isten sagtul el ravoza, avagy az törvényt fel bontjuk.

Theodorus definit.

Magyarazza az bűnt, es azt mondgya, hogy, nemely törvennek szabad akaratal valo által hágását icedzi.

Cyrillus. lib. 9. cap. 4. in Iohan.

Az bűn, az törvennek megh utalásatul való sen eredeti.

Anselmus lib. 1. Cur Deus homo,
cap. 11.

Ha az Angyal es az ember, mindenkor megh adná Istennek az mivel tartozik, soha nem vétkeznék. Nem egyeb hat az bűn, ha nem, megh nem adni Istennek adossagat.

Rupert

Rupertus. lib. 1. in Levit: cap. 32.

Bűn az, valami cselekedtetik az ellen, mely az Isten törvényében tiltatnak. Az vétők pedig az, mikor valamely azok közül, melyek parancsolatnak, el hagyatnak.

II. Iesuitak tudománya.

Az mondatatik kiválteppen bűnnek, az mely tudva és szabad akaratból leszen.

Item. Az bűn oly igen akaratból vagy, hogy ha az akarat nem lenne bűn sem volna. Ezeket tanítják az Iesuitak abban az könyvben, mely Censura Colonienſis nevezetnek, fol. 44. & 46.

III. Iesustudománya.

Az bűn az, valami az Isten törvényével nem egyez, de sőt ellentökzik vele, akar fogynakozásból, akar az okos természetnek romlásából, akar az Isten törvényével ellentöközö cselekedetből leszen az.

BIZONTSÁGOK.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Az mely lelek tudatlanſagból vétkezendik, és azok közül mellyek az Isten törvényében megh tiltatnak, csak edgikei cselekedésis, vigyenzost fel az aldozatra és meg

bocsátaték neki, mert tudatlanságból verkö-
zőt. Levit. 5. vers. 17. 18.

Hogy ha tudatlanságból által hagandorok
azokban valamit, melyeket az Vr bolla, via
gyének fel az aldozatra az nyai közzül boritot.
Hogy ha penig egy lelek, nem tudván verkö-
zendik, vígyen az aldozatra ebendős kecs-
kér. Num. 15. vers. 23

Kicsoda erheti az bűnöket? az en iirko
bűneimből tisztis megh engemet Vr Isten.
Psal. 19. vers. 13.

Imé én bűnben fogantattam, es bűnben
fogadot engemet az en anyám az ő méhében.
Psal. 51. vers. 7.

Az en iffiuságimnak verkeiről ne emle-
közzel meg Vram. Psal. 25. vers. 7.

Ariam bocsas meg nekik: mert nem tuda-
gyak mit cselekednek. Luc. 23. vers. 34.

Es mostan ariamfiu tudom, hogy tuda-
lanságból cselekedtetők, mint az ti fejedelmis-
tők is: az Isten penigh az melyeket megh
ízént minden Prophetainak sziok által, hogy
az Christus szenvedne, beteljesödne akkep-
pen. Pénitentiát tartatok azért es terietők
megh, erre hogy eltoróttessenek az ti bűneis-
tők. Aét 3. vers. 17. 18. 19.

Az törvény lelki, en penig testi vagyok, el-
adattatvan az bűn alá. Mert az mit cseleke-
dem nem ismerem, mert nem az mit akarok
azt cselekedem, de az mit gyűlölek azt csele-
kedem.

kedem. Ha pedig az mit nem akarok azt cselekedem, eggyet értek az örvennyel hogy jó legyen. Mostan pedig nem en cselekedem azt, de az en bennemlako bűn. Mert tudom hogy nem lakik en bennem (az az, az en testemben) jó: mert az akarat nálam van, hogy pedig meg cselekedhessem az jó, meg nem talalom, &c. Rom. 7. vers. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. &c.

Mert mindnyáian verköstének, es bűköstöködnék az Istennek dicsősége nélkül. Rom. 3. vers. 23.

Mert rekesztött az Isten mindeneket az hitetlenség alá, hogy mindeneken könyörüljön. Rom. 11. vers. 32.

Mikeppen egy ember által az bűn ez világra bejött, es az bűn által az halál: es ekképpen minden emberekre az halál el hatott, az menjből hogy mindenek verköstének. Rom. 5. vers. 12.

Mikeppen egy által jött az bűn minden emberekre az karhozatra: ezenképpen egynek igazítása által is minden emberekre jött az kegyelem is, az életnek igazságára. Mert mikeppen egy embernek engedetlensége által, bűnösökké lésnek sokan: azonképpen egynek engedelmessege által igazakká lésnek sokan. Rom. 5. vers. 18. 19.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

Gregor: in homil: et ponitur de poenit:
lib. 2.

Az bűn háromkeppen cselekedtetik. Mert
avagy tudatlanfagból, avagy erőtelenségből,
avagy bánbandekből és igyeközetből leszen.
E: nehezebb is erőtelenségből, hogy nem tu-
datlanfagból, de sokkal nehezebb bánbandeka-
ból, hogy nem erőtelenségből verkezni.

Bernard: de diversis generibus peccati, in
quibusdam sententijs.

Negyedik bűnt cselekedet Adam az kí-
eggyezőt, Mert Adam (mint az Apostol
mondgya) nem csalattatott meg, de az a-
bboniallat. Az a bboniallat tudatlanfagból: A-
dam pedig erőtelenségből verközöt.

Basiliius in sermon: in principium Provera-
biorum.

Az bűnnök között nemelleyek akarat ellen
leszenek, nemelleyek gonoz elméből származ-
nak:

Theodulus in cap. 7. ad Rom.

Gyakorta akaratom ellen gonozra vitet-
tem, úgy hogy mind az egész bűn az ördö-
göknek östekteleleléből legyen. Kik ha csak
valami kicsin helyet el foglalhatnak: is, az
egész embert el fordítottak.

Rupertus

Rupertus lib. 12. Com: in Apoc. cap. 22.

Haromkeppen lehet az bűn, tudatlanságból, erőtelenségből és kevelységből.

OEcumenius in Epist: ad Rom. cap. 7.

Nem tudom, úgy mond, mi módon csatlattatom meg, és ragattatom az bűnre: lopva, úgy mond, ragattatom hogy tellyességgel nem tudom, mit szenvedek.

Et statim ex Pothio. Minek utánna eladattatott az ember, és bűn alá vettetett, nem tudja mit cselekedik, mert az rútiságnak bökösében benne tellyesen uralkodván, megh látni és ismerni sem engedi hogy az, az mit cselekedik gonosz legyen. Annak-okaert még az mit gyűlölné is, ha el nem adattatott de szabados volna, az mit semmikeppen nem iavaló volna is, el adattatván azt kel választani és cselekedni. Hogy ha szabados volnék, és nem el adattatott, és az természetnek ősi ökelele szerint semmikeppen nem választanám azt, az mit most cselekedettel veleközöm, bizonyosgot teszek az törvennek hogy jó. Mert ennekem olyakat rendel, kiket el kel ravoztatnom, az mellyeket én is ha természet szerint való szabadtságban volnék, iúlnék olyaknak lenni, mellyeket mind el ravoztatni, s mind penigh gyűlölni kellene. Mostan penig, úgy mond, el adattatván, és az bűn alá vettetven, annak úgy mint meltsággal és uralkodással meg nyomattatván, és neki szolgálván, úgy cselekedöm

ködöm az gonoszt: mellyet semmikeppen
nem cselekednem ha szabadfagban volnék.
Annak=okaert, modgya berént, nem en va-
gyok ki az cselekedsem: hanem az, az ki az
bűnnek uralkodasatul meg nyomattatott.

Et mox. Azt mondgya: Nem lakozik en
bennem io: nem bizonyos es nem határoz-
tatott meg, sem bűkségkeppen nem helyhezre-
tött en bennem, ez tudni illik, hogy az io cse-
lekedhessem úgy annjra, hogy még erővel
is az gonozra vonattatom.

Et statim, Volna akaratom, de az bűnnek
gyorsan való el ragattatasa es vesztegetese miatt
nem cselekedőöm. Mert engemet meg vesztő-
get, es úgy lop meg, hogy nem azokat cseleked-
sem, mellyek en előtem dicsíretessek volna-
nak, de az kik inkább tőlem bídalmaztatnak.

Et subiungit ex Paulo. Megh mutatja oly
nagyra lenni az bűnnek csalardsagát, es an-
nak hitőgetesét, hogy úgy mond igyekezésem
vagyon ennekem az ionak cselekedésre, es
femi az gonosznak cselekedésre: mind azon
által reiam az kevanfag úgy rohant, fogva
vivén engemet, hogy azokat mellyek nekem
terzenenek, hatra hadnam, es az en io igye-
kezésem félben szakasztanam, es az mi övé
volna azokat cselekednem. Mert gyakorta
akaratom ellen az gonozra ragattatom, úgy
hogy, az egész bűn az ördögöknek öbönözés-
éből legyen.

Et paulo

Et paulö post. Cselekedetre neheznek talaltatik az törven lenni, hogy akarvan sem cselekedhetem az ior: talalom ötet nem könnyen megh tarthatni. Mert akarvan en ior cselekedni, inkab az gonoszra vagyom kesüstem, mert mind az törvének, mind az en akaratomnak, a gonoz, ellene áll. Az törveny azért, talaltatik olalommal lenni az ioknak.

Basilius in Regulis Contractis, quest: 81.

Külömböz az igaz vallasu embernek büne, az megh utaloitéról avagy Istentelenséről. Mert az igaz vallasu ember, holot Isten felő legyen, es hadakozik az Istennek ior akaratianak meg nyereséiert, törteneiből leßen, es akarattia ellen, hogy megh bodlik es el esik. Az meg utalo es Istentelen penig, sem magaval, sem Istennel nem gondolvan, es semmi külömbseget s valaszt nem teven az bűn es igaz cselekedet között, nagy es kiválkeppen valo verkeket cseleköfik, avagy Isten utallya megh, avagy nem hiszi hogy Isten legyen. Mert ez ket dolgok okot adnak az leleknek az bűnre.

Gregor: in Psal: pœnitentiales.

Haromkeppen cselekötetik az bűn: avagy tudatlanfaghból esik az ember verekben, avagy erőtelensegből cselekötetik, avagy igyekezeiből es fanfandekból leßen.

Macarius, homilia, 27.

Vadnak nemeltyek, az kik bűnt es verket
E s cseleköde

cselekednek bánbandekbol: nemellyek bánbandek kívül. Mit akarnak ezek? Az kik bánbandekbol vetkeűnek, ezek, az kik az ő magok akarattal bűnnek adták, azzal győőnyörködnek, es azzal barátkoznak. Ez illyeszenek az Satannal bekefegessék, sem az ő gondolatokban az ördöggel nem hadakoznak. Az kik penigh nem bánbandekbol vetkeznek ezek, az kikben noha bűn vagyon, mely hadakozik azoknak tagaiban, az Apostol mondása szerint: mind azon által gondolatokban nem eggyeznek vele, sem győőnyörködnek abban, sem nem engednek neki, de ellene mondnak, es cselekednek, es ő magok rá: is haragúsnak.

III. Iesuitak tudománya.

Az keresztsegnek fel vetele után, sem nyilván, sem titkon, sem el fódóztetőt bűn, nem marad az uyonnan születetteken. Ezt tanítják az Iesuitak az könyvben, mely neveztetik, Censura Coloniensis: fol. 40. vers. 194.

III. Iesus tudománya.

Az keresztseghnek fel vetele után: is, az uyonnan születetteken megh marad az bűn: de az Christust bűnül nekik nem tulajdonítatik.

BIZONSA G O K.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Boldes

Boldogok kiknek megh bocsáttattanak al-
nokságok, és kiknek el tödőztetnek az ő bű-
nök. Boldog ember kinek az Vr nem tulaya-
donitia az ő bűnei, és az ő lelkében csald-
ság nincsen. Psal. 32. vers. 1. 2.

Ha az mi bűneinket bamlalandod Vr Istene
kicsoda fenvehet tegedet el? de te nald van-
gyon az engedelmesseg. Psal. 130. vers. 3. 4.

Ne fály illetben az te boldaggal, mert csak
egy ember is megh nem igazulhat te előtted.
Psal. 143. vers. 2.

Ne uralkodgyek az bűn az ti halandó tes-
tetőkben, hogy ne engedgyetek neki az ő
kevanfagira. Rom. 6. vers. 12.

Mert az bűnt nem esmerem hanem az tör-
vény által, mert az kevanfagot sem tudam,
ha az törvény nem mondana ne kevany. Al-
kolmarossagot vévén penigh az bűn, az pa-
rancsolat által cselekedet en bennem minden
kevanfagot. Rom. 7. vers. 7. 8.

Ha mondgyuk hogy bűnünk nincsen, mi
magunkat el tevőliutyúk, és igazság nincsen
mi bennünk. Ha meg valiyuk az mi bűnein-
ket, hű és igaz, hogy megh bocsássa nekünk
bűneinket, és megh übicsen minket minden
hamissagbol. Ha mondgyuk hogy nem ves-
keztünk: hazugga tesük ötet, és az ő befe-
dés nincsen mi bennünk. 1. Ioh. vers. 8. 9. 10.

Mert nincsen oly ember ki ne verközzék.
1. Reg. 8. vers. 46.

Mert

Mert nincsen igaz ember ez földön, az ki
 jól cselekednek es nem verköznék. Ecclesi. 7.
 vers. 21.

Kicsoda mondhatná: iſta az en fivem,
 iſta vagyok az bontól. Proverb. 20. vs. 9.

Mikoron könyörögtök (ti ſent Apoſta-
 lok, es több hívek) mondgyatok: Mi atyánk
 ki vagy mennyegben, megh ſenteltetek az te
 neved, &c. Es bocsáſd megh az mi verkeink
 kct, mikeppen mi es meg bocsátunk ellenünk
 veretteknek. Luc. 11. vers. 2. 4.

Mindnyáian mint az iuhok el tévelődünk
 mi. Eſa. 53 vers. 6.

Valakik megh kereſtőlköttetők, öllyerők
 meg az ti földi tagaitokat: Colof. 3. vs. 5.

Ide tartozik az Ionafnak az ő peldaia, kit
 mikoron lſten Niniveben küidene, nem en-
 ged.

Peter is megh tagadgya az Chriſtuſt. Mat.
 26. Ioa. 18.

Salamon balvany imado. 3. Reg. 11.

David parazna es gyilkos. 3. Reg. 11.

Noé meg reſegődik. Gen. 9.

Loth Patriarcha az ő maga leanyval pa-
 raznalkodik meg reſegedvén. Gen. 19.

Az patriarchak ſandekoznak Iosephnek
 meg öleſre. Gen. 37.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

Auguſt

August: ad Innocentium Papam Epist. 95.

Mindnyaián, reghi időben, az papoknak Isten törvénye szerént elsőben: is az ő magok bűneier kel vala áldozniok: az után az népért: mint mostan hogy az könyörgésnek áldozattal által győzeletünk mégh bűnösöknek lenni, azeri mondgyuk: Bocsásd meg nekünk az mi bűneinket.

Idem ibidem. Eleghseges nekünk azt értenünk, hogy senki az Isten Anyaszent-egyházában lévő hívek között nem találhatik oly iskedettségnek és igaznak, ki azt merné maga felől mondani, hogy nem volna neki süketseges, az Vrtul tanult könyörgésben mondani, bocsásd meg nekünk az mi bűneinket, és ki azt mondhatná hogy nem volna bűne, hogy magat meg ne csallya, és igazságh ne lenne benne, ha ugyan panasz nélkül elne: is.

Idem ad Hierony: Epist: 29. Annak okas, noha nem igazítottatik mégh Isten előtt egy ember: is, mind azon által az igaz hitből él, és fel ruháztatának bűnök levén igazsággal, nemely nagyobb, nemely kisebb: Senki itt ez világon bűn nélkül nem áll, ebben: is nemely nagyobb, nemely kisebb: leg jobb pedig az ki leg kisebb.

Idem ibidem. És hogy rövidöden egyet mind meg mondgyam, minden ismertetem és értelmem legyen az jószág cselekedetéről, mely az jó életre tartozik. Jószág cselekedet

leködöt az ſeretet, mellyel ſerettetik az, az
mit ſeretni kel. Ez nemelylekben nagyob,
nemelylekben kiſſeb, nemelylekben egy cſep
ſincs: az tckelleter es tellyes ſeretet penigh,
mely ſemmi öregbülhet nem veſen, migh az
ember itt ez vilagon áll, ſenkiſen nincsen:
az meddigh penigh öregbülhet, bizonyara
az nienivel kiſſeb, mint illenek, veretkből va-
gyon, az mely veretkből nincsen igaz ez fő-
dön, ki iot cſelekődnek, es nem verkeznek,
az mely veretkből nem igazulhat megh Iſten
előt egy élő ember-is. Ha azért azt monda-
gyuk hogy bűnünk nincsen, magunkat meg-
csalljuk, es igazlag bennünk nincsen. Mely-
re valo kepeſt, ha ugyan jól elő megyünk az
dologbannis, ſűkſeges mondanunk: Bocſaſd
megh nekünk az mi bűneinket holot immar
az keretſegben, minden cſelekedetünk, be-
ſedink, gondolatink meg bocſattatának.

Hieronymus lib. 2. adverſ. Pelag: Pſal. 32.

Mondom meg vallom magam ellen, az
Vrnek, az en hamillagomat, es te az en ſia-
vemnek hitetlenſeget meg bocſattottad. Ez-
ert, (az hitetlenſeget) könyörög te hozzád
minden ſent. &c. Ha ſent mikeppen könyör-
ög hitetlenſeget? H. hitelen, mikeppen
mondatik ſentnek? Amaz mondas ſerent
mely maſut megh iratvan vagyon; Herſet
napiban az gaz-is el cſik, es ſel kel.

Et ibidem paulo infra. Bizonyara igaz az,
az ki

az ki az ület napian aligh idvözül. Idvözül
ne penigh könnyen, ha semmi mocsok nem
volna benne: igaz hat annjban, hogy sok
jöfagos cselekedetökkel viragbik, es aligh id-
vözül annjban, hogy búkölködik nemellyek-
ben az Istennek irgalmaslaga nélkül.

August: Contra duas Epist: Pelag: lib. 3.

cap. 3.

Az keresifleg azert, noha tellyességgel min-
den bűneinket, cselekedetből, befedből, ere-
dendő, cselekedendő, tudatlanfagból, tudva,
valokat el mossa: de nem veszi el rolunk az
erőtelenseget, melynek az Vyonnan búleto-
sói ellene áll, mikor iol hartzol.

Idem de vera & falsa pœnit: cap. 4. Az ki
Petert siratvan bűnét hozza fogadta, az kik
az keresifleg fel vőttek azoknak is bűnök
bocsanattiat nem tagadta megh. Mert im-
mar halotta vala ezt: Neked adom az meny-
orsagnak kulcsait: ki noha az utan az Vras
meg tagada, es magatul az Christusnak bar-
tit, ki rekeszte pœnitentia tartas es keserves siras
sok által, megh is, bűne bocsanattiat nyeré.

Ibidem cap. 5. Tudgyuk peniglen, az mi els-
ő Atriaink is, minden időben az Istennek A-
nyaſent=egyhazaban hetvenfőor valo hetfőor,
az az, mindenkoron a bűnöket meg bocsato-
tak. Mely hatalmat az Anyaſent=egyhazat
az Ereinekők el akarnak vonni. Szűk segh-
azert az Anyaſent=egyhaznak, mely vallast
tesen,

tesen, el hinni: hogy gyakran veiközik. Mert tagadgyak magokban azok az igazságot lenni, kik magokat bűn nélkül valónak merik mondani. Mert mindnyáian sokakban veiközönk, sőt csak egy napi kicsiny gyermek: is bűn nélkül nem lehet ez földön. Annak-okaert ez tevelygesnek az Anyafent egy hazból ki kel vettetni, mely soha az meg térőknek nem tagadgya bűne bocsanatját. Mert az olyan, nem tudakozza az mit az Apostal mond: semmiben, úgy mond, lelket ismereti nem vádol, de ebben meg nem igazságtalan. Mert jól tudgyuk, hogy még az igaz: is veiközhetik. Nem tartotta magát az bűn nélkül valónak, az ki tudja ő magát Christushoz kapcsolatorinak lenni, az feresetnek el oldhatatlan körelevel. Mert ha nem tudna gyakran az igazakat bocsanatra jutni, miképpen ketelkődhetnek az bűneben, az ki tudgya magában Isten lelket lenni, es tífia igyeközetel neki folgalni? Miért mosta volna meg az Vr Peternek labait, es az Anyafent: egy hazat ugyan erre miért tanította volna, ezért, mert mivel hogy minden nap van azon az meg bantás, fűk segh hogy minden nap legyen az meg bocsatás: is? Miért tanította volna ő maga: is az Vr, az könyörgőknek ezt mondani: Bocsásd meg az mi bűneinket, hogy ha ő irgalmas nem volna, ki nem akaria hogy ebben az keresben meg fogyassunk kozounk

kozzunk? Soha senki oly veitket ne cselekedhessek azért, hogy ha pæniteniát tart, hogy keifegben essék.

Idem de fide ad Petrum. Erőssen meg társad, es semmikeppen ne ketelkedgyel, hogy még az bent es igaz emberek is, ki vevén innen az kereséseg alá vitéit kicsin gyermekök, bűnnélkül itt senki nem élhet.

Idem in Psal. 38. Senki ne mondgya itt magat tökéletesnek, megh csallya magát, senki nek nincsen itt tökéletessége. Sokat vetettem ha azért mondgyuk, hogy bűnünk nincsen, magunkat megh csallyuk es igazságh nincsen bennünk. Sokat vetettem, de meg is az en mellyemet verven mondom: Bocsd meg az mi bűneinket: mikeppen mi és megh bocsátunk ellenünk vétőiteknek.

Idem ad Seleucianum Epist: 108. Pæniteniát tarhatnak az emberek, ha az kereséseg után úgy veikőznek is, hogy az gyülekezetből ki rekebest, es az után be veteli erdemlenek is: az mint cselekesnek az Anyaszentegyházakban azok, kik pæniteniá tartoknak nevezetnek. Ez ilyen pæniteniáról szól az Sz. Pal Apostol, ahol azt mondgya: hogy mikor ti hozzátok vissza megyek, megh ne alázont ti nálatok engemet az Isten, és ne sirassak sokakat azok közzül, kik az előt vétkeztenek, es nem tartottanak pæniteniát, az ő tisztatlanságokrol, buifágokrol, es paraznaságokrol.

mellyet cselekedőtenek ezeket penigh nem írta
 vala egyebeknek, hanem az kik immar meg
 keresztelekőtenek vala. Az Apostoli cseleke-
 detekről írt könyvbennis vagyon peldánk,
 mert az Simon ki immar meg keresztelekődő-
 vala, mikor pénzen akarná meg venni, hogy
 ő neki, keféreia vetése által, adattatnék az Sz.
 Lelek. meg intőtte az Sz. Peter, hogy ez nagy
 bűnről tartana pænitentiat. Mert az pæn-
 tentia az io es alazatos híveknek naponként
 valo büntetések, melyben mellyünket veriük,
 mondvan: Bocsásd meg mi bűneinket, mi-
 keppen miés megh bocsátunk ellenünk vétő-
 teknek. Nem is akariuk azokat megh bocsá-
 tatni, mellyeket tudonk az keresztségben meg
 bocsátattaknak lenni, de azokat mellyeket
 emberi romlottsagbol, noha kicsínek, mind
 azon által gyakorta cselekedőbőnk, mellyek ha
 egyben famlaltainak ellenünk, ugy megh ne-
 hezítnek minket es el borítanak, mint egy va-
 lami nehez bűn es vetek.

Idem de Nupt: & Concup: ad valer.
lib. 1. cap. 25.

Azt feleli, hogy az testnek kívánsága meg
 bocsátatik az keresztségben, nem ugy hogy
 ne legyen, de hogy bűnűl ne tulajdoníttassék.
 Noha penigh immar az bűnnek büntetése el-
 oldattatott avagy vetettető, mind azon által
 megh marad az bűn, miglen minden erőtes
 lenséginkből meg gyógyítatunk.

Ioannes Cassianus collatione, 22. cap. 15.

Tovabba, nyilván mondgya az ſent írás, hogy az ſentek es igazak bűn nélkül nincsenek. Noha penigh az igaz-ís mondatatik heſer el ſni, mind azon által igaznak nevéſtetik, ſem az ő igaffagat az emberi romloſſaghnak eſete elől megh nem itili. Mert nagy külömbſegh vagyon, az ſent es bűnös embernek eſete kéſét. Mert más halalos bűnt cſelekedni, es más gondolkodáſſal, mely nincsen bűn nélkül, elől véteitni vagy tudatlansagnak, vagy feledékenſegnek, tevelygeſével.

Methodus in ſermon: de Reſurrectione.

Valamig az teſt éll, minek előtte meg halna, űk ſeg hogy egyűt vele éllyen az bűn-ís, az ő gyökereit mi bennünk belől el reitvén, még külfőkeppennis az feddeſnek es intéſnek meztéſit megh zabolazza. Mert külömben az meg világofitas után bűnt es hamis dolgokat nem cſelekednenk, mivel hogy tellyeſſeggel az bűn mi tölünk el véteit. Moſtan penigh minek utanna hitőnk-ís, es az megh tiſtulaſnak vízehőz járultunk, gyakorta bűnben taltatunk. Mert ſenki magat ugy bűn nélkül valonak nem mondhatta, hogy tellyeſſeggel ſemmi hamiffagot ne gondolna. Tudni való dolog azért, hogy az hit által el cſendeſítetük moſtan az bűn, hogy aralmas gyümölcsöket ne hozzon: mind azon által gyökereſtől ki nem ſagattatik.

Cyprianus sermon : de tentatio : Christi.

Voltanak az Christus előtt is fő emberek, Prophetak es Papok is, de bűnben fogantatának es születtenek, sem eredet, sem főmely kerént valo vétők nélkül nem voltak es mindenekben találatot vagy az tudatlanság, vagy elegtelenfeg mellyekben estenek, es bűkölköttek az Istennek írgalmaflaga nélkül, mely által fel eppittvén, halakat adtanak az Istennek, es hogy az ígassagnak tellyes voltára sok hibaiok volna, vallast történek, es Istenben remenlven semmi alhatatosságot magoknak nem tulajdonítottanak.

Origen : homil : 21. in Iosuan.

Az Vyonna születtek, azt mondgya, ha ugyan nagy cselekedetre jutnanak is, oly újsa bűvek nem lehetne, hogy soha valami gonoz gondolattal ne illettetnenek.

Item, Homil : 10. in Numeros. Azt mondgya hogy az bentek nincsenek bűn nélkül.

Et Gregor : in 14. Iob. lib. 12. cap. 4.

Et in Ezechiel : lib. 2. homil 20.

Minden lelek, úgy mond, ha gonosz nem cselekedőik is, mind azon által gondolattal meg undokittatvan, meg bűdösül.

Et lib. 5. in 13. cap. 1. Reg.

Szamlalhatatlan sokak (az bűnnek úgy mond) mellyeket gondolással, bölással, életünkkel, kóstolással, hallással, es cselekedettel, tesbünk.

Item

Item in 7. cap. Iob. lib. 8. cap. 9. Et in
lib. 2. cap. 2. 1. Reg.

Azt mondgya hogy még az valasztanak: is
nem lehetnek bűn nélkül.

Cæsarius homil. 35. Senki bűn nélkül nem
lehet.

Beda lib. 2. in Proverb: Salom: cap. 26:

Et in Psal. 129.

Csak egy ſent: is, ugy mond, ez testben lé-
vén, mindenestől fogva az bűnt el nem ta-
voztathatja.

Macarius Homil: 15.

Hogy ha meg maradz abban az mondas-
ban, hogy az Christus el iövelele által kar-
hoztatot legyen az bűn, és az keresítség után
az bűnnek nincsen helye, holot legeltessék,
avagy beſelgeſſen az ſűben: Nem értöd es
nem tudod, hogy az Vr el iöveleletül fogva
mind ez ideig keresítelködtenek, es mind az
által niha niha gonosbokat gondoltanak.
Nem de azok között, nemelleyek, nem ierés-
neké híjában valo dicőſſegre, paraznasagra,
avagy torkoslagra: továbbba vallyon mind-
nyiaan ez vilaghiak, kik az Anyaſent: egy-
házban forgolodnak, tífia es fegyheteilen ſí-
vel vadnaké: Avagy nem talallyuké, hogy
az keresítség után sokak verkeznék es sok bű-
nőket cselekeſnek: Az keresítség után azért,
abrákia vagyon az tolvainak, és be mehet, es
valamit akar cselekedhetik.

Et statim. El eshetiké az ember az kínel az Isten kegyelmének aiandeka vagyon? Felelet: Bizonyara el eshetik, ha az kegyelmét megveti. Mert az ellenfeg soha nem nyugósik, sem az hadakozásnak indításában nem rest.

Et homil. 8. Ha kí megh nyugósik az Isten kegyelmében, es az meg ielenesőknek, sőt a kos dolgoknak tudására jut es az kegyelemnek sok edessegere, mind azon által belől még ugyan vetkes.

August: Contra Iulianum, Varijs in locis.

Lib. 2. ex Ambrosio Augustinus, mi veteskeinknek azokat ne vesí, az mellyek az elmének törvényenek, az bűnnék törvényéből el lene álnak. Azoknak karhozható ereiök az keresztfegben úgy vagyon, hogy el vesőti, az erőtelenség penig meg maradoti. *Ibidem Ambrosius,* aзи írja, hogy nemely gyönyörűség vagyon, mely az Isten parancsolatiával ellenkőzik: es hogy arról állana Sz. Pal, mikor ezi mondgya: Latok más törvént az en tagaimban, mely ellenkőzik az en elmémnek törvényével. *Hilarius,* az mi testünket minden vetkeeknek eskőzenek nevezi: Az gonosokat penigh, mellyek bennünk vadnak, gonosságnak, az eredetnek allapautiára nezeve. Es mikor nji van az Vyonnan sülettek felől, kik az kevanfaghnak ellene álnak áll, ezi mondgya: Meg emlekezzünk rola, hogy az mi

az mi testeink minden vetkeknek esközi:
 mellyek által megh undokíratvan es rutítat-
 van, semmi tística es aratlan mi bennünk nem
 találhatik. Et Cyprianus apud eundem Augustia-
 num, az eredetből származó gonoz indulatok-
 nak erőssen ellene alvan, ilyenkeppen szól:
 Senki ne hizelkedgyék magának, szívének
 tística es feretlem nélkül való voltával, ugy,
 hogy aratlanságában bizvan, nem írtáné
 búkfegésnek lenni, az ő sebeinek az orvossá-
 got, holot meg vagyon írva: Kicsoda dicse-
 kődhetnek az ő szívének tisztaságával: avagy
 kicsoda dicsekődhetnék bűn nélkül való vol-
 tával: Ha penig senki bűnnelkül nem lehet,
 még is magat vetek nélkül mondgya lenni,
 avagy bolond, avagy kevely, &c. Augusti-
 nus is ezt az Hilaríus értelmét hozza elő,
 mondván: Mi ugy mond, ez földi es dőg-
 gel holt testnek háilékában, tística nem lőhe-
 tünk, hanem ha az mennyei írgalmaſſagnak
 mosogataſa által nyerünk tisztulást, ez mi földi
 testünknek fel tamadaſának változása u-
 tan, dicsőſſégesbe leven az mi termeſetünk.
 Item: Még az Apostalok is, noha az hit-
 nek igéie által meg tisztíratvan es ſzenteltetven
 voltak, mind azon által bűn nélkül nem
 voltak, &c. Eodem lib. 2. Az bűnnek tör-
 venye, mely ellenközik az elmének törvénye-
 vel, mely az Apostalnak tagaibannís való,
 meg bocsátatik az keresetségben, de nem ver-
 gesztetik

geſtetik ell. *Lib. 5. cap. 3.* Mivel hogy Agoſton Doctör az előt, arról diſputalt vala, hogy az kívánſágh az Vyonnan bültetekben igazán, valóban, nem volna bűn, hanem csak az bűnnek büntetése, Iulianus Eretnek ezen kapott, es azt mondotta: Nem kel hát ſidalmazni, de ſőt inkább dicsírni kel azt az teſtnek engedetlenſeget, ha az bűnnek büntetése. Meg felel Agoſton Doctör, s azt mondgya hogy, nemellyek egyſer s mind bűnök is lehetnek, s büntetési is az bűnöknek: mellyet ilyen peldával világosít: Míkeppen az bűnnek vakſága bűn is, mert az Iſtenben nem hitt, büntetése is az bűnnek, mellyel az kevely ſív melian büntetetik: az bűnnek oka is, mikoron az meg vakult bűnek tevelygeſeből valami gonoz cſelekőtetik. Azonkeppen vagyon dolga, azt mondgya, az teſti kívánſágnak is. Micsoda, ugy mond, az az teſtnek kívánſága, az mely ellen kevan az tiſta lelek: Az bűnnek büntetése, mert az engedellennek erdemeiért adattatik. Oka is az bűnnek eggyezefnek el partolaſával, avagy bültetefnek ragado voltaival.

Lib: de peccatorum meritis & remiſſis

one, cap. 3.

Az Chriſtusnak kereſtſége által ez leſen, hogy az teſt, az bűntől meg vřſſſitterik. Nem ugy vřſſſitterik penig meg, hogy az teſtben, az be oltatatot kívánſágh ne legyen, hanem

hogy

hogy ne arcsón az holinak, mely az előben
vala.

Tractatu. 41. in Ioan. Megh szabadultanak
az Vyonnaan büntetették az bűnről, mert pa-
naz es véték nélkül vadnak. De az az szabads-
sagh csak el kezdetőt nem tökéletes: nem
egész, es nem tiszta még: mert látok más tör-
vént az tagokban. &c. *Item.* Valamí bűnt
az előt cselekedtünk, el töröltetőt az keresz-
tségben. De vallyon hogy el töröltetőt, nem
maradotté semmi erőtelenség? Bizonyara
ha nem maradt volna, itt bűn nélkül élnek.
Ha azért test szerént szolgálz az bűnnek törvé-
nyének, cselekedgyed, az mit az Apostol
mond: Ne uralkodgyek az bűn az ti balans-
do testetőkben. Nem mondgya hogy ne le-
gyen, de hogy ne uralkodgyék. Valamed-
dig élő, búksegh hogy az ti tagaitokban bűn
legyen. Csak oróglasat ved el: hogy ne le-
gyen az mit ő parancsol.

*Et ibidem tractans de discrimine peccati rega-
nantis & non regnantis, inquit:* Az Isten azért
nem oly, hogy nemely vétkeket karhoztatna,
nemellyeket dicsírne es iavallana; Semmi
bűnt nem iaval, de mindent gyűlöl: mikes-
pen az orvos gyűlölí az betegséget, es azon
igyekszik hogy gyógyításával el űzze. Így az
Isten is az ő kegyelmével azt cselekeksi mi-
bennünk, hogy az bűn meg emésztessék. De
mikeppen emésztetik meg? Vgy hogy itt

ez világon élőkben kissebbödik, az tökélet-
teseknek penigh életőkben megh emésztetik.
Es hogy rövidedön az több Patereknek bi-
zonfogokat be foglallyam, azt bizonyítaiak,
hogy az Vyonnan sületetteken az keres-
segh utan megh marad az bün. Olvastassék
megh Szent Balas Doctor in Regulis Contras-
ctis, quest. 81. Aymo, super. 3. cap. Iona. Et in
lib: 1. in Apocalyp: cap. 1. Rabanus lib. 1. in Ie-
rem. Et lib. 9. in Eccles: cap. 2. Angelonius in 7.
cap: lib. 3. Reg: Remigius in 18. Psal: & in 84.
Item in, 98. Ahol azt mondgya: Senki nem
lehet oly senni, hogy mindenestül fogva bün-
nekül legyen. Ansbertus lib. 6. cap. 5. in Levit:
& lib. 10, cap. 1. Anshelmus in Euangel: enerra-
tione. Rupertus lib. 11. Commentar: in Ioan: cap:
13. Bernhardus in sermon: de Transitu S. Malachi.

IV. Iesuitak tudománya.

Az kevfansag, mely megh maradot az Vyonnan
születtetteken, noha ellenkőzik az Isten törvénye-
vel, mind azon által, kivaltképpen, igazan, mag-
ban, avagy magatul, es az ő tormeszeti szerent,
nem bün. Ezt tanítaiak az Iesuitak abban az
hönyvben, mely neveztetik Censura Colonie-
ensis, fol: 38. 39. &c. Canisius is az ő Cate-
chismusában, fol: 184. & 738.

IV. Iesus tudománya.

Az bün

Az bűn az, mely az Isten törvényével ellenté-
zik. De az kevélység ellentézik az Isten törvényé-
vel. Annak-okaért, igazan, valóban bűn.

B I Z O N S A G O K.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Az bűnt nem elismerem, hanem az tör-
vény által, mert az kevélységet sem tudnám
ha az törvény nem mondaná, ne kevély.
Alkolmatosságot vévén pedig az bűn, az pa-
rancsolat által cselekedet en bennem min-
den kevélységet. Rom. 7. vers. 7. 8.

Et post: Tudom hogy nem lakik en ben-
nem, az az, az en testemben íó. Mert az aka-
rat nálam vagyok, hogy pedig megh csele-
kedhessem az íót, megh nem találom. Mert
nem azt az mit akarok az íót cselekedőm, de
az mit nem akarok az gonoszt, azt cselekő-
döm. Ha pedig az mit én nem akarok azt
cselekedőm, többé nem én cselekedőm azt,
de az én bennem lako bűn. Talállok hát tör-
vént én magamnak akarván íót cselekedni,
hogy az gonoz en reám ragadot. Mert egy-
gyet értők az Isten törvényével, az belső em-
ber berént: latok pedig más törvént az en
tagaimban, az ki ellenben hadakozik az en
elmémnek törvényével, és foglyává teszem en-

gemet az bűn törvényének, az mely vagyon
az en tagaimban. Rom. 5. vers. 18. 19. 20. 21.
22. 23.

En penigh mondom tőnektek, hogy min-
den az ki latia az aßsoniallatot, hogy megh-
kevannya őtet, immaran paraznalkodot véle
az ő bűvében. Matt. 5. vers. 28.

Es nemely elik az tívisslek közzé: azok
azok, az kik hallják az ígét, es ez vilaghnak
börgalmatossági, es az gazdagfagnak csas-
lardfaga, es az egyéb dolgok környűl lévő
kevanfágok be menvén el foitják az ígét, es
gyűmölcsienlének. Marc. 4. vers. 7. 17.
18. 19.

Lelekkel járjátok, es az testnek kevanfás-
gát el ne vegezzétök. Mert az test keván az
lelek ellen, az lelek penigh az test ellen, ezek
penig ellenkőznek ő közöttök, hogy az mel-
lyeket nem akarnátok, azokat cselekedgyétek.
Gal. 5. vers. 16. 17.

Az kik penig az Christusé, az testét, megh-
fésitőtték az indulatokkal es az kevanfágok-
kal egyetemben. Gal. 5. vers. 24.

ölyyétök megh azért az ti földi tagaitokat,
az paraznaságot, tisztatalságot, gyengeltet-
tést, gonoz kevanfágot, es fűsvenfegőt, mely
balvany imadás. Mellyekért iű az Isten has-
ragia az engedetlen fiakra. Colos. 3. vs. 5. 6.

Senki mikor késértetik, ne mondgya, hogy
az Isteniől késértetik: mert az Isten nem ke-
sértetik.

teretük az gonoszokkal, nem kesért pedig ő-
lenkit. Minden penigh kísértetik az ő tulaj-
don kívánságatul el vonyattatván es megh-
étettetvén. Az után az kívánság fogadván
bűli az bűnt, az bűn pedig el vegeztervén bű-
li az halált. Iacob. 1. vers. 13. 14. 15.

Honnét vadnak hadak es viaskodások ti
közöttetek? nem de innét? nem de az ti ke-
vánfságokból mellyek hadakoznak az ti te-
stetekben. Iac. 4. vers. 1.

Szerelmeztim, kerlek titeket, úgy mint jó-
vevényöket es idegönöket, bűnyetők megh-
az testi kívánságoktul, az mellyek viaskod-
nak az lelek ellen. 1. Petr. 2. vers. 11.

Ha ki béríti ez világot, nincsen az Atria-
nak bérleti ő benne. Mert minden az mi ez
vilagon vagyon, az testnek kívánsága, az
bűmőknek kívánsága, es az életnek negedő-
sege, nincsen az Atriatul, de az vilagból va-
gyon. Es az vilag el mulik, es az ő kívánsá-
ga. 1. Ioh. 2. vers. 15. 16. 17.

Az testnek értelme, ellensege Istennek.
Mert az Istennek törvénye alá nem vertetik:
mert nem is lehet. Rom. 8. vers. 7.

Az embernek szívének értelme es gondol-
kodása hailando az gonosbra kicsinsegediől
fogva. Gen. 8. vs. 21.

Kicsoda mondhatta azt, tística az en szívem
az bűntől. Prov. 20. vers. 9.

Imé bűnben fogadot az en anyám enge-
met az

met az ő mehében, es bűnben születtem én.
Psal. 51. vers. 7.

Az Isten tizedik parancsolatában tilúá
az kevánfagot. Exod. 20. Bűn tehát,

Ide tartozik ezen Caputnak első ellenkő-
zése, az bűnnek magyarazatja felől, melyben
sok bizonyfagokkal meg erősítetik: hogy az
kiválkeppen, igazan, magában avagy ma-
gatul, es az ő maga természetiben bűn: az
mely ellenkőzik az Isten törvényével: nyílt-
ván vagon penig sok bizonyfagokból, hogy
az kevánfag ellenkőzik az Isten törvényével.
Annak-okaert bűn.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

August: contra Iulianum, lib. 4. cap. 3.

Nem ragadgyuk, az Istennek segítségének
oly erejét lenni, hogy mostis semmi gonoz-
kevánfagok, melyek ellen győzedelmességh-
nelkül hadakozonk, mi bennünk nem talál-
tathatnanak. De mind azon által te sem ra-
gadod, hogy nem volnanak: miért, kicsoda
tudhatia az Ur akaratit es tanacsát? Mind
azon által, nem kis dolgot tudok, mikor azt
tudom, akar mi legyen az oka, hogy az igaz
Istenben nincsen álnokfag, sem az mindens-
hatoban erőtelenség. Vagyon azért valami
oka, mely az ő iúkos tanacsában rejtető,
miért

miért hogy míglen ez halando testben itt élünk, vagyon bennünk, mi ellen hadakozzék az mi elménk: vagyon annak is oka mire nevezve mondgyuk: Bocsásd megh nekünk az mi bűneinket.

Et paulò infra. Ezokaert lőt, ez erőtelenségek helyen, hogy kevelyön ne élénk, es az bűnöknek naponként való bocsanattja alatt éllyünk. De akar ez legyen az oka, akar más, mellyet en sokkal inkább nem tudok, mind azon által nem kételkedhetöm, akar mint mennyőnk elő ez romlando testnek terhe alatt, ha bűn nélkül valónak mondgyuk magunkat, megh csallyuk magunkat, &c. Melyre való kepest az Anyaszent-egyház is, megh az olyan tagaibannis, holot az vőnöknek sénnye, es az hamissághnak rántza nincsen noha ellene áll az ti kevelyseghők nem bűnik megh ezt mondani: Bocsásd megh nekünk az mi bűneinket. *Et lib. 2. Hilarius* mellyet Agoston Doctor hoz elő, azt mondgya, hogy mi ez földi es dögös testben tisztak nem lehetők, hanem ha az mennyei írgalmasságnak mosogatasa által nyerhetők tisztulást: ez mi földi testőknek fel tamadasának változasa után, dicsősségesbé leven az mi termetűetők. Mely Hilarius mondasát ugy magyarázza Sz. Agoston, s mond: Latod, hogy Hilarius nem tagadgya itt ez vilagon való tisztulásunkat is, de mind az által, az embernek töké-

nek tőkélletősseget remenly, az az, az termé-
 beinek tőkélletős bűstulását az utolsó fel tama-
 dasban lenni. Vgyan ottan Hilarius is megh-
 magyarázza, mikeppen legyen az Vyonnan
 bűltettekben, itt ez vilagon az bűnnek meg-
 tistulása, az tustakodo szenvedéseknek elle-
 nünk valo hadakozásiban: tudni illik, az
 Istennek irgalmaságabol az ördögnek alnoks-
 saganak es csalardsaganak az mi meg tistulaa-
 sunkra valo fordítása által. Mert mikoron az
 leleknek erőtelenségenek alattomban avagy
 orozva be csúfso maso gerieftesi le nyomato-
 ratnak, megh tistitunk az bűntől ez győze-
 delemnek dicsősége által. Végezetre így vége-
 ziel. Tudvan annak-okaert, hogy az az mi
 testünk minden veikeknek esköze, mellyek
 által megh förtöztetven es megh mocskolita-
 van, semmi tista mi bennünk, es semmi ara-
 ratlan nincsen: örüllünk hogy minekünk ele-
 lensegünk vagyon, kívül mint egy nagy bay-
 vívoval hadakozunk.

In libr. de perfectione iustitie. Be menni
 mondattatik az is mocsok nélkül, nem az ki
 immar tőkélletes: hanem az ki az tőkéllete-
 segre fegyhetetlenül siet, üres leven karhozta-
 rando veikektől, es az bocsanando bűnöket
 nem mulattia alamísnalkodásával el moso-
 gaini Bizonyara ezt az mi be menerelönke-
 nek uttiat, mellyen igyekezzünk az tőkéllete-
 segre, meg tistitia az könyörges, ahol iga-
 zan mon

zan mondatik : Bocsas meg nekünk, miképen mi-es meg bocsátunk. &c.

Lib. 4. ad Bonifac : cap. 7. Azt mondgyak az Pelagianusok, hogy az keresísegh által az emberek tökéletesen meg újítanak : es erre hozzák az Apostoli bizonylagul, ad Ephes. 5. vers. 26. 27. De ha azt mondgyak, hogy bűnök nincsen, megh felel nekik az Sz. Iános, hogy magokat megh csallják, es igasság nincsen bennök. Ha penigh meg vallyak bűnösök, holot Christus testének tagjaiva akariak magokat tenni, hogy hogy lehet az az test, az az, az Anyaszent-egyház, megh ebben az időben tökéletes, az mint ők értik, seny es rantz nélkül, kinek az ő tagai igazan vallyak magokat bűnösöknek lenni. Annak-okaert az keresíseghben minden bűnök, meg bocsátatnak : es az víznek mosogatasa által az igeben az Anyaszent-egyház seny es rantz nélkül az Christusnak elő mutatauik. Mert ha megh nem keresítelködőt volna, hasontalanul mondana : bocsasd megh nekünk az mi bűneinket : miglen alial vitetjük az dicsőségre, az holot tökéletesben minden macula nélkül leben. *Lib. 2. Contra Iulian :* Az keresísegh megh gyógyítia az bűnöst mindgyarast az bűnnek karhozato ereietől, az erőtelenségtől penig lassanlassan. *Tractatu. 41. in Ioannem.* Az keresíseghnek Vyonnaan való sülelese utan keríük az orvost, hogy megh sebesítet-

befűtve vitellőnk az akolban gyógyas
lasra.

Lib. 2. de meritis peccatorum cap. 27. Azt az kérdést forgatva, miképpen árt az fiúnak az az bűn ha ugyan nem sűltenek is, mely az atának meg bocsátatot: Meg felel: Mert az Vyonnan sűlető aták, nem az uyságnak sengeiből, de az óságnak maras dekiabol test szerént sűlik az ő fiokat. *Lib. 2. contra Faustum Manich: cap. 27.* Minden beűtő, cselekedő, kevanág, valamely az Isten törvénye ellen leűen, bűn. *Super Psal: 5.* Ne uralkodgyek az bűn az ti halando testetőkben: nem mondgya hogy ne legyen, hanem ne uralkodgyek: Benned vagyon az bűn, mikor abban gyönyörködől: uralkodik mikor eggyez vele.

Hieronym: lib. 1. super Amos.

Az első bűn az, gondolni azokat kik gonosok. Második, az gonos gondolatokban meg nyugodni. Harmadik, az mi hitvanab, cselekedettel be tellyesíteni. Negyedik, az vetek utan pænítentiat nem tartani, es magának az bűnben kedvesködni.

Isidorus lib. 2. cap. 19. de summo Bono.

Negykeppen cselekednek az bűn az sűben: es negykeppen megyen veggben cselekedettel: mert az sűben leűen esűben valo útataással, gyönyörködéssel, egyezéssel, es oltalmaznak mérésűségével. Mert az esűben
valo

való írtas leſen az ördög által, az gyönyörűſég az iſt által, az egyezés az lelek által, az ol-
talmazasnak mérésſége fel ſuvalkodas avagy
kevelyſég által. Negykeppen az cselekedete-
ben megyen végben az bűn: mert előſer iſt-
kon leſen: Annak utanna az emberek ſő-
mei eleiben, büntetésnek gyalazatja nélkül
ki megyen: harmadſor ſókaffa leſen, vege-
zetre avagy hamis remenſégnek csalogatasa-
val, avagy nagy keſſégben eſeſnek vakmerő-
ségével fel neveltetik.

Idem ibidem, cap. 23. Minden bűn, ezekkel
az laplokkal, úgy mint gradicsokkal, forrad
egyben es leſen. Mert az gonoz gondolat
gyönyörűſeget ſűl, az gyönyörűſég eggye-
zeſt, az eggyezés cselekedetöt, az cselekedetöt
ſókáſt, az ſokas ſőkſegöt avagy kételenſeget,
az kételenſég halalt: es így ezekkel az kötelek-
kel az ember meg köteleztetven az verkekre
úgy mint egy neminemű lantzal kötve rare-
tatik.

Gregor: lib. II. Moral:

Az gondolatból való verkek, annñval ne-
hezebbek mégh tudáſra es értéſre, mennñvel
lathatatlanbul es iſtkon leſnek: es annñval
meſſebben teriednek ki az gondolatok, me-
nñvel magokat batorſagosbnak iſtilik lenni,
nem az ſeddőktől, külfőkeppen nem lattat-
tatnak.

Isidorus, 2. de ſummo Bono.

Az testnek kívánsága, semmi nem egyeb-
hanem az leleknek mozgása az rusnya gon-
dolkodásnak indulatiában.

Bernhard: *de liber: arbitr: & ponitur*
de penit: dist. 1.

Ha valakinek nincsen arra ereie, hogy más
felesegevet hállyon, mind azon által nyilván
valo hogy kívánsága, es ha ereie, s: modgya
volna, meg lenne: nem kisebb parazna, mint
ha az vecken talaltator volna. *Idem ibidem.*

Ha csak azért nem lopz, mert féli hogy
megh ne lassanak: de ha hívedben belől meg
cselekedtet, loponak meltan talaltator, ha
semmit el nem vitel: is.

Gregor: *in Moral:*

Mi az mi törhünket velünk hordozzuk:
környűlőünk viseljük az ellenséget, a mi tes-
tünket, holok az bűnből sületteitől, bűnben
fel nevelteitől, eredeitől főlőte igen megh
romlottól, de sokkal inkább az hívvan, sokas-
sal meg vesztegetitől. Innen vagyon hogy
ilyen igen kevan az lelek ellen, hogy bűntes-
len zugolodik, es az fenntőket el nem fen-
vedheti, hogy az szabadfagh nélkül be ádd,
hogy az okosságnak sem enged, es semmi fe-
lelemmel megh nem tartoztatathatik, avagy
tiltatathatik.

Bernhard: *de Concupiscentia, in senten-*
tis quibusdam.

Felőte nagy vetők, ugy mond, az kevan
fagh:

fagh: mely mind külső mind belső embert
 mindenestől el foglal. Tetétől fogva talpígh
 nincsen én bennem épseg, mindenestől el ha
 tot az kívánság: Az bűnnek törvénye min
 den tagaimban megh talaltatik, Minden fe
 lől az ablakon bé jöni igyekszik az halál: es
 belől az gonosságnak taplója védelmesben
 kegyetlenskodik: kegyetlenségből gonozkodik.
 Micsoda lehet hát az emberben istia eüül az
 mocskotul, ki talaltathatik eüül az rühtül sa
 bados: Az elmét kívánságokra inditua, az
 tagokat gyönyörűsegre édesgeti. Innen va
 gyon az fülnek vísketése: az szőmnek fayta
 lansága: innen az szaglásnak gyönyörűsege:
 innen az szayban ilyen rendeletlen gyönyör
 űsegh: innen az egész testben az lagyságnak
 erzekőnsége, es az illetésnek védelmes bu
 jasága: Innen vagyon belől az lelekben, az
 kívánságoknak amaz részegsege, es az isties
 segh kívánságnak, fősvenségnak, irítsegnak,
 bossúságnak, es vegezetre minden bűnöke
 nek indulatának felőtte igen fel gerjedet ke
 mentzeie. Ennek azért az sok fele dögnek,
 eggyenkent valo ellene állás az sok fele nyo
 moruság. Mert honnan az nyomoruság, ha
 nem csak mikor ellene állunk: az kívánság
 nak meg undokításának ellene hadakozunk?
 Mert valamení gyönyörűsegre valo édesgeté
 se vagyon az testnek, valamení gyönyörköt
 teteseltatatik lenni ez vilagnak anní nyomor
 uságokat szenved, &c.

Haymo super cap. 7. ad Rom.

Semmi vetek véghben nem megyen az ke-
vanfag nélkül, mint az kí emberi ől, kevanta
azt megh őlni.

Rabanus lib. 2. in Ieremiam.

Hol vadnak az kik mondgyak hogy az
gondolatokban nem volna bűn es vétők, hos-
lot minden bűnök az Evangeliomnak ígallá-
ga szerént az sűből szarmazzanak?

Remigius in Psal. 50.

Es bűnben fogadot engemet az en anyám.
az az testi kévanfagban, mely testi gyönyörű-
ség, az mi első bűleneknek vétkeből vőt erőt az
mi testünkben.

Lombard: lib. 2. dist: 42:

Az bűnöknek modgyáinak peníg az sent
írásban sok külömböztetési vadnak: mely-
ben az bűn kerkeppen mondatik cselekőttet-
ni, tudni illik: Kévanfaggal es felelemmel.

Idem dist. 3. Ezekből megh érthetni, mi le-
gyen az eredendő bűn, az kévanfagnak tud-
ni illik vétke, mely minden kévanfagból, bű-
letekben, az Adam által, beleíők ment, és ő-
ket meg undokította. *Idem ibidem.* Az ke-
vanfagnak nevezetivel penigh, nem az ke-
vanfagnak cselekődetit, de az első vétke je-
lentőne, mikoron az testnek törvényének
mondotta:

Ecumenius in Epist Pauli. ad Rom. cap. 7:

super hæc verba:

De bűn

De bűnt nem ísmertem, hanem az törvény által. Mert az kevanfagot sem tudtam volna, ha az törvény nem mondta volna, ne kevan. De most, úgy mond, az mely kevanfagokat nem tudtam is, az törvényből megh tanultam, es az kiket tanultam, még is cselekötem.

Iterum Bernhard : sermon : 6. de advent :

Domini.

Mondom tiéktek, azt az bűnnek nemét, mely ennűsör haborgat minket (az kevanfagrol szóllok) le kel menni, s meg is lehet Isten kegyelme által, hogy mi bennünk ne uralkodgyék.

Gregor : in cap. 11. Iob. lib. 10. cap. 11.

Minden bűn, avagy gondolatbol leffen csak, avagy gondolatbol egybér s mind es cseleködetből.

Idem. lib. 6. in cap. 15. 1. Regum. Eelő bűnök azok, mellyek avagy az kevanfag által még elménkben uralkodnak, avagy az meg térés után megh utaltatának, de még pænitentia által el nem töröttetnek.

Anshelmus in cap. 7. ad Rom.

Az kevanfag bűnnek nevevel nevezteük : mert abbol származnak minden bűnök. Mert valamenij bűn vagyon, az cseleködetben, beszédben, gondolatban, nem egyebönnen, hanem az gonoz kevanfagbol származnak, nem származnak pedig, hanem csak az szabadfagtalán gyönyörűségből.

C A P V T III.

A Z T Ö R V E N Y R Ö L.

I. Iesuitak tudomanya.

NEm igaz, hogy az bűn az legyen, valami az Isten törvényével ellenközik. Ezt tanítják az Iesuitak az könyvben, mely neveztetik, Censura Coloniensis, fol. 46.

I. Iesus tudomanya.

Felötte igen igaz, hogy az bűn az, valami az Isten törvényével ellenközik.

B I Z O N S A G O K.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Az mely lelek tudatlanfagból vétközendik, es azok között, mellyek az Vr parancsolatiában tiltatnak, egyet cselekedendik, &c. Levit. 5. vers. 17. 18.

ők peniglen könyörögnek az ő bűnökért, miért hogy az en parancsolatimat megh utalják, es

lák, és ítéletimet megh verőték. Levit. 26. vers. 15.

Nem őrizte megh, az mellyeket parancsolt neki az Vr. 3. Reg. 11. vers. 10.

Meg bocsattatod az te népednek hamisságot, el fődőzted minden ő bűnöket. Psal. 85. vers. 2.

Boldogok, az kiknek hamissági meg bocsattatának: es kiknek bűnök el fődőztetnek. Boldogh ember az kinek az Vr bűnét nem tulajdonítja. Psal. 32. vers. 1.

Imé én bűnben fogantattam az en anyamnak meheben. Psal. 51. vers. 7.

Gyűlölted mind azokat, kik hamisságot cselekedőnek. Psal. 5: vs. 6.

Minden valaki bűnt cselekezik, az törvény ellen: is cselekedik: es az bűn törvénytelenség. 1. Ioh. 3. vers. 4.

Az törvény által vagyon az bűnnek ismereti. Rom. 3. vers. 20.

Az törvény haragot sűröz, mert ahol nincsen törvény, által hágás sincsen. Rom. 4. vers. 15.

Az törvény peníg be iőt, hogy bővelkednék az vétők. Rom. 5. vers. 20.

Az törvény bűné? Tavul legyen ez: de az bűnt megh nem ismertem, hanem az törvény által. Mert az kévanfagot sem tudnám, ha az törvény nem mondaná, ne kevany. Rom. 7. vers. 7.

Mire valo hát az törvény : az által hagamoknak okaert vetterőt mellé, míglen el iönc az magh. Gal. 3. vers. 19.

Lassad az Prophetiak írásiban, holot gyakorta samlaltatik elő, hogy az Izrael népe Isten törvénye ellen cselekedvén, verközöt. Töb bizonyfogokat mind sent írásbelieket, mind az Patereket megh talalod cap 2. Az bünről : első ellenközesben.

II. Iesuitak tudománya.

Az kevanfaghnak első indulati avagy mozgási bün es vetek kívül vadnak. Ez tanitiak az Iesuitak az könyvben mely neveštetik, Censura Colonienſis, fol: 45. 89.

II. Iesus tudománya.

Az kevanfagnak első indulati avagy mozgási, bünöfökké es meltokka teszük az büntetésre Isten elöt az embereket.

B I Z O N S A G O K.

Prophetak, Evangelistak, Apostalok.

Szeressed az te Vradat Istenedet tellyes szívvedből, tellyes elmedből, es te tellyes erődből. Es lešnek ezök az bešedek, mellyeket en parancsolok ma teneked, az te szívvedben. Deut. 6. vers. 5. 6.

Ne kő

Ne kevannyad az te felebaratodnak felesége, ne házát, ne mezeit, &c. Deut: 5. v. 21. Exod. 20. vers. 17.

Mert az kí szereti felebaratját, az törvent betöltötte. Mert ez: Ne öly, Ne lopj. &c. Rom. 13. vers. 8 9.

Szereffed az te Vradat Istenedet tellyes szívédből, tellyes elmedből, ez az első es nagy parancsolat. Az másik peníg hasonlo ehöz: Szereffed az te felebaratodat mint tennen magadat. Matth: 22, vers. 37. 38. 39.

Hallottatok az mi mondattatok az reghiéknek, Ne öly, az kí penígh ölönd, melto az íris leire. En penígh mondom tinektek, hogy minden az kí haragbík az ő atíafára ok nélkül, melto az írisleire: az kí peníg mondándgya az ő atíafának ráka, melto az gyűieköz írisleire: az kí penígh mondgya, Bolond, melto az gehennának úzere. Matth. 5, vers. 21. 22.

Halottatok hogy mondattatok az reghiéknek, Ne paraznalkodgyal. En penígh mondom tinektek, hogy minden az kí lattia az asszonjallatot hogy meg kevannya ötet, immaran paraznalkodot vele az ő szívében. Ha penígh az te íob főmód megh botrankoztat teged, vayd kí azt, es vesd el tőled, mert hason teneked hogy el vessen egy az te tagaid közzül, es az egész tested ne vessenek az gehennára. Es ha az te íob kezéd meg botrankoztat

koztat tegedet, vagd el őtet es vedd el tőled, mert hasznosb teneked hogy egy az te tagaid között el veszen, es az egész testöd ne vetessék az gehennára. Matth. 5. vers. 27. 28. 29. 30.

Ismer halottatok hogy megh mondattatok az reghieknek, gonoszul ne esködjel: megh adgyad peniglen az Vrnak az te fogadasidat. En penig mondom tieknek, ne esködjétek semmikeppen: sem az eghre, mert az Istennek féki. Sem az földre, mert az ő labái alatt valo fék, sem Ierusalemre, mert az Nagy Kiralynak varosa, &c. Matth. 5. vers. 33. 34. 35. 36. 37.

Mondom penigh tieknek, hogy minden hivolkodo befédrol az mellyet bollandak az emberek, samot adnak az itelenek napian. Matth. 12. vers. 35.

Az mellyek ki sarmaznak az saibol, az saiból iőnek ki, es ezek förtőztetik megh az embert. Mert az saiból iőnek ki az gonoz gondolatok, gyilkossagok, paraznasagok, tisztasaltansagok, lopasok, hamis tanubizonysagok, karomlasok. Ezek az mellyek meg förtőztetik az embert. Matth. 15. vers. 18. 19. 20.

Minden az ki gyűlöli az ő auiasat, emberölő. 1. Ioh. 3. vers. 15.

Ne kevánd az te felebaratodnak házát, se feleségét, se szolgáját, se szolgáját, se ökrét, se samarát, sem semmit azok, között, mellyek az te felebaratodé. Exod. 20. vers. 17.

Az Moys

Az Moyses vön elő befedet, hogy nekünk adná, az kinek nem akarának engedelmes-
sők lenni az mi aitiaink, de hatra veték. Ke-
meny nyakuvak, es környülmetelelenők sít-
vetőkkel es füléitőkkel, ti mindenkoron az
Bent leleknek ellene tamadtatok. Act. 7. vers.
39. st.

Szűnnyetek megh az testi kevanfagoktul,
mellyek hadakoznak az lelek ellen. 1. Petr. 2.
vers. 11.

Az ki szenvedet az testben, megh sünt az
bűntől, erre, hogy többé az embereknek ke-
vanfagiban ne járjatok, de az Istennek aka-
ratia szerént, az testben az mi ide hatra va-
gyon éllyetők: mert eleghseges minékünk az
éleink el múlt ideie, melyben az poganyok-
nak akaratiát cselekedtük, elő menvén az fais-
talanfagokban, kevanfagokban, &c. 1. Pet. 4.
vers. 1. 2. 3.

Minden valamí ez vilagban vagyon, az
testnek kevanfága, es az semnek kevanfága,
es az éleink negedősege, nincsen az Aitiaul,
de ez vilagbol vagyon. 1. Ioh. 2. vers. 16.

Ha karhoztat minket az mi süvünk, az
Isten nagyob az mi süvünknel. 1. Iohan. 3.
vers. 20.

Az test keván az lelek ellen, es az lelek az
test ellen: ezek penig ellenköznek ő közötök,
hogy az mellyeket nem akartok azokat csele-
kedgyetők. Gal: 5. vers. 17.

Mi-is régenten forgolodunk vála az mi testünknek kévanóságiban, cselekedvén az testnek es az értelemnek akaratiat. Ephes. 2. vers. 3.

Az kik az Christusé, az testet megh sebsítésék minden kévanóságokkal es indulatokkal egyetemben. Gal. 5. vers. 24.

Öllyétek meg az ii földi tagaitokat, az paznasagot, tisztalatansagot, &c. Coloss. 3. vers. 5.

Minden penigh kifirietik az ő tulajdon kévanóságatul, el vonyattarván es meg érettevé. Az uian az kévanóság fogadván súl az bűn, az bűn penigh el vegebsietvén súl az halalt. Iacob. 1. vers. 14, 15.

Honnet vadnak hadak es viaskodások ii közietők? nem de innété? nem de az ii gyönyörűsegiökből, az mellyek viaskodnak az ii tagaitokban. Iacob. 4. vers. 1.

Olvas többet cap. 2. az Bűnről, negyedik ellenközesben mely az kévanáságról vagyom. Ismet ideb hatrab ezen Caputban az negyedik ellenközesben: az holot mind sent irasbeli locusokat, smind az Paterek bizonsagibövön megh talalod, mellyekkel erőssitetik, hogy az kévanáságnak első indulati bűnök legyenek.

III. Iesuitak tudomanya.

Vadnak fok egyéb véikek, mellyek noha az törvénynek szavával nem feddettetnek: mind azon által fokkat

tal sokkal nagyobbak es karhozatra mertob vetnek,
mint azok, mellyek az Isten törvényével ellenkőz-
nek, az mineműek azok, mellyek lesznek az Anya-
szent-egyhaznak parancsolati ellen, mellyek embes-
ri talalmannak mondattatnak. Ezeket ianitiak
az Iesuitak abban az könyvben, mely neve-
szik Censura Colonienfis, fol. 309.

III. Iesus tudománya.

Minden bűnök az Isten törvényének szavaval
feddettetnek: es nincsen semmi nagyobb es karho-
zatra mertob bűnök azoknal, mellyek az Isten tör-
vényének, ellene lesznek: Az lelki ismeretekre
törvént nem vét az Anyaszent-egyhaz: hanem az
egy Istennek ki az törvént adta, parancsolattal
magyarazza es megh tartia.

BIZONTSÁGOK.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Mind az 6. irasbeli bizonylagokat, mind
az Patereket, megh talalod, az cap. 1. maso-
dik ellenkezesben: Et cap. 13. Az emberi ta-
lalmányokrol. Et cap. 16. Az Anyaszent-
egyhazrol, masodik ellenkőzesben.

IV. Iesuitak tudománya.

Az törvénnek mi tellyesen es bősegeesen eleget tes-
szünk.

szünk, ha az menijre erők vagyon: megh cseles
kőszszük. Ez az Iesuitak értelme abban az
könyvben, mely Censura Colonienſis fol:
19. 4.

Ismet. Az Vyonnan születettek itt ez vilagon
az ő cselekedetökkel az törvénynek tökéletességét
nyerhetik. Ez-is az Iesuitak ſententia azon
könyvben mely neveſtetik Censura Colonienſis, fol. 48. Ezt tanítja Caniſius-is az ő
Catechiſmusában: fol. 770.

IV. Ieſuſtudománya.

Az Vyonnan születettek ebben az életben az ő
cselekedetökkel az törvénynek tökéletességét nem
nyerhetik: de igazak mind azon által Iſten előtt
csak az Chriſtusban való hitből, az ki lőt ő nekik
bölcsesség, igazság, ſzentſég, es valtság.

BIZONSAGOK.

Prophetak, Evangelistak, Apoſtalok.

Nem de Moyſes adtaé nektek az törvényt,
es ſenki közzületök nem cselekedí az törvényt,
Ioh. 7. verſ. 19.

Moſtan azért mit kíſirtetők az Iſtent, így
közvén venni az ígat az tanítványok nyas
kokban: mellyet ſemmi, ſem az mi aſiaink el
nem viſelhetünk: De az Ieſus Chriſtusnak
kegyelme

kegyelme által hisszük hogy idvözülünk, az mi módon azok is. Act. 15. vers. 10. 11.

Szeressed az te Vradat Istenedet az te tellyes szívodból, az te tellyes elmedből, es az te tellyes erődből. Deut: 6. vers. 5.

Ne kívannyad az te felebaratodnak hazát, se feleségét, se szolgálát, se szolgálóit, se ökrét, &c. Exod: 20. vers. 17.

Mert az test az Istennek törvénye alá nem vetterik: nem is lehet. Rom. 8. vers. 7.

Mikoron mindeneket megh cselekedtetek, mellyek parancsoltattanak únektek mondgyatok: hogy hasontalan szolgál vagyunk: mert az mellyeket tartoztunk meg cselekedni, azokat cselekedtük. Luc. 17. vers. 10.

Pal, es Barnabas így szólnak: Ez által bűnösök bocsanattia hirdetterik, es valamelyekből az Moyses törvénye által megh nem igazulhattatok, ebben minden az ki hiszen megh igazittatik. Act. 13. vers. 38. 39.

Rom. 1. 2. 3. bizonyítja, hogy sem az pogányok, sem az Sídok, az törvennek tökéletessen eleget nem tehetnek. Annak-okaert mind az kettőt az bűn alá rekeszi. A holot azis mondgya, hogy minden fáy be dugassék, es mind ez egész vilagh melto legyen Istennek, annak-okaert, mert az törvennek cselekedetiből egy test sem igazulhat megh Isten előtt.

Egy test sem igazul meg az törvennek cselekedetéből. Gal. 2. vers. 16.

Mert valamenyen az törvennek cselekedetéből vadnak, az átok alatt vadnak : Mert megírattatott, Atkozott az kí megh nem marad mindenekben, az mellyek megh íratattanak az törvennek könyvében, hogy cselekedgye azokat. Gal. 3. vers. 10:

Mert az kik környűlmetelkődnek, az törvényt ők sem őrizik megh. Gal: 6. vers. 13.

Mert az Christus egyſzer az bűnökért ſenvedőt, igaz lévén az hamissakért. 1. Pet: 3. vers: 18. 1. Ioh: 1. & 2. Rom: 5. Gal: 4. es több helyeken.

Az őtellyességéből (nem mondgya az miénkből) mi mindnyaián, (nem csak nemelők) vőtünk, kegyelmet az kegyelemért. Ioh: 1. vers: 16.

Mert az törvennek lehetetlen voltát, beölté, az menijben megh erőtelenedik vala az test által, az Isten az önnön fiat el bocsatván az bűnös testnek hasonlatosságában, es az bűnről karhozatód az bűnt az testben: hogy az törvennek igazítása be tellyesödnek mi bennünk, kik nem az test ſerént járunk, de az lelek ſerént. Rom: 8. vers: 3. 4.

Az törvennek vége az Christus igazságára minden híveknek. Rom: 10. vers: 4.

Az Christus minket meg ſabadított az törvennek atkarul, lévén mi érettünk atokkal Gal 3. vers: 13,

Megh

Megh üressőltetik az Christustul, valakik az törvény által meg igazultok, az kegyelemből ki esterők. Mi penigh lelekből hiúnek általa az igassagnak reménységét variuk. Gal: 5. vers: 4. 5.

Az Christus lőt minekünk bölcsesegh az Istentől, igassagh, bensőség es valóság. 1. Cor. 1. vers. 30.

Tudgyuk hogy az törvény lelki en penigh testi vagyok, eladattatván az bűn alá. Mert az mit cseleködöm, nem ismerem, mert nem az mit akarok azt cseleködöm. Ha penigh az mit nem akarok azt cseleködöm, egyet értők az törvennyel hogy jó legyen. Mostan penigh nem en cseleködöm azt, de az en bennem lako bűn. Mert tudom hogy nem lakik en bennem, (az az, az entestemben) jó: mert az akarat nálam vagyon, hogy penig megh cseleködhessem az jól, megh nem találom. Mert nem azt az jól az mit akarok cseleködöm, de az mit nem akarok az gonozs, azt cseleködöm. Ha penigh az mit en nem akarok azt cseleködöm, többé nem en cseleködöm azt, de az en bennem lako bűn. &c. Rom: 7. vers: 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25.

Semmiben magamat lelkem esmeretű nem vádol, de ebből meg nem igazultam. 1. Cor: 4. vers: 4.

Christus felel az Palnak: Elegseges teneked az en

ked az en kegyelmem: mert az en hatalmam
az erőtelenséghben vegeſtetik el. 2. Cor. 12.
verſ. 9.

Az Sz. Pal az ő igaffagat, mely az törvény-
ből vagyon, az az, minden maga cselekedés-
től olyanak tartia mint az gánét, csak az egy
Chriſtusnak igaffágához hittel támaſzkod-
ván: mellyet nem cselekednek ha az maga
engedelmeſségét, az törvennek be töltetése-
elegfegeſnek iſmerné. Philip. 3. verſ: 8. 9.
10. &c.

Az Szent Peter. 1. Epíſt. 2. verſ: 11. Int az
teſti kévanſágoknak, mellyek az lelek ellen
hadakoznak el tavoztatására.

Az Sz. Iános. 1. Epíſt. 1. arra tanít, hogy
még az még igazultak is bűnőſőknek
kel magokat vallaniok. verſ. 8. 9. 10.

Ha Abraham az cselekedetből igazítatot
még, vagyon dicsőködése, de nem az Iſtén-
nél. Rom: 4. verſ: 2.

Bizonyos okokból veſſük hiból még
igazítatni az embert, az törvennek cseleked-
et nélkül. Rom. 3. verſ: 28.

Nem az cselekedetökből, mellyeket az
igaffagban miſ cselekeſünk vala, de az ön-
nen iragalmaſſaga ſerént idvőzít minket.
Tit. 3. verſ. 5.

Valamellyeket az törvény mond, azoknak
mondgya a kik az törvény alatt vadnak: hogy
minden ſáy be dugatſſek, és köteleſ legyen
az kar

az karhozatra ez egész világ az Istennek: An-
nak=okaert, mert nem igazítatik meg az tör-
vennek cselekedetiből minden test az Isten-
nek előtte, mert az törvény által vagyon az
bűnnek ismeretű. Rom: 3. vers. 19. 20.

Az ki az Istennek jobban ül, az ki közben
jaro=is mi erőttünk. Rom: 8. vers: 34.

Egy az Isten, egy az közben iaro=is az Isten
es az emberek között, az ember Iesus Christus.
1. Timor: 2. vers: 5.

Ez (az Christus) miért hogy meg marad
mind örökre, el mulhatatlan papságot bír:
Honnet meg=istarthatja mindenestől fogva
az kik iarulnak ő általa az Istenhöz, minden-
kor élven, hogy közben iaro=ul adgya magat
ő erőttök. Hebr: 7. vers: 24. 25.

Az tőb bizonyágokat meg talalod ez utan
ötödik es hatodik ellenkezésben. *Ismet cap. 8.*
Az io cselekedetokről. *Et cap. 2.* Az bűnről,
harmadik es negyedik ellenkezésben.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

Iustinus Martyr in dialogo cum Tryphone.

Ha az törvény úgy mond, világosságot ad-
hatot volna az poganyoknak, kik őtet bé vő-
tek, mi szükségök volt volna az Vy Testamen-
tomra, melyet Isten ígirt volt el bocsátando-
nak :

Irenaeus lib. 3. cap. 20.

Noha az törvény lelki, mind az által, csak
megh nyilatkoztatja az bűnt, de meg nem ölti.

Macarius homil. 8. Circa finem.

De kicsoda érte valaha el amaz tökéletes
seghnek gradicsat, es kicsoda költölte es pro-
balta meg amaz örök időt? Mert megh sen-
kit nem láttam tökéletes embert keresztvént
avagy szabadot. Hogy ha valaki megh nyu-
got az kegyelemben, es az titkos dolgokra es
meg ielenesőkre iutor, es vezetre az kegye-
lemnek sok édessegere, mind azon által megh
belől bűnös. De az kik olyanok, az megh
mérheteilen kegyelemért es világossáért,
hogy megh nyerték, szabadoknak es töké-
leseknek ítélik magokat lenni. Az kik no-
ha az kegyelemnek erejét meg nyertek, mind
azon által megh csatlakoznak, mint ha megh
nem probáltatik volna. En penighlen senkit
nem láttam megh aratlant. Mert én-is vala-
menire azon közben arra az gradusra iutor-
tam, es tanulvan megh ismerem, hogy senki
nincsen tökéletes.

Idem. Homil : 38. Bősegeffen megh mutat-
tja az tökéletőségnek el hitet bolondságha-
nak lenni, holot egy keresztén sincsen az kí-
ben az kevanfagnak verke nem volna.

Et homil : 24. Valamely lelek, ugy mond,
latatik magatul munkalkodni, es végben
vinni maga erejétől, ítélvén es bizván az tö-
kéletes.

kéllertes cselekedetöt ſent leleknek munkalko-
dafa nélkül magatul elvegeſſheini, igen vét-
közik. Mert nem illendő es nem tartozik az
az cselekedet az menyországba, az mely ma-
gatul es maga által az ſent lelek nélkül itéli, az
tökellertes iſtafagot, végben vihetni.

Nilius in Gnomis.

Mennel inkább tanulod az törvent, annal
inkab megherted, hogy ſok híja vagyon tö-
kéllertefegődnek.

Auguſt: de peccatorum meritis, lib. 2.

cap. 7.

Ha kerdeſtetik, ha itt ez vilagon leheté va-
laki bűn nélkül: nem híſem lenni: mert in-
kab híſek az irafnak, az kiben az ſentek ſa-
va ez, ha mondangyuk hogy bűnünk nina-
csen, magunkat meg csallyuk, es igaffag nina-
csen bennünk.

Lib. 3. ad Bonifac: cap. 7. Az Iſtennek ke-
gyelme cselekeſi, ha mit ez életben az paranc-
solatokban igyekezünk betölteni: es ugyan
azon bocsatía meghis, ha mit azok ellen
vetünk.

Retractionũ lib. 1. cap. 19. Az Iſteñek min-
den parancsolatának cselekedetének itilletik,
mikor az mit nem cselekedtünk megh bocsat-
tatik. *Ad Valerum lib. 1. cap. 29.* Erre ne-
mondotta az törveny, Ne kevany, hogy az
kegyelemnek orvoffagat keresnűiük, es ab-
ban az parancsolatban meg tudnűiük, mind,

hova kellene ebben az halandóságban iób
 modgyaval eleb menven igyekezni, mind
 peníg mellyen iúthatnank mi amaz halhatat
 lan bodogságban: Mert ha valamikor el
 nem kellene vegezni, soha nem parancsolta
 nek hogy legyen. *De natura & gratia cap. 36.*
 Ha minden sient férfiakat es sient asszoniallas
 tokat, mighlen itt élnek, egyben gyűithet
 nük es meg kerdhetnük, ha bűn nélkül volna
 nak, akar mely sientsegek volnának: is: egy
 főval azt kiáltanak: Ha mondangyuk, hogy
 bűnünk nincsen, magunkat megh csallyuk,
 es igazság nincsen bennünk. *In Confessionibus.*
 Iay az emberek életének, bator dicsíretes le
 gyen: is, ha Isten írgalma kívül ítélteük. *Et*
præfat: in Psal: 31. Ha idegen akar az Isten
 kegyelmeitől lenni, hanyad az te erdemidet.
In Epist: 26. ad Hieron. Azert az tökelletlenség
 nek vetkeiert, ha mondangyuk, hogy bűn
 nunk nincsen, magunkat megh csallyuk, es
 igazság nincsen bennünk. Vgyan azon vetek
 ert, akar mit mennyünk elő, bűkseges nekünk
 mondanunk, Bocsa d meg nekünk az mi bű
 neinket: az mely vetekből minden élő nem
 igazítottuk meg Istennek sine előtt.

Tób bizonsagi azon Sz. Agostonnak lasd abban
 az könyvben mellyet ir, *de peccatorum meritis*
lib. 2. Tract: 41. in Iohannem. De spirit. & li
ter. cap. 36. Ad Bonifac, lib. 3. cap. 7. Ad Asela
litum epist: 200, præcipue verò de perfectione iu
stitiæ.

stítia, az holot az vetekődest ket kerdesben alattia:
 1. Ki által iuthat ember oly tökéletességre hogy
 bűn nélkül legyen, nem az szabad akarát által tud-
 ni illik, de az Isten kegyelme által. 2. Mikor iut-
 hat ember az olyan tökéletességre: Nem ez elete-
 ben tudni illik, hanem az iövendő életben.

Hieronymus adversus Pelag: lib. 1.

Ha minden, az ki Istentől születet, nem vete-
 kőzik, mert az ő magva lakozik benne, es
 nem vetkőzhetik, mert Istentől születet: mi-
 csoda következesből ugyan azon helyen fol-
 így: Ha mondandgyuk hogy bűnünk ninc-
 sen, megh csallyuk magunkat, es igazsagh
 bennünk nincsen? Nem tudodé okat? Ke-
 telkődölé es haborogás? Hallyad azon Evan-
 gelistat: Ha megh vallyuk az mi bűneinket,
 hű es igaz, hogy megh bocsassa nekünk az
 mi bűneinket, es megh tisztiszon minket min-
 den alnokságinkból. Akkoron vagyunk az
 ert igazak, mikor magunkat bűnösöknek
 vallyuk, es az mi igazsagunk nem saiat erdes-
 münkől, hanem az Istennek irgalmassaga-
 ból áll.

Bernhardus sermon: 5. in Vigilia Natalis.

Magaban embernek bizni, nem Istenbeli
 hiunek, de hitetlenseghnek íele: sem bizoda-
 lomnak, de inkább ketseghben eselnek. Az
 igazan hű, az ki maganak sem hisen, sem
 magaban remenleget nem veti, el veset edeny-
 leven.

Idem ferm: 63. in Cantic. Elégű tudni azt erdemre, hogy nem elegsegek az erdemek: *Et ferm: 73.* Ha alnokfogokat megh tartanod, meg az valasztottaknak is, kicsoda fenn vedhet el? Az Csillagok nem tistak ő előtte, es az ő Angyaliban talál vetket. Hallyad továbbba az fent es valasztot mit mondgyon az Istennek: Te ugy mond, megh bocsatottad az en bűncimnek hamislagat: ezért könyörögteneked minden fent, alkolmatos időben. Szükségű azért hogy az fentek is az ő bűnökert könyörögienek, hogy Istennek irgalmassagabol idvözöllyenek, tulajdon igazságokban nem bizvan. *Ibidem.* Mert nem ollyaténok az embereknek erdőkű, hogy azokert örök életet erdemlenenek törvény szerént, avagy hógű Isten valamű bocsut lattainek tenni, ha azt meg nem adna. Mert hogy arról ne szóllyak, hogy minden erdemek tellyességgel Isten aiandekű, es így, az ember azokert Istennek inkább ados, hogy nem Isten az embernek kicsodak, minden érdemek illyen nagy dicsősségre való kepest? Kicsoda iob az Prophetanal, kiről az Vr ő maga bizonyoslagot tessén, mondvan: kedvem szerént való embert talaltam? Mind azon által szükségű volt nekű is ezt mondani: Ne sály iurleiben az te fogdaddal Vram.

Idem ser: 1. in Annuntiat: Mariæ. Mindeneknek előű el kel hínnű, hogy nem lehet bűnűd bocsas

bocsanattia, hanem csak Istennek engedel-
méből. Annak felőtte, hogy tellyességgel
semmi írt nem cselekedhetel, hanem ha ő ad
erőt arra is. Vegezetre, hogy örök életőt sem-
mi cselekedetoddal nem érdemelhetiz, hanem
ha ingyen adattatik az is.

Ambros: de inter pellat Davidis.

David megh ismeri hamisságot, es te nem
ismeredé? David megh vallya, es te taga-
dodé? Sz. Pal magat bűnösnek kiáltia, es te
ártatlannak magadat tartodé? Nincsene hat
helye az pironkodasnak, holot sok verkekkel
az nyaiaskodások elegyittetenek össze? Kő-
vestűk mind azon által az iobbulafnak igye-
kezetű. Visontagsággal ne is rőtregy, hogy
az veteknek vallás tétéle ne tartassak büntetés-
re. Mert io es irgalmas az Isten, az ki nem
csak megh bocsatani bűnöket, kik megh vala-
lyak, de jutalmaz is jókat adni azoknak kik
meg iobbulnak. Mond megh hat az te ha-
missagidat, hogy megh igazitassal. Istennek
sava ez, az ki ígerte, hogy az te bűnödet el-
akaria törteni.

Bernhard: tract: de diligendo Deo.

Annakfelőtte menthetetlen minden, mégis
az hitetlen is, ha nem ismeri az ő Istenét, tel-
lyes sűből, tellyes lelekből, es tellyes ereiből.
De ez nehéz, sőt lehetetlen, akar kitől is, az ő
maga, tudni illik, es szabad akaratianak crea-
turból, az Istentől egyűser el vűtűket, egészen az
Istennel.

Istennek akaratiára fordítani, es nem inkább az magéra vissza tekerni, es azokat magadnak, ugy mint, sajátul tartani, az mint meghíratatot: Mindenek magokét keresik. Es ísemet, az embernek erzekefeghi, es gondolati baidandok az gonozra. Az mely ellen tellyesfeggel tudgyak az hívek, mely igen búkölöködyenek az megh sehitetöt Iesus Christus nélkül.

August: super Ioan: Tractat: 82.

Nem azért kel minekünk az ő parancsolatit elsőben megh tartanunk, hogy ő bseressen minket: de hogy ha ő minket nem bseretend, az ő parancsolatit meg nem tarthatiuk.

August: de Tempor: serm: 63. Ha az embert valami lehetelent, avagy nehez dolgot az parancsolatoknak veghben vitelében probalánd, ne maradgyon magaban megh, de segitőhöz folyamion, az ki azért adgya az parancsolatot, hogy az kévanfag lörkögetteffek, es segitsegöt nyuicson.

Idem de Templo, serm: 49. Ezt mondgya azért az törvennek be töltésenek, az az, nem kévany kicsoda azért az az élő ki ezt cseleskődheir: Segit minket az Psalmus, mely most enekeltetek: Halgas megh engemet Varam az te igazsagodban, az az, nem az en igazsagomban. *Idem de lib: arbitr: cap. 16.* Valami nagy dolgot itilnek tudni az Pelagianusok, mikor azt mondgyak: nem parancsolat

parancsolna Isten olyat, az mellyet tudna az embertől be nem tellyesíthetni. Ki nem tudná ezt? de azért parancsol nemeltyeket kiket nem cselekedhetünk, hogy megh tudnuk, mit kellene ő tőle kernünk. Mert csak az hit az, mely könyörögven meg nyerheti. &c.

Hieronymus.

Atkozot legyen, az ki azt mondotta, hogy az Isten lehetetlen dolgot parancsolt legyen. Meg magyarázza ezt ő maga abban az beszélgetesben mely vagyon az Pelagianusok ellen, mondvan: lehetsegessek az kegyelem által, lehetetlenek penigh az természetnek ereinek. Az mikeppen az Sz. Pál is mondgya: Mindeneket megh cselekedhetem abban, az ki engemet erősit. Másuttis: Nem vagyunk meltok magunktól valamit gondolni, &c.

August: de spiritu & litera.

Annak-okaert, az igazsághnak ez első parancsolattiat, melyben parancsoltatik hogy keressük az Vrat, tellyes sziből, tellyes lelekből, es tellyes elméből, mely után következik az másik felebarátainknak kereteti felől, abban az életben tellyesítjük be, a holot őtet szinről szinre lattuk. De azért parancsoltatik még mostis ez nekünk, hogy intetelnénk, mit kellene nekünk hittel kevanunk, hova remensegünk elöl bocsatunk, es az mellyek ide hatra vadnak el feledven, az eleve valokrol gondolkodnank, &c.

Carolus

Carolus Magnus lib. 1. de imaginibus,

cap. 14. 15.

Bősegeffen tanít, hogy az törvény az emberből be nem tellyesíttetik.

Theodoretus in cap. 10. ad Roman.

Az törvény minket az Vr Christushoz vezérli: az ki azért hísen az Vr Christusnak, az, az törvénynek czellyat be tölti.

Isychius lib. 1. in cap. 5. in Levitici.

Az Christus azért testesült meg, hogy az törvényt be töltsen. Annak-okaért az ember be nem töltheti.

Primasius in cap. 4. ad Galatas.

Az Christus be töltötte az törvényt mi érőseink.

Haymo super cap. 6. ad Rom.

Az törvény ném adattat, hogy az bűnök el venne, de hogy meg mutaina.

Radulphus lib. 20. cap. 1. in Levitic:

Kicsoda, az ki mindeneket, mellyeket az Vr parancsol, cselekedne? Nem vagyunk oly boldogok, sem oly erdemősök, hogy mindezekben neki engedheink. Mert nincsen az ember ez földön, ki ők cselekedgyek, es nem vetkőznek. Sem meg nem igazítatuk ő előtt minden élő.

V. Iesuitak tudománya.

Istennek nagy irgalmassága volt, hogy az ők cselekedőknek örök életet ígérne. Ezt tanítják az Iesuit

az Iesuitak abban az könyvben mely neveztetik, Censura Colonienfis. fol. 26.

V. Iesustudománya.

Istennek nagy irgalmassága, hogy az Christust, az szegény bűnösöknek valóságára adná: ő érötte, és ő általa, az ő választottit, kik ötet igaz hittel magokhoz kapcsollyak, az örök halálnak torkából ki venné, meg igazítaná, és szentelné, dicsőffeggel és örök élettel minden ő érdemök nélkül meg koronázná.

BIZONSA G O K.

Prophetak, Evangelistak, Apostalok.

Az ássóni allainak magva meg töri az kegyonak feier. Gen. 3. vers. 15.

Vgy szereté Isten ez vilagot, hogy az ő egy sülőt fiat adná, hogy minden az ki hisen ő benne el né vessen, de örök életre legyen. Mert nem bocsatotta Isten az ő fiat ez vilagra, hogy megh itillye ez vilagot, de hogy megh tartassék ez vilag ő általa. Az ki hisen ő benne, megh nem itilletik, az ki penigh nem hisen immar megh itilletőt, mert nem hit az ő egy sülőt fának nevében. Iohan. 3. vers. 16. 17. 18.

Es te gyermecske, az felseges Prophetaiának hívattatol: mert elől iarz az Vrnak orvosi elöt, el késíteni az ő utait. Adni az idővösség-

völsegek ismeretét az ő népének, az ő bűnök bocsátásának általa. Az mi Istenünknek irgalmasságának könyörületességeiért, mellyek által megh latogatót minket fel tamadvan az magasságból : hogy megh ielenniek az föld feiben, es az halálnak arnyékában ülőknek, hogy igazgatná az mi labainkat az bekefességnek utára. Luc. 1. vers. 76. 77. 78. 79.

Nem iötem hinni az igazakat de az bűnösöket. Matt. 9. vers. 13,

Aianlya penigh az Isten az önnön szeretett mi hozzánk, hogy mikor még bűnösök volnánk, az Christus mi éretünk megh holt. Menjvel inkább azért mostan megh igazítás van az ő vére által, megh tartatunk ő általa az haraghtul. Mert mikor ellenfegek lévén, az Istennél meg engedeltetünk az ő fának halála által, sokkal inkább megh engedeltetvén megh tartatunk az ő életének általa. Nem csak ez penigh, hanem dicseködünk is az Istenben az mi Vrank Iesus Christusnak általa, az ki által mostan az engedelest vöttük. Rom. 5. vers. 8. 9. 10. 11.

Ez mostani időbennis az megh tartás az kegyelemnek választása szerént vagyon. Ha penigh kegyelemből, nem többé az cselekedetből, mert az kegyelem többé nem leszen kegyelem : ha penigh az cselekedetből, nincsen az kegyelemből : mert az cselekedet többé nem cselekedet, Rom. 11, vers. 5. 6.

Tudvan

Tudvan hogy az ember megh nem igazítatik az törvennek cselekedetiből, hanem csak az Christusnak híri által: mi is az Christus Iesusban hittünk, hogy megh igazítottunk az Christusnak híriből, es nem az törvennek cselekedetiből: miért hogy meg nem igazítatik az törvennek cselekedetiből minden test. Ittem. Elők nem en penig immar, de él én bennem az Christus: az mit penigh most élők az testben, élem az Isten fiának híri által, az ki szeret engemet, és adta önne magat en éröttem. Gal. 2. vers: 16. 20.

Az Isten gazdag lévén az irgalmasságban, az ő sok szereteti szerént, az mellyel szeretet minket: még mikor holtak volnank is az vétkeben, együt megh elevenítőt az Christussal: Kegyelemből vadtok megh tartatván. Es véle együt fel tamarot, es együt vltetöt az mennyegben az Christus Iesus által. Hogy meg mutassa az következő időkben az ő dicsőfféges kegyelmének bővelkődő gazdagságot, az ő kegyességből mi hozzánk az Christus Iesus által. Mert kegyelemből vadtok megh tartatván hínek általa, es ez nem ti tületök vagyon Isten aiandéka: nem az cselekedetiből, hogy senki ne dicsőködhessék. Mert ő alkotmány vagyunk, teremtervén az Christus Iesusban az io cselekedetekre, melyeket eleve kísítőt az Isten hogy azokban iarnank. Ephes. 2: vers. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

Ezert nyertem irgalmassagot, hogy én benne nem elsőben megh mutatná az Iesus Christus minden hoſſu túrését, azoknak peldaiokra az kik hiendők volnának ő benne az örök életre. 1. Timot. 1. vers. 16.

Az Isten megh tartot minket, es hívte ſent hívatallal: nem az mi cselekedetünk ſerént, de az ő tulaidon rendelese es kegyelme ſerént, az mely adattatott minékünk az Christus Iesusban örök időnek előre. Meg nyilatkoztatott penigh mostan az mi Vrunk Iesus Christusnak megh jelenése által, az ki el rontotta az halalt, az vilagossagra hozta penig az életőt, az halhatatlansagot az Evangeliomnak általa. 2. Tímot. 9. 10.

Ebben vagyon az ſeretet, nem hogy mi ſeretűk volna az Istent, de hogy ő ſeretet minket, es hogy bocsátotta az ő fiat engesztelő aldozatul az mi bűneinkert. 1. Ioh. 4. vs. 10.

Ti penig választot nemzet, Kíraly Papság, ſent Nép, örökségől ſöröztetett nép: hogy íő ſagitt hirdettők az ki titeket az ſőrtetseghből hit az ő csodalatos vilagossagara kik régenten valátok nem nép, mostan penigh Istennek népe: az kik irgalmassagh nélkül valátok, mostan penigh irgalmassagot nyertetők. 2. Pet: 2. vers: 9. 10.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

Az Pa

Az Paterek Bizonságát, mellyek ide tartoznak, megh talalod ideb hatrab, cap. 7. Az meg igazulasrol, Et cap: 8. Az io cselekedésekrol.

VI. Iesuitak tudomanya.

Az törvennek parancsolattiaban, kinek tellyest sege az szeretet, minden mi életünk, es idvösségünk fűgh. Ezt tanítuak az Iesuitak abban az könyvben, mely neveztetik Censura Coloniensis, fol. 22.

VI. Iesus tudomanya.

Az Istennek választottinak minden életök es idvösségök fűgh, az mennyei Arianak ingyen valo iragalmazagaban, melyben reszesultenek az Christus-ért, es az Christus által, kit igaz hittel meg fogtanak,

BIZONSAGOK.

Prophetak, Evangelistak, Apostalok.

En az törvény által az törvennek meg holtam, hogy az Istennek éllyek: Eélők penigh nem én immár, de él én bennem az Christus. Gal: 2. vers: 19. 20.

Az igaz hitből áll. Rom. 1. vers. 17.

Az törvény penig nincsen hitből. Galat. 3. vers: 12.

Talaltaték ennekem az eleire valo parancsolat halatra. Rom. 7. vers. 10.

Az ki hiszen az fiuban, örök élete vagyoni
Ioh. 3. vers. 16. 36. Ioh. 5. vers. 24.

Hogy penig az törvenből senki meg nem
igazittatik az Istennél, nyilván vagyoni: mert
az igaz hitből áll. Az törvény penig nincsen
az hitből: de az ki cselekedti azokat az em-
ber, áll ezek által. Az Christus minket megh-
valtot, az törvennek átkául, lévén mi éret-
tünk átokká. Gal. 3. vers. 11. 12. 13.

Az törvény vezérő mesterünk volt az
Christusra, hogy az hitből megh igazittat-
nánk. Az hit penigh el iöven, többé nem
vagyunk az gyermek tanito mester alatt. Mert
mindnyáian Istennek fiai vadtok, az Chris-
tusban valo hitnek általa. Galat. 3. vers. 24.
25. 26.

Az törvennek cselekedetiből megh nem
igazittatik minden test Rom. 3. vers. 20.

Mert nem az törvény által adattatott Abra-
hamnak az igiret es az ő magvának, hogy ő
ez vilagnak lenne örököse, de az hitnek igaz-
sága által. Mert ha azok kik az törvenből
vadnak örökösök, megh vresszintetők az hit-
es el rontatott az igiret. Mert az törvény har-
ragot főöz, mert ahol nincsen törvény, által
hágás sincsen. Annak-okaert az hitből, ada-
tik az öröksegh, kegyelem szerént: hogy erős-
legyen az igiret minden magnak, nem csak
annak az ki az törvenből vagyoni, de annak
is az mely hitből vagyoni, Rom. 4. vs. 13. 14.
15. 16.

Az tör

Az törvény be írt, hogy bővölködni az
vetek. Rom. 7. vers: 20.

Az törvénynek tökéletessége az Christus,
igasságára minden hívőnek. Rom: 10 vs: 4.

Ebben vagyon az íreter, nem hogy mi
íretűk volna az Istent, de hogy ő íreter
minket es bocsátotta az ő fiat engedelő aldo
zatul az mi bűneinkert. 1. Ioh. 4. vers: 10:

PATEREK BIZON-

S A G H I.

Hilarius lib. 9. de Trinitate.

Az kevely es sokatlan ífű az törvénynek
bocsúlása es veghe által, ki az Christust, nem
tudvan, es magát cselekedetiben meg igazít
tatni írtlven, es nem ertven őtet el írtnek len
ni az Izrael hazabol el tévölödő íuhokhoz,
es lehetetlennek lenni az törvénynek, az megh
igazulafnak híri által ídvőziteni az hívőket,
ugy mint az törvényben megh íratatorko
zónseges parancsolatoknak mesteret kerdí az
törvénynek Vrat es egyyetlen egy íűletetős
Istent.

Ambrosius lib. 5. in Auxentium.

Igazzá, nem az törvény, de az hit tesen:
mert az igasságh nem az törvény által hanem
az hit által vagyon:

Cap. 1. ad Galatas. Az ki önnön magát az
mi bűneinkert adta, nyilván megh mutatnia,
I, hogy

hogy az törvény semmit nem használ, mikor azt mondgya, hogy az Christus magát le hozta, hogy mi erőűnk szenvedne, hogy minket megh igazítana, kiket az törvény fogva tart vala, hogy ki szabadítván az Christus hiti által az törvenőt, immar bűnösök ne lennénk, hanem megh igazítottak, második búlelissel Isten fiainak nevezetven.

Olvasd meg ezen Sz. Agostont abban az könyvben mellyet ír de Spiritu & litera ad Marcellum cap. 5. Et lib. 4. contra Epist. Pelagianorum cap. 3. hogy nem az törvény, hanem az Christusban való hit örökre való életöt hozzon. Item. lib. 2. contra adversarium legis & Prophetarum. cap. 7. hogy az törvény nem ad igasságot de parancsollyá. Et ad optatum, Epist. 157. Hogy az O Testamentombeli Atiak azon Christusban való hit által, mint mi, idvözültenek, es nem az törvenből.

Et Ioan : Maxentius in professione Catholica de Christo.

Az hívek, úgy mond, mindnyáian, az Abeltől fogva mind az Christusigh, ha kik idvözültenek, azon kegyelem által, mely által mi is idvözültenek, az Sz. Peter Apostolnak mondasza szerént, ki ezt mondgya : Mit kísértitek az Istent, vetni ígát az tanítványoknak nyakara, mellyet sem az ti atiaitok, sem mi el nem viselhettünk, de az mi Vrunk Iesusnak kegyelme által hisszük magunkat idvözülni, miképpen azok is.

Primasius in cap. 7. ad Roman.

Nem adattatott az törvény, mely megh eleve nyitáhe: de az által hagafnak okaert adattatott, hogy az megh győzetteket rekesstene az bűn alá. *Idem ibidem.* Nem az törvény, de az kegyelem szabadít megh, az mi Vrank Iesus Christus által. *Item cap. 2. ad Galat.* Ez Mostani időben az törvény senkit meg nem igazít, ha megh az előtt is hit nélkül semmis nem hasznalt.

Theophilactus in cap. 3. ad Roman.

Ha az törvény minket megh igazíthatott volna, nem kellett volna nekünk az Christus. *Et in cap. 3. ad Galat.* Az törvény erősebb volna az hienel, megh áldaná, es megh igazítaná az embert, ha megh elevenítáhe es tartóhatná: immar penig inkább megh ő, az meinkben nem szabadíthat meg az bűntől. *Item cap. 2. ad Ephes:* Nem az parancsollatokból, mellyek ezeket avagy amazokat cselekedni parancsollyak, igazíttatunk megh: hanem ha hisz sivedben, es vallást testet lelekkel, megtartatol mind örökre.

Anselmus cap. 2. ad Coloss:

Az mikeppen minket az Christus az törvenőtől, es annak által hagafatul megh szabadított: azonkeppen az atákat avagy őföket az pokolból kírattat, hogy senki ne ültne őket az törvény által meg igazíttatnak lenni. *Idem in cap. 8. ad Roman.* Lehetetlen vala, az

terméket avagy megh írot törvényének az
bűnnek es halálnak törvényétől megh szabadítani,
mert sem az bűnt el venni, sem az halált
megh győzni, ereje nem vala, sem magához
engedelmessé avagy tőkelleitősse senki
nem teher vala.

August: Epist: 29. ad Hieron.

Az szeretet oly iofagh, mellyel, az mit szeretni kel, szeretetik. Ez nemelleyekben nagyob, nemelleyekben kisebb, nemelleyekben egy csep sincsen. Tőkelleitessen penigh, mely nem öregbülhetne, míg az ember itt él, senkiiben sincsen. Az meddig penig öregbülhet, bizonyára az, az mi kisebb annal mit illelenek, vetekből vagyon. Mely vetekből nincsen igaz ez földön, ki íot cselekedgyek, es ne veteközzék. Mely vetekből nem igazulhat meg Isten előtt minden élő. Mely vetekert, ha azt mondandgyuk, hogy bűnünk sincsen, magunkat megh csalljuk, es igazság mi bűnünk sincsen. Melyre valo kepest, akar menni mennyünk bár elő, mégis szükség es mondanunk: Bocsásd meg minékünk az mi vetekünket, holot immar az keresztségben, bűbédünk, cselekedetünk, gondolatunk, megh bocsáttatának.

Olvasd megh Cap. 7. Az megh igazulásáról. Et cap. 8. Az io cselekedetokról, holot az sent írásbeli iób locufokat, es az Patereknek bizonyágokat megh talalod.

CAPVTIV. AZ EVANGELIOM-

R O L.

Iesuitak tudomanya.

AZ Evangeliom kivaltkeppen arra tanit, hogy
ha az életre akarsz be menni, tartsd meg az
parancsolatokat. Ezt tanítják az Iesuitak ab-
ban az könyvben, mely neveztetik, Censura
Coloniensis. fol. 204.

Iesus tudomanya.

Az Evangeliom kivaltkeppen arra tanit, ha az
életre akarsz be menni, hidgy az VR IESVS
CHRISTVS BAN.

B I Z O N S A G O K.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Vraim, mit kel nekem cselekedném hogy
idvözöllyek? Azok penigh mondanak,
Hidgy az Vr Iesus Christusban, es idvözölz
te, es az te hazad népe. Act: 16. vers: 30. 31.
I s Mosca

Moses megh íria az igazságot mely az törvényből vagyon, hogy az mely ember azokat cselekedői által. Az hitből való igazság penig ekkeppen szól: ne mondgyad az te sívedben kicsoda ment fel az eghben, &c. *Et post.* Hogy ha valod báráddal az Vr Iesust, es híved az te sívedben hogy az Isten ötet fel tárazottá az halalból idvözülz. Rom. 10. vers. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

Az igaz hitből él, az törvény penigh nincsen az hitből: de az ki cselekedői azokat, él azok által. Gal. 3. vers. 11. 12.

Iőjete en hozzam mindnyáian, kik fáradoztok es meg terheltettétek, es en meg nyugodalak tiéket. Matt. 11. vers. 28.

Az Vrnak lelke en ráitam, mivel hogy megkent engemet, az alázatofoknak örömök híradetere küldő engemet, hogy megh tisztítam az töredelmes síveket, es foglyoknak szabadtságot hirdetnék, &c. Esa: 61. vers. 1. 2.

Az Evangelium Istennek az Propheták által tört ígére az ő fia felől, (az ki lő Davidnak magyából az test szerént, ki jelentetők Isten fiának az hatalomban, az meg bentelesekkel ke szerént, az holtak közzül való fel tárazmadasabol) az mi Vrnak IESVS Christus. Rom: 1. vers. 2. 3. 4.

Az Evangelium Istennek hatalma idvőséggére minden hívőknek. Rom: 1. vers. 16.

Hirdetők nektek nagy örömet, mely lehen az eghben

ez egész népnek, mert sületör ma nektek ide
vőzítőök, ki az Christus az Davidnak Vá-
rosában. Luc: 2. vers: 10. 11.

Tudtokra adom penigh nektek, aiamfai,
az Evangeliomat, mellyet hirdetem nektek,
az mellyet vőtetők is, az melyben allok is.
Mely által vődvőzűlők is, minemű bebeddel
tinektek hirdetem ha megh tartiatok, ez kis
vűl ha hűaban nem hittetők. Mert ada-
tam tinektek legh előőr az mi vőtem is va-
la, hogy az Christus megh holt az mi bűnes
inkért az írasok szerént, es hogy el temettetör,
es fel tamadot harmad napon, 1. Corinth: 15.
vers: 1. 2. 3. 4.

Az Istennek igazsága az Evangeliom által
jelenterik megh hitből hitre. Rom. 1. vf: 17.

Hol vagyon azért az dicsőködés? ki re-
kesztetör. Micsda törvény által? Az cselekő-
detből? Nem, de az hitnek törvénye által.
Rom. 3. vers: 27.

Vyonna sülettetetők nem az romlando-
magból, de az romolhatatlanból, az elő la-
stennnek igje által, es ki megh marad mind
örökké. 1. Petr. 1. vers: 23.

Kegyelemből vadtok megh tartatvan hit-
nek általa, es ez nem ti rűletők vagyon, Isten
aiandeka, nem az cselekődetből, hogy senki
ne dicsőködhessék. Ephes: 2. vers: 8. 9.

Minek uianna az mi idvőzítő Istenünknek
10 volta, es emberekhez valo szereteti megh
jelenteritő.

jelentetőt. Nem az cselekedetökből, mellyek az igazságban mi is cselekedünk vala, de az önnön irgalmassága szerént idvőzítő minak, az Vyonnan valo sületésnek fördeie által, es az sent leleknek megh újása által: kit ki öntöt mi reánk gazdagon, az mi idvőzítő Vrunck Iesus Christus által. Hogy megh igazságtalan az ő kegyelméből, örökös lennénk az reménsegh szerént az örök életnek. Tit: 3. vers: 4. 5. 6. 7.

Ebben vagyon szeret, nem hogy mi szeretünk volna az Istent, de hogy ő szeretet minak, es bocsátotta az ő fiat engesztelő aldozatul mi érőtünk. 1. Ioh: 4. vers: 10.

Istennek aiandeka az örök élet, az mi Vrunck Iesus Christus által. Rom: 6. vers: 23.

Ki tamadának penig nemelleyek az Pharisausoknak part vitesökből, az kik hittének vala, mondván, hogy kellyen környúlmeteltetni nekik, es parancsolni hogy megh tarcsak az Mósesnek törvényét. őve gyűlének penigh az Apostalok, es az tanítványok értelmet adni ez beszéd felől. Mikoron penigh lőt volna sok vetelkedés, fel kelvén Peter monda nekik: Firfiak atiamfiái, ti tudgyatok hogy az reghi napoktul fogva az Isten valasztot ti közzetök, hogy az en fiáim által szollának az poganyok az Evangéliomot es hinnének. Es az síveknek tudóia az Isten bizonságot töt nekik, adván nekik az sent lelket, miképen ne

pen nekünk-is : es semmi valogatást nem tört
mi közöttünk es ő közöttök, hittel meg tisztá-
ván az ő szívöket. Mostan azért mit kísír-
tök az Isteni, igyeközven vetni az ígát az ta-
nitványoknak nyakában, mellyet sem az mi-
atiaink, sem mi el nem viselhetünk? De az
Iesus Christusnak kegyelme által, hiszük
hogy idvözölünk, az mi módon azok-is:
Act. 15. vers: 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.

De mikoron lattam volna, hogy ilyen-
labbal nem iarnának az Evangéliomnak
igassága mellett, mondék az Peternek minde-
neknek előtte: Ha te Sido lévén poganyul
éls, es nem Sidoul, miért kenőörítöd az po-
ganyokat Sido módon élni? Mi természet
beréni Sidok, es nem az poganyok közül
való bűnösök. Tudván hogy az ember meg
nem igazítatik az törvénynek cselekedetiből,
hanem csak az Christusnak hiti által: mi-is
az Iesus Christusban hittünk, hogy megh-
igazítatnánk az Christusnak hitiből, es nem
az törvénynek cselekedetiből; miért hogy
nem igazítatik az törvénynek cselekedetiből
minden test. Et post: Nem vetem haitra az
Istennek kegyelmét. Mert ha az törvény al-
tal vagyon az igasságh, hát az Christus heá-
ban holt megh. Gal. 2. vers: 14. 15. 16. 21.

P A T E R E K B I Z O N -

S A G H I.

Micronys

Hieronymus lib. 1. dialog: advers: Pelag:

Abban (az törvényben tudni illik) az cselekedetőknek fundamentoma vannak fel: Itt penigh (az Evangeliomban) az hitnek es kegyelemnek teteie, tetetik fel.

Haymo super cap. 3. ad Galat:

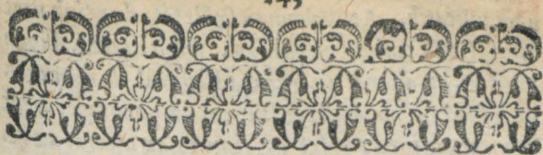
Az törvény azért, nem tellyesítetik vala bé hittel, hanem cselekedettel: Az Evangeliom penigh hittel tellyesítetik vala inkább be, mint cselekedettel, mert csak az hit idvözi egyedül.

Theophilaetus in præfat: super Matth:

Evangeliomnak mondatik, mert io es őrvenderes dolgokat hirdet nekünk, tudni illik, bűnünk bocsanattat, igassagot, menyegeben valo menetelt, fufagra valo fogadást. Hirdeti penig hogy könnyen es ingyen, nem az mi munkánkból nyernek ezeket az iokato sem io cselekedetinkből, de Istennek ingyen valo irgalmassagabol:

Hogy továbbba az parancsolatok, az az az törvény megh ne tartathassék, be ne tellyesithessék, es életet ne adhasson: sok bizonylagokat talál cap. 3. Az Törvényről, 4 s. 6. ellenközesben. Cap. 8. Az jo cselekedetokról. Cap. 6. Az Hitről,

Et cap. 7. Az megh igazaslasrol,

C A P V T V.

AZ SZABAD AKARAT.

R O L.

Iesuitak tudománya.

NEM csak az külső cselekedetökben, es ev-
kölcsöknek igazgatásában vagyon haszna az
embernek szabad akarattianak: de még az időf-
segre tartozó dolgokban is oly ercie vagy, hogy
az ember, semmit nem cselekedhetik, és az Isten
kegyelmének bé vetelére eléghes nem lehet, az
szabad akaratnak keze volta nélkül. Ezeket ta-
niútiak az Iesuitak abban az könyvben, mely
neveztetik, Censura Colonienfis, pag: 33. 34.
35. 36. 37. Ezt taniútiá Canisius is az ő Cate-
chismusában, pag. 350.

Iesus tudománya.

Az bűn után, az el eset, es Vyonnan nem szá-
lított emberben, az szabad akaratnak, csak az
gonosznak választására vagy illendősege, es az
lelki dolgokban, semmit egyebet nem tehet, hanem
csak hogy igen vetkőzzek, ha Isten lelkétől megk-
nem uije

nem uijtattik. Az Vyonna születtöt, de megh nem
 dicsöittetöt emberben penigh, migh itt ez vilagon
 vagon, az akarát az ő szabadsagaval él, nem csak
 az gonozra, hanem rész szerént az gonozra, rész
 szerént az iora: mert az elme és az akarát az szü-
 lelektől meg vilagosittatvan nemüneműkeppen ha-
 iolni kezdenek az iora, és el kezdeni az Vy enge-
 delmességet: az gonozra penigh, mert az szentek-
 nek, ebben ez életben az benne való, avagy ere-
 det szerént való bűn miat, sok erőtelenségök és go-
 noz indulattik vagon. Annak utanna, mert meg
 az io cselekedetök-is, mellyeket cselekösznek, fo-
 gyatkozásban vadnak, és bűnökkel megh förtöz-
 tettenek. Az hiveknek Vy engedelmességöknek
 dicsiretit penigh egészen az Istennek kel tulajdo-
 nitani, az kinek egyedől való lelketől származik,
 kinek ereiet úgy érzik és kevannyak az Vyonna
 születtettek, hogy valamicsodak, Isten kegyelmé-
 ből vadnak mindenkor, és annak az kegyelemnek
 el vetelére, bírására, keresésére, és megh tartásá-
 ra, hogy semmi ereiök ne legyen, igazan és nyilván
 megh vallyak. De mikeppen az választásban, és
 az Christushoz való hivatalban, azonkeppen az
 meg igazításban, és szenteleésben, az Isten lelkenek
 munkalkodását, (az kitől mindenestől függenek)
 minden szempillantásban szükségessnek ismerik lenni.

B I Z O N S A G O K.

Prophetak, Evangelistak,
 Apostalok.

Mikor

Mikor az bűnnek szolgálai valátok, szabadok voltatok az igazságtul. Rom. 6. vers: 20.

Senki nem jöhet én hozzam, hanem ha az en Axiám, az ki bocsatot engemet vonsa őtet. Item. Ezert mondtam tinektek, senki nem jöhet en hozzam, ha nem leßen neki adattatván az en Axiámtul. Ioh: 6. vs. 44. 65.

Senki az Isten lelke által bõlván, nem mondgya átoknak az Iesust, es senki nem mondhattia Vrnak az Iesust, hanem csak az benti lelek által. 1. Cor: 12. vers: 3.

Tartuuk penighlen ezt az kencsõt az cserép erdemökben, hogy ennek ereiének mellosaga legyen az Istené, es nem mi tõlünk. 2. Cor: 4. vers: 7.

Az embernek gondolati haillandok az gonozra minden idõben. Gen: 6. vers: 5.

Az emberé késíteni szívét. Az Vré penig igazgani az nyelvet. Proverb: 16. vers: 1.

Az Vrtul igazgatnak az firfiunak járása. Kicsoda penigh az emberek közzül, ki az õ útát ertheiné? Prov: 20. vers: 24.

Mint az vizeknek el oßlasi, ugy az Kíralynak fiúve az Vrnak kezében vagon, valahova akarja oda haitia azi Prov: 21. vers: 1.

Tudom Vram, hogy nincsen az emberekben hogy igazgathassa az õ útát es íarásait. Jer: 10. vers: 23.

Terics megh minket Vr Isten es te hozzád térünk Thren: 5. vers: 21.

El űeűem ű űlők az kő űívét, es bocűatok ű
beleíők hus űívet. Ezech: 36. verű: 26.

Tínektek adattatot tudni, az mennyeknek
orűágának titkait. Matth: 13. verű: 11.

Nem vehet az ember űemmit, hanem ha
adattatik ű neki az eghből. Iohan: 3. verű: 27.

Ha kí nem űűleitetik onnan felűl, nem lat
hatia az Iűtennek orűagat. Ioh: 3. verű: 3.

Minden az mellyet ador nékem az Aűia en
hozzam íő: es az kí en hozzam íő kí nem űű
zem. Ioh: 6. verű: 37. Et verű: 44. Senkí
nem íőhet en hozzam, hanem ha az en Aű
tiam vonángya űtet.

Míkoron el íővend amaz ígaffágnak lelke,
vezeről titeket minden ígaffághra. Iohan: 16.
verű: 13.

Micsodád vagyon az műt nem vűttél? ha
peníg vűtted, műt dicsűkűdűl műt ha nem
vűtted volna? 1. Cor: 4. verű: 7.

Iűten kegyelméből vagyok az mű vagyok.
1. Cor: 15. verű: 10.

Sz. Pal azt mondgya, hogy az Evangelíűs
mot nem vűtte ű az emberektűl, de az Ieűsűs
Chrűstűsnak íelenéűe által. Gal: 1. verű: 12.

Minden íű adomany, es minden tűkélűes
tes aűándék onnan fűlűl vagyon. Iacob. 1.
verű: 17.

Gyogyíűs megh engemet Vram, es megh
gyogyulok, tars megh engemet es megh tars
tatom: mert te vagy az en dicsűűlegem. Ier:
27. vű: 14.

Az kí el

Az ki el kezdőtte ti bennetők az io dolgot,
el végezi az Iesus Christus napiaig. Philip: 1.
vers: 6.

Az ki méltokká tőt minket az szenteknek
örökiségének részesülésére az világossagban.
Coloss: 1. vers: 12.

Adok ő nekiek élő szívet, es Vy lelket tulaj-
donitok az ő belső részekben, es el vessem az
kő szívet az ő testökből, es hus szívet adok ne-
kiek, hogy az en parancsolatimban járjanak,
es az én irileimmet megh őrizzék es azokat cse-
lekedgyék. Ezech: 11: vers: 19. 20.

Nem hogy alkotmatossak volnánk ma-
gunktul gondolni valamit, ugy mint ma-
gunktul: de minden mi alkotmatosságunk
Istentől vagyon. 2. Cor: 3. vers: 5.

Mert Isten az ki cselekedősi ti bennetek azt,
hogy akaratok es megh cselekedgyetők az ő
io kedve szerént. Phil: 2. vers: 13.

Tudom hogy nem lakik en bennem, az
az, az en testemben io. Rom: 7. vers: 18.

Szívet adok ő nekiek, hogy ismerienek
engemet, mert en vagyok az Vr, es leszek
ennekem nepem, es en leszek nekiek Istenök.
Jer: 24. vers: 7.

Az veszedelem te tőled vagyon Izrael, az
segítség penigh en tőlem. Oseæ: 13. vers: 9.

Ezek penig ellenköznek ő közönők, hogy
az mellyeket nem akarnatok, azokat cseleked-
gyeték. Gal: 5. vers: 17.

Nem az akaroé, sem az futoé, de az kőnyörülő Istené. Rom : 9. vers : 16.

De mi is magunkban az halálnak el vegezöt itéletit vőttük vala, hogy ne biznánk magunkban, de az Istenben az ki fel tasma az holtakat. 2. Cor : 1. vers : 9.

Merges kegyoknak nemzeti, mikeppen bolhattok iokat gonosak lévén? Matth : 12. vers : 34.

Az ki marad en bennem, en is ő benne, ez terömpi sok gyümölcsöt : mert en nálam nélkül nem cselekedhetők semmit. Ha ki nem marad en bennem, ki vőtetik mint az főlö vesső, es megh fārad : es őseve gyűlik azokat, es az tűzre vetik, es megh éghnek. Iohan : 15. vers : 5. 6.

P A T E R E K B I Z O N -

S A G H I.

Arnobius lib. 2. Contra gentes.

Ti az ti leiketőknek idvősleget magatokban helyhesteritők, es magatokat Istenné lenni az ti belső igyeközötőkkel hisitők. De mi iteknek semmit az mi erőtelenségünkől nem ígírhetők, latvan a mi természetünknek sem mi ereiet lenni, es az ő indulatit minden dolgoknak vetekődesében megh győzeztetni es főtül halatanni. Ti mi helyen megh haltok, csomo nélkül vala sarnyatokat ititőké kelni, me-

ní, mellyekkel mind az éghig mehesítők, es az csillagig fel repülhesseők? Mi csak rőtregűk az mérésűgőt, sem az mi hatalmunkban nem itillyük helyhesseőknek lenni, az menyecieknek el éréset.

Hilarius in Psal: 123.

Micsoda dicsőködésőnk vagyon hát mienkűnk ha meg emlekőzőnk hogy mindenek Istentől vadnak? Ha mindenekben fűkfegh az Istennek irgalmassaga, még is mindeneket magunknak tulajdonitunk, mint ha az magunkéből volna.

Ambros: lib. 1. de vocation: gentium, cap. 9.

Bizonyara, Istentől lenni, hogy ember az Istennek utiat vala fűa es hogy fel kellyen az esetből az David Soltara énekli mondvan: Az Vrtul igazgatának az embernek iárási es az ő utiat akaria: mikor el esik, megh nem romol, mert az Vr veti alaia kezét.

August: in Enchiridio.

Az, az io teremnyre valo szabadtság, soha nem leßen az bűn alá vetterőt emberben, ha meg nem szabaditúa őtet, az ki mondgya: Ha az fiu rítetket megh szabaditánd. Mely mienek előtte az emberben megh kezdene lenni, miképpen dicsőködik valaki az szabad akarattól, az ki megh nem szabados az io cselekedetere.

Maxentius lib. contra Pelagiam :

Az szabad es terméset szerént való akaratom semmire egyebre hasznosnak nem hisszük lenni, hanem csak az testi avagy világi kívánságoknak megh különböztetésére, mellyek nem Istennél de az embereknél ne talam lehetnek dicsíretessek. Az örök életre tartozó dolgokat penigh, sem gondolni, sem akarni, sem kívánni, sem véghben vinni, ereje nincsen, hanem ha az szent léleknek beoltása es belsőkeppen való munkálkodása által, mely az Christusnak lelke. Mert valakinél az Christusnak lelke nincsen, ez nem övé.

August : de verbis Apost : sermon : 13.

Ha az lelekkel az testnek cselekedetét megh ölitek, éltek. Rom : 8. vers : 13.

Ezt akarsz vala mondani, ezt teheti az en akaratom, ezt cselekedheti az en szabad akaratom. Mellik akaratom? mellik szabad akaratom? Ha ő nem igazgat, el esel; ha fel nem állat, fekszol. Mi módon hat az te lelek köddel? holott hallod az Apostalt? Valahánnyan Isten lelkeiről birattatnak, azok az Isten fiai? Te magadat, te magadtul akarsz bírni? Akarsz bírattatni az testnek cselekedetének megh ölésére? Mit hasznal tenéked? Mert nem lebezé Epicurus, (az az, oly kiknek hasok az ő Istenök) hanem Stoicus lebez. Akar Epicurus legy, akar Stoicus, ugyan nem les az Isten fiai közt, Mert valahánnyan Isten lelkeiről

AZ SZABAD AKARATROL. 152

lelkétől bíráttatnak, azok az Istennek fiaí. Nem az kik az ő testők szerént élnek, sem az kik az ő lelkők szerént, nem az kik az ő magok lelkétől bíráttatnak, hanem az kik az Istennek lelkétől bíráttatnak, azok az Istennek fiaí. Mondhatná ennekem valaki: Hát igazgattatunk es nem cselekőssők? Azt felelem: Iót cselekőssé is, igazgattatol is: de akkoron cselekőssől iol, ha iolelektől igazgattatol. Es következők: Ha az Istennek lelke nélkül lehetelylességgel, semmi iót nem cselekődhetől. Cselekődől azért szabad akaratodból, nem segítetven az Isten lelkétől, de gonosul. Erre alkalmas az te akaratod, mely szabadnak mondatik, es gonosul cselekedven lehen karhozatos szolgáló. Mikor azt mondom, hogy Isten segítse nélkül semmit nem cselekőssől, az iót értem: mert az gonoz cselekedetre, Isten segítse nélkül is, vagyon szabad akaratod: noha az nem szabados. Következők: Tudgyatok azért, hogy, ugy cselekedhetők ti iókat, ha az szent lelek lehen igazgatótok es segítők: ha nem lehen, semmi iót tellyességgel nem cselekődhetők.

Idem de predestinat. Sanctior. cap. 8. Ez annak okáért az kegyelem mely tiokon az embereknek szívőkben Istentől áfandekoztatik, semmi kemény szűl meg nem vetetük: Mert azért adattatik inkább, hogy az bűnek kemensége tellyességgel el veretessék. Mikor azért

az Atria belsőkeppen tanít, es halgattatik, hogy az fiuhoz menni kellyen, akkor veszi el az kő sívet, es hus sívet ád. Mert igiretnek fiaiva, es irgalmassagnak edennjve tehen, melyeket eleve kebitőt es szerzőt az ő dicsőffégére. Miért hat mindeneket nem tanít, hogy az Christushoz mennyenek: mert az kiket tanít, irgalmassagabol tanitua: az kiket penigh nem tanít, iteletiből nem tanitua.

Idem, Contra Pel: & Cael: de gratia, cap. 14.
Mert (az mint az igassag tanít) minden az ki tanult, el iő: az ki penigh el nem jő, nem tanult az bizonyara. Kicsoda nem latná penig mind el iőni valakit, mind nem iőni szabad akaratiabol: de csak ez az szabad akaraté, ha el nem iő: ha penig el iő, nem ő tőle vagyon ez, hanem segitetőt: és ugy segitetőt penig, hogy nem csak azt tudgya mit kel cselekedni, de az mit tud, megh is cselekeddi. Ez penigh, mikor az Isten tanít, nem az törvénnel, hanem az Isten által, hanem az leleknek kegyelme által. Ugy, hogy az mit valaki tanult, nem csak megh ismervén lassa, de megh akarván kívánnya is, es cselekedetivel végben vinye.

Idem de verbis Apost: serm: 18. Oh bezzeg gonoz az szabad akarat Isten nélkül: Megh probaltuk mit tehet Isten nélkül es ezért lőnk nyavalyásokka, mert megh probaltuk mit tehet Isten nélkül. *Et post pauca.* Imé az ember

ember jóvá lőtt az szabad akarat által: az jó, meg nem tarthatta magát az jószágban, és még is az gonosz jóva akarnáé magat tenni? Mikor jó vala, nem tartá meg magát az jószágban: és mikor immar gonosz, azt mondta gya, jóvá teszem magamat.

Idem in Enchiridio, cap. 29. Micsoda iot teszhet az el vesőt, hanem ha csak az menniben az vesedelemből meg szabadíratot? Nem de az szabad akaratnak szabadságabolé? Ez is tavul legyen. Mert az szabad akaratul gonoszul élvén az ember, mind magát el vesítöte, és mind szabad akaratulát. Mint binte az ki magát meg ölte, bizonyára élvén ölte meg magát, de magát meg ölvén nem él, sem magát fel nem támaszthatia holot meg ölte magát: Annak-okaert mikor szabad akaratból verközőnk, győzedelmes lévén az bűn, az szabad akarat is el vesőt. Mert az ki, ha kiöl meg győzetterik, annak szolgálává is lőtt. Az Sz. Peter Apostalnak értelme bizonyára ez. 2. Pet: 2. vers: 19. Mely mivel hogy igaz, minemű lehet az szolgálat alá vetterőnek, az ő szabadsága, kerlek, hanem ha csak hogy az bűnben gyönyörkötető ötet?

Idem ad Vitalem Epist: 107. Annak-okaert hogy ő benne hidgyűnk, és kegyessen eliyűnk, nem az akaroé, nem az erdemlőé, de az kőnyörülő Istené: nem hogy nem kellene akarnunk és futnunk, de mivel hogy ő mi bennünk

nünk cselekősi hogy mind akariuk, s mind
fussionk.

Idem lib. 1. Retract: cap. 1. Mert az mi az
embernek természetét illeti, semmi ő benne
jó b nincsen, mint az elme es az okosság, de
az ki boldogul akar élni, nem kel az érteni
élni: mert ugy ember érteni él, holot Isten
érteni kellene élni, hogy az boldogságra jut-
hassa: melynek megh nyereséiért, nem kel az
mi elménknek magával megh elégődni, de
Isten alá vetetni.

Contra Pelagian: ad Bonifac: lib. 1. cap. 38.
Az Istennek hatalmabol vagy az gonozra,
vagy iora senki akarattia nélkül nem kenő-
ritetik: de Istentől el hagyatván erdeme
érteni gonozra megyen: es Istentől segített
ven erdeme nélkül iora terítettik. Mert nem
lehet az ember jó, ha nem akaria, de Isten ke-
gyelméből segítettik arra is hogy akaria, mert
nem hiában irattat meg: Isten az ki cse-
lekősi ti benneitek azt, hogy akariatok es
meg cselekődgyetők. Es el keűtitek az aka-
rot az Vrbán. Philip. 2. vers: 13.

Bernhardus de libero arbitrio.

Mit mondgyunk annak okáert: Az ha-
bad akaratnak munkaiáé egészen ez: csak
ezzé, az ő érdöme, hogy eggyezzön: ő érdes
metellességgel, nem hogy avagy az eggyes-
zes, melyben minden erdem áll, Istentől nem
volna, holot még csak gondolni is (mely
külse

kisebb az egygyezésnél) valamit magunktól
 elegendősők nem vagyunk. Nem en befédim
 avagy bavaim ezek, hanem az Apostolé:
 mert mindent az mi io lehet, az az, mind
 gondolni, mind akarni, mind véghben vna
 ni, az ő io akarattia szerént Istennek tulajdon
 nitia, nem az ő akarattianak. Effelek gya
 korra olvastatnak minden ő írásiban, mellyek
 az szabad akarat ellen vadnak.

Ittem. Vgyan azon hasonlatossághra által.
 hasonlítassunk, ugy mint az Istennek lelketől.
 &c: Ha azért az Isten lelketől, im mar nem az
 szabad akaratól. Senki ne ítélje hogy azért
 mondattatnék szabad akaratnak, hogy egyena
 lő hatalma volna mind az iora, s mind az
 gonozra: mert el eshetik ő magától, de fel
 nem kelhet hanem csak Isten lelke által. Kün
 lőmben sem Isten, sem az sent Angyalok,
 holot oly iók, hogy gonosókka nem lehet
 nek: sem az el eset Angyalok, holot oly go
 nosók, hogy nem lehetnek iókká, szabad aka
 ratuaknak lenni nem mondattanak. De
 mi is azt az fel tamadas után el hadgyuk es le
 tessük, mikor változaskeppen nemellyek az
 iók nemellyek az gonosók között elegyíte
 tünk. Tovabba sem az Isten nincsen szabad
 akarat nélkül, sem az ördög: mert hogy az
 Isten nem lehet gonoz, nem az erőden sűke
 segh cselekedősi, de az ióban való erős akarat,
 az az akarat szerént való erősség; es hogy az
 ördög

ördög jora nem igyeközhetik, nem valami erőssakkal való megh nyomorítás cselekősi: hanem az maga gonozban való megh alkotodot akarattja, es akarai szerént való alkotodása. Most azért erre nevezve mondatuk inkább szabad akarainak, hogy akar az ióban, akar az gonozban egyenlőkeppen az ő akarattját cselekősi: holot sem ionak valaki, sem gonoznak, nem mondathatuk, avagy nem lehet, hanem csak akarvan.

- Idem in Cantic : sermon : 81. Egyedől az ember nem szenved erőssakat az természetől, es ezért az lelkős állatok között csak egyedől szabados, es mind azon által az bűnnek be iövése miatt őis szenved valami erőt de nem az természetől, hanem az akarattul, hogy még úgy is megh ne fojtassék nagy szabadfogatul. Mert az mi akarattból való, szabados is az. Es bizonyára az bűn miatt lőtt, hogy az test, mely megh vesztőgettetik, megh nehezicse az lelket, de nem nehezségével, hanem szeretésevel. Mert hogy az lelek, mely magatul el eshetőt, immar magatul fel nem kelhet az akaratokra, mely az romlot testnek meg förtőstől szerelméről meg erőtelenedvén es feküvén az igazsághnak szeretést nem bocsátja magához. Így nem tudom micsoda hitvan es csoda módon, az akarat, magának (mely az vesztet miatt gonosabbá változott) fűksegőt förtőz, hogy sem az fűkseg (holot akarai szerént való

rént való legyen) nem menitheti az akaratot, sem az akarat (holot megh csalattatott avagy hozza edesgettetőt) ki nem rekeftheti az főkösegőt. Mert ez az főköseg nemínenmő modon akarat szerént való, &c. Megh lafd mıt monddaz. (mondhatna valaki ennekem) Te akarat szerént valonak mondodé, az mely ímmar főkösegkeppen valonak megh mutatodot lenni? Igaz, úgy vagyon az, hogy az akarat magat neki aianlotta, de ő maga, magát meg nem tartia, inkább tartattatik akarat szerént is. Felelet. Iol vagyon, ezt engedőd csak megh, hogy tartattatik, de vígyazaskeppen tartattatik: annak-okaert az akaratot nem akaronak mondod. Bizonyara nem az akarat tartattatik, akarattia ellen. Mert az akarat az akaroé, nem az nem akaroé. Hogy ha akarat szerént tartatik, ő maga tartia magat. Mıt monddaz hat? Szolgává lőneje magat. Honnan mondattatik. Az ki bűnt cselekőőik, szolgália az bűnnek. Annak-okaert holot az akarat vetkőzőt (vetkőzőt penigh, mikor az bűnnek hogy engedgyen el rendelte) szolgálóvá lőtte őnnen magat.

Hieronym: *adversus Pelagianos.*

Mi ezzel különbözönk az okialan allaroktul, hogy szabad akaratuakka terempenőnk. De az szabad akarat Isten segítségével tartatik, es mindenekben az ő segítsege nélkül főköködik.

Et in Epist: ad Ctesiphonem. Tudgyuk megh magunkat semmínek lenni, hanem csak, hogy megh aiandekozot, meg-is tartotta mi bennünk, az mint az Apostol mondgya: Nem az akaroé, sem az futoé, de az könyörűlő Istené. Akarni es futni enñm, de az az enñm, az Istennek mindenkor valo segítsege nélkül nem leßen enñm. Mert azon Apostol azt mondgya: Az Isten, az ki cselekősi mi bennünk, hogy akariuk es el vegezzük.

Albinus in cap. 9. Eccles:

Nem az futoé, sem az akaroé, de az könyörűlő Istené, mert az Istennek kegyelme nélkül, sem jó akarat nem lehet az emberben, sem az io cselekődetnek folyásának Isten nélkül semmi ereie nincsen. *Et in prefat: 4. Psal:* Az szent leleknek kegyelme es aiandeka nélkül senki bűne bocsanattát nem nyerheti. *Ibidem.* Megh rusnithattam magamat, de megh nem üstithatom, hanem csak te Vram IESVS az te szent vérődnék öntözésével tisztics megh engemet. *Et in Psal. 7.* Semmi io mi bennünk nem lehet, hanem ha az te kegyelmednek munkalkodásából leßen, ki minak te teremtőtül. *Et in, 118.* Ha az Vrtul nem igazgattainak az mi utaink, annak igazulásának őrizésére erőtelenők leßünk, az testnek romlásfagaért. *Item lib. 6. in cap. 15. Ioan:* Isten fiaiva kegyelem által tértettünk, mely nélkül semmit nem cselekdhetünk: az mint ő maga

ő maga az igazság mondgya, En nalam nél-
kül semmit nem cselekedhettök.

Haymo in 1. Corinth. 12. cap:

Az Isten munkalkodik minden minde-
nekben. Mely igikkel vagy mondással el vé-
tetik az emberi kerkötség, holot az Szent lelek
nélkül, sem nagyot, sem kicsint nem csele-
kedhetik az mi romlóságunk. Et in 1. Co-
rinth. Cap. 15. Az szabad akarat által munkal-
kodot egyűt az Sz. Pal, Isten kegyelmével.
De az az kegyelem elől vőtte őtet, hogy akar-
ná, es követte is, hogy be tellyesíthetné, az
mit akar vala. Idem super Psal: 91. Senki iol
nem cselekedőfik hanem csak te segitsegedből.
Ittem in 2. Corinth. 3. Nem csak nem vegezo-
hetünk Isten irgalmasságának es kegyelmének
elől vétele es utol követése nélkül valamit, de
megh sem gondolhattiuk. Mert az Isten ke-
gyelme veszen minket elől hogy akariuk, es az
követ is hogy megh cselekedhessük: Et super
2. ad Philip. Minden io, az mivel bíronk,
mind az io akarat, mind az io cselekedőt,
nem mi tőlünk vagyon, hanem az Istentől.
Es hogy az több Paterek bizonsagitt rövideden
hozzam elő. Olvastassék megh, Giselbertus
in libr. Alterat: cap. 4. 11. 12. Et Radulphus lib.
3. cap. 1. in Levitic: 7. cap. 3. Ittem lib. 6. cap 5:
in Levitic: Et lib. 12. cap. 1. Et lib. 14. cap. 3:
Lib. 19. cap. 8. Theophilactus in cap. 15. Matth:
Et in 18. cap. Luc: Et super 2. Cor: 2. Et in
2. cap

2. cap. ad Galat.: Noha, ugy mond, az mi akarunk meg holt, annak (az Christusa nak) penigh el, es igazgattia az mi életünket. Anselmus in 9. cap. ad Rom. Et lib. 1. Cur Deus homo, cap. 10. Senki nem jó en hozzam, hanem ha az en Aitiam vonangya ötet, az az, kenőöríti ötet advan akaratoi. Et in lib. de Concord: grat: & lib. arbit: Item in 14. cap. ad Rom. Maga akaratiabol esik el, az ki el esik. de Isten akaratiabol áll, az ki áll: avagy kel fel, az ki fel kel. Mert magatul el eshetik, de Isten által kelhet fel. Item in 2. Cor: 3. & super 2. Cor: 13. Isten nélkül semmi ereje nincs az emberi szabad akaratnak. Honorius, de predest: & lib: arbitr: Et in Psal: 17

Ioan: Maxentius in profess: Catholica de Christo circa finem.

Annak-okaert ahozuk, ugy mond, azok, kik az bűnt természet avagy allat szerént valonak mondgyak lenni. Vialvan még azokat is, az kik az Apostol mondasa ellen, merik mondani hogy miénk az akarat, Istené penigh az véghben vitél, holot ugyan azon doctör, mind az akaratoi, mind az véghben vitél, Isten aiandekanak mondgya lenni, mikor így szól: Mert Isten, az ki cselekedői benneiök, hogy akariatok es cselekedgyéiök.

August: de grat: & lib. arbitr: cap. 17.

Isten törzi eleve az akaratoi, es eggyüt munkalkodvan vési véghben, mellyet munkalkodo

kalkodvan el kezdőt. Mert ő cselekősi el kezdven, hogy mi akariuk, ki mi velünk akariukkal együt munkalkodik el vegezven. Hogy azeri akariuk, mi nalunk nélkül cselekősi: mikor penigh akariuk, es ugy akariuk hogy cselekedgyünk, mi velünk együt munkalkodik: mind azon által az ő munkalkodása nélkül hogy akariuk, avagy együt való munkalkodása nélkül mikor akariuk, az kegyességhnek jó cselekődeire semmi erőnk nincsen.

Et cap. 16 Bizonyos dolog, hogy mi akariuk mikor akariuk: de ő cselekősi hogy akariuk, melyről mondattatott: Isten az ki cselekősi ti bennetek hogy akariatok. Bizonyos hogy mi cselekősiük, mikor valamit cselekősiük: de ő cselekősi hogy cselekedgyünk, advan az akaratnak foganatos erőt, az ki mondotta, En tešem hogy cselekedgyetek. Micsoda ez, egyéb, hanem csak hogy, El vešem ti töletők az kősiüket, mely által nem cselekőstek vala: es adok hus siüket, mely által cselekődgyetők, &c.

De Correptio: & gratia. cap. 2. Ne csallják annak-okaeri megh magokat, kik azt mondogják. Miert prædikaltatik es parancsoltatik minekünk, hogy az gonostul el ravozzunk, es őr cselekődgyünk, ha azt nem cselekősiük, de azt akarni, es cselekődni csak Isten munkája mi bennünk? De sőt inkább ércsek
L megh.

meg, ha Isten fia, hogy ők Isten lelkétől igazgattnak: hogy az mit cselekedniök kel megh cselekedhessek, es mikoron megh cselekedték, annak az kitől igazgattnak köszönnék megh, avagy adgyanak hálákat.

Et cap. 12. Ha az életnek ilyen nagy erőtelenségében, melyben az jószágos cselekedetét végben kel vala vinni, az Vyonnan sületteteknek akarattok helyben hagyattnék, hogy az Isten segítségében megh maradnának, ha akarnák, es az Isten sem börténé ő bennök az akaratot, ennő sok, es nagy kísértésekben, az akarat, az ő erőtelenségből el nyomattnék. Segítettőt azért az emberi akaratnak erőtelensége, hogy az Isten kegyelmével gyamolítottatvan az nyavalyákban megh ne győzettelek. *De bono perseverant: cap. 6.*

Batorfágosban élünk, ha egészen mindent Istennek tulajdonítunk: nem reá börtént magunkat ő reá, es reá börtént magunkra bizzuk. *Et cap. 13.* Mi akarjuk, de Isten börtén bennünk az akaratot. Mi munkalkodunk, de Isten munkalkodik mi bennünk az ő io akarattal börtént. Ezt nekünk mind mondanunk, es mind hinnünk hasznos. Ez az kegyes dolgh, ez az igaz, hogy legyen alázatos az valas tétel, es egészen mindent Istennek kel tulajdonítani. Gondolvan hiszünk, gondolkodvan állunk, gondolkodvan cselekedőnk valas mit cselekedőnk: az mi penig néz az kegyes
ségnél

segnek utára, es az igaz Isteni tiszteletre, nem vagyunk meltok magunktul gondolni valamit, ugy mint magunktul: de az mi elegse gonk Istentol vagy on.

De dogmatibus Ecclesiasticis, cap. 17. Az sz. gondolat, az iora valo sandek, kegyes tanacs, es az io akarainak minden indulattia Istentol vagy on: mert az által cselekedhetonk valamit, az ki nélkül semmit nem cselekedhetonk. Et cap. 32. Az Isten cselekodsi mi bennunk hogy akariunk es cselekedgyunk: s-nem-is engedi hogy hivolkodva legyenek mi bennunk azok, mellyeket gyakorlani nem el mulatni adott, hogy mi-es egyut munkalkodoi legyunk az Isten kegyelmének, es ha mit mi bennunk az mi erotelensegunkbol latandunk megh lankadni, ahoz forgalmazossaggal visseba fussunk, a ki minden erotelensegunket meggyogyitja. In Enchiridio, cap. 32. Az nem akarot elol veszi hogy akarion: az akarot kovezi, hogy hijaban akarattia ne legyen.

Contra Epist: 2. lib. 4. cap. 6. Pelagius az mondgya, hogy az kegyelem segiti kinek kinek az o io igyekozetii: mind azon által az ellene alloba avagy rugodozokban az iosagor cselekedetnek igyekozetii nem olia avagy nem bocsattia. Szent Agoston megh felel, az mondgya, hogy iol erthetni azt, ha nem azoktul mondattatik, kiknek ertelmek nyilvan valo. Mert az ellene rugodozokban az

Isten hivatallyához való menetel elsőben Isten kegyelmével segítetik: annak-utanna, abban az ki immar nem rugodozik ellene az jószágos cselekedetnek lelke fel gerjesztetik.

Ambros: de vocatio: gentium lib. 1. cap. 9.

Noha benne vagyon emberben nem akarni az iot, mind azon által, ha nem adattatik neki, nem lehet akarattia az iora: az iora való nem akaratot, vőtte az terméket az bűn által, az iora való akaratot penigh vőtte az kegyelem által. *Et lib. 2. cap. 9.* Hogy az kegyelem sokaktul megh vetterik, az ő gonosságot az, hogy ismer sokaktul be vetterik mind Istennek kegyelmétől, s mind az embereknek akarattiatul vagyon. Mert akar mely jószágos cselekedetnek neme is elő nem mutatodik, mely, avagy Isten kegyelmének aiandeka nélkül, avagy az mi akaratumnak eggyezése nélkül lenne. Mellyet így magyaráz. Mert az kegyelem minden gyógyításnak és segítségnek nemében azt cselekedősi, hogy abban, az kit az ő aiandekinak io szolgálóinak és befogadóinak hív, el késitené eleve az akaratot.

August. de grat: & liber: arbitrio, cap. 10.

Nagy dolgot üilnek magok felől tudni az Pelagianusok, mikor azt mondgyak: Nem parancsolná, úgy mond, az Isten, az mit tudna az emberiől be nem tellyesíthetnő? Ki nem tudna azt? De azért parancsol nemeltyeket, kiket nem cselekedhetünk, hogy megh tudnunk

nunk

nűiük mit kellene ő tőle kernünk. Mert az parancsoló és tiltó törvenből nincsen az íofas-
gos cselekedetnek és az mi hatalmunknak
ismereti, de az bűnnek ismereti vagyon. És
mind az által nem hűaban parancsoltatik:
mert igértetik az kegyelem mely cselekedősi,
hogy akariunk és munkalkodgyunk. Idem
ibidem. Emlekezzünk hogy ő mondotta. Sző-
rózzetők magatoknak Vy szívét, és Vy lelket:
mert azt mondgya. Adok nektek Vy szívét,
és Vy lelket adok ti beletők. Hogy hogy va-
gyon azért az mit mond, Szőrózzetők ma-
gatoknak, ugyan azon felől mondgya, adok
nektek: Miért parancsollya ha ő adgya:
Miért adgya, ha ember főrzí: ezért, mert ő
adgya hogy parancsollya, és segítí, hogy cse-
lekedgye az kinek parancsollya. Mert kegye-
lem által leßen, hogy az ember jonak akarioia
legyen: mert az előt gonoznak akarioia volt:
ez által leßen az is, hogy az ío akarat mely
immar el kezdetőt, őregbűllyen.

Contra 2. Epist: Pelag: lib. 2. cap. 10. Sem-
mit nem latok az sent írásban Istentől paran-
csoltatni, az szabad akaratnak próbálásaert,
mely nem talaltatnék avagy az Istennek ío
voltabol adattatnak lenni, avagy nem kevan-
tatnek az Isten kegyelmének segítségének
meg mutatására. De prædestinat: & grat: cap. 11.

Ne mostan gyermekím, jőjen ki, az sas-
bad akaratnak Isten kegyelme ellen valo oltal-
L 3 mazoia.

mazoia, hallya az Apostol mondását, ki mika-
kor az ő io munkairol állana, azt mondgya:
nem en immar, de az Isten kegyelme en ve-
lem. Hallya az Isten havat az Psalmusban,
azok felől kiker el hagyot vala, mondvan:
Es bocsátám őket az ő bűvőknek kévanfagok
sérént: iarnak az ő akaratiokban. Hallya
ugyan azon egy Apostalt, ki az ő életének kü-
lőmb külőmb ideieről magának csak mind
gonosokat, az iokat pedig Isten kegyelmének
tulaidonitáná. Az ki az előt karomlo valék,
es kergetőie az Isten Anyasent-egyhazanak.
Ismer azt mondgya, Isten kegyelméből va-
gyok az mi vagyok. Mikor azt mondgya va-
la. Az ki az előt karomlo es kergető valék,
semmi emlékezeti az kegyelemnek az gonoz-
cselekedetűhöz nem köiterik vala, mert elég
ő magának, az mint megh mondattatot, az
gonoságra az emberi szabadságnak természet-
ii. Mikor penigh az ielen valo életnek bol-
dogfagarol állana, azt mondgya, Isten
kegyelméből vagyok, ugy mond,
az mi vagyok, &c.

ut:(o):to

CAPVT

CAPVT VI.

A Z H I T R ö L.

I. Iesuitak tudománya.

Az hit, nem csak azoknak, mellyek az irásban
megh nyilatkoztattanak alhatatos es erős iavallásaz
de megh azoknak is, mellyek az iras kívül kezről
kezre adattattanak: Ezt tanjuiak az Iesuitak
az könyvben, mely neveztetik Censura Co
lonienfis, pag. 91. Canisius az ő Catechismus
saban, fol. 3.

I. Iesus tudománya.

Az hit nem csak oly ismeret, mellyel az keresz
tyen ember valoban haitol, mind azokhoz, mellye
ket Isten az ő igeiben megh ielentet, de megh az
Istennek lelketől az Evangeliom által az szűben fel
gerieztőt erős bizodalom is, mellyel az ember I
stenben megh nyugszik, bizonnyal el hiven, nem
csak egyebeknek, de maganak is büne bncsanat
tiat, örökre valo igassgot, es életet aiandekoztatot
nak lenni, az-tis penigh ingyen az Istennek irgal
massagabol az egy Christusnak érdemeért.

befédnek az mellyet mondott vala Iesus. Ioh. 2. vers: 22.

Bizony bizony mondom tőnektek, hogy valaki az en befédemet halgatja, es hiszen annak az ki engemet el bocsatot örök élete vagyon, es az ülleire nem megyen, de az halból által megyen az éleire. Ioh: 5. vf: 24.

Ne vellyetek hogy en vadolnalak tőteket az Arianál: vagyon ki vadollyon tőteket az Moses, az kiből ő remenlőtök. Mert ha hittőtök volna Mosesnek, hinnőtök ennekem is: mert en felőlem írt ő. Ha peníg az ő írásnak nem hittőtök, mikeppen az en befédimnek hinnőtök? Ioh: 5. vers: 45. 46. 47.

Minden az ki halland az Ariatúl, es tanusland, ő en hozzam. Ioh. 6. vers: 45.

Ha igazságot szóllok, miért ő nem hiszik ennekem? Az ki az Istentől vagyon, Istennek befédet halgatja: ezokaert ő nem halgatja: tok, mert az Istentől nem vadtok. Iohan: 8. vers: 46. 47.

Ne minden lelkeknek hidgyétek, de megh proballyatok az lelkeket ha Istentől vadnak: mert sok hamis Prophetak iőttek ki ez világra. 1. Ioh: 4. vers: 1.

Az ki esmeri az Istent, halgat minket: az ki az Istentől nincsen, nem halgat minket. 1. Ioh. 4. vers: 6.

Minden az ki által hágánd, es nem marad Christusnak tudományában, Istene nincsen:

az kí megh marad az Christusnak tudomá-
nyában, ennek Aitia: is Fia: is vagyon. Ha kí
menénd í hozzatok, es ezt az tudomant nem
véfi, be ne fogadgyatok őtet, es köszönést ne
ki ne mondgyatok. 2. Ioh. vers: 9. 10.

Csodalkozom hogy ilyen hirtelen í el vá-
tetetők adúl az kí hívoi volt íteket az Chris-
tusnak kegyelme által, más Evangeliomra.
Az mely nem más: csak hogy nemellyek vada-
nak, kik megh haborítanak íteket, es ígye-
közik el fordítani az Christus Evangeliom-
mát. De hogy ha mí, avagy az Angyal az
eghből Evangeliomat hirdet ínektek azon
kívül az mellyet ínektek hirdettünk, átok les-
gyen. Gal: 1. vers: 6. 7. 8. 9.

Az íent írafok tehernek tegedet bölcsé az
ídvösségre, az Christus Iesusban valo hínek
általa. 2. Tim: 3. vers: 15:

Fel eppítetvén az Apostaloknak es Pro-
phetaknak fundamentomán. Ephes: 2. v. 20.

Ne adgyatok az en befedemhöz, mellyet
íollok ínektek, se el ne vegyétek abbol: meg-
őrizzétek az í Vratoknak Istentőknek pa-
rancsolatit. Deut. 4. vers: 2.

Valamit en parancsolok teneked, csak azt
cselekedgyed: ne tegy hozza semmit, se ne
kissebicsed. Deut: 12. vers: 32.

Az Istennek minden befede íísta, es país
azoknak kik biznak ő benne: Ne adgy az ő
befedemhöz, hogy megh ne fedgyen tegedet,

es hazugsá-

es hazugnak ne talaltassal. Proverb: 30.
vers: 5. 6.

Az hit az remenlendőknek alatti, az dolgoknak mellyek nem lattainak erős bizonyasága. Hebr: 11. vers: 1.

Ha ki közzületek sűkölködik bölcseségh nélkül, kerien az Istentől, az ki ad mindenneknek bősegeffen, es ki nem panasollya: es adattatik ő neki. Iacob. 1. vers: 5.

Ennek okaert az hitből vagyon (az örökségh) hogy az kegyelem szerént legyen, hogy erős legyen az igéret minden magnak: nem csak annak az ki az törvenből vagyon, de annak is, az ki Abrahamnak hitből vagyon, az ki mindnyaiunknak Aitia, &c. Rom. 4. vers: 16.

Megh igazítottván azért hitből, beköfegők vagyon az Istennél, az mi Vrank Iesus Christusnak általa. Rom. 5. vers: 1.

Az test es az vér megh nem jelentötte tenéked, de az en aitia ki az éghegben vagyon. Math: 16. vers: 17.

Az igaz hitből él: es ha valaki magát elvonándgya, nem kedveli őtet az en lelkem abban. Hebr: 10. vers: 38.

Kegyelemből vadiok megh tartatvan hitnek általa: es ez nem ti ületek vagyon, Isten aiaandeka: nem az cselekedetből, hogy senki ne dicseködhessék. Eph: 2. vers: 8. 9.

Tudván hogy az ember megh nem igazítottatik az

tatik az törvennek cselekedetiből, hanem csak az Christusnak hiti által: mijs az Christus Iesusban hitünk, hogy megh igazítatnánk az Christusnak hitiből, es nem az törvennek cselekedetiből: miért hogy meg nem igazítatik az törvennek cselekedetiből mind den test. Galat: 2. vers. 16.

Több bizonyágokat olvashatsz cap. 1. Az Szent irasrol. Et cap. 12. Az emberi találmányokról. Et cap. 16. Az Anyaszent-egyházról.

P A T E R E K B I Z O N.

S A G H I.

Irenæus lib. 3. cap. 4.

Mert mit kellene cselekedni, ha valamiképpen kerdesről volna az vetelkedés, nem de nem kelleneié az reghi Ecclesiakra, mellyekben az Apostalok is forgottanak vissza térti, es azoktól az ielen valo kerdesről, az mi igaz, es nyilván valo, érteni?

Tertullianus lib. de præscriptionibus.

Ha az VRIESVS Christus az Apostalokat küldötte az prædikallásra, más prædikátorokat nem kel be fogadni, hanem az kiket az Christus rendelt. Mert az Atyát is nem ismerete egyeb, csak az Fiu, es az kinek az Fiu meg jelentötte: egyebeknek sem jelentötte penigh meg az Fiu csak az Apostaloknak, kiket az prædikallásra küldött, bizonyára hogy nekik jelentötte, Mit prædikálnak legyen penig, az az,

az az, mit jelentet nekik megh az Christus,
itt is elő írom, avagy hozom, hogy nem kel
maskeppen megh próbálni, hanem csak u
gyan azon Ecclesiakon, melyet az Apostolok
éppitőtenek, nekik prædikálván, mind élő
(az mint mondgyák) szóval, mind annak
utánna levelők által.

*Cyprianus ad Pompeium, Contra Epist
Stephani.*

Az Papoknak, kik az Isten parancsolatit
tartják, azt kel cselekedniök, hogy ha valas
miben tantorogh es háladoz az igazságh, az
Vrtul tanult könyörgesre, az Evangeliomra,
es az Apostolok tudományara (az az, az Cres
dora) teriönk vissza, es innen kezdessék el
az mi cselekedetünknek száma, az honnan
eredetők is vötte.

Az iób bizonygát az Patereknek megh
talalod. Cap. 16. Az Anyaszent-egyhazrol.
Cap. 1. Az szent írásrol. Cap. 12. Az emberé
talalmanyokrol.

II. Iesuitak tudománya.

Hogy az igaz hitből él, azt nem az Christustul
vötte. hanem az ő maga munkalkodásiból, es csele
kedetiből. Ezt tanítják az Iesuitak, az könyv
ben, mely neveztetik Censura Colonienfis.
pag. 118.

Item: Hogy az hit megh igazit, azt az erő
nem az Christustul vötte, kit magához kapcsol es
bir, hanem az mi szeretetünkől. Ez is azon Ie
suitak

súttak értelme azon könyvben mely neveztetik Censura Colonienfis, pag. 114. & 92.

Ittem, pag. 118. Az hit nem azért igazit, hogy az Christust, ki minekünk igasságunk, meg fogya: hanem oly szükségessék az munkalkodások avagy io cselekedetök, es oly nagy erők vagyón, hogy az hitnek életet adnak.

II. Iesus tudománya.

Az igaz hitből él: Eél penig nem többé ő, de él ő benne az Christus es az életet mellyet él az igaz, testben, éli az Isten fiának hiti által ki őtet szerette, es magát ő érőtte adta.

BIZONTSÁGOK.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Hűn az Abraham Istennek, es tulajdonis-
tatik neki igasságára. Gen. 15. vers: 6. Rom:
4. vers: 3.

Boldogok mindnyáian az kik ő benne
biznak. Psal: 2. vers: 12.

En Istenem te benned bízom, megh nem
segyenülök. Psal. 25. vers: 2.

Magamnak gúrózlek tegedet hitben, es
megh tudod, hogy en vagyok az Vr. Of: 2.
vers. 20.

Az ki hisen az fiuban örök elete vagyón
Ioh: 3. vers: 36.

Bizony

Bizony bizony mondom únektek, hogy az ki az en befedemet halgatja, es hisen annak az ki el bocsatot engemet örök életre vagyona Ioh: 5. vers: 24.

Ez az Istennek cselekedeti, hogy hidgyém tek abban az kit ő el bocsatot: Ioh: 6. vf: 29.

Ha vallast tebe az te báival az Vr Iesus felől, es hised az te sívedben, hogy az Vr Isten fel ramaította őtet az halalbol, idvön zúlz, Rom: 10. vers: 9:

Eleve megh latván az íras, hogy az hitből igazítaná az poganyokat, &c. Galat: 3. vf: 8:

Az igaz hitből él: az törvény penigh nincsen hitből. Gal: 3. vers: 11. 12.

Ibidem. vers: 26. Mindnyáian Istennek fiaí vadtok, az Iesus Christusban valo hitnek ahala.

Az igaznak nem adattat az törvény. Galat: 5. vers: 23.

Az hit az remenlendőknek alauia, az dolgoknak mellyek nem lattatnak erős bizonyasga. Hebr: 11. vers: 1.

Hit nélkül lehetetlen kedvesnek lenni Istennek. Hebr: 11. vers: 6.

Minden az ki hisi hogy az Iesus legyen az Christus, az Istentől születettől. 1. Ioh: 5. vf: 14.

Az ő igazsággal sokakat meg igazít. Esa: 53. vers: 11,

Az kik en bennem biznak örökseggül bírnak ez földet. Esa: 57. vers: 13:

Az ki hiszen es megh keresetelkődik idővőzül. Mar: 16. vers: 16.

Valamenijn vőtték őtet, adot ő nekik hatalmat Isten fiaivá lenni, azoknak kik hiszenek az ő nevében. Iohan. 1. vers: 12.

Az ki hiszen meg nem írtetik, az ki penig nem hiszen immar meg írtetők. Ioh: 3. vf: 18.

Ez az örök élet, hogy meg ismerienek teged egyedül igaz Istent, es az kit el bocsátott az Iesus Christust. Ioh: 17. vers: 3.

Az ő ismeretivel meg igazít az en szolgák sokakat, es azoknak alnokságokat ő viseli. Esa: 53. vers: 11.

Az Istennek igassága az Iesus Christusban való hitnek általa mindenekre es minden hívőkhöz: Et: Iuliyuk az embert megh igazulni az törvénynek cselekedeti nélkül. Rom. 3. vers: 22. 28.

Az poganyok, az kik nem követik vala az igasságot, el vőttek az igasságot, az igasságot penigh mely az hitből vagyon. Izrael penig követven az igassághnak törvényét, az igasságnak törvényére nem írtot. Miért? Mert nem az hitből, de ugy mint az törvénynek cselekedetiből. Rom. 9. vers: 30. 31. 32.

Tudvan hogy az ember az törvénynek cselekedetiből megh nem igazítatik, hanem csak az Christusnak hiti által, mjs az Christus Iesusban hitünk, hogy megh igazítatunk az Christusnak hitiből, es nem az törvénynek

vennek cselekedetiből, miért hogy meg nem igazítatik az törvennek cselekedetiből minden test. Éelek penigh nem én immar, de éll en bennem az Christus, az mit penigh most élek az testben, élem az Isten fiának híri által, az ki beretet engemet, es adta önne magát en éröttem. Gal: 2. vers: 16. 20.

Mert ha az törvény által vagyon az igazság, hat az Christus hiában holt meg, Gal: 2. vers: 21.

Kegyelemből vadtok megh tartatvan hitnek általa: es ez nem íi rületek vagyon, Isten aiandeka: nem az cselekedetiből, hogy senki ne dicsőködhessék. Ephes: 2. vers: 8. 9.

Tinektek aiandekoztatot az Christusért, nem csak ő benne hinni: de még h benned ni: is ő érette. Phil: 1. vers: 29.

Mert nem mindeneké az hit: hű penig az Vr, ki meg erősít titeket, es meg őriz az gonosztul. 2. Thess: 3. vers: 2. 3.

Enek mindnyaian az Prophetak bizonyosagot tesnek, hogy büne bocsanattiat vessi az ő neve által minden az ki hisen ő benne. Act: 10. vers: 43.

Sem az környülmetelkődesnek nincsen ereie, sem az környülmetéletlenségnek: de az beretet által cselekedő hitnek. Galat: 5. vers: 6.

Hidgy az Vr Iesus Christusban, es idvőszülste, es az te hozád népe, Act: 16. vers: 31.

Imé verem Sionban az fő segelet követ,

M

valasztat

valasztattat, bocsúlást: és az ki hisen ő benne
nem megh nem ségyenül. 1. Pet: 2. vers: 6.

Atiamfai férfiak, tudotokra legyen nektek,
hogy ez által ténnek, bűnösöknek bocsanata
ia hirdetterik. Es mindenekből, az mellyek
ből az Moyses törvénye által megh nem igaz
zulhattok, ebben minden az ki hisen meg
igazittatik. Act. 13. vers: 38. 39.

Nem bocsátotta az Isten az ő fiat ez világha
ra, hogy meg iüllye ez világot, de hogy meg
tartassék ez világ ő általa. Az ki hisen ő benne,
meg nem ítélik hanem örök élete legyen.
Ioh. 3. vers: 17. 18.

Az Christus lőtt mienkünk bölcsesegh az
Istentől, igazság, szentség, es valóság: hogy
minden az ki dicsőködik az Urban dicsős
kőgyék. 1. Cor: 1. vers: 30. 31.

Az Christus vérének általa valóságunk es
bűnünk bocsanata vagy. Ephes: 1. vs: 7.

Mostan penigh az törvény nélkül az Istentől
nek igazsága megjelentet. Rom: 3. vers: 21.

Estalaltam ő benne, hogy ne legyen az
en igazságom, mely az törvenből vagy, de
az Christusnak hiti által mely az Istentől való
igazság az hit által. Philip: 3. vers: 9.

Megh vressültetek az Christustul, valakik
az törvény által megh igazultok es az kegyes
lemből ki esteők. Mi pedig lelekből hitnek
által az igazságnak remenségét variuk. Gal:
3. vers: 4. 5.

Az kik

Az kik hitből vadnak, azok az Abrahamnak fiai. Gal: 3. vers: 9.

Rekeftőt az írás mindeneket az bűn alá, hogy az ígíret az Christusnak hitből adattatnék az híveknek. Gal: 3. vers: 22.

Semmi valasztást nem tőt mi közöttünk es ő köztök, hittel megh ítéltvan az ő bívőket, Aét: 15. vers: 9.

Mert ha az Abrahám az cselekedetökből igazult megh, vagyon dicsőködése, de nem az Istennél. Rom: 4. vers: 2.

Hűn az Abraham az Istennek, es tulajdonítaték neki igazságára. Az cselekedőnek pedig az juralom nem tulajdonítaték kegyelem szerént, de adossagh szerént. De annak az ki nem cselekedő, hiszen penigh abban az ki meg igazítja az hitelent, tulajdonítaték az ő hiti igazságára. Rom: 4. vers: 3. 4. 5.

P A T E R E K B I Z O N

S A G H I.

Origenes lib. 3. ad Romanos.

Illyűk, ugy mond, az embert megh igazítani hit által, az törvennek cselekedeti nélkül. Elegsegesnek mondgya lenni az hívek ő maganak igazításat, ugy hogy csak az hívő igazítsassék még ha semmi jót nem cselekedőt is.

Idem ibidem. Az törvennek semmi cselekedetiből, hanem csak az hitert, monda amaz

aßsoni= allathoz : megh bocsátatnak teneked
az te bűneid.

Homil: 26. in Numeros. Leheilen hit nélkül
ídvözülni az keresiyyeneknek, akar tökéletes
sek legyenek, akar erőtelenség.

Cyprianus lib, 2: Epistolar: Epist: 3.

Ha Abraham hitu Istennek, es tulajdoní-
tatot neki igazságára: bizonyara valaki hísten
Istennek, es hittel él, igaznak talaltatik. Mert
íngyen tulajdoníttatni nekünk Istentől az í-
gassagot tanítottak. Et in exposit: symboli. Azos-
kat mondták igazaknak, az kiknek ingyen
Christusban valo hituért az igazsagh tulajdos-
nítottat es aiaandekoztatot.

Hieronym: in cap. 10. ad Rom.

Az Isten csak az hitből igazítatik megh.

Basill: lib. de humilitate.

Az, vegezetre, az tökelletes es minden mo-
don valo dicseködes az Istenben, az mikor
sem az ő maga igazságáért valaki fel nem ma-
gastaltatik, de noha ismeri magát az tökelles-
tes igazsag nélkül fűkölködni, mind azon ala-
tal az Christusban valo hit által megh igazít-
tatoknak lenni. Es dicseködik abban az Szi-
Pal, hogy az ő maga igazságát megh ualalta les-
gyen: követte penigh az Christus által azt az
igassagot, mely Istentől vagyon hitben.

Ambros: cap. 3. ad Roman.

Meg igazítattak ingyen (az ő kegyelme
által) Megh igazítattanak ingyen, mert sem-
mit muna

mit munkalkodván, sem azont vissza nem
advan, csak hit által igazítatnak meg, Isten
aiandekából.

Idem Rom. 4. Az Isten kegyelmének ren-
delése szerint.) Vgy elrendeltetőknek monda-
gya Istentől, hogy megh fűnven az törvény,
csak az hitőt kevénná az Isten kegyelme az
idvősségre. Ezt erősíti az Prophetá peldái-
val. Az embernek boldogságát mondgya,
kinek az Isten kedves igasságot ad cselekedeti
nelkül. Boldogoknak mondgya, az kik felől
azt vegezte az Isten, hogy munkája nélkül, es
valamí megh tartásnelkül, csak az hitből igaz-
ítatnak meg Isten előtt.

Hilarius in Matth. cap. 8.

Megh bocsátatnak teneked az te bűneid.)
Inti az írástudokat, az embertől meg bocsá-
tatotnak az bűnt. Mert csak csupa emberfe-
get az Iesus Christusban nezek vala, es ő tör-
le megh bocsátatotnak, azt, mellyet az tör-
vény megh nem tagíthat vala. Mert csak az
hit igazít megh.

Ambros: Rom: 8.

Mert illik, hogy csak az teremptő Vrnak
névében nyerie idvősségét az teremptőt allar:
az az, hit által. Mert el vétettetven minden Vy-
holdí innepek,ombat, környűlmetelkődes,
az étkeknek törvénye, es az barmokkal való
aldozatok, csak az hit, vétetöt az idvősségre.

Idem ad Rom. 4. Boldogok kiknek. &c.)

Nyilvánfaggal boldogok, kiknek munkáiok nélkül megh bocsáttának alnokfaghi, es el földözietnek bűnei: nem keuanvan azoktól semmi pœnitentianak cselekedetű, hanem csak hogy higgyenek.

Athanasius ad Gal: 3.

Mert az törvényben senki meg nem igazítatik, &c.) Mostan nyilván megh mutatja hogy csak egyedűl az hitben vagyon az meg igazítasnak ereie. Habakukot hozza be mondani: Mert hitből, nem az törvényből élendő az igaz. Mert az törvény nem csak keuanva az hitőt, de cselekedeteket-is. Igazan mondotta penig, Istennél: mert az emberekkel ne talem igazaknak itülnének azok, kik az törvénhöz ragazkodának.

Ambros: 1. Cor. 1.

Az Isten kegyelmén, mely adattatott tinek az Iesus Christusban.) Az kegyelmet adas tornak mondgya az I E S V S Christusban: az mely kegyelem ugy adator az Christus Iesusban, mert ugy rendeltetűt az Istentől, hogy valaki hisen az Christusban, idvözűllyen cselekedet nélkül, csak hittel ingyen vévén bűne bocsanattat.

Idem ad Gal: 1. Az törvény minekűnk bűnösöknek fordult, hogy ellensegh lenne: es meg kezde őlni, nem eleveníteni. Az Christus penigh meg engedven verkeinket, nem csak meg elevenitet minket, de sőt tarfaiva is
tűt, hogy

tőt, hogy Isten fiainak hívattassunk, hit által
leven.

Idem ad Rom. 16. Csak azok a fiainak valának
azok, kik az Christusban hűveket az törven-
nek megh tartására kényszerítik vala, nem írtá-
ven az idősebbeknek tökéletes vegben vetelére
elegegessnek lenni az Christust.

Ad Rom. 1. Az Istennek irgalmassága eze-
ért adattatott, hogy az törvény megh fűnnek,
az mint immar sokszor megh mondom,
mert az Isten az embernek erőtelensége-
nek használni akarván az természetnek törvénye
mellé advan az hitőt, csak az által rendelte
időződni az emberi nemzetőt.

Ad Rom. 10. Ez az hitnek ígé-
dük.) Semmi cselekedet nem monda-
gya az törvennek, de csak az hitőt elegegess-
nek az Christushoz igéiben. *Ibidem.* Az
törvennek veghe az Christus.) Ezt monda-
gya, mert az törvennek tökéletessége abban
vagyott, az ki hitben az Christushoz. Mert
mikor senki nem igazulna megh az tör-
venből, mert senki nem tölti vala be az tör-
ven, hanem csak az ki remenséget vetné az
megh ígértőt Christushoz. Az hit vette tőt,
mely hinné az törvennek tellyes voltat, hogy
mindeneket hirta hagyván, az hit tenne ele-
get, mind az egész törvényért es Prophetakért.

Ad Rom. 3. Megh igazítván azt, az ki hit-
ből vagyott.) Iol mondgya, mert mivel
M 4 hogy

hogy igaz, meg adta az mit ígért : ezt ígérte
 penig, hogy megh igazítia az Christusban
 hívőket. Az igaz penigh hitből él, hogy mi-
 vel az Istennek es az Christusnak híti vagyon
 benne, igaz legyen. *Ibidem.* Mivel hogy pen-
 nigh egy Isten.) Mert mivel hogy minden-
 neknek egy Istene vagyon, azért mindeneket
 egykeppen igazított. Mit hasznal hat az teste-
 nek környülmetelkődése? avagy mit árt az
 környülmetelenség? holot megtöfagot mint
 érdemet nem bőriz csak az hit.

Ad Rom: cap. 4. Hűn az Abraham Istene-
 nek.) Nyilván valova törté, hogy Abraham
 nem azért nyert dicsőffegőt Istennel hogy
 környülmetelkődöt, avagy hogy magát az
 büntől meg oltalmazta: de mivel hogy Istene-
 nek hitti, ebből igazítottat meg is. *Ibidem.*
 Az ő benne hívének penigh.) Míkeppen
 ítélik azért az Sidok magokat az törvennek
 cselekedeti által igazulni, az Abrahamnak
 igazulással, holot látták Abrahamot, nem
 az törvennek cselekedetiből, de csak hitből
 megh igazítottatnak? Nem bűkség azért az
 törvény, mikor az hitelen csak hit által igaz-
 zítatják meg Isten előtt.

August de Spiritu & litera. cap. 12.

Ezeket annak-okaert megh gondolvan es
 forgatvan az mi erőnk berént, mellyet az Vr
 megtöfagot aítandekozni, talallyuk, nem igaz-
 zulni az embert az io életnek parancsolatá-
 bol, ha

bol, hanem csak az Iesus Christus hiti által,
 az az, nem az cselekedetnek törvényéből, de
 az hitnek törvényéről, nem bűnből de lelek-
 ből: nem cselekedetőknek érdemből, de in-
 gyen való kegyelemből. *Idem. 83. quest. cap.*
56. Mert mikoron az Abrahamnak io csele-
 ködetit famlallya Sz. Iacab elő, mellyek az ő
 hitit követtek, eleghé meg mutatnia, hogy az
 Sz. Pal Apostol nem úgy tanítja az Abra-
 ham által meg igazulni az embert, cselekedet-
 tők nélkül hit által, hogy ha ki hiend, nem
 tartoznék ő reia íot cselekedni: de azért in-
 kab: hogy senki elebbeni io cselekedetnek
 érdemével ne itülné magát az megh igazulasa-
 nak aiandekara tartozni, mely az hitben va-
 gyon. Mert az Sidok az Christusban hívő
 poganyoknál ebben akariak vala magokat
 fellyeb valoknak lenni, hogy mondgyak va-
 la az ő io cselekedeteknek érdemével magoa-
 kat az Evangéliombeli kegyelemre iutha-
 ni, &c. Nem ellenkőznek azért az két Apo-
 staloknak, Palnak es Iacabnak értelmek, ho-
 lot az egyik, az embert meg igazulni hit al-
 tal cselekedet nélkül mondgya: az másik, hja
 aban valonak az hitöt cselekedet nélkül.
 Mert amazból az cselekedetökről, mellyek az
 hitöt elől veszik, ez azokról, mellyek az hitöt
 követik.

Athanasius ad Roman:

Kétféle az mi hitünk: Egyik meg igazito-

M 5

hit, mine

hit, mint kiról az Christus szól, az te hitöd
tegedet megh tartot: az másik az Istennek ki-
valikeppen valo aiandeka, mely által leſnek
az csoda tetelek, mint az kiról szól az Sz. Pal:
ha oly hitöd volna is, &c.

Gregor: in Ezechiel: lib. 1. Homil. 7.

Az mi igaz Prokatoronk annak-okaert,
igazakat nem oltalmaz az iületben: mert mi-
is magunkat ismeriük es vadollyuk hamissaka-
nak. Nem az siralmokban annak-okaert,
nem az mi cselekedetinkben, hanem az mi
Prokatoronknak követsegében bizzunk.

Augustin Prolog: Psal: 31.

Mert azok az cselekedetők, mellyek az hit
előt mondattatnak, jollehet lattassanak az em-
bereknél dicsireteſseknek, hűjaban valok. Ol-
lyaknak lattatnak en előtem lenni, mint az
nagy erők, es gyors futások utt kívül. Senki
azert az ő io cselekedetit ne ſamlallya hiti
előt. Az holot hit nem volt, io cselekedet
sem volt. Az io cselekedetöt az igyeközet
ſörzi, az igyeközetöt az hit igazgattia.

Idem lib. 50. Homil. 17. Mellyik az tellyes es
tökelleſes hit: az mely hiti minden mi iavas-
inkat, es az hitöt is Istenről lenni. O jo val-
las: Nem mondgya. Irgalmassagot nyertem,
mert hű voltam: hanem hogy hű lennék. Ier-
menyünk az ő eleire, lassuk megh az dühös-
ködő Saul, lassuk az gyűlöſsegre igyeközöt
es vér ſomiuhozot. Ez vala Palnak az ő eleire,
kinck

kinek uttja nem vala még az Christus. Micsoda vala biveben? Micsoda? Csak gonosbé? Mutassátok meg nekem az ő erdőt, ha erdőt kerde, karhozatra mellok nem szabadulatra.

Leo sermon: 14. de Nativit:

Egy hit igazit meg minden időbeli bennetek.

Bernhard: super Cantic: serm. 67.

En az en berelmefőnnnek.) Miertől így? Bizonyára, hogy akkor inkább kegyelemmel tellyesnek magat bizonyítaná, mikor magát egebben az kegyelemnek adando volna, es mind első mind utolsó re csak annak tulajdonitana. Mert ha mié volna, mely nem az kegyelemből valo volna, mi módon kegyelemmel tellyes volna? Nem bukfeleg akkor bejóni az kegyelemnek, holot az érdöm helyet foglalt. &c.

Et post pauca. El iedzőttelek tegedet magamnak hitben, el iedzőttelek tegedet magamnak írtelben es ígallagban, el iedzőttelek tegedet magamnak irgalmassagban es könyörületességben. Sem te nem válaštottal engemet, de en válaštottalak tegedet. Sem hogy tegedet el válaštanalak, talaltam te benned erdemet, de elől vőttem. Így azért hitben iedzőttelek tegedet magamnak es nem az törvennek cselekedetiben. Ez vagy on hatra, hogy igaz írtelről írtij en közöttem, se te közöttem.

zötted, ítéletőt melyben íedzöttetek tegedet,
holot megh íetzik hogy nem talaltam neked
érdemődet, hanem az en ío íetzésem. Ez az
ért az ítélet, hogy az te érdemődet ne magafá
tald, ne veld elől az törvennek cselekedésit,
ne kerkődgyel az napnak terhevel es hűség
vel, az ki inkább hűben es ígassaghban, mely
hűből vagyon, ísmertetől el íegyeztetőknek.
Az ki ígazan el ígirtetőt (avagy meny-afá
bony) ísméri es tudgya ezeket.

Epiphanius in Ancorato.

Hűből vagyon az ígassagh, az törvennek
cselekedési kívűl.

Chrysof: in 3. ad Galatas.

Alás fel ezt viddőgelik vala azok, es min
den felé handogallyak vala, mondvan, az hű
tőt semmire nem hasznalni, hanem csak az
törvennyel egyben köttetven. Az Sz. Pal el
lenben meg mutatíá, az hűtőt immar nem
hasznosnak lenni, ha az parancsolatok hozzá
adattának. Mert akkor vagyon ereie az hű
nek, mikoron semmi az törvenből hozzá
nem íarul.

Cyrellus in 9. cap. Ioan. lib. 4.

Ayto es ut az életre az hű, víssa menetel,
es víssa vitel az romlasról az halhatatlanság
ra.

Et in 32. cap. Ioan: lib. 9. Mert megh íga
zintatunk hű által, es rebesűlünk az Isteni íer
meűtettel az benti leleknek közléséből.

Thodora

Theodoretus in Epist: ad Rom:

Az hit elő hozattatvan, bűnnek bocsanata-
tát vőttük, mert úgy mint valami valóság-
nak arrat, fel vitte az Vr Christus az ő testét,

Idem in 2. cap. ad Ephes: Nem szabad aka-
ratunk szerint hiszünk, de hívattatvan íarult-
unk: es mikoron oda íarultunk volna, nem
kevanta az életnek tisztaságát es az ártatlansá-
got, de csak az hitőt be vévén megh engedte
bűneiket.

Et lib. 7. de Sacrificijs. Mert nem valami io
cselekedetünkkel, de csak az hit által nyertük
az tiikos bennifoges iokat.

Isychius lib. 4. in 14. Levitic.

Az kegyelem penigh irgalmassagbol es ege-
gyüt valo bennvedesből probaltassék meg (az
idvőssegh) es hittel fogattatik meg csak nem
az cselekedetökből, az mint S. Pal mondgya
ad Rom: 11. vers: 6. Mert az kegyelem im-
mar nem lesen kegyelem,

Primasius in 8. cap. ad Rom.

Az Istennek el vegezet tanacsa az, hogy
az törvennek cselekedeti nélkül, avagy egyeb
erdem nélkül, csak az hit által igazitaná megh
az hitelent, mely hit nem az természetből vas-
lo, hanem Isten aiandeka, az leleknek gyűs
mölce az többi között az hit is.

Item in 4. ad Rom. Mindnyaian az kik az
poganyok között hisznek, hit szerint Abra-
hamnak fia, mighlen nekik is csak az hit tus-
laidonite

laídonítarík igazságokra, ha ők-is környűla
meteltettek nem test szerént hanem szívókkal.

Et in 2. ad Galat: Mert ha az poganyokat
nem csak az hit idvözítötte, minket sem.
mert az cselekedetökből senki nem igazítas-
tik megh. Ittem ibidem. Tinektök-is csak az
hit elegendes az igazságra.

August: lib. 1: de prædest: Sanctior: cap. 2.

Az mi azért nézz az vallasra es kegyességre,
re, melyről az Apostol szól: Ha nem vagyunk
gondolni meltok valamit úgy mint magunk-
tul, de az mi elegendünk Istentől vagy on: bi-
zonyára nem vagyunk meltok hinni valamit
úgy mint magunktul, mely gondolat nélkül
nem lehet: de az mi elegendünk, mellyel hinni
ni kezdünk Istentől vagy on. Annak-okaert,
mikeppen senki nem elég magának valamely
io cselekedetnek el kezdésére avagy veghben
vitelére, mellyet immar ezek az atiafiak, mint
az ti írástok megh mutatuiak, igaznak lenni
mondanak, honnan minden io dolognak
mind kezdésében, s mind vegezésében az mi
elegendünk Istentől vagy on: azonkeppen
senki magának nem elegendes az hitnek vagy
el kezdésére vagy el vegezésére, de az mi elég-
segünk Istentől vagy on. Mert az hit, ha nem
gondolatuk, semmi: es nem vagyunk mel-
tok gondolni valamit úgy mint magunktul,
de az mi elegendünk Istentől vagy on.

Beda in 77. Psal:

Az cselekődőknek igassága által senki nem idvözül, hanem csak az hitnek igassága által.

Albinus in præfat: ad Carolum.

Egyedül az közönséges hit eleveníti meg az emberi nemzetöt, egyedül az benseli meg.

Anshelmus in cap. 5. ad Rom.

Sokkeppen meg bizonyíttatott, nem az törvények cseleködéséből, sem az szabad akaratnak erejéből, hanem hitből meg igazulni az embert.

Rupertus in lib. Reg: cap. 39.

Egyedül csak az Iesus Christusnak hiti igazíthat meg.

Bernhardus Epist: 77.

Ezekkel, mondom, magamat avagy tevélygeni, avagy erien vallom, hívén en-ia egyedül hitből idvözülhetni az embert, az bensíleg vetelének kevanóságával: ha mind azon által az kevanóságnak beteljesítését, az halál, avagy egyéb más meg győzhetetlen erő, elől venne is. Lásd meg azúis. Ne talem az mi idvözítők is mikor mondotta: Az ki hisen es meg keresetlkődik, idvözül, okossan es vigyazva ezért nem samlal elő. Az ki penigh meg nem keresetlkődik, hanem csak azt mondotta, az ki ugy mond nem hiend, el karhozik. Akarván, tudni illik, jelesíteni, csak egyedül az hitöt elegendesnek lenni az

lenni az idővssegre, es ő nala nélkül semmi nem elég. Et ibidem. Egyedül az hit, es az elmének Istenhöz valo meg térésre, vérnek ki ontasa nélkül, es víásnek meg öntezése nélkül, idővsseget kesseg nélkül sörözi az akaronak.

Többeket keres in Cap. 8. Az io cselekedetokról, Et cap. 7. Az megh igazulasról,

III. Iesuitak tudománya.

Nemely bizonyos es kivaltképpen valo emberek saiat idővsseget nem kel az hitre vinni, avagy az hitnek tulaidonitani. Mert felötte bizontalan az embereknek saiat es tulaidon igazulasok, sokkal inkább örökké valo idővssegök. Hogy hogy lehetne azért illyen bizontalan dolgokban, embernek hiti es idővssege bizonyos? Ezeket tanitaiak az Iesuitak abban az könyvben mely neveztetik Censura Colonienfis. pag. 97.

III. Iesus tudománya.

Az Istentől valasztattaknak, valasztások, hívások, tall yok, igazulasok, es idővssegök mindnyaioknak bizonyos, es az megh igazito, s erős hit azé ki az idővzito Christusnak erdömet magához kapcsolja.

B I Z O N S A G O K.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

En élek az Isten fiamak hiti által, az ki feres tet engemet, es adia ő magát én éröttem. Gal: 2. v. 20.

Megh

Megh irattatot mi érőünk, kiknek iöven-
döben tulajdonítatik híveknek. Rom: 4.
vers: 24.

Vraim, mit kel nekem cselekednöm hogy
idvözüllyek? Azok penigh mondanak:
Hidgy az Vr Iesus Christusban, es idvözülz
te es az te hazad népe. Act: 16. vers: 30. 31.

Mivel hogy en bennem remenlöt, megh
szabaditom ötet, be fődözöm ötet: mert meg
ismerte nevemet. Psal: 91. vers: 14.

Az ki hisen es megh keresztködik idvö-
zül: az ki penigh nem hñénd, el karhozik.
Marc: 16. vers: 16.

Az mikeppen Moyzes fel magasztalá az kí-
gyot az pusztában: azonkeppen búkssegh fel
magasztaltatni az embernek fiának, hogy
minden, az ki hisen ő benne, el ne vessen
hanem örök élete legyen. Ioh: 3. vers: 14. 15.

Mert ugy szeretne Isten ez vilagot hogy az ő
egy szülöt fiat adná, hogy minden az kí hi-
sen ő benne, el ne vessen de örök élete le-
gyen. Ioh: 3. vers: 16.

Az ki hisen ő benne meg nem ítíltetik: az
ki penig nem hisen immar meg ítíltetöt, mert
nem hitt az ő egy szülöt fiának nevében. Ioh:
3. vers: 18.

Az ki hisen az fiuban örök élete vagyon:
az ki penig nem hisen az fiunak, nem lát éle-
tet, de az Istennek haragia marad ő rajta.
Ioh: 3. vers: 36.

Ennek mindnyaián az Prophetak bizonyos
sagot tesznek, hogy bűne bocsanattíat veszi az
ő nye által minden az ki hisen ő benne.
Act: 20. vers: 43.

Ebben minden az ki hisen meg igazítat-
tik. Act: 13. vers: 39.

Bizzal fiam, meg bocsattatnak neked az te
bűneid. Matth: 9. vers: 2.

Hogy ha vallod báival az Vr Iesust, es
hised az te sívedben hogy az Isten őtet fel ta-
masította az holtak közzül idvözülz. Mert his
böl leszen az hitel az igazságra, báival vagyon
penigh az vallas térel az idvösségre. Mert ezt
mondgya az iras: minden az ki hisen ő ben-
ne meg nem ségyenül: Mert minden az ki hisen
segítsegül az Vrnak nevét, idvözül. Act: 10.
vers: 9. 10. 11. 13.

Oh ábszonj: allat, nagy az te hited, legyen
teneked az mint akarod. Matth. 15. vers: 28.

Valamenin vőttek őtet, adot ő nekik ha-
talmat Isten báivá lenni, azoknak kik hisnek
az ő nevében. Ioh: 1. vers: 12.

Ez akarattia annak az ki el bocsátot enge-
met, hogy minden az ki latia az fiat, es hisen
ő benne, örök élete legyen. Ioh: 6. vers: 40.

Iőveitök en hozzám mindnyaián az kik sa-
radoztak es megh terhelteitök, en meg nyu-
gotlak titeket. Matth: 11. vers: 28.

En vagyok az Isten, igazság, es az élet: senki
nem megyen az Atyához hanem csak en által-
lam. Ioh: 14. vers: 6.

Az

Az kik az Istennek erejével őriztök hite
nek általa az idősegre. 1. Pet: 1. vers: 5.

El vévén az ii hívőknek végét, lelkeiöknek idvősségét, 1. Pet. 1, vers: 9.

Tinektek híveknék kedves dragalajos.
1. Pet: 2. vers: 7.

Ha megvallyuk az mi büneinket, hű es
igaz, hogy meg bocsassa nekünk büneinket.
1. loh: 1. vers: 9.

öngestelő aldozat az mi bűneinkért.
1. loh: 2. versf: 2.

Meg bocsátatnak tiéktek az új bűnök,
az ő nevének általa. 1. Joh. 2. vers: 12.

Ezeket írtam ti-nek-tek, kik hísi-ő-ök az ő fia-
nak nevében: hogy tudgyatok, hogy ő-ő-ök
életet bírtok. 1. Joh. 5. verf. 13.

Az ki nem hisen az Istennek, hazugga tőle őtet, 1. Ioh: 5. vers: 10.

Megh igazítanak penigh ingyen, az ő ke-
gyelméből, az Christusban levő válfaghnak
altala : az kit eleve rendelt az Isten engesztelő
aldozatul, az hűnek altala az ő vérében.
Rom: 3. vers: 24. 25.

Irillyük pedig hit által megh igazítását az
embert az törvénynek cselekedeti nélkül, Rom:
3. vers: 28.

Hiből adatik az örökség, az kegyelem szerint, hogy erős legyen az ígíret minden magának. Rom: 4. vers: 16.

Az törvennek véghe az CHRISTVS.
N a igazság

igassagara minden hívőnek. Rom: 10. vs: 4.

Tudgyuk megh nem igazítani az embert az törvennek cselekedetiből, hanem csak az Christusnak hiti által. Gal: 2. vs: 16.

Kegyelemből vadatok megh tartatván hit által. Eph: 2. vers: 8.

Hogy az Christust megh nyerhessem, estalaltassam ő benne, hogy ne legyen az en igassagom, mely az törvenből vagyon, de az Christusnak hiti által, mely az Istentől való igassagh, az hit által. Philip: 3. vers: 8. 9.

Az ő maga es több Sídoknak hírók felől így szól Sz. Pal: Mi-is az Christus Iesusban hitünk, hogy megh igazítainánk az Christusnak hitiből. Gal: 2. vers: 16.

Az poganyok felől így szól Sz. Peter. Az síveknek tudója az Isten, bizonságot tő nekik, advan nekik az sent lelket, mikeppen nekünk-is: es semmi valogatást nem tő mi közöttünk es ő közöttök, hittel megh tisztítván az ő sívőket. Act: 15. vers: 8. 9.

Vgyan azonak felől az Sz. Pal így szól: Az poganyok kik nem követik vala az igassagot, el vőttek az igassagot, azt az igassagot penigh mely az hitből vagyon, &c. Mert nem az hitből, de ugy mint az törvennek cselekedetiből. Rom: 9. vers: 30. 32. Több példakat las. Act: 2. 8. 13. 16. 17. 18. Erősítiük az kiváltságot pen való hitő, az Sacramentomokat. 1. Cor: 11. vers: 1. Petr: 3. Rom: 6. Hebr: 10.

Több bin

Több bizonyfogokat olvashatsz ugyan ezen Caput-
ban, második ellenközesben.

P A T E R E K B I Z O N -

S A G H I.

Athanasius orat : prima Contra Arrianos.

Abraham nem halállal iutoi az Coronas
hoz, hanem Istenben való hit által. Es az több
söntek=is, Gedeon, Baruch, Samson, Iephie,
David, Samuel, es ezeknek tarsai, nem vér
ontással erősiüttenek megh, de hit által igaz-
zultanak megh.

Ambros : de exitu & vita Theodosij.

Mi ugy mond ragazkodonk az hithez az
mi lelkünknek megh nyereséiéért, mert az hit-
nek vitésfégében nyertenek bizonyfogot az
mi éleink=is, Abraham, Isaach, Iacob, es az
hitnek örökségét innen hadiak minékünk.

Idem. in 2. cap. ad Galat. Valakik igazak,
az hitből igazzultanak megh, az mikeppen
Abraham, Isák, Iacob, es az több söntök.
Item de poenitent : lib. 1. cap. 10. Az kinek hiti
vagyon, örök élete vagyon, az kinek élete va-
gyon, nem rekesterőt ki az bocsanattul. Min-
den, ugy mond, az ki ő benne hisen, el nem
vész. Mikor, minden, mondatik, senki ki
nem rekesterik, senki ki nem vétetetik.

Hieronym : in 2. cap. ad Galat.

Az söntek, kik reghi időben voltak, az
Christusnak hitiből igazzultanak megh.

Arnobius in Psal. 129.

Kereštyén az, az ki hisi hogy hit által jut
hat annak irgalmasságához, az ki mind örök-
kön örökké uralkodik.

Basiliius lib: de humilitate.

Dicsőködik abban az Sz. Pal, hogy az ő
maga igasságát megh utalná, követné penigh
az Christus által azt az igasságot, mely az
Istentől vagy on hitben.

Chrysoſt: in 1. ad Rom. Sermon. 2.

Semmi dologgal megh nem szabadulunk,
hanem csak az hit által: Ezenkeppen az kik
mi előttünk voltak: is, fővekké es esmeres-
tőssékké lőtte nek. Így, Abraham, Isaach, Ia-
cob.

Idem in serm: de fide & lege naturæ. Hű em-
bert, peniglen cselekedet nélkül mutathatok,
hogy élt, es az menyországot el erte avagy
nyerte. Mert senkinek hit nélkül élete nem
volt: az Isten csak hit, es megh igazítás-
tot az nagy irgalmasságu Istentől. De itt sen-
ki ne mondgya ennekem, nem volt ideje, ar-
ra, hogy igazan élt volna, es iot cselekedőt
volna. Mert en arról sem vetelkedőm. Ha
nem csak azt az eggyet allatom: hogy egye-
dül csak az hit igazította megh. Mert ha élt
hetet volna, es mind hitit, s: mind cselekedet-
t, el mulatta vagy el henyerlőtte volna, az ide-
tősségből ki eset volna.

Prosper in Respons: ad Capitula Gallo- dott
rum. cap. 8 lak

Nem más kegyelemmel, sem más hittel, akar kit=is az emberek között, akar az törvény előtt, akar az törvény idejében hinní kel meg igazítatotnak, hanem csak ezzel, mely által az mi Vrunk Iesus Christus, az ő io akaraiának tanácsa szerint ez vilaghnak végében iönnel keresni es idvözíteni.

Primasius in 4. cap. ad Roman.

Az hitetlen ember egyedül az hír által igazítatik meg, nem az cselekedetök által, melyek ő nala nem voltak. Mert ha az cselekedetök által, büntetésre méltó, nem szabadulása.

August: in Psal. 104.

Mert senki az hír kívül, mely az IESVS Christusban vagyon, akar az ő megh testefülese előtt, akar az után, Istennel megh nem bekellet.

Et lib. 3. Contra 2. Epist: Pelag: cap. 1. Efélek voltak mindnyáian az reghi igazak, es az Moyses is az O Testamentomnak szolgálja, az Vynak örökös: kik az hitből, mellyel mi élünk, egyenlőkeppen es egygút éltenek, hívén iövendőnek lenni az Christusnak meg testefülesét, bevédesét, fel tamadását, mellyet mi hisünk megh lőnek, mind az keresiölőlanosigh.

Chrysost: in 3. ad Rom. serm. 7.

Mi helyen az ember hiend, mindgyarast
eggyüt megh igazittatot.

Beda in 1. cap. Lucæ lib. 1.

Az kik avagy az környülmetelkődésnek
ideienek előtte, avagy az környülmetelkődés-
nek adattatása után, az pogyanok között vol-
tanak hívek, mint az Iobnak bekeseges türe-
senek peldaiával az ő baráti, fiai, aldozatok
nelkül, mind magokat, mind az ő hozza tar-
tozokat, az eredendő bűntől, egyedül csak
hitel idvőzítik vala: mert az igaz, hitből él,
es hit nélkül lehetetlen kedvesnek lenni Istene-
nel. *Et lib. 5. in 20. cap. Lucæ.* Hidgy annak-
okaeri, es ha meg halál-is élz: ha penigh nem
his, az mikor el- is, megh holtal. *Idem in Sa-
muel cap. 8.* Az Iesus Christus Istennek fia, es
az hívőknek örök életök vagyon az ő neve-
ben:

Maxentius in Confessione.

Minden hívek az Abeltől fogva az Chris-
tusig, ha kik idvőzülnének, azon kegyelem-
mel, mellyel mi-is, idvőzülnének.

Remigius in 10. Psal.

Az Urban bizom, &c. Egeşlen az en hí-
tóm az Christusban vagyon, csak ő általa hí-
sem magamat meg igazulni es idvőzülni.

Theophilactus in 1. cap. Ioan.

Akar boldgak, akár szabadosok, akár gyer-
mekek, akár vének, akár idegen sávuak, akár
görögök,

görögök, valamenin be fogadtak őtet, adott
ő nekik hatalmat Isten fiaiva lenni. Kicsodak
penig azok? Ezek az kik hisznek az ő neves
ben, ezek tudni illik, kik az ígét vévén az
igaz vilagosságot hit által be fogadtak, es
meg nőlaikoztattak.

Rupertus lih. 6: cap. 6. in Ioan.

Minden az mellyet ád nekem az Atya,
minden akar jó, akar gonos, akar tisztá, akar
tisztatalan, akar környűlmetelkődes, akar kőre
nyűlmetelelenség, minden nemm, minden
allapat en hozzam jó, es azt az kí en hozzam
jó, akar honnan iőnen, csak hogy iőnen, az
az, hidgyen, ki nem űzem.

Többet keres ezen Caputban masodik es negyez
dik ellenközesben, Et cap. 7. Az megh igazulass
rol.

IV. Iesuitak tudománya.

Az örök idvősseget magoknak megh adandonak
erőssen remenlik, mind azon által nem hiszik. Az
remenség penig gyakorta megh csalattatik, bolot
be nem tellyesődik. Ezt tanituiak az Iesuitak
abban az könyvben mely nevesteiük Censura
Colonienfis, pag. 108.

Et pag. 112, Bizonyara, az remensseghnek bi
zonyos volta nem oly nagy, hogy az ki ahoz ta
maszkodik, nem kellene az ő idvőssege felől kétőla
kődni, mert valamediglen remenlünk, bizontalaz
nok vagyunk. Ezt tanituiá Canisius-is az ő Cas
techismusában, fol. 47.

I V. Iesus tudománya.

Az Istennek valasztottinak remenségök erős és alhatatos, az ő élő hitökhöz és bizodalomkhoz úgy ragazkodik, hogy örök életet és idvösséget az égben az Christus által kétség nélkül remenlenek, és el hiszik hogy azt az hittel el vőttek, és vegezetre valóságossan el vőienaik.

B I Z O N S A G O K.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Az remenség megh nem segyenit. Es dicsőködönk az Isten dicsősséges remenségének alatta Rom. 5. vers: 2. 5.

Az remenség erős és batorfagos haio taroztato. Hebr. 6. vers: 19.

Te benned remenlöttem Vram, megh nem segyenülek öröкке. Psal: 31. vers: 1.

Az kik az Vrbán remenlenek, mint az Sionnak hegye: megh nem mozdittatik örökké, az ki lakozik az Ierusalembe. Psal. 125. v: 1.

Boldog firfiu ki az Vrbán reménl, es leßen az Vr az ő bizodalma. Ierem: 17. vers: 7.

Az Abraham remenség kívül remenségre hit, es megh nyerte az igiretöt. Rom: 4. vers: 18.

Ne fély, mert megh váltottalak tegedet, es neveden hittalak tegedet, enjém vagy te: mikor által ménendés az vizeken, veled leszek: es az folio vizek el nem borítanak tegedet: mikor

mikor az tűzben járandaſ, megh nem per-
fölteiöl, es az lángh megh nem éget tegedet,
mert en te Vrad Iſtened vagyok ſent Izrael,
&c. Ne fély, mert en te veled vagyok, nap
keletről elő hozam az te magodat, es nap nyu-
gatrol egyben gyűílek tegedet: mondom az
Éſaknak adgy, es az délnek ne tilts megh,
hozd elő az en fiaimat az meſſiéről, es az en
leanyimat az földnek urallyarol. Es mindens
ki az en nevemet ſegíſſégül hívja, az en dicsőſá-
ſegemre teremptöttem őtet, es formaltam őtet.
Eſa: 43. verſ: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

Az Izrael idvözítetűt az Vrbán öröкке
valo idvözítetűvel, megh nem gyalaztatok, es
megh nem pirultok mind örökké. Eſa: 45.
verſ: 17.

Az lelek bizonſagot teſen az mi Ielkűnkél,
hogy Iſtennek fiaí vagyunk. Rom: 8. vſ: 16.

Bizzal fiam (avagy bizonyoſſan, mérés-
ſen, minden keſſeg nélkül megh tarsad ezt)
megh bocsattatnak teneked az te bűneid.
Matt: 9. verſ: 2.

Bizzal leanyom (az az, legy bizonyos,
ſemmikeppen ne keſelkődgyel) az te hűd
tegedet meg tartot. Matt: 9. verſ: 22.

Vgyan azon ſűnek bizonyos bízodalmaſ
val es remenſeggel az mint Centurio Matt. 8.
járul az Chriſtushoz,

Az ki híſen ő benne; megh nem írítetik.
loh: 3. verſ: 18.

le az ő el iőverelikor. 1. Iohan. 2. vers: 28.

Mert ha nem karhoztat minket az mi hiszünk, bizodalmunk vagyon az Istennel: 1. Ioh: 3. vers: 21.

Ebben tellyesödöt megh az szeretet mi hozzánk, hogy bizodalmunk legyen az ítéletnek napian. 1. Ioh: 4. vers: 17.

Ez az bizodalom, az mellyet tartunk ő nála, hogy az mit kerendünk az ő akarattia szerént, megh halgat minket. 1. Iohan: 5. vers: 14.

En el hittem, hogy sem az halál, sem az élet, sem Angyalok, sem fejedelemségők, sem hatalmasságok, sem ielen valok, &c. nem baskíthat el minket az Istennek szeretéstől, mely vagyon az Iesus Christusban. Rom: 8. vers: 38. 39.

Az Christus által vagyon batorságunk es menetelünk bizodalommal az ő hiti által Ephes: 3. vers: 12.

Hogy megh gyökereztetettők, es fel eppítetettők. es meg erősítetettők ő benne az hit által. Coloss: 2. vers: 7.

Iarullyunk bizodalommal az kegyelemnek bekihöz. Hebr: 4. vers: 16.

Iarullyunk igaz bível hitnek bizonyos voltaival. Hebr: 10. vers: 22.

Kerien hit által semmit nem kerelkődven, Iacob: 1. vers: 6,

PATEREK BIZON-

S A G H I.

Chrysoft : in 1. Cor : 1.

Mostan immar többé nem kévantatik az okoskodas, hanem csak az hit. Annak felőte hogy az megh febült és el temettetőt Christusban hinni kellyen : es semmi ketelkődésnek helye ne legyen : mert hogy fel tamadot, es menyben ment legyen, sem bölcsesegh nélkül, sem okoskodas nélkül nem hűkölködik, de csak hit nélkül.

Idem homil : 1. in 1. ad Timot : 4. Azert hívattunk híveknek, hogy azoknak, melyek mondattanak, minden ketelködés nélkül hídgyunk.

Et in 8. cap. ad Rom. serm : 14. Micsoda az remenység : az iövendőkről bizodalomban lenni.

Item serm de fide, spe, & Charitate. Az remenység, az iövendő ígíretőknek Isteni felelemmel valo eggyezése, az megh ígíretőt dicsőslegnek hienietetőt igyeközeti, az hienieteknek el rendeltetőt magassaga, az iövendő iókának Várása. *Et in cap. 5. ad Rom. Serm. 9.* Az emberi remenység gyakorta el vész, és az remenlőt megh begyeniü : az mi remensegünk penigh nem olyan, de erős, es mozdulhatatlan megh marad. Mert holot az ki ígírte, ősrökke ellyen : mi penigh, kik az ígíretőknek bírói to

biroí fogunk lenni, ha megh halunk-ís, vye
 onnan fel tamadandok lešünk: semmi ninc
 esen tellyességgel, mely minket ebben ez re
 mensegben megh segyenülesre meltokká te
 hegne, mint ha híjában, erőtel en es meg fon
 nyat remensegben vitétetünk volna bé.

Rabanus cap. 4. de vera pœnitent:

Az remenseg, az mi idvősségünknek vas
 macskaia, es az mi életünknek fundamento
 ma, utunknak, mellyen az éghben kel menni
 vezére: Vegezetre az Apostol mondgya:
 Remenseggel tartattunk megh: Az remen
 seg hát az melyben az mi idvősségünk fűg,
 es az mely az földről az lelkeket ugy mint ne
 münemű éghből le fűggő lanizokhoz tamaf
 kottakat, maganak oda fel vísi, es a mennyeg
 ben azokat kik erősebben hozza ragazkod
 nak víssa híja, &c.

Bernhardus lib. 5. de Consideratione.

Az hit, nem inemű akarát serént es bizon
 nyos eleve valo meg kostolása az megh nem
 híjalkoztator igazságnak. Az értelem, akar
 mely lathatatlan dolognak bizonyos es nyil
 van valo ismereti. Az velekődes, ugy mint
 valamit igaznak tartani, mellyet nem tudna
 hamisnak lenni. Annak-okaert, az mint
 mondám, az hit nem vesem ketelkődest be,
 vagy ha vesem, nem hit immar, hanem v
 lekődes,

Augustus

August: in præfatio: Psal: 123.

Az mi nyomorúságunk ez ielen valo világon vagyon, Remenységünk pedig az iövendő világról, es ha ez világhi nyomorúságokban, az iövendő életnek remensege nem vigasztal, el vessünk. Az mi örömönk azért, a miamfiai, nincsen még valóságban, de immar remensegben vagyon. Az mi remenységünk pedig oly bizonyos, mint ha immar tökéletes valóság volna. Nem is feltyűk pedig igireiben lévén az igazságtul: mert az igazság meg sem csalathatuk, s meg sem csal.

Origen: Homil. 11. in Ieremiam.

Valakik tellyességgel az Christusnak nem hisznek, karhoztatják őtet: az kik pedig hisznek es még is ketelkődnek: meg ítélik őtet. Ketkeppen szenved azért az Christus az embereknél: az hitőlenőktől karhoztatik, az ketelkődőktől (meg valasztatik) el hagyatják.

Bernhardus super Psal: Qui habitat, Serm: 7.

Remensegben élünk, meg ne fogyarkozzonk ez ielen valo nyomorúságban, hogy fogyarkozhatatlan örömöknél várakodásban legyünk. Mert nem hiában valo az mi várásunk, sem keifegesnek látatuk, az örökké valo igazságnak tudni illik ígéréi felől valo remenységünk.

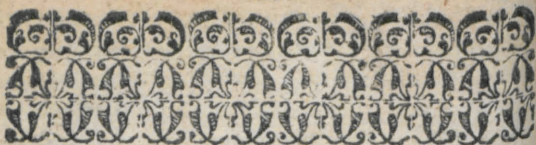
Et serm: 9. A miamfiai, ezt tudni, hitből valo éles, Ha ezt tudgyuk, miért későnk tellyességgel.

lyességgel le vetni az nyavalyas, hűaban való,
 csald remensegőket, es csak ez egy erős, tők
 kélletes, ilyen boldog remenseghöz tellyes el
 menknek aytatossagaval, es lelkünknek tellyes
 buzgosagaval ragazkodni? Ha mi annak le
 heteilen, ha mi vagy nehez, keres mást, ki
 ben remenly: Micsoda könnyeb mondani?
 Ha el rendelte hogy minket idvözicsőn,
 mindgyaraft megh szabadulunk. Ha tertzik
 hogy megh elevenicsen: az mi életünk ő aka
 ratiában vagyon. Ha örökke való írtalmat
 akaradni: szabad ő nekí, az mit akar csele
 ködni. Vegezetre, mikor fogy el az ő benne
 bizonak dicsőffége: mely ilyen forgalmas
 toffaggal int ő benne remenleni? Nem had
 gya el tellyességgel az ő benne bizokat, megh
 legiti es megh szabadittia őket. Miért? Mi
 csoda erdemőkért? Mert ő benne remenlőse
 tenek. Gyönyörűseges így, mind azon
 által foganatos, mind azon által
 föl bomolhatat
 lan.

☞: (: o:): ☞

CAPVT

CAPVT VII.

AZ MEGHICAZULAS-

ROL.

I. Iesuitak tudománya.

Az megh igazulas semmi nem egyeb, hanem az igazsagnak megh keresése: avagy ha ez vilaghi bölcsek szerént kel szollani, az igazsagra valo mondulal. Ezt tanituiak az Iesuitak az könyvben, mely neveztetik Censura Colonienfis. pag. 147.

Az keresztyeni igazsagh az, el hialolni az gonofszrol es iot cselekedni. Canisius az ő Catechismusaban, fol. 471.

I. Iesus tudománya.

Az embernek Isten előtt valo megh igazulas, avagy az keresztyeni igazsagh, semmi nem egyeb, hanem az bűnnek megh bocsátása, és az Christus igazságának tulaidonitása, es az örök életre ingyen vala el foglaltatas, nem valami iofagos cselekedes tökre nezve, de csak az egy kőzben iaro Iesus Christusért aiandekosztatot, es hittel kapcsoltatot avagy megfogattatot.

BIZON

B I Z O N S A G O K.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Az en igaz szolgálom, az ő esmeretivel sokas-
kat megh igazit, mert ő hordozza az ő bűnö-
ket. Esa: 53. vers: 11.

Ez az Vr szolgálom, öröksegek, es az ő
igasságok en tölem. Esa: 54. vers: 17.

Imé az napok el jönnek, azt mondgya az
Vr, es fel tartsom az Davidnak igaz mag-
vát, es uralkodik az Kiraly, es bölcslesen, iis-
lelő es igasságot szolgálom ez földön. Azok-
ban az napokban meg szabadittatik az Iuda,
es az Izrael batorfagban lakozik. Es ez az ő
neve, mellyel nevezik őtet, Iehova mi igassá-
gunk. Ier: 23. vers: 14. 15.

Imé el jönnek az napok, es megh erősítem
az igit, mellyet állottam az Izrael es az Iuda
házához. Azokban az napokban megh tar-
tatik az Iuda, es az Ierusalem batorfagban
fog lakni. Es ez az ő neve, mellyel hívják őtet,
Iehova mi igasságunk. Ier: 33. vers: 14. 16.

Az heven hetek megh rövidítenek az
te nepeden, es az te senni Varosodon, hogy be-
tellyesödgyek az alial hagas, és véghe legyen
az bönnek, es el töröltessek az hamisságh, es
böröltessek örökre valo igasságh. Daniel: 9.
vers: 24.

örvendés Sionnak leánya. öröly Ierusalemnek

lemnek leánya. Imé az te kiralyod el iő teneked igaz es szabadító. Zachari: 9. vers: 9.

Es fel tamadrínektek híveknek, az en nevem, az igazságnak napja, es egészege leßen az őtollaiban: mennyetek ki, es ugrandozzatok mint az nyaiból való tulók. Mal: 4. v: 2.

Hogy ha fellyeb nem bővölködik az igazságtok, az iras tudok es Pharisausok igazságánál, &c. Matth: 5. vers: 20.

Az szent lelek meg feddi ez világot az igazságról: mert en az Atyához megyek. Ioh: 16. vers: 10.

Az Istennek igazsága az Evangelium által jelentetik meg hitből hitre. Rom: 1. vers: 17.

Az Istennek igazsága, az Iesus Christusban való hínek általa, mindenekre es minden hívekhöz, Rom: 3. vers: 22:

Megh igazítatunk egyedül csak az Christusban való hittel, az Abrahám peldaia szerint, az ki hit az Istennek az aldót magh felől való ígíretének, es tulajdonítottat neki igazulására. Rom: 4. vers: 3. 9. 21. 22. 23.

Az törvennek véghe az Christus, minden híveknek igazságára. Rom: 10. vers: 4.

Szűből leßen az hitel az igazságra. Rom: 10. vers: 10.

Ő töle vadatok penigh ti az Christus Iesusban, az ki lő minékünk bölcsesegh, igazságh, szentisegh es valtság. 1. Cor: 1. vers: 30.

Es nemellyek ezek valatok, de megh most fogauate

fogattattatok, de megh s'enteltetteiök, de megh igazultatok, az Vr Iesusnak neveben, es az mi Istenünknek lelke által, 1. Cor: 6. vers: 11.

Mert azt, az ki bünt nem ismert vala mi erőünk benne iötte hogy mi lennénk Istennek igazsaga ő benne. 2. Cor: 5. vers: 21.

Isten az ki megh igazit. Rom: 8. vers: 33.

Tudgyuk hogy az ember nem igazitattik megh az törvennek cselekedetiből hanem csak az Christusnak híri által: mi is az Christus Iesusban hitünk, hogy megh igazitattunk az Christusnak hitiből. Gal: 2. vers: 16.

Hogy az ígíretnek lelket vennük az hitnek általa. Item. hogy az ígíret az Christusnak hitiből aduainék az híveknek, Galat: 3. vers: 14. 22.

Az törvény, tanító mesterünk volt nekünk az Christushoz, hogy az hitből megh igazitattunk. Gal: 3. vers: 24.

Hogy az Christusban találattam, nem vöttem az igazsagot az törvenből, de az Christusnak híri által, mely az Istentől valo igazsag, az hit által. Philip: 3. vers: 9.

Tudtokra legyen t'nektek, f'rfiak atiamfiaí, hogy ez által t'nektek bűnösöknek bocsanattia hirdettük: es mindenekből az mellyekből az Moyses törvénye által megh nem igazulhattatok, ebben minden az ki hisen megh igazitattik. Act: 13. vers: 38. 39.

Simon. Peter Solgaia es Apostala az Iesus

Christusnak, azoknak kik az velünk egyenlő
bocsúltes hitét nyerték, az mi Istenünknek,
es idvözítőnknek az Iesus Christusnak igas-
sága által. 2. Pet: 1. vers: 1.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

August: in Psalm: 31.

Ha megh igazítatik az hűtelen, hűtlen-
ből igazzá leßen. De mikeppen? Semmi
jót nem cseleköttel, es bűnöd bocsánattá
adattatik. *Contra Iulianum lib. 2.* Hozza elő
az Szent Ambrus Doctornak az ő értelmét,
mely bizonyítja, hogy az, az bűntől meg igaz-
sított ember, kinek az keresztségben min-
den bűnei meg bocsáttattanak.

Hilarius. in 9. cap. Matth.

Fel indítja az írás tudokat az emberiül
megh bocsáttatott bűn, mellyet az törvény
megh nem tagíthat vala: mert csak egyedül
az hit igazít megh.

Cyrillus in. 6. cap. Ioan:

Az kegyelem igazít megh, az törvennek
parancsolati penig inkább karhoztanak.

OEcumenius in. 3. cap. Epist ad Rom:

Az Istennek igazsága, az Istentől való meg
igazítás, az bűntől való meg oldozas es szabad-
dulas, mellyektől az törvény megh nem sa-
dálthat vala. Item: Mikeppen leßen az
megh

AZ MEGH IGAZVLAŠROL. 31.

megh igazulas? Az bűn bocsanattia által,
mellyet az Iesus Christusban nyerünk megh

Primasius in 7. cap. ad Hebr :

Az Christus igazít annak=okaert meg
minket, ki az igazsághnak Kírályja, es ő, k
mind az éghben, s mind az földön valokat
meg bekeltet, es ki bültetven, megh halvan,
fel tamadvan, es fel menven ez vilagnak ocs
kelegét hozot.

Chrysost : in 3. cap. ad Rom. serm : 7.

Mi helyen az ember hűjend, mindgyara
egyser s mind meg igazittatot.

Prosper. cap. 6. ad obiectio : Gallor :

Az megh igazittatot ember, az az hitetlen
ből igazzá tetettven, semmi elől iaro io ére
deméből nem nyerte az aiandekot.

Theodulus in 3. cap. ad Rom.

Mikeppen igazittatik megh az ember? Az
bűn bocsanattia által, mellyet az Iesus Chris
tusban nyerünk megh, az az, az IESVS
Christus által.

August : in prima quinquagena ex prologo

Psalms : 31.

Ha megh igazittatik az hitetlen, hitetlenből
hű avagy igazzá leßen, ha hitetlenből igaz
leßen, mellyek az hitetlennek cselekedeti?
Hannya elő immar az hitetlen az ő cseleked
delit es mondgya : az segenyeknek oštogas
tok, semmit mastul el nem vések, &c. Hitet
len vagy hat, es semmire valok ezek az te cse
lekedeid.

Gregor :

Gregor: in 3. cap. Iob. lib. 5. cap. 8.

Abban, hogy semmiben lelkem esmereti
nem vádol, tagadom magamat meg igazít
ottnak lenni, mert adtul, az ki engemet
meghitil, tudom magamat gyöngén megh
vizgaltatottnak lenni.

Haymo super 1. cap. ad Rom.

Az Istennek igazsága, az az, az megh igaz
zulas, mellyel megh igazit minden benne hi
veket, az Evangeliumban megh nyilatkozo
tatot, mikor így szól: Az ki hisen es megh
kereszelkodik idvözül, az az, igaz. Ez az, az
igassagh mellyel minden hívek az Arianak,
Fiunak, es az bent leleknek aiandekabol megh
igazitottnak.

Több irasit az Patereknek ezen Caputban ideb
hatra meg talalod. Et cap. 8. Az io cselekedes
tökröl. Et cap. 3. Az Törvényről. Cap. . . Az
eleg tetelről.

II. Iesuitak tudománya.

Az megh bekelles, ugy mond, avagy megh ena
geszteles, mellyet megh igazulasnak kenszorittetek
vallom csak az szeretet által leszen, mely az szent
leleknek az mi szivünkben szellel el oszlatot aian
deka. Es bizonyara oly nagy szeretetnek ereie, es
ugy annyira, hogy megh minket is Istennek fiaiva
es barativa teszen. Ezeket tanituiak az Iesuitak
abban az könyvben, mely neveztetik Censura
Colonienfis. pag: 158. Canisius is az ő Ca
techismusában, fol. 68. &c.

II. Iesus.

II. Iesus tudománya.

Az választattak nem engeszteltetnek Istenhöz
megh, hanem csak az Christusnak érdeme által,
mellyet csak hittel foghatni megh: es az szeretet
nem vészi elől az megh bekellendőket, hanem kö-
veti az megh bekelteteket, nem úgy mint oka léven,
hanem úgy mint bizonsága az megh bekellestnek
avagy engeszteltetésnek.

BIZONSAGOK.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Az ő tulajdoni kezzé iöve, es az ő tulajdon
ni nem vevék ötet. Valamenijn penigh vör-
ték ötet, adot ő nekik hatalmat Isten fiaivá
lenni, azoknak kik hisznek az ő nevében, az
kik nem az vérekből, sem az testnek akarat-
iából, sem az firfiának akaratából, de Isten-
től születettnek. Ioh: 1. vers: 11. 12. 13.

Aianlya penigh az Isten az ő szereteit mi-
hozzánk, hogy mikor még bűnösök vol-
nánk, az Christus mi éretünk holt megh:
Menjvel inkább azért mostan megh igazittat-
ván az ő vére által, megh tartattunk az ő vére-
által az haragtul. Mert mikor ellenségek lé-
vén, az Istennel meg engeszteltettünk az ő fia-
nak halála által, sokkal inkább megh engesztel-
tetvén megh tartattunk az ő életinek általa.
Nem csak ez penigh, hanem dicsőködünk is
az Istenben az mi Vrank Iesus Christusnak.

által, az ki által mostan az engesztelt voltok
Rom: 5. vers: 8. 9. 10. 11.

Mind ezek penig az Istentől vadnak, az ki
megh engesztelt minket az Vr Iesus Chris-
tus által, es az ki adta minékünk az megh en-
geztelésnek szolgálattat. Tudni illik meri Isten
vala az Christusban, ez vilagot megh enges-
telven önnön magának, nem tulajdonítván
ő nekik az ő bűnöket, es le tőtte mi bennünk
az megh engesztelésnek igéjét. Ezokaért az
Christusért követsegben járunk, ugy mint az
Isten mi általunk kerestet: Könyörgünk az
Christusért, engeszteltessék meg az Istennel:
Mert az ki nem tudot bűnt, mi erőünk bűn-
né tőtte, hogy mi lennenk Istennek igassága ő
benne. 2. Cor: 5. vers: 18. 19. 20. 21.

Mert ő az mi bekefegünk, az ki a kettőt tőtte
eggyé: es az ő kősz falnak valását el bontotta.
Amaz ellenközest az ő testében, az parancso-
latoknak törvényét mely volt az vezetésekből
el törőlvén, hogy ez kettőt terempené önnön
magában egy Vy emberré, bőrozven beke-
seget. Es megh engesztelte ez ket feleket az egy
testben az Istennek az keresetnek által, megh
őlvén az ellenközest ő benne. Es el jövőn ő
vendetes izenetőt hirdetőt tinektek az kik ta-
vul valatok es azoknak kik közel. Mert ő al-
tala vagy on menetelünk mind kettőnknek az
egy lelekben az Aitahoz. Ephes: 2. vers: 14.
15. 16. 17. 18.

Mert is

Mert io kedvel tetzet hogy minden tellyes
leghe ő bennelakiék, és ő általa engedelmessé
nek megh, ő rea nevezve megh bekeltetven az
ő keresztnék vére által, őnnen maga által,
mind azokat mellyek akar az földön, akar az
égekben vadnak, És titeket is regenten el ide
genülteket és ellenfegeket értelmelőkkel az go
nos cselekedetőkben: mostan penigh megh
bekeltetőt, az ő emberi testében, az halálnak
általá: Coloss: 1. vers: 19. 20. 21. 22.

Az aszóni=allat magva megh törí az ke
gyonak feiet. Gen: 3. vers: 14.

Az te magadban megh aldatnak minden
nemzetlegők. Gen: 26. vers: 4.

Az poganyoknak vilagosságul adtalak en
tegedet, hogy ennekem idvölsegem legy,
mind az földnek utolsó hataraigh. Esa: 49.
vers: 6.

Es hívod az ő nevet Iesusnak, mert ő szaba
dittia megh az ő népet bűneiből. Math: 1.
vers: 21.

Hirdetek nektek nagy örömet, mert sületős
ma tinektek meg váltotok, az ki az Vr Chris
tus az Dávidnak Városában: Luc: 2. vs: 10. 11.

Imé az Istennek baranya. Ioh: 1. vers: 36.

Az ki adta őnnen magat mi érettünk, hogy
meg-váltana minket minden alnokságból, és
tisztítana ő magának kiváltsággal való né
pet, az io cselekedetőknek forgalmatos köve
tőiet, Tit: 2. vers: 14.

Vgy szereté Isten ez vilagot, hogy az ő egy
szülőt fiat adná, hogy minden az ki hisen ő
benne el ne vessen, hanem örök élete legyen.
Ioh: 3. vers: 16.

Az Christus ez vilagnak idvözítője. Ioh:
4. vers: 42.

En vagyok az út, igazságh, es az élet, senki
nem megyen az en atiamhoz csak en általam.
Ioh: 14. vers: 6.

Az Iesus Christus lőt mienkünk az Istentől,
bölcsesegh, válságh, szentségh, es igazságh.
1. Cor: 1. vers: 30.

Más fundamentomot senki nem vethet, ez
kívől, az mely vettetót, mely az Iesus Christus.
1. Cor: 3. vers: 11.

Nincsen egyebben senkiben idvösségh:
Nincsen is más neu az égh alat adattatván az
emberek között, az kiben kellene idvözüle
nünk nekünk. Act: 4. vers: 12.

Az IESVS Christusnak vére tiszt meg
minket minden bűneinkből. 1. Ioh: 1. vs. 7.

Ha ki verkezendik, bűsölönk vagyon az
Atiánál, az igaz Iesus Christus. Es ő engesztel
ő áldozat az mi bűneinkért: nem csak az
mienkért penigh, de az egész világéért is.
1. Ioh: 2. vers: 1, 2.

Es tudgyatok hogy ő meg jelentetót, hogy
az mi bűneinket el venné, es bűn ő benne
nincsen. 1. Ioh: 3. vers: 5.

Ebben tetzet meg az Istennek mi hozzánk
való

Valo szereteti, hogy az ő egy fűlőt fiát bocsá-
totta ez vilagra, hogy élljünk ő általa. 1. loh :
4. vers: 9.

Az IESVS CHRISTVS, iőt ez vilagra
az bűnösöket idvözíteni. 1. Tim : 1. vers: 15.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

Ambros: lib. 1. de Iacob. cap. 5.

Az Vr Iesus el iőt ki az mi szenvedesinket
az ő kereksíre fel fűggettené, bűneinket megh
engedne: kinek az ő halálában megh igazul-
tunk, hogy mind ez egész vilagh az ő vérével
megh tisztítatnek. *Et in cap. 4. ad Galat: Az*
Christus nem ingyen holt meg; (avagy nem
hűjában) mert az ő halála az bűnösöknek
igassága. Et lib. 9. Epistolar: Epist: 71. Senki
ne dicsőködgyek cselekődetiben: mert senki
cselekődetivel megh nem igazul: de az ki
igaz, aiandekbol vágyon, mert az mosogas
tás után igazítottat megh.

Basill: lib. de divina iustitia.

Az tökelletes igassag az Christus, ki min-
künk Istentől lőt, bölcseseg, igassag, szentleg-
es valóság.

August: lib. de grat: Novi Testam: cap. 19.

Kegyelem az, mely ingyen adatik, nem
az munkalkodonak érdeméből, de az aian-
dekozonak könyörületességéből. *De natur: &*
grat:

grat : contra Pelagiam : cap. 4. Ez az Christusnak kegyelme, mely nélkül, sem az kicsinkek, sem öregök nem idvözülhetnek, nem érdemeért adatik, de ingyen, melyre való kepest kegyelemnek mondatik. Megh igazittatvan, úgy mond, ingyen, az ő vére által. De patiens : cap. 20. Mert ha valami érdemért adatik, immar nem ingyen aiandekoztatik, hanem iuralom fizetterik : es így nem igazan nevezetterik kegyelemnek, holott az iuralom (az mint az Apostol mondgya) nem iustaidonitattik kegyelem szerént, hanem érdem szerént. Ha pedig, hogy igaz kegyelem legyen, az az, ingyen való, semmit nem talalt az emberben, melyre való kepest adatnak, (az mint írva vagyon, Semmiért idvözitöd őket) bizonyára ő adgya az érdemet, nem érdemért adatik.

Theodoretus in Epist. ad Rom :

Az Vr Christus mind Isten, mind engedelmes, mind Papi fejedelem, mind barany es az ő véreben az mi idvösségünknek gondogya viselte, csak egyedül hiűnket keuanvanti.

Haymo super. 26. Psalm.

Az Christus minden igassagnak fondamentoma. Et super cap. 3. Zachar : Az Christusnak fenvedeseben engedtetőt megh az hamissagh, es aiandekoztatot igassagh azon egy napon. Et super cap. 4. Cantic : Canticor : Az ember az Christus fenvedese által nem az bűnötől

g. legy az. melyet ember nem lá

bűntől igazult meg, de még Isteni tarsaság-
got is érdemlő. Et super. 10. cap. ad Rom.
Christus az ő benvedése által és hit által, meg
igazítja az ő benne hívőket. Item super 9.
cap. ad Hebr: Az ő benvedésének vérével
ment bé az Christ, az mennyei háleekben,
mely vérével mindenké meg váltattanak, és
tekelletesen meg igazítottanak, nem idő be-
rént, hanem örökké való valósággal.

Anselmus lib. 2. Cur Deus homo. cap. 15.

Bűn bocsanattat egy ember sem veheti,
hanem csak ember által, az ki Isten is és az ő
halálával az bűnös embereket Istennel meg
bekelteti.

Több bizonyoságot találsz. Cap. 8. Az io csele-
kedetokről. Cap. 6. Az hitről. Cap. 3. Az Tör-
vényről. Cap. 10. Az elég tételről. Et cap. 2. Az
bűnről.

III. Iesuitak tudománya.

Az Istennek igazsága, mely az Evangéliomban
meg jelentetik az Istenben való jószágos cselekedet,
mely kinek kinek mellosága szerént tulajdonit kü-
lön külön. Ezt tanítják az Iesuitak az könyv-
ben mely neveztetik Censura Colonien-
sis pag. 186. Canisius is az ő Catechismusában
fol. 477.

III. Iesus tudománya.

Az Istennek igazsága, mely az Evangéliomban
meg jelentetik, az Christusnak minden hívőknek
bűnéért

bűnökért való elég tetelének es engedelmessege-
nek be vétele es fogadása.

B I Z O N S A G O K.

Prophetak, Evangelistak, Apostalok.

Mert nem az mi igazságunkban borulunk
könyörgésünkben le te előtted, de az te sok
könyörületességben. Daniel: 9. vers: 18.

Sem az te igazságodért es sívednek tisztasá-
gáért mégy be, hogy bíriád azoknak földös-
ket, de ők hamissan cselekedtenek, hogy te be-
mentel el töröltessenek, de hogy az Vr de tel-
lyesítene az ő mondását, melyet esküvel
ígirt az te atiaidnak, Abrahamnak, Isáknak,
es Iacobnak. Deut: 9. vers: 5.

Az Christus lőrt minekünk az Istentől, igaz-
ság, bentség, es valóság. 1. Cor: 1 vers: 30.

Ki bűnt nem ismert vala, mi érőttünk bűn-
né tévé, hogy lennénk Istennek fiai ő általa.
2. Cor: 5. vers: 21.

Az Istennek igazsága az Iesus Christusnak
híri által, mindenekre es mindeneken az kik
hísnak. Rom: 3. vers: 22.

Nem vehet az ember semmit, ha onnan
felül az éghből nem adatik neki. Ioh: 3. vf: 27.

Itillyük hitből igazulni az embert, az tör-
vennek cselekedeti nélkül. Rom: 3. vf: 28.

Mert ha Abraham az cselekedetökből igaz-
ulott.

ittatott meg, vagyon dicsőködése de nem
az Istennél. Hűn Abraham Istennek esztala-
donittatik neki igazságára. Rom: 4. vs: 2. 3.

Kegyelemből vadrok meg tartatvan hite-
nek általa, nem is magatokról, Isten aiandeka,
nem az cselekedetéből, senki ne dicsőkö-
gyek Ephes: 2. vers: 8. 9. 10.

Tinektek aiandekoziatot az Christusnak
igéjében, nem csak ő benne hinni, de még
ő érte: is szenvedni. Phil: 1. vers: 29.

Az maradékoknak meg tartása az kegye-
lemnek valasztása szerinti lőt. Ha kegyelemből,
többé nem az cselekedetéből. Rom: 11. vs: 5. 6.

Ne fély Mariá, mert kedvet leltél Istennél.
Luc: 1. vers: 30.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

Hicronymus adversus Pelagianos.

Akkoron vagyunk igazak, mikoron bű-
nösöknek vallyuk magunkat lenni, es az igaz-
ság nem tulaidon érdemőnkéből, hanem Istene-
nek irgalmassagabol fűgh, es vagyon.

Irenaeus lib. 4. cap. 27.

Micsoda vala penigh fellyeb valo? Először
is az Arianban, de még az ő meg jelentetöt
habannis, hinni. Mert ez, ki az embert eg-
gyességekben víbi az Istennek.

Basill: Magnus.

Mert az tökéletes igazság az Christus, ki
p nekünk

nekünk Istentől lő, bölcseség, igazság, szent-
ség és valóság.

Origenes in 5. homil: in Esaiam.

Az Prophetá az Christust élő igazságnak
mondgya: és mi azt üllyük vala hogy csak
az Apostaltul mondattat, hogy az Christus
igazság, szentseg, valóság és bölcseség. Iőven
döben pedig az Apostol: is megh tanítatvan
az Prophetaktul, tudra az igazságot lelkesnek
és élőnek lenni. Kicsoda avagy mellik az az
igazságh? az Istennek egygyelen egy sülőtte.
Mivel hogy peníglén, nem csak az Apostala-
tul tamadot ez mondas, hogy az Christus
igazság legyen, élő penígh és allat szerént való
igazság: de megh találod az Propheták írásá-
ban: is ez útkos dolgot ki adattatónak lenni,
&c. *Idem in Epist: Pauli Rom. 3.* Lassuk meg mo-
stan, mellik igazság nyilatkoztaték meg az er-
kölcnek törvénye nélkül. Vgyan azon S. Pal
Apostal az Christusról mondgya, hogy lő
minekünk bölcseség az Istentől, és igazságh.
Ez azért az igazságh, mely az Christus, megh
nyilatkoztatik, noha az természetnek törvénye
nélkül, mind azon által, nem az Moysesnek és
Prophetáknak törvénye nélkül: mert bizony-
ságot tesén az törvény. Annak-okaert az
Istennek igazsága az Iesus Christusnak hiti ál-
tal mindenekre el hatvan és teriedven, az kik
hisének, akár Sidok, akár Görögök, meg üs-
sítvan őket az ő előbbi bűnökből meg igazíta-
tia, és az

lia, es az Istennek dicősségében bővöské teszi:
 es ezt nem az ő érdemökért, sem cselekedés-
 ökéért, de ingyen cselekösi.

Augst: in 2. Corinth. 5.

Azt az ki bünt nem tudot.) Ez az Isten-
 nek amaz igazsága, nem az mellyel ő igaz,
 hanem az mellyel mi ő töle igazakká tetet-
 ven, mellyel mi az ő kegyelméből igazak va-
 gyunk, hogy azzal az igazsaggal mi övei le-
 gyünk, mikoron igazan élünk. hívén abban,
 ki megh igazsága az hitelen: nem azzal az
 ő örökre valo es változathatatlan igazsaggal,
 mellyel ő igaz.

Es az az idvőség azért, ingyen valo, mely-
 ről Psal 3. mondgya David: Az Vrē az idvős-
 seg, es az te aldasod az nepen. Míkeppen az-
 ert hogy olvasztatik. Az Vrē az idvőség: nem
 az az idvőség érteitük, mellyel az Vr idvős-
 seg: hanem az mellyel idvözülnek azok, kiket
 ő idvözit. Ezenkeppen mikor olvasztatik az
 Istennek igazsága, nem az érteitük, mellyel
 az Isten igaz, hanem az mellyel az emberek
 igazak, kiket az ő kegyelméből megh igazit.
 Mert innen idvözültek, ahonnan igazak:
 mert hogy azt mondgya, nem sükség az
 egészegetnek az orvos, de az betegeknek:
 meg magyarázza köveiközöskeppen monda-
 van, Nem jötem hinni az igazakat de az bű-
 nösöket. Idem Epist: ad Rom. cap. 1. Ez az I-
 Stennek igazsága, mely az O Testamentoma
 P 1 ban el

ban el fődőztetett, az Vyban nŕlaikoztatik
megh: mely azért mondatik Isten igazsága-
nak, hogy azt közölven igazaká tessen: min-
keppen az Vré az idvősség, az mellyel idvős-
zít. Es ez, az az hit, melyből, es melyben ki-
jelentetik, az hirdeteknek hítekből, az enges-
delmeseknek hítekben: mely Iesus Christusa-
nak hitivel, az az mellyet nekünk adot az
Christus, hísszók Istentől nekünk lenni, es tele-
lyesben iövendőnek lenni, hogy igazan
élünk. Summa: Meg igazulunk egyedül az
Christusban, ki iökellertes igazsagh hit által,
cselekedetők nélkül ingyen. Mert Isten aian-
deka, hogy mi igazak vagyunk: es az mi
megh igazulafunk egyedül az Christustul va-
gyon, ki ugy mint igaz ember es Isten, megh
igazsága az hítelenekeket.

D. Ambrosius.

Isten igazsaganak mondgya azt lenni, mel-
lyel minker az Isten megh igazít: mely ő igaz-
saganak mondatik, mert az ő igiretit ezzel
visíi végben. Ez meg jelentetik az Evangelis-
ommal, minden hit aiandekoztatik az em-
bernek, mely által meg igazságtatik.

D. Chrysostomus.

Erti az Istennek igazsága, mellyet aiande-
koz nekünk az Isten, mert Isten aiandekozza
ezt, aiandekozza penigh ingyen valo io akas-
ratiabol, nem áll az, semmi mi cselekedes-
rünkben, hitel nyeretetik meg.

Theophilus

Theophilactus in Ioan: cap. 16.

Az ſenti lelek megh feddi ez világot, mely meg foztator az igáſſagtul, mely nem hiſen az igaz Ieſusban, abban az ki az igáſſagért ſel vitetteiőt az eghben.

OEcumenius. 1. Corinth. 1.

Az Iſten ő ſiaíva teſen minket az I E S V S Chriſtus által, mely Chriſtus, ugy mond, lőc minekünk az Iſtenről bölceſeg, igáſſag, ſente ſegh, es valíſagh, az az, az ki tőt minket bölceſekké, igazakká, ſentekké, es megh valíſtakká.

Primaſius in 10. cap. ad Rom.

Iſten igáſſaganak mondattatik, nem az menyben igaz az Iſten, de az menyben Iſten adgya az embernek, hogy igaz legyen az ember Iſten által.

Theophilactus in cap. 1. ad Rom.

Az Iſtennek igáſſaga tart meg minket, bízonyara nem az mienk. Mert minemű igáſſagunk volna minekünk, megh űreſítteiven es meg romolván cſelekődetinkben? De az Iſten megh igazítor minket, nem az mi cſelekődetinkből, hanem hitből.

OEcumenius in 10. cap. ad Rom.

Iſten igáſſaganak nevezi az Chriſtusban valo hitőt, ezert leg főkeppen, mert ſükölködik Iſten kegyelme nélkül: mellyet hatra hagyvan, es ſaíat igáſſagat (ſaíat igáſſaganak azt nevezi, mely az törvenből vagyon, avagy eze

ért, mert semmi ereje nem lehet, vagy ezért, mert munka és veríték nélkül működik) allatni akarván, az Isten igazságának nincsenek aláíva vetetteiven, az az, meg az az igazságot sem töltették be, mely az törvényből van gyon.

Többet olvass, Cap. 4. Az Evangéliomról. Cap. 3. Az Törvényről. Cap. 8. Az io cselekedetekről. Cap. 9. Az eleghtetelről. Cap. 6. Az Hírről, &c.

IV. Iesuitak tudománya.

Az Istennek irgalmassága az Christusban, melyben mindnyaiunknak időösszágók fűz, ez, hogy az Isten az io cselekedőknek, az az, kik az törvényt be töltik, örök életet ígért legyen. Ezt tanítják az Iesuitak abban az könyvben mely neveztetik Censura Colonienfis, pag. 26.

IV. Iesus tudománya.

Az Istennek irgalmassága, melyben minden valasztottaknak időösszágók fűz, ez, hogy az mennyei Atria minden Christusban hívőnek ingyen ígérte legyen és adgya bűnök bocsanattiat, igazságot, és örök életet, nem az törvényhöz való engedelmesseggéért, hanem egyedül csak az Vrért, az megtartása és közben iaro Christusért.

B I Z O N S A G O K.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Az ide

AZ MEGHIGAZVÁSROL. 231

Az ide szolgáló locufokat megh találod,
Cap. 8. Az io cselekedetekről. Cap. 3. Az
Törvényről, hatodik ellenközesben, hogy az
törvény meg nem igazít, hanem az Christus
ban való hit. Ismet. 4. 5. 7. ellenközesek
ben. Cap. 6. Az Hittől. 2. 3. 4. ellenközes
ben. Et Cap. 9. Az elég tételről

PATEREK BIZON.

S A G H I.

Vgyan azon Caputokban es ellenköze
sekben meg találod.

V. Iesuitak tudománya.

Az Christus, azt mondgyak, az ő gyalazatos es
kősserves halálával, az ő Attiatul azt nyerte, hogy
valakik hittel az ő halálát hozzáioik kapcsollyak,
tökelletes igazsággal be tellyesödnének, mely szent
segh, iosagh, avagy az emberben ragazkodot V
nemineműsegh. Es azért az be ragazkodot usaga
ért, mely az szeretet, vettünk megh engesztelést, es
fussagra való fogadaft. Ezt taníuiak az Iesuitak
az könyvben mely neveftetik Censura Colo
niensis. pag. 166. Et pag. 158.

Az io cselekedetök, azt mondgyak, mellyek ab
ból az szeretetből szarmaznak örök életet erdem
lenek vegezetre, mellyet az mi szeretetből való io
cselekedetinkért, ugy mint erdemlőt beért, es igaz
viszsa fizetést aiandekoztatni tudni való dologh.
Azon könyvben. pag. 144. taníuiak.

V. Iesustudománya.

Erdemével es engedelmeffégevel az Christus Iesus Attiatul azt nyerte, hogy valakik őtet hittel magokhoz kapcsolják, az tökéletes igazságban részesek lennének. Az keresztyéni igazság pedig nem egyéb, hanem az bűnnek megh bocsátása, az Christus igazságának tulaidonítása, es az örök életre ingyen való befogadás, nem valami iofagos cselekedetünkért, de csak egyedül az közben iaro Iesus Christusért aiandekoztatot, es hittel fogattatoti.

B I Z O N S A G O K.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Az ide tartozo locusokat megh találod.
Cap. 3. Az Törvenyről. Cap. 6. Az Hírről.
Cap. 9. Az eleghtetéről, &c.

P A T E R E K B I Z O N -
S A G H I.

August: de Spirit: & liter: cap. 36.

Annak-okaert ez leßen az igazságnak első parancsolattia, mellyel parancsolatunk szeretni az Istent, tellyes szívből, tellyes lelekből, es tellyes elméből: melynek utanna következik az második felebaratunknak szeretetéről: melyet abban az életben tellyesüünk bé, mikoron színről szíre latangyuk őtet: de azért parancsolatol

holiatoi ez minékünk, hogy intetternénk,
mit kevanna hittel, mit ígérne, es el feled ven
az mellyek hatra vadnak, minemű elő valoka
ra kellene nekünk magunkat ki teriettenünk.
Es így, az mint nekem tetszik, abban az igazs
sagban, mellyel el kel vegezni, ez életben iol
elő ment az, ki mely mébbe legyen az igazsaga
nak iökellestessegetől, élő menyen meg ismers
te, &c.

Idem ad Hieronym. Epist. 29. Az feretet oly
iosagh, mellyel az, az mit feretni kel, feretes
lik. Ez nemelleyekben nagyob, nemelleyka
ben kisseb, nemelleyekben semmi nincs. Tőa
kellestessen penigh, mely immar nem öregbül
hetne, migh itt áll az ember, senkiben ninc
sen. Az meddig penigh öregbülhet, bizon
nyara az, az mi kisseb, mint illenek, vétekből
vagyon. Mely vetekből nincsen igaz ez föla
dón, ki iot cselekednek, es nem vétekeznek.
Mely vetekből nem igazitattik meg lsten előt
minden élő. Mely vetekért, ha mondangyuk,
hogy bűnünk nincsen, magunkat megh csal
lyuk, es igazsagh mi bennünk nincsen. Mela
lyért, akar menjre mennyünk elő is, hűkfeges
mondanunk. Bocsa d meg minékünk az mi
bűneinket, holot immar minden mondasink.
cselekedetink, gondolatink, az keresifegben
meg bocsattatának. *Et lib. 2. cap. 11. ad eun
dem.* Az ki az egész törvent meg tartándgya
ha egyben megh boirankozandik, mind az

eges törvényre melto, mert az szeretet ellen
cselekedőök, honnan az eges törvény fűgh.
Melto leßen azert mindenikre, cselekedven
az ellen, melyben mindenek fűggenek, &c.

Bernhardus super Cantic: serm: 50.

Vagyon az szeretet cselekedetiben, vagyon
indulatban=is. Es itilem hogy az cselekedet
ben valorol adattatot az embernek az tör
vény, es formalitatot az parancsolat. Mert in
dulattiban kinek lehetne ugy, mint paranc
csolatik. Azert amaz parancsolatik érdeme
re, ez iuralomban adatik. Kinek el kezdeset
es iol elő valo vitelét ez ielen valo életben=is
Isten kegyelméből lehetni nem tagadgyuk.
De be tellyesődeset tellyességgel az iövendő
bodogságban lenni oltalmazzuk. Mi mo
don kelle azert ollyat parancsolni, mellyet
semmi módon nem kellene be iőtteni? Iol
tudta az Mester, hogy az parancsolatnak ters
he az embereknek ereiket fölül haladgya: de
iülte hasznosnak ebből őket magok erőtelens
ségére emléköztetni es inteni: hogy meg tud
nak az igasságnak micsoda végéhez ereiök
szerent kellene alkalmazkodniok. Parancsolvan
azert lehetetleneket, nem iötte az embereket
altal hagokká, de föl alazatosokká. Hogy
minden bay be dugattassék, es mind ez eges
vilagh Isten alá legyen vetetvén: mert az tör
vennek cselekedetiből megh nem igazittatik
minden test Isten előt, El vévén azert az pa
rancsolat

ranesolatot, es erezven az fogyatkozast, ki-
altnunk kel az eghben: es meg könyörül ra-
tunk az Isten.

Idem in sermon: in Rogationibus qui incipit:
Quis vestrum, etc. Megh vallo magamat ez
harom nélkül sükölködni. Igassagh nélkül,
Szeretet nélkül, Erősség vagy alhatatosság
nélkül. Mert fogyatkozast lat az en okosság-
gom, az igassagnak tudatlanfaga miat: El-
lankatt az akarat-is az indulatnak éhsége mi-
at: Betegesködi az test, az erőnek sük volta
miat. Mert az okosság-is nem igen érti, az
mellyeket cselekedni kellene, az akarat-is nem
igen szereti az értott dolgokat. Es ezek fölöt
megh az test-is, mely meg romol'neheziti az
lelket, hogy nem azokat mellyeket akariunk
cselekössük. Mert nincs ez fogyatkozás ki-
vül, ha ugyan sünienül gyakorolhatnék az
okosság az igassagnak kereseseben-is, az aka-
rat az szeretetnek kevanlagában, es az test az
iosagos cselekedeteknek követésében is.

Töb Paterek bizonsagit keresd ugyan ezen
caputban ez előt valo ellenközésekben.

VI. Iesuitak tudománya.

Kettő, azt mondgyak, az megh igazság első es
második. Es az Christus az ő halálával azt er-
demlötö, hogy az hívők felékesítessenek es be tel-
jesítessenek szeretettel, es egyéb iosagos cselekö-
sésekkel. Es ez az első megh igazság. El vévén

penig azokat az Vy nemineműségöket az Christusnak erdemeiért, immar az ember, az az igasság belé ragazkodvan, nagyobb, tellyeseb, tekéleteseb igasságot erdemel, megh engesztelést, fűszagra való fogadást, es vegezetre örök életet. Ezt tanítják az Iesuitak abban az könyvben mely neveztetik Censura Colonienfis. pag. 148. 149. & 159.

VI. Iesus tudománya.

Az örökre való idvőségnek elvetelenek csak egy uttia es modgya vagyon, az bűnöknek tudni illik ingyen való meg bocsátása, es az Christus igasságának tulaidonitása, nem az mi cselekedetinkért, de az közben iáro Iesus Christusért aiandekoztatott es hittel megh fogattatott.

BIZONTSÁGOK.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Mind az fent írásbeli bizonyságokat, mind az Patereket, mellyek illendők, bőles geszen megh találod. Cap. 3. Az Törvényről. Cap. 8. Az io cselekedetokről. Cap. 6. Az Hírről. Cap. 9. Az elegh terelről. Es ezen 7. cap. Az megh igazuláslal való ellenezésekben.

CAPVT

CAPVT VIII.

AZ IO CSELEKÖDETŐK-
R Ö L.

Iesuitak tudománya.

AZ Vyonnan születettek io cselekődétőkért, érdemlenek tökéletesebb, tellyesebb, es bővebb igazulást, hogy nem mint amaz első volna, mely ingyen az Christus érdemeiért aiandekoztatik az híveknek. Sőt ahoz az első megh igazulashoz, mondják az Iesuitak, az mi cselekődetinket is szükségességeknek lenni, vagy valóságoskeppen, vagy csak kevénsággal valo ki jelentéssel. Ezeket tanítuiak az Iesuitak abban az könyvben mely neveztetik Censura Colonienfis. pag. 178.

Ei pag. 126. Ei 141. Tanítottak az Vyonnan születetteknek io cselekődétőkért, örök élet, örökke valo örömek hogy adattassanak, úgy mint igaz, es illendő jutalomul.

Ei pag. 186. Mi tőlünk vagyon, azt mondják, amaz örökke valo bodogságnak érdemlése.

Ei pag. 192. Az Isten, azt írta, az Vyonnan születettöt embereknek io cselekődétőknek, örök életet, úgy mint érdemlöt béert fizetöt: mert frigyét töt

gyet tót mi velünk, (mely ez) ha akarsz az életre menni, tartsd meg az parancsolatokat.

Iesus tudománya.

Az örök élet Isten aiandeka, Christusban az egyetlen egy meg tartóban igértetót, es az híveknek ingyen adattetot. Az valasztottaknak penigh cselekedetők, nem oka az idvőségnek, hanem az Christus által el vót kegyelemnek bizonsaghi.

B I Z O N S A G O K.

Prophetak, Evangelistak, Apostalok.

Bodognak mondgya az Sz. Pal azt az ember, kinek az Isten igassagát tulajdoniútiá cselekedetők nélkül. Rom: 4. vers: 8.

Ei Galat: 3. Az törvennek igasságának mondgya lenni, az ki ezeket cselekedői él azokban. vers: 12.

Ei Galat: 5. azt mondgya, hogy ha az törvényből vagyon az megh igazulás, (az az abba bol az frigyből, ha ki ezeket cselekedői él azokban) megh vresszületők az Christustul, es az kegyelemből ki esteők. vers: 4.

Ei Gal: 2. Ha az törvény által (az az, abba bol az frigyből, az ki ezeket cselekedői él azokban) vagyon az igasság, hát az Christus hűjában holt megh. vers: 21.

Ne hály Vram iuleiben az te szolgáladdal,
mert

meri nem igazítatik te előted megh minden
élő. Psal. 143. vers: 2.

Tisztalanokká lőünk mindnyáian, és
minden mi igazságunk mint az havas aszó-
ny=állatnak posztója. Esa. 64. vers: 6.

Megh mutatja az szőlőről való pelda be-
sed, holot azoknak, kik késő jöttek, az az,
híveknek és keresztyéneknek, adatik egyenlő
bér az Sidokkal és az Afiakkal, kiknek az
igiret adattatott. Matt. 20.

Illyük az embert megh igazulni hitassá,
nem az törvennek cselekődetiből. Mert ha
kegyelemből immar nem az cselekődetiökből,
mert ugy az kegyelem nem lenne kegyelem.
Rom: 3. vers: 28.

Semmiiben nem vádol lelkeim ismereti, de
ebben megh nem igazultam. 1. Corinth: 4.
vers: 4.

Megh jelent az mi Istenünknek kegyelme,
nem az cselekődetiökből, mellyeket mi csele-
kőünk: de az önnön irgalmassága szerént id-
vözitött minket. Tit: 3. vers: 4. 5.

Nem teremphet az szőlő vessző magatul
gyümölcsöt, hanem ha megh marad az szőlő
tőkében. Ioh: 15. vers: 4.

Az Christus lőt minekünk az Istentől, igas-
ságh, bentség, és valóság. 1. Cor: 1. vers: 30.

Minden cselekődetünket te szerzőted mi
bennünk. Esa: 26. vers: 12.

Megh dorgáltál engemet Vram, és megh

tanítottam, mint egy bökaitan tulkoctak;
Terics megh engemet Vram es megh ierőke
Mert te en Istenem, minek utanna megh teris
tőttel pænitenriat tartottam, es minek utanna
megh mutatad ennekem magadat, meg vers
tem az en agyekomar. Ier: 31. vers: 18. 19.

Mert nem az te igazságidért, es sívednek
igazságaért megy bé, hogy bíriad az ő földös
ket, de mivel hogy azok hamissan cselekedtes
nek, az te be menetelődde el töröltetennek, &c.
Deut. 9. vers: 5.

En peniglen az te irgalmassagodnak sokas
ságában be megyek az te hazadban. Psal: 5.
vers: 8.

Ha mindeneket megh cselekedőstök-is, mel
lyek parancsolattanak, mondgyatok: Ha
bökaitan bögák vagyunk, az mivel tartoz
tunk azt cselekedniük. Luc: 17. vers: 10.

Nem vehet az ember semmit, hanem ha
adatik ő neki az eghből. Ioh: 3. vers: 17.

En vagyok az főlö tőke, es az en ariam m
ves: minden főlö vesső az ki en raítam nem
teremti gyümölcsöt, le vagia azt. Marad
gyatok en bennem, en-is ti bennetek, miken
pen az főlö vesső nem teremphet gyümöl
csőt ő magatul, hanem ha marad az főlö t
kén: ekkeppen ti-is hanem ha en bennem
maradtok. En vagyok az főlö tőké ti főlö
vessők, az ki marad en bennem, en-is ő benn
ne, ez teremti sok gyümölcsöt: mert en na
lam ne

lam nélkül nem cselekedhettek semmit. Ioan.

15. vers: 1. 2. 4. 5.

Az törvennek cselekedetiből nem igazul-
hat megh senki. Rom: 3. vers: 28.

Őrök életet ígirt az Isten őrök időknék előt-
te. Tit: 1. vers: 2.

Kegyelemből vaditok megh tartatvan hit-
nek általa, es ez nem ti ületők vagyon, Isten
ajandeka. Nem az cselekedetből hogy sen-
ki ne dicsőködhessek. Mert ő ölkotmanij va-
gyunk, teremtetven az Christus Iesusban az
io cselekedetőkre, mellyeket eleve kefért az
Isten, hogy azokban járnánk. Ephes: 2. vs: 8.
9. 10.

Megh igazítatván az ő kegyelméből őrs-
kősi lennénk az remenség szerént az őrök élet-
nek. Tit: 3. vers: 7.

Ez az Istennek cselekedeti hogy hidgyetők
abban az kít el bocsatot. Ioh: 6. vers: 29.

Ha ki Vyonnan nem búletik víztől es bens-
lelektől, nem mehet be az Istennek orságá-
ban. Ioh: 3. vers: 5.

Sem mi, sem az mi atiaink nem viselhet-
tük el (az törvent) de az Iesus Christusnak
kegyelme által hiszünk idvözülni magunkat,
mikeppen azok is. Aét: 15. vers: 10. 11.

El híven azt, hogy az ki el kezdőre benne-
tek az iot, el végezi az IESVS Christus nap-
iaigh. Philp: 1. vers: 6.

Isten az ki cselekefi ti bennetek azt, hogy
akariát

akariátok, es meg cselekedgyétek az ő io kedve
ve szerént. Philip: 2. vers: 13.

Kiért mindenekben kárt vallottam, es azo-
kat ítélem ganéknak lenni, hogy az Christust
megh nyerhessem. Es találtaſsam ő bennem
hogy ne legyen az en ígassagom, mely az ró-
venből vagyon, de az Christusnak híti általa
Philip: 3. vers: 8. 9.

Az ki megh tartot minket, nem az mi cse-
lekődetőnk szerént, de az ő tulajdon rendeleſe
es kegyelme szerént, az mely adattatott nekünk
az Iesus Christusban, 2. Tim: 1. vers: 9.

P A T E R E K B I Z O N -

S Á G H I.

Basillius in Psal. 32.

Ha magaban az Istennek ítéletűi elég volt
na, es keményen erdemünk szerént cseleked-
nek mi velünk, micsoda remenſégünk ha-
gyatott volna nekünk? Kicsoda időzölne
mindenek közzül?

August: Psal. 142:

Mert soha senki őr nem cselekedőt, ann-
szeretettel, men-nyvel tartozott es kellett. Min-
den hitetlenſégben maradt tehát: az hitet-
len penigh az ő hamis cselekődetiben vértke-
zetik. *Ad Hierony: Epist: 30.* Az szeretet íofa-
gos cselekődet, mellyel az mit szeretni kel, szer-
teszik. Ez, nemelylekben nagyob, nemel-
lyekben

lyekben kisseb, nemellyekben egy sal sincsen. Tökelletesen penigh, mely immar nem öregbülhetne, migh az ember itt él, senkiben nincs, az meddig penigh öregbűlest vehet, bizonyara az, menivel kisseb, mint illenek, vetekből vagyon: az mely vetekből: nincs igaz ez földön ki iot cselekődnek, es nem vetekkeznek.

Gregorius super Iob. lib. 9. cap. 1.

Nem igazitattik az Istennel össze bekeltetőt ember, &c.) Az sent ember peniglen, mivel hogy az mi íosagos cselekődésünknek minden erdemet veteknek latia lenni, ha örökre valo szabad akarattiatol fogva borossan ültetik. Azert igazán veti utanna: Ha vetekedni akar ő vele, egyet nem felelhet ezerért. *Idem in fine Moral:* Hol marad ezek között helye az idvőségnek: holot az mi gonoszaink valoba gonosok: es az mi íosagink, mellyeket nem hívünk mi bennünk lenni, valoba iok semmikeppen nem lehetnek. *Idem lib. 9. cap. 28.* Megh kel iedzeni, hogy az sz. ember nem mondgya azt: Fenlenek az en istia kezeim, hanem így bol: ugy mint istia kezeim. Mert miglen ez testi romlottsagban vagyunk, bator io cselekődésünkben is, tökelletesen es valoban istiak nem lehetünk, de csak el kezdgyük az istiasagot. *Idem cap. 17:* Ha alazatos lelendők is, &c. Gyakorra ha tudgyuk az iokat, mellyeket cselekőfőnk valasztásra

laftásra vitetők: ha nem tudgyuk, nem kő-
venniük. Mert kicsoda az ki az ő iofagos cse-
lekedetinek lelki ismeretivel, akar mely ki-
csinne is nem kevelykődnek? *Idem in Moralibus.* Iay az embereknek dicsíretes életeknek
ha az kegyességh hátra tétetven ítíltetik. Mert
sörössen vizsgáltaivan, ahonnan magát batort
sagofnak veli vala, az ítílenek semei előt-
borítatík.

Hierony: contra Pelagia: lib. 1.

Mert valamenijn tökelletesen ezt tud-
gyuk, &c.) Micsoda tudunk annak=okaert
főit mit kellyen tudnunk kik nem vagyunk
tökelletessek? Nem tökelleteseknek maguna-
kat vallani, es még el sem érthetni, sem el nem
venni: ez az embernek igaz bölcsesége tudni
magat es esmerni nem tökelletesnek. Es (hogy
így böllyak) minden igazaknak ez testben
tökelleiten az ő tökéletessegők.

Hilarius, in Psal: 51.

Nem elegek az tökelletes bodogfagnak era-
demére azok az igassagnak cselekedeti, ha-
nem ha az Istennek irgalmassaga még ebben
az igassagnak akaratiabanniss, az emberi vala-
rozásoknak, es indulatoknak vetkeit nem tu-
laidonintja.

Ambros: lib. 1. de vita æterna.

Nincsen honnan dicsekódhetnem az en-
cselekedetimbem: es azért dicsődöm az Chrí-
stusban.

Hierony:

Hierony : lib. 14. Comment : in Ezechiel :

Minden ember, minden teremtet alatt, noha az tökéletességre jutot, mind azon által bűkölködik az Istennek irgalmassága nélkül : es az tellyes tökéletességét nem érdemből de kegyelemből bírja.

Gregorius in cap. 4. Iob. lib. 5. cap. 23.

Semmiben nem vadol lelkem ismeretű, &c. azt mondgya fent Pal, mint ha mondana. Tudom hogy iol cseleköttem, mind azon által az en érdememet nem hanyom : mert az mi életünk olynak vizsgálása alá megyen, ki alatt az mi erősségünknek csonitái meg habosodnak.

Isychius lib. 4. in Levitic. cap. 14.

Mikoron látná Isten az emberi nemzetet erőtelennek az törvennek be töltésére, nem akará az cselekődetőkből, hanem kegyelem által az embert, idvőziteni.

Primasius in 4. cap. ad Rom.

Mivel hogy nem igazulhatnak meg az törvény szerént, Isten ingyen, hitből igazitja meg, nem az törvennek cselekődetéből melyekben ők dicsőkődnek vala.

August : de verbis Apostali, serm : 15.

Semmiért, ugy mond, idvőzítői őket. Mi csoda az, semmiért idvőzítő? Semmit ő benne nem talál, az miért idvőzitenéd, es mind az által idvőzítő. Ingyen adod, ingyen idvőzítő. Minden érdemet elöl ves

Sez, hogy az te aiaandekid meg nyerhessek az te erdemedet. Tellyeseggel ingyen adod, ingyen idvözítöd, mert semmit nem találz honnan idvözírened, de sokat találz honnan karhoztatnad.

In Enchiridio cap. 107. Az örök életet, mely az io cselekedetőknek bizonyos íutalma, Isten kegyelmenek nevezi az Apostol: mert az bűnnek fölgya az halál, az Istennek kegyelme penigh, örök élet az mi Vrunk Iesus Christusban, &c. Az kegyelem penigh, ha nem ingyen való, nem kegyelem. Megh kel azért érteni, hogy az embernek még io érdemes is Isten aiaandeka, mellyeknek mikor örök élet adatik, másoda egyeb, hanem csak kegyelemért kegyelem fizettetik. *Idem Psal: 60.* Az Vrnak minden utai irgalmassag es igassagh: irgalmassagnak mondatik, mert nem az mi erdemünkre figyelmező az Vr Isten, de az ő jo voltára, hogy az mi bűneinket meg bocsátaná, es örök életet igirne. Igassagh penigh, mert nem csal megh, megadgya az mit igirt. *Idem lib. 1. Retract.* Minden parancsolatok betöltetnek, valamely be nem töltetik, megh bocsátatik. *Idem lib. 9. Confess:* Iay az ember életének, bator ugyan dicsíretes legyen is, ha az irgalmassag haira tétetven íültetik.

Ambros: de vocatione gentium.

Istentől rendeltetett ez, hogy az ki hisen az Christusban, idvözüllyön cselekedet nélkül.

Egyedűk

Egyedül csak hiúból, ingyen vévén bűne bocsánattíat.

Chrysof : Homil. 3. in Matth : cap. 1.

Ne irillyed magadban hogy semmí cselekedéssel legyen, ha tellyesen mindent cselekedéssel is. *Et paulò infra.* Akarodé megh tudni, mi módon kellyen Istennek igazan hálákat adni? Hallyad savokat az úzben lévő hasrom ífiaknak, verkezőnk, hamissan viselőnk magunkat, igaz vagy Vram mindenekben, mellyeket cselekedéssel mi velünk, mert igaz írtelédből hóstal mindeneket mi reánk. Mert ez, halakat adni Istennek, saíát vétkeit nekí meg vallani, ugy hogy melto volna ezerféle büntetésre, es mind azon által semmí méltatlan büntetéseket nem írni azokert szenvedni, &c. *Idem de Muliere Cananaea, Homil : 16.* Könyörűly en ráítam, nem mondgya, lelki ísmesrettem vagyon ío cselekődetimben, sem bizomdalmam igazan valo életemben, az írgalmassághoz folyamom, &c.

Gregorius in Ezechiel : lib. 1. Homil: 7.

Az mi igaz Prokatoronk annak-okaert, igazaknak oltalmaz minket az írtelben, mert mi-is ísmerűk es tudgyuk magunkat hamissaknak. Ne bizzonk azert síralminkban, ne az mi cselekődetinkben, hanem bizzunk az mi Prokatoronknak köveiségeben.

Basil. in serm : de humilitate.

Azt mondgya az Apostol, az kí dícsőködik az

ködik az Vrbán dicsöködyek. Mert ez az tökelletes es egeß dicsöködes az Vrbán, mikor az ő igassagaért valaki fel nem fuvalkodik, hanem meghérli magát búkölködni az tökelletes igassag nélkül. Egyedül penig csak az Christusban valo hit által idvözölni.

Bernhard: in annuntiatio: beatae Mariae,
serm. I.

ő maga az lelek bizonyfagot tesen az mílele künknek: továbbba ezt az bizonyfagot haromban hísem allani. Mert mindeneknek előtte el kel hinni, hogy bűnöd bocsanattia nem lehet, hanem csak Isten engedelme által. Annak=utanna, hogy tellyességgel semmi io cselekedetöd nem lehet, hanem ha ezt=is ő adgya. Vegezetre, hogy semmi cselekedetödel örök életet nem erdemelhetz, hanem ha ingyen adatik az=is, &c. Mert nem ollyatek az embereknek erdemök, hogy azokaert örök élet meltan adattassék, avagy hogy Isten bösufagot tenne ha azt meg nem adná érette. Idem super Cantic: serm. 68. Ha nincs, mit keres immar, micsoda erdemökkel remenlyhetönk iokat, kíválkeppen, holot hallod az Prophetanal, Nem ti éretteörök, de en érette cselekösem, azt mondgya az Vr. Elég az érdemre, tudni hogy nem elegegesek az érdemek, &c. Erdemed ha legyen gondoly arra, hogy vagyon, ismerd megh adatornak lenni, gyümölcsöt remenlyed, az Istennek írgalmafláa.

galmasságot, es minden veszedelemtől megh
 szabadult. *Idem in Psal. Qui habitat, &c.* Mi-
 vel hogy en bennem remenlő, megh szabadí-
 tom őiet. Gyönyörűleges adakozas, az ő ben-
 ne bízoknak fogyatkozására nem lenni. Mert
 ez, az embernek egészen érdeme, ha minden
 remenleget abban veti, ki az egész embert
 megh tarthatja es idvőzitheti. *Et idem (ut ha-*
betur in eius vita) mikor az Satantul hamissan
 vadoltatnak, Megh vallom, ugy mond, nem
 vagyok en melto, sem az en saiat erdemem-
 mel nem nyerhetem az mennyeknek orságot.
 Tovabba, kekkeppen nyerven azt meg az en
 Vram, az Arianak, tudni illik, örökségére, es
 fenvedésének erdemére nézve: Eggyikkel
 őnnen maga megh elegedven, Masikat enne-
 kem aiaidekózta, &c. Kinek aiaidekaból
 honnet magamnak tulajdonitok, megh nem
 fegyenülők.

Chrysoft: in Oratio: 4. contra Iudaeos.

Nem az io cselekődetekből, sem munká-
 iokból, sem fizetésekből, de egyedül csak in-
 gyen valo kegyelemből igazította megh az
 emberit nemzetet. *Et in homil. de loco Esaie.*
Gaude Sion. Kinek fiaiva lőünk, nem az mi
 engedelmességünkert, avagy erdemünkert:
 nem io cselekődetünkert, mellyet nem csele-
 kőünk, de az ő irgalmasságáert, mind ba-
 badságot vőünk, s mind az fogadot fiak
 közzé samlaltatunk. *Item, in 1. cap. ad Rom.*

Serm. 2. Nem vétéköddel es munkaddal
 főrozhed azt megh, de Isten kegyelmének
 aiandekából, mely onnan felül vagyon, hogy
 ingyen vegyed búkszegh, csak ez egyet ad
 hozza az tiedből, hogy idgy. *Et in cap. 4. ad*
Rom. Serm. 8. Hírből idvözülni annak, kinek
 cselekődeti nincsenek, nem leßen alam fő-
 katlan dolog. Annak peniglen, ki io csele-
 kődetivel nyilván valová teszi magát nem
 azokból, hanem hírből igazzá lenni, ez es
 dalatos dologh, es legh főkeppen az hírnek
 hatalmát teszi nyilván valová.

August: in prima quinquagena ex prolog.

Psal. 31.

Micsoda az, ingyen adattatik es ingyen va-
 gyon? Semmi ioi nem cselekőttel, es bűnöd
 bocsanattia adattatik. Figyelmeztetnek az te
 cselekődetid, es találtnak mind gonosoka-
 nak. Ha, ezekért az cselekődetőkért, az mi-
 vel Isten tartoznék meg adná, bizonyara kár-
 hoztatna. Nem ád az Isten teneked érdem-
 lei büntetést, de aiandekoz erdem kívül valo
 kegyelmet.

Beda in Psal. 77.

Az cselekődeteknek igassága által senki
 nem idvözitetik, hanem egyedül csak az hí-
 nek igassága által.

Remigius in. 18. Psal.

Az éghek hirdetik az Istennek dicsőffégét,
 ezt tudni illik, hogy nem az mi igasságunka-
 nak cse-

AZ IO CSELEKŐDETEK RŐL. 251
nak cselekődetéből, mellyeket mi cselekőttünk,
de az ő irgalmaslaga szerént idvőzítői minket.

Haymo super. 11. Psal.

Senki érdemének semmit ne tulajdon, de
minden idvőzülését Christusnak érdeméből
kel várni. Et *super Evangel : Dominicale Septuagesimæ.* Az örök élet senkinek érdeme által
nem adattatik, de Istennek ingyen való irgal-
maslaga által adatik.

Remigius in 32. Psal.

Bizonyára csak azok boldogok, csak azok
idvőzültek, kik kegyelem által, és nem erde-
mekből igazíttatnak meg.

Theophilactus in 3. cap. ad Rom.

Senki saját cselekődetéből meg nem igazít-
tatik, de szükségködik másnak segítsége nélkül,
tudni illik, az I E S V S Christusnak kegyelme
nélkül.

Anselmus de Mensurat : Crucis.

Ha az ember ezer estendeig bator buzgo-
sagossan szolgálna is az Urnak, még sem ére-
demlené meltan, hogy fél nappal lenni az men-
nyeknek országában. Et *in 2. cap. ad Galat :*
Az cselekődetők kegyelemből vadnak, de
nem az cselekődetekből az kegyelem, mert az
kegyelem első, melyből származnak az többi :
annak=okaért senki semmi módon meg nem
igazulhat cselekődetéből, hanem csak hit al-
tal, mely származik az kegyelemből.

Honorius

Honorius in Psal. 6.

Szabadics megh engemet az te irtalmassagodért, nem az en erdememért. *Item in Dialog: de predest: & liber: arbitr:* Az mennyeknek orsága nem érdem szerint: hanem kegyelem szerint adatik. Mert mit érdemel az ember, hanem csak gonozt: avagy micsoda érdemért vár valaki Istentől jutalmat?

Rupertus lib. 1. Comment: in Ioh. cap. 1.

Egyedül csak az kegyelem által vitérőnk az menyeknek orságára, mellyet semmi jó cselekedetünknek érdemével megh nem bőrizhetünk.

Haymo in cap. 4. ad Ephes:

Adattat az kegyelem, az az, az hit, bűnbocsanattia, es valtsagh, es valami jóval bíronk. Es mind ezek az mindenható Istennek ingyen való aiandekából adattatnak mincünk.

August: ad Valentium. Epist: 46:

Minden jó az mi adattat, es minden rossz kelletes aiandek, onnan felül vagy on, le fál van az vilagossagnak Attiatul. Es senki ne mondgya az ő cselekedetinek, könyörgésének, vagy hitinek érdemeiért adattatnak lenni az Istennek kegyelmét, es így igaznak ítéltessék lenni, az mit az Eretnékek mondanak, hogy az Istennek kegyelme az mi érdemünk szerint adattatnak, mely tellyességgel hamisdolog.

Macarius

Macarius Homil. 37.

Mert nem igazítia meg az embert az ő cselekődeti: hanem csak az, ki az cselekődetre erőt ad.

Item Homil. 20. Az ki, csak ő maga igazságában és valóságában marad meg, vakmerőkeppen és hiában munkálkodik. Mert minden igazságában való vélekődése az utolsó napon, csak olyannak tetzik, mint az havas áfonyállainak posztóia, az mint Esaiás Propheta mondgya. Minden mi igazságunk lőn olyanná mint az havas áfonyállainak posztóia.

Több bizonyfagok vadnak, Cap. 7. Az meg igazulástól. Cap. 6. Az Hittől. Cap. 3. Az Törvenyről. Cap. 5. Az szabad akaratról. Cap. 9. Az elég tételről, azokban levő elenközésekben, bőlegeessen.

CAPVTIX.

AZ ELEGH TETELRŐL.

Iesuitak tudománya.

Az ember az ő bűneiért eleget tehet az Istennek, az hasonlításnak mértéke szerént, noha az meg bántás vég nélkül való, az mi elég tételönknek penigh véghe vagyon. Ezt tanítia az Iesuitak abban az könyvben mely neveztetik

Censura

Censura Colonienſis, pag. 328. 327. Ezt 120
nitiia Caniſius-is az ő Catechiſmusában, foli
273.

Ibidem. Az Chriſtus, nem akarta az ő ſzena
vedéſével es halálával az pænitentia tartoknak
mindgyaraſt el venni mind bűnöket, s-mind bűntes
téſeket: de ſőt inkább kíván valami elég tetelőket
mellyeket mi az bűnöknek iſzonyu voltaért viſza
ſza fizetnénk.

Ieſus tudománya.

Még az vyonnan ſzülettetőt ember-is, ſemmi
elég tetelt Iſtennek az ő bűneiért fel nem vihet,
mely kedves volna, az Chriſtus erdöme kívül, ki az
ő halalanak és engedelmeſſégének ereiével, mind
annak karhoztato ereiét, s-mind erdőmlőt büntetés
ſet ugy el vőtte, hogy Iſten előt igazak lennének,
valakik azt az io tetemént élő hittel magokhoz
kapczollyak.

B I Z O N S A G O K.

Prophetak, Evangelistak,
Apoſtalok.

Minden ſomiuhozok iővetők az vízre: és
az kiknek nincsen ezüſtötők ſieſtetők, vegyes
tek arany nélkül, &c. Eſa: 55. verſ: 1.

Iőjterek en hozzam mindnyaian, kik faras
doztok, es meg terheltetek, es en megh nyus
gottak titeket, Matt: 11. verſ: 28,

Az ő iſt

Az ő esmereivel megh igazít az en igaz
bolgam sokakat. Esa: 53. vers: 11.

Nem bocsátotta Isten az ő fiát ez vilagra,
hogy megh ítülje ez vilagot, de hogy megh
tartassék ez vilagh ő általa. Az ki hisen en
bennem, örök élete vagyon: Ioh: 3. vs: 17. 36.

Az ki somiuhozik jöjjen en hozzam es
igyék. Ioh. 7. vers: 37.

Az Christus lőt minékünk az Istentől, igaz-
ság, szentség, es valóság, hogy minden az ki
dicseködik, az Urban dicseködgyék, 1. Cor:
1. vers: 30. 31.

Az Christusnak vére által vagyon valósá-
gunk, es minden bűneinknek bocsanattja.
Ephes: 1. vers: 7.

Az Christus sokaknak bűnöket hordoz-
ta, &c. olvasd megh az egész Caputot. Esa. 53.

Es hivattatik az ő neve Iesusnak: Mert ez
szabadítia megh az ő népet bűneiből, Mat: 1.
vers: 21.

Monda az Angyal: Hirdetek nektek nagy
örömet, mert születet ínektek ma idővőzítőök,
az ki az Vr Christus, az Davidnak Városá-
ban. Luc: 2. vers: 10, 11.

Imé az Istennek baránya, ki el vésí ez vi-
lagnak bűneit. Ioh: 1. vers: 29.

Meg igazítatván hit által, bekecségünk va-
gyon az Istennél az mi Vrunk Iesus Christusa-
nak általa. Az ki által ménekelünk: is vagyon
az hittel erre az kegyelemre az melyben al-
lunk, es

lunk, es dicsőködünk az Isten dicsőfféges remen-
menfege nek alatta. Mert az Christus mikor
megh erőtelenők volnánk, az hitetlenőkért
holt megh. Rom: 5. az egeſ caputban.

Mind ezek penigh Isteniől vadnak, az ki
megh engeſtelt minket az Vr Iesus Christuſ
altal, es adta minekünk az megh engeſteleſe-
nek ſolgalattiat. 2. Cor: 5. verſ: 18.

Kegyelem tinektek, es bekeſegh az Aſia Iſ-
tentiől, es az mi Vrunk Iesus Christuſtul, az
ki adta magát az mi bűneinkért, hogy ki
venne ez ielen valo gonoz vilagból. Gal. 1.
verſ: 3. 4.

Az Iſten gazdaglévén az irgalmaſſagban,
az ő ſok ſeretetű ſerént ſeretet minket, megh
mikor holtak volnánk is az verkekben, eg-
gyűt megh elevenítőt az Christuſſal: Kegye-
lemből vádlok megh tartatvan. Ephes: 2.
verſ: 4. 5.

Itilem minden karomat lenni az Christuſ-
ért, hogy az Christuſt megh nyerheſſem, es
talaltatſſam ő benne, hogy ne legyen az en
ígáſſagom, mely az törvényből vagyon, de
az Christuſnak hiti által. Philip. 3. vſ: 8. 9.

Az ki megh ſabadított minket az ſötetſég-
nek hatalmából, es által vitt az ő ſerelmes ſi-
nak orſágaban: kibén vagyon valaſagunk
az ő vérének általa, bűnünknek bocsanattia.
Coloſſ: 1. verſ: 13. 14.

Mert nem rendelt az Iſten minket az ha-
ragra,

ragra, de az idvősségnek bírására az mi Várunk Iesus Christus által: az ki megh holt mál éreüünk. 1. Theff: 5. vers: 9. 10.

Hű befed es minden be vételre melio, hogy az Iesus Christus iőt ez vilagra az bűnösöket idvőziteni, kik közzül első vagyok én. 1. Timoth: 1. vers: 15.

Megh ieltant az Istennek idvőzítő kegyele me minden embereknek, &c. Az ki adia önön magat mi éreüünk, hogy megh valiana minket minden alnoksagbol. Tit: 2. vers: 11. 14.

Az Christus azért szenvedven mi éreüünk az testben, ti is azon erielemmel fegyverkezzetsetek fel. 1. Pet: 4. vers: 1.

Az ő kékségév el mindnyaian megh gyógygyitattunk. Mi mint az iuhok eltevölödönk, minden az ő unióra hailent: es az Vr mindnyaianunknak hamisságát ő reia vetőte. Esa: 53. vers: 5. 6.

Ti is mikoron megh holtatok volna az bűnőkben, es az ti tetelőknek környülmetes leitensegeben, ő vele együi megh elevenítő, ingyen megh engedvén nektek minden bűneteket: el törölvén az mi ellenünk való kéz irást az végezésekben, mely mi velünk ellenkőzik vala, es azt ki vőte kezbul, &c. Coloss: 2. vers: 13. 14. ugyan ott többet olvas.

Adtam ti nektek leg elősör az mi vőteme is vala, hogy az Christus megh holt az mi bűneink

bűneinkért az irások szerént, és eltemetettet
1. Cor. 15. vers: 3. 4.

Mert ha az tilkoknak és kosoknak vére, és az űsőnek hamva, mely megh hinti az übszalanokat, megh sentel az testnek megh übszalasára, Mennyiuel inkább az Christusnak vére az ki amaz öröcke valo léleknek általa ő magat fel vitte aratlanul az Istennek, megh übszintya az ti lelki ismereteket az halalos czelekedetekiül, erre hogy foglallyatok az élő Istennek, és ezokaért az Vy Testamentomnak közben iaroia, hogy az halál közbe veteruén az előbbi főuerség alatt lévő által hazafoknak valóságára, az igiretet el vehessék, az kik hívatalosi, az öröcke valo örökségnek. Heb. 9. vers. 13. 14. 15.

Mert mayd az vér által mindenek megh übszintatnak az törvény szerént: és az vérnek küonrafa nélkül nem léssen az boczanat. Heb. 9. vers. 22.

Ki az mi bűneinket ő víselte az ő testében az fan, hogy az bűnőknek megh halvan, az ágasságnak élñenk. 1. Pet. 2. vers: 24.

Az Isten boczatott az ő fiat, engesztelő aldozatul az mi bűneinkért. 1. Ioh. 4. vers. 10.

Az Iesus Christusnak vére übszint megh minket minden bűneinkből. 1. Ioh. 1. vers. 7.

Az kiben vagyon valóságunk az ő vérének általa, bűnünknek bocsanatnyára, Ephes. 1. vs.

Nem aranyon sem ezüsten választok meg, de dragalatos vérével, úgy mint foréalom és macula nélkül való baranyéval. az Christussal, ki eleve ésmertetőt ez vilagh teremtetésnek előtte. 1 Pet. 1. vers. 18. 19. 20.

Az ember Iesus Christus, az ki adta magát valifagnak arrul mindenekért. 1 Timoth. 2. vers. 5.

Ha ki vétkezendik, főszolonk vagyon az Anyanal, az igaz Iesus Christus, és ő engesztelő aldozat az mi bűneinkért, nem csak az miénkért penigh, de ez egész vilagaiértis. 1 Ioh. 2. vers. 1. 2.

De nem úgy mint az bűn, úgy az aiandek is: mert az írtlet egy által írt be az karhozatra, az aiandek penigh az sok vétkek által az igazulatra. Rom. 5. vers. 15. 16.

Mert ha egynek vétke által uralkodot az halál, sokkal inkább az kik az igazságh aiandekanak és kegyelmének bővölködését egy által vesék, az életben uralkodnak, az egy Iesus Christusnak általa. Rom. 5. vers. 17.

Az törvény penig be írt, hogy bővölködnék az vétkek, ahol penig bővölködet az bűn, fellyeb bővölködöt az kegyelem. Rom: 5. vers. 20.

Több bizonyágokat lás. Cap. 8. Az io cses lekedetéről. Cap. 5. Az szabad akarattól. Cap. 7. Az megh igazulatsrol. Cap. 6. Az Hitről. Azokban való ellenközésekkel egyetemben.

P A T E R E K B I Z O N .

S A G H I.

August. de pecc. mer. & remiss. cap. 13. lib. 1.

Az Adamnál, kiből mindnyáian vétekező
 tönk, nem minden mi bűneinket, de csak az
 eredendő vétünk: az Christusban penigh, ki
 ben mindnyáian meg igazulunk, nem csak
 annak az eredendő bűnnek, de még az több
 bűnek is, mellyeket mi cselekedtünk bocsan-
 tyat nyeriük. Annakokáért, nem az miké-
 pen az bűn egy által, úgy vagyon, az aia-
 ndek is. Mert az ítélet úgy vagyon egy vétekből ha-
 meg nem bocsátatik, az az, az eredet szerént
 valoból karhozatra vihet immar: az kegye-
 lem penigh, sok vétekeknek meg bocsátásá-
 ból, az az, nem csak az eredet szerént valoból,
 de mind az többiből is az meg igazulásra
 által vésen. *Et cap. 20. lib. 20.* Az Christus-
 nak csak teste holt meg, és bűn nélkül is:
 hogy vétek nélkül vére kő ontván, minden
 vétekeknek kez irafok el töröltetnének, kikkel
 adossag alát, kik ő benne hisznek, az ördögűl
 az elői tartatnak vala. *Ad Hilar. contra Pelarg.*
4. Manich. Epist. 89. Mert miczoda egy véteke-
 ből karhozatra, hanem csak abból az véteke-
 ből mellyel vétkezett Adam? Es miczoda sok
 vétekből meg igazulásra, hanem csak, mert
 az Christusnak kegyelme nem csak azt az
 véteket oldozta meg, mellyel köteleztetnek az
 Czecc főpok, kik annál az egy embertől fars

máztanak, de ugyan sok verkeket is, mellyeket
 mikoron az emberek nevedekni auagy bap-
 rodni kezdenek, hozza adnak gonoz erköl-
 cekkel. *Ad Dardan. cap. 12.* Hol vagy on az
 te győződelmed halál? Hol vagy on az te fu-
 lakod? Miczoda penigh az halálnak fulakia,
 hanem csak az bűnöké? Az mellyért még
 most is az vístől és lélektől vyonnan bűlette-
 ri ha minden verkek akar eredet szerént valok,
 az Adamul, kib en mindnyaian vétközünk,
 akar cselekedet, beszéd, gondolat szerént va-
 lok, abban az mosogatafnak tisztulafában, el-
 töröltetennek is: mind azon által, mivel hogy
 ez emberi életben vagyunk, mely ez földön
 kísértet, melten mondgyuk. Bocza sd meg né-
 künk az mi bűneinket.

De Baptismo parvulorum. Vyonnan bűlette-
 vén penigh az test, csak az eredet szerént valo
 bűnt vést hozzaia: Vyonnan bűletteiven pe-
 nigh az benti lelektől, nem csak az eredendő
 bűnnek, de még az akarat szerént valoknak
 is bocsanattia lehen. *Contra Iulian. lib. 2.* Sen-
 ki nem vést ez vilagnak bűnet el, hanem
 csak egyedül az Christus, az ki az barany, ki
 ez vilagnak bűnet el vést: el vést penig mind
 megh bocsátván, holot az eredendő is be-
 foglaltatik: mind segítvén, hogy ne legyen
 nek, mind az életre vivén, holot semmikep-
 pen bűnök nem cselekedtetheknek. *Contra Iu-
 de: Pagan: & Arrian: lib. 4. cap. 13.* Az ki

nem halhatna megh, ha nem akarná, keifegh nélkül mint hogy akarta, megh holt. És azért feittötte ki az feiedelemsegeket es hatalmasságokat, bizodalmason győzedelmet vévén raitok ő magában. ő maga halálával bizonyara, egy igazságos aldozatul mi éretünk felvívén, valami bűn vala, mellyert minket az feiedelemsegek es hatalmasságok az büntetése re melian tartanak vala, megh tisztította, el törölötte, el oltotta, es fel tamadasával Vy életre minket eleve választattakat el hívott, el hívottakat megh igazított, megh igazultakat megh dicőitötte.

Lib: quest: vet: & Novi Test: quest: 82. Irigialmasságából indítatván az Vr, el bocsátá az ő fiat, ki magát ő éröttek aldozatra viven, az halalt el bonrtván, advan mindeneknek bűnök bocsanattiar, az Atria Istennek azokaa az megh igazultakat eleiben vinné. *In lib: art: falsò imposit: art: 1.* Az Christus fiabados lévén az halálnak adosságátul, es egyedül bűn nélkül lévén az bűnösökért, es adossokért holt megh. Az Christus vére ez egész világnak váltság. *In Ioan. tract: 84.* Egy Martyromnak is vére ki nem ontatot az bűneknek bocsanattiarra. Egyedül az Christusnak tisztult az:

Hierony: in Esai: 53.

ő (az Christus) sebesítetöi meg az mi hámisságinkért, hogy az ő sebével az mi sebönket meg

ket megh gyógyítaná: átokka- is lőt mi éret-
tünk, hogy minket megh szabadítana az átok
alól. Mert átkozot minden ember, az ki fán
fűgh. Es így az mi bekefegünknek tudoma-
nya ő raita vagyon. Mert valamit nekünk az
mi gonossaginkért kel vala szenvednünk, ő
mi éretünk el szenvedre, megh bekefervén az
ő keresztnék vére által, mind az földön, mind
az éghben valokat.

Alcvinus de Trinit: cap. 12.

Senkinek tellyességgel igaz bekefese Istene-
nel nem lehet, hanem csak az közben iaro Vr
Christus által, kí az két természetben igaz Is-
ten, es igaz ember, az egy Christus: Vgyan
ő papul es áldozatul jövén mi hozzánk, áldo-
zatra vivén mi éretünk az mit mi belő-
lünk fel vót vala magara, hogy el venne mi
rolunk, az mit bennünk talalt vala, tudni ille-
lik, az bűnt.

Chrysost: Rom. Cap. 5. serm. 10.

De micsoda, az mi mondattatik? Az mi
tudni illik az halalt, es karhozatot még az
bűnt- is bé hozhadia legyen, az kegyelem pe-
nigh nem csak azt az bűnt, de még azokat- is
mellyek az utan bé jötenek el vötte legyen?
&c. Hogy azért több iok hozattatának bé, es
nem csak az Adamnak amiaz ő egy véike vé-
tetőt el, de mind az többi- is, megh mutatja
az Apostol, mondvan: Az aiándék penigh
sok véikek ből az igazsagra. Honnan egyiker

mind sűkfelegeskeppen meg is bizonyítatos,
 az halalt is gyűkereftől ki gyomlaltatónak
 lenni. Sűkfegh bizonyara ez után is azon
 eppiteni, miért hogy mondotta amaz más
 kar az elsőnél nagyobnak lenni. Azt az első
 is elő famlalta vala, mondvan: Mert ha egy
 nek vértke meg őli mindeneket, sokkal inkább
 egynek kegyelme mégh is tarthat. Annak us
 tanna meg mutatta vala, hogy nem csak az az
 vérek véterőt el az kegyelem által, de mind az
 többi is: s nem csak az verkek vétetennek les
 gyen el, de sokkal több es inkább. Ibidem. Mert
 nem csak annijt vettünk az kegyelemből, az
 menjre sűkölköztünk volna bűneinknek el
 vételére, de sokkal többet. Mert hogy az bűns
 teréstől megh szabadultunk, es minden gonos
 sagot le vettünk, es onnan felül vñja sűlet
 tettünk, megh váltattunk, es megh szenteltet
 ven az Istennek fogador fia i közzé be fogada
 tattunk: Es hogy megh igazítottunk, aitia fi
 akka lőtünk, es az ő egyyeilen egy sűlettének
 örökös tarfai, sőt egy testé véle: es mikeppen
 az rest az fővel, ugy ő véle eggyesültünk:
 Mind ezeket annak-okaert kegyelemnek bő
 segenek nevezte az Sz. Pal, megh jeleniten,
 hogy nem csak az sebhöz illendő orvosságot
 vőtünk legyen: hanem gyógyulást is, seple
 get, dicsőseget is es tisztességet, es somma se
 rént, az mi termésetünkert sokkal fölül halado
 meltsagokat is. Ezeknek penig mincynik
 ő magaa

ő magatul elegendes vala az halálnak el őblat-
 tására, Holot penigh mindenek egyűt jarni
 lattassanak, immar ez utan annak még csak
 valami nyomdeka, sem arnyéka nem tetzhes-
 tik, mivel hogy mindenestűl fogva el őrlő-
 tetőt. In 1. Cor: cap. 10. Homil. 24. Kérd meg
 ő magat az őrdögöt, es mondgyad: Honnan
 vőtted az gyógyulharatlan seböt? Holot ves-
 tetted el erődet? Kitől fogattattal megh? Ki-
 től tartatol fogva? Kí előt futz? Semmit egye-
 bet nem fog felelni, hanem, az meg fizetteit
 Christusnak tetetől. Ez által időretteit megh
 az ő őstöne: ez által rontatol megh feie: ez
 által az ő feiedelemségi es hatalmassági tiltat-
 tanak megh: Mert meg főtvan, az monda-
 gya az Apostol, az feiedelemségeket es hatal-
 massagokat által vőtte, batorfagossan győze-
 delmet vivén azokról ő magaban. Kérd meg
 az halaltis, es mongyad neki: Honnan ves-
 tet az te őstönöd? Honnan őblatot el a te győze-
 delmed? honnan bakadoztanak el az te ize-
 id: es mind gyermekeknek s mind leanzoka-
 nak lőttel nevelsegűl, kí mind kegyeleneknek,
 es minden igazaknak ez előt valal felelmes:
 Az-is, mind ezeknek okának ugyan ezen
 kereséban febittetőt tetet vallyá.

Theophilactus in Ioan. cap. 1.

Továbbá, Istennek baranyának mondatik
 Christus, avagy ezért, hog az Isten az mi id-
 vősegünkért valo halalat az Christusnak ked-
 vesen

vesen vőtte, avagy ezért, hogy az Isten őtet
 az mi bűneinkert az halálra adta, az mint
 szokuk mondani, ez az aldozat ővé, az az
 erre az aldozatra ő vitte fel magát. Így annak
 okaert az Vr-is mondattatik Isten baranya
 nak, mivel hogy az Aia Isten az ő mi hoz-
 zánk való szeretetiért őtet adta az halálra.
 Nem mondotta penigh, Az ki el vőtte az
 bűnt: hanem, az ki el vésti, ugy mint ielen
 való időben, az mi bűneinkert. Minden nap
 vésti azért az mi bűneinkert rolunk el, nemel-
 lyeknek az keresésseg által, nemelleyeknek pe-
 nigh pænitenria tartas által. Még az mely
 baranyok az O Testamentomban megh öle-
 tetnek vala-is, senkinek bűnét mindeneftől
 el nem törölhetik vala: ez penigh ez egész vi-
 lagnak bűneit el vésti es el törli. Miert nem
 mondotta penigh bűneit, hanem bűnét: ne-
 ralam ezért, hogy bűnt mondot, közönfeggel
 mondotta mindenekről. Mert az mikeppen
 szokuk mondani, el szakad az ember: az
 az, minden embersegh az Istentől: azonke-
 pen itt is bűnt mondvan minden bűnöket
 ielenter.

Bernhardus serm. 33. super Cantic :

Az te bűneid felette nagyok, es felette so-
 kak. Semmikeppen ily nagy, es sok bűnöke-
 ért, ha magadat megh nyuzná: is eleget nem
 tehetnél.

Bonaventura

Bonaventura in lib. 4. sentent: dist: 18.

quest. i.

Mivel hogy az ember ilyen nagy megf
baniáért es vezekért eleget nem tehetet, azért
adta az Isten az közben iart es szabaditot, az
ki eleget tenne az bünökért. Így egyedül csak
az Christus fienvedésében valo hitben bocsát
tatik meg minden vétek, es az ő hiti nélkül
senki meg nem igazittatik.

CAPVTX.

AZ SZENTEKNEK SEGÍTSÉGÜL VALÓ HIVATÁSOKRÓL.

Iesuitak tudomanya.

Az szenteket segítségül kel binni, hogy mi éret-
tünk Isten előtt csedőzzenek. Ezt tanítják az Ie-
súitak abban az könyvben mely neveztetik
Censura Colonienfis, pag. 229. Hímet. Az
Vrtul tanult könyörgést az szenteknek mondgyuk.
Azon könyvben tanítják fol. 102. Canisius-
is ezt tanítja az ő Catechismusában. fol.
81, 82.

Et folz

Et fol: 230. Vgy vagy on hogy az szent iras so
hult nem tanittia az szenteknek segitsegul valo his
vasokat, de mind azon által el kel hinni, be kel vena
ni, es megh kel tartani.

Iesus tudománya.

Egyedül csak az Istent kel segitsegul hinni. Sem
az Anyaszent: egyhaznak nincsen az mennyei. Atia
előt más közben iaroia, hanem csak az IESVS
CHRISTVS.

BIZONSA G O K.

Prophetak, Evangelistak, Apostalok.

En vagyok, én vagyok egyedül, ki el töre
löm az te alnoksagidat én éretem: és az te bű
neidről meg nem emlekezem. Esa. 43. vf. 25.

Az ki nem megyen be az ayton az iuhok
nak aklaban lopo az es tolvay. Ioh. 10. vf. 1.

Ha ki en általam megyen be, idvözül, és
legeltető helyet talál. Ioh. 10. verf. 9.

En vagyok az út: igazságh és élet: Senki
nem megyen az Atyához, hanem csak én ált
alam. Ioh. 14. ver: 6.

Iőveitek én hozzam mindnyaian az kik far
radoztok én megh nyugodlak úiteket. Matt. 11.
verf. 28.

Egy az közben iaro Isten es ember között
az ember Iesus Christus: az ki adia önne
magat valiságnak arrul mindenekért. 1. Tim.
moih: 2. vf: 5. 6.

Ha ki

Ha ki várkezendik, fofolonk vagyon az Anyanal, az igaz Iesus Chriftus, és ő engeftet lő aldozat az mi bűneinkért, nem csak az mi enkért penigh, de még ez egész vilagéértis. 1. Ioh. 2. verf. 1. 2.

ő általa vagyon menetlönk mind ketönknek, az egy lélekben az Anyahoz. Ephes: 2. verf. 18.

Imé adialak én tégedet vilagossagul az poganyoknak. Ime bizonylagul az népeknek adialak tégedet, vezetül és tanító mesterül az poganyok közzé. Esa. 55. verf. 4.

Es lésnek ennékem népem, és én léslek ő nekik Istenek, és az én foglam az David ő raystok Kíraly, és mindnyaioknak egy paftorok léssem. Ezech. 37: verf. 23. 24.

Az kibén vagyon valóságunk az ő vérenek általa, bűnöknek boczanatya az ő kegyelmének gazdagfaga szerént, &c. hogy mindenesket egy fő ala rekesztene az Chriftusban, az mellyek vadnak az egben és az földön, ő bené az ki által be is famlaltatnak. Ephes: 1. vf: 7. 10. 11.

Mert te mi Anyánk, Abraham nem tudot minket, és az Israel nem ésmert minket. Te vagy Vram az mi Anyánk, te vagy megh fadaditónk, öröktől fogva valo az te neved. Esa. 63. verf. 16.

Tartvan azért, anyamfiai, bizodalmai az sz. helyre valo be menetélre, az Iesusnak vére által

által, az mely utat készítők nekünk útjat és előt
 az földel által, az az, az ő teste által, és nagy
 Papunk léuén az Istennek hazán rendeltetés,
 járuljunk igaz szívvel hűnek bizonyos volta-
 val. Hebr. 10. vers. 19. 20. 21. 22.

Ne legyenek teneked idegen Istenid én co-
 lóttam: Ne czinaly magadnak faragot képet,
 és semminemű hasonlatosságot azoknak, mely-
 lyek az egben vadnak oda fel, és az földön itt
 alat, és az mellyek az vizekben az föld alat, ne
 imadgyad őket, és ne tisztellyed, mert én va-
 gyok az te Vrad Istened, erős bosszu allo Isten.
 Exod. 20. vers. 2. Deut. 5. vers. 7. 8. 9.

Lassatok hogy én egyedül vagyok, és ninc-
 czen én kívülem más Isten: én megh ölöm, és
 éltetem, megh verem, és megh gyógyítom, és
 ninczen ki az én kezemből megh szabadí-
 hatna és ki vehetne. Deut. 32. vers. 39.

Kihőz hasonlítottatok engemet, egyenélis-
 tetetek és ősvae vetettetek engemet, kik az ar-
 ranyat ki fordítottok az sákból, ez ezüstöt az
 méretekben auagy fontban megh mérítek, me-
 fter emberi fogadvan, hogy Istent csinállyon,
 és le borulnak és imadgyak, és hordozzak azt
 vallokon, és az ő helyében helyhesterik és
 veségh all, és helyéből ki nem mozdul. Efé-
 46. ver. 5. 6. 7.

Ha az mi szívünk nem karhózzak minket,
 bizodalmunk vagyon az Istennel, és valami
 kérendőnk el vessük ő tőle. 1 Ioh. 5. vers. 21.

Ez penig miert hogy megh marad ő mind
 örökké

örökke, el mulhatatlan papfágot bir, honnet meg is tarthatia mindenestül fogua, az kik iarulnak ő általa az Istenhöz, mindenkor él vén, hogy közben iaroíul adgya magat ő erőtök. Hebr. 7. vers. 24. 25.

Nincsen más nev az egh alatt, ádatatvan az emberek között, az kiben kellene idvözölünk nekünk. Act. 4: vers. 12.

Az mi Vrunk Iesus Christusban, kiben vagyon batorfágunk, és menetelünk bizodalommal az ő hii által. Ephes. 3. vers. 11. 12.

Iarullyunk azért bizodalommal az kegyelemnek bekihöz, hog írgalmaffágot nyeriünk, és kegyelmet talallyunk ideickoran valo segítésre, Heb. 4. vers. 16.

Az ki által menetelünk is vagyon az hittel erre az kegyelemre, az melyben állunk. Rom. 5. vers. 2.

Christus Iesus az ki megh holt mi éreünk, az ki közben iarois mi éreünk. Rom. 8. vs. 34.

Az Vy Testamentomnak közben iarois az Iesus Christus. Hebr. 12. vers. 24.

En vagyok az Vr, és én kívülem ninczen szabadito. Esa. 45: vers. 5.

En vagyok az te Vrad Istened, ki az Aegyptombol ki hoztalak, én kívülem több Istent ne ésmery, és szabadito ninczen en kívülem. Oseæ. 13. vers. 4.

Tudgyuk hogy semmi nincz báluán ez világ

lagon, és hogy ninczen más Isten hanem csak
egy. 1. Cor: 8: vers. 4.

En vagyok első és utolsó, és en nálamnal
ninczen több Isten. Esa. 44: vers. 6.

Tud megh annak okaért ma, es gondold
megh az te sívedben, hogy az Vr Isten az
eghbén vagyon oda fel, és az földön itt alatt
ninczen mas. Deut. 4. vers. 39. ez egész capu-
tot olvasd megh.

Az te Vradat Istenedet imadgyad, és csak
ő néki szolgál. Deut. 6 vers. 2. 3. 4. Matth. 4.
vers. 10.

Imadgyak őtet minden Kíralyok, és min-
den népek szolgálnak ő néki. Psalm. 72. v. 11.

Minden nemzetiségek, az kiket teremtetel,
te hozzád mennek, és imadnak tégedet, és dics-
sósítik az te neuedet. Psal. 86. vers. 9.

Imadgyatok őtet, az ki teremtetel, az éghez
földet, tengert és az vizeknek forrásit vagy
fejeit. &c. Apoc. 14. vers. 7.

Le borulék az Angyalnak labái előtt imada-
ni őtet, és monda nekem: Megh lásd né czele-
ked, te szolgál tarsod vagyok, és az te atyád
fiái, az kik tartják az Iesusnak tanubizon-
ságot. Az Istent imadgyad. Apocalyp. 19.
vers. 10.

PATEREK BIZON-

SAGHI.

August:

August: de vera religion. cap: 6. Tibi.

Ne bűnösök az látható csodákat, hogy az
 igazságtul el reueleduén, és az arnyekokat
 bűnösuén, főlésegekre ne veressünk. Ne
 legyen az mi Istent tiszteletünk eyeli larsok-
 ban, mert job akar minemű igaz-
 hogy nem minden az mi szabad akaratból
 bűnösithetik. Ne allyon az mi Istent tiszte-
 tünk, holt embereknek tiszteletiben, mert ha
 kegyessen éltenek, nem az végre czeleköttek,
 hogy olyan nagy tiszteletet keressenek, de a-
 kariak mi tőlünk azt tiszteletetni, kinek megh
 vilagsírasabol, örülnek, hogy az ő érdemé-
 nek mi bõlga tarsai lettünk. Tiszteletni kel azért
 őket, követségért: nem imadni az Istent tiszte-
 letért. *Sequitur:* Ezt még az Istennek io An-
 gyal-
 is, és az Istennek magassagos bõlgalatú
 hídgyúk hogy akariak, hogy ő velek egy I-
 stent tiszteletyünk, kinek nézesebõl boldogok.
 Mert mi nem az Angyaloknak larsabol va-
 gyunk boldogok, de az igazságnak nézese-
 bõl, mellyel még az Angyalokatis bűnösüük,
 és velek együt örüendezõnk. Annakokaért
 tiszteletyünk őket bűnösuél nem bõlgalatual. Sem
 ő nekik Templomokat nem építõnk. Mert
 nem akarnak õk mi tőlünk ugy tiszteletetni:
 mert minket ha iok vagyunk, észmernek Istent
 Templomának lenni. Igazan íratatot azért,
 hogy az Angyal megh tiltotta az embert ne
 imadna õt, hanem az egy Istent, ki alai vol-
 na, és ő neki bõlga tarsa. Apoc. 19. vers. 10.

In Iohan: Tract: 13. cap. 19.

Ez az keresztyéni vallás, hogy egy Isten tiben teljessék, nem sok Istenök, mert nem tébi az Istent két boldoggá, hanem csak egy Isten. Istennak rebesztéséből leszen boldogh, nem az benneteknek lelkőknek rebesztéséből leszen boldoggá az erőtelen lelek: sem az Angyálnak rebesztéséből leszen boldoggá es benné az lelek: de ha keresi hogy boldoggá legyen az erőtelen lelek, keresse megh honnan lehet boldoggá az benné lelek. Mert nem tétettetől te boldoggá az Angyaltul, hanem ahonnan az Angyal boldogh, onnan te is: &c.

Chrysost: 6. homil: de profectu Evangelij.

Nagy az te hited.) Ladde, miképpen az aszonjallat, mely megtartan vala, börtalmat rosszagból megtovább leszen? Akarodé megh tanulni, hogy mi magunk által Isten előtt könyörögguén többet használunk, hogy nem mint mikor mások könyörögnek értünk? Kialtot ez, es járultanak hozzá az tanítványok, es mondanak. bocsásd el őtet, mert kis a mi utannunk. Es monda ő nekik. Nem vagyok bocsátatuan, hanem csak az juhokhoz, mellyek el tévölödtenek az Izraél házából. Mikor penigh ő maga iarlata hozzá, kiáltuan es mondvan: Vgy Vram, de még az kőlykök is ébnek az ő Vroknak ahtalirol. akkor io teremnyét nyuita, es monda, legyen te neked az mint akarod. Latod miképpen

vele meg, mikor mások könyörögnének, min-
kor pedig ő maga könyörögven az aiandek-
ért kialsaná, reia hayla: Amazoknak mon-
da, nem vagyok küldetven, hanem csak az
iuhokhoz. Ennek peniglen. Affoní-allat,
nagy az hited, legyen teneked, az mint aka-
rod. Idem Homil: eadem. Tovabba nem fű-
kölködünk Isten előtt oltalmazó nélkül, sem
fok ide ftova valo futofafok nélkül, hogy hi-
zőlködgyél egyébnek. De baror egyedül
legy, oltalmazod se legyen, este magad által
könyörögy Istennek: mind azon által kevan-
fagod meg leßen. Mert nem olyan könnyen
haiol Isten hozzánk, mikor egyebek könyö-
rögnék érőttünk, mint mikor mi magunk kö-
nyörögünk, ha ugyan sok verkekkel tellyesek
legyünk is.

Ambros: ad Rom. v.

Szegyent fokrak azok vallani, kik hatra
hagyvan az Isteni menifeggel élnek monda-
van. ezek által mehetni az Istenhöz, mikes-
pen az Kiralyhoz záflos Vrak által iuthatni.
No, nem de olyan bolondé valaki, avagy
idvőflege feiöl oly feledéköné, hogy az Kí-
ralynak iűfelleget az záflos Vrnak avagy
az közben iaronak tulaidonítanát holot ez
dolgot ha kik talaltatnanak, hogy forgatnak,
melian ugy mint az mennyei felfegnek ellene
valok karhoztassanak. Azok penigh nem
iűlik magokat verkezni, kik az Isten nevének

rítségét teremptet allatra vonnyak, es az Vra
 haira hagyvan solga tarsokat imadnak: mint
 ha volna valami nagyob Istennél, kinek sol
 galni kellene? No azért immar, az Kíralys
 hoz zaslos Vrak által, vagy Capítanyok al
 tal mehetni, mert az Kíraly csak ember, es
 nem tudja, kire kellyen az birodalomnak
 igazgatását bizni. Az Istenhöz penigh, kí
 nél semmi nincsen el reítve (mert minden ére
 demeket tud) nem búkség értelem kí mondo
 hanem csak ayiatos elme. Idem ibidem. El
 változtatták az Istennek dicsősségét emberek
 nek hasonlatosságában, hogy az romlando
 embernek ábrázattá Istennek nevésteflek
 ezektől. az az, az embernek hasonlatossága,
 hogy az kiket előkben nével aiandekozni
 nem mernek, megh halvan az ő kepeket az
 Istennek dicsősségében ragadgyak. Mely
 nagy rompaság, mely nagy bolondság, ezeko
 nek magokat bölcseknek nevezni magok
 karhozattára, az kik előt nagyob ereiök va
 gyon az holtaknak hogy nem mint az eleve
 neknek, es az holtak többet hatnak az eleve
 neknel? Mert az élő Istentől el ravoztván, az
 holtaknak kedveznek. Idem ad Coloss: cap. 1.
 Annak okáért az Christusnak nagyságának
 mindenható volta mely nagy legyen, es mely
 véghetetlen, eleitől fogva megh nyilatkoztat
 ta, hogy megh tanítana egyedül csak ő bena
 ne reménységünket helyhebetni, mert minden
 nek ő

nek övéi: es semmi ő nala nélkül nem élhet, sem az eghen sem az földön. Mert mindenek elői vagyon, es mindenek ő benne állanak, mert mindenekben ő elsősegőt tart. Hogy ha valaki az élető allatok közzül, Angyalok, vagy hatalmasságok közzül, aytatofnak magat űk segefnek iúlné lenni, tevelyőgh: *Sequitur.* Annakokaert, csak ez egyyet kel halgarni, es ríftelni es fenkít erre méltoziatni nem kel. Mert az ki az feiet tartia, az tőb rest aláia vétetven tartia. Mert valaki magát annak, az ki ő aláia vétetőt megh alazza, mindenesftül tevelyőgh: mert nem tartvan az főt, tőke, melyből az egeft rest életre tartatik.

August: lib. 10. de Civitate Dei.

Melian helyheftettenek azok az mennyei űkekben, halhatatlanok es boldogok lőtenek, kik az ő teremprőidőknek refesülésébē egyűi őrvendőznek, kinek őrőkke valofagabol erőűökké, kinek igazlagából bizonyosfokká, kinek aiandekából űentekké lőtenek: mert minket haľandokat es nyavalyafokat, hogy halhatatlanok es boldogok legyűnk, könyörűletereffen avagy irgalmasságoskeppen űeretnék: nem akariak hogy mí nekik aldozunk, hanem annak, kinek ők-is velűnk es gyetemben aldozni magokat tudrak. Mert ő velek egyűi Iűtennek egy Várofa vagyunk, kinek az Psalmusban mondattarik: Dicsősegeűek mondattatának te felőled Iűtennek Várofa.

Epiphan : lib. 3. Tom. 2. cap. 78. Contra
Antidicomarianitas.

Igen bídalmazza azokat, kik az Mariát
Isten tífteletekkel tífteleték, és néki lepént vitéssé-
nek, és ő néki innepet benteletének Assonjallat-
latok által, mellyet mindenestül hitetlenségsé-
nek mond lenni, az sz. Léleknek prædikallan-
satul idegennek. es ezt is hozza adgya : Egebe-
len ez ördögi cselekedet, es az tífatalan leleka-
nek tudománya. Mert ezekben tellyesödik
be az, El bákadnak nemelylek az igaz tudos-
manul, figyelmetezván az bebedekre, es ördö-
döghí tudományokra. Mert lesnek, úgy
mond, kik az holtaknak Isteni tífteleter tulaj-
donítanak, az mikeppen az Izraelben is tífte-
letének.

Idem. Nem illik tífteletni az bentekeket tíftelet-
seg kívül, de tífteletni azoknak Vrokat. Szűn-
nyek megh azért az hítegetőknek tevelyes-
sek. Mert sem Isten az Maria, sem teste az
égheől nincsen. Idem in seq : cap : adversus
Collyridianos. Bizonyara valóságoskeppen
bűz vala az Maria es tíftelességes, de nem adate-
latot minékünk imadatra, de ő is imadvan
azt, ki ő töle test bérént bűlettet, az mennyega-
ból penigh az atának kebeléből ión elő.

Idem ibidem. Mellyik az az igaz írás ki ez
felől bollot? Mellyik az Prophetak közzül az
ki parancsolta az embert imadni nem hogy
assonjallatot? De sem lilyes, sem Ianos, sem
Tecla,

Tecla, sem valamely szent nem imadhatik. Mert nem uralkodik mi rajtuk az reghí tevélygés, hogy el hadnuiuk az élet, és azokat imadnuk, mellyek ő tőle teremtettenek. Mert tiszteltnek és imádnak teremtet allatot, az teremptő kívül, és meg bolondultanak. Legyen bősületben Maria: Az Atria, az Fiu, és az Sz. Lelek imádtassék: Mariat senki ne imádgya, nem mondom asszonjallatot, de még hfrfiat is. Istent illet ez titkos szentleg, az Angyalok sem kapdosnak ez ilyen dicsőítelen.

Hierony. aduers. vigilantium, ad Riparium presbyter.

Nem mondom, hogy mi az Martyromoknak maradékát, de még az napot is és az holdat, nem az Angyalokat, nem Archangyalokat, nem Cherubint, nem Seraphint, sem mindent akar mi nevel neueztessek, ez is len való és iövendő életben, tisztelőnk és imadunk, ne lattassunk teremtet allatnak szolgál ni inkább, mint teremptőnek, az ki aldando mind örökké. Tisztellyük penigh az Martyromoknak maradékiokat, hogy azt az kinek Martyromi imadgyuk.

August. in Epist. beati Iohan: Tract: 1.

Kialcs, bősolunk vagy az Anyanal. Lásó latok ő magát az Ianoft ki az alazatoslagot megh tartotta, bizonyara igaz ember vala és nagy, ki az Vrnak mellyéből isza vala az szentleg dolgoknak titkait, az ki az Vrnak mellyéből

lyéből iván Istenféget bőföggő. Kezdetben va-
la az ighe, és az ighe Istennel vala: az az firiu
nem mondotta, főfollotok vagyon az A-
nyanal, hanem főfollonk, ugy mond vagyon,
nem mondotta, néktek vagyon, sem én va-
gyok naatok, nem mondotta, sem az Chris-
tus ninczen, nem mondotta, de megh az
Christus-is nem magat mondotta hogy va-
gyon néktek, hanem nekünk vagyon. Inkab
akarra magat az bűnőfők közze famlalni,
hogy az Christus lenne főfollotia, hogy nem
magat Christufert főfollonak mondani.
&c. Idem de lib. arbitr. lib: Nem parancsolat-
unk az terempiót allathoz menni, hogy bol-
dogok legyünk, de ő magához az terempiós-
höz:

Chrysoft: Homil. 44: in cap. Genes. 19.

Holot mind ezeket iol tudgyuk, ez utan
noha bűnőfők vagyunk-is, és meltatlanok az
io teremnyekre, noha magunk vagyunk, és
közben iarok nélkül főkölködgyünk, ne fos-
gyarkozzunk megh könyöröguen, ne effőnk
keifégben, tuduan hogy nagy gondviselőnk
vagyon az Istennel, csak ő maga által nagy
buzgofaggal Istenhöz igyekezzünk, &c. Idem
Homil: 16. de Muliere Cananea. Lásd az A-
sonjallatnak bölcselkődő elméiét, kí így fől:
Könyörűly én ráitam: Nem mondgya, io cse-
lekődetimben vagyon bizodalman, avagy
lelkem ismereti megh nyugfík, az irgalmas-
saghoz

lágához folyamom, az bűnösöknek csendes
parciához, az irgalmassághoz folyamom, a
holot megh bűnik az íület: az irgalmassá
hoz folyamom, aholot megh mondhatatlan
maradas és iduósség vagyon. Mond meg éna
nékem te Ábbonjallat, miképpen mériel, ho
lot bűnös és hamis legy, ő hozza iarulni: En
ugy mond: tudom mit cselekedgyem. Lásd
okosságat ez Ábbonjallatnak. Nem kéri Ia
cabor, nem könyörög Ianosnak, nem megyen
Peterhöz, sem igyekezik az Apostaloknak se
regéhöz, nem kereset közben iartot, hanem
mind azokért az pæniténtias vette uti tarsul
maga mellé, mely az közben iarasnak helyes
be foglalata, és így az fő kufőhöz iuror. An
nak okaért állor, ugy mond, alá, annak oka
ért vette fel az testet, és lór emberre, hogy en-
is merék néki állani.

*Cyrellus ad Reginas de recta fide ex Evangelio
Iohannis.*

Fel vitettetor az éghben, de mint Isten, hirs
dettetik az imadoknak kéréseket tellyesíteni,
ha az ő nevében cselekőbik az könyörögést.
Immar kihez illik inkább az bűnteknek kéuans
ságokat be tölteni, és megh adni az mit kéra
nek, mint ő hozza, az ki egyedül természet
réntigaz Isten-ís. *Idem contra Iulianum lib. 6.*
Az sz. Martyromokat sem Isteneknek nem
mondgyuk, sem imadni nem bókuk: dicis-
ük inkább őket nagy tiszteletekkel, hogy az
S s igasság

ígasságért serényen viútnak, és az hírnek tisztaságát megh tartottak, úgy hogy az ő magok életet megh utaltak, és az halálnak félelmét hatra hagyuan, nagy veszedelmekben erői vettenek, és oly igen erőssék voltak, úgy mint kik az ő életeknek oálopot magoknak támasztottanak fel. Annak-okaért nem meletlan dologh, sőt búkséges is, azokat kik ilyen ideo cselekedetekkel dícsiretessék, öröcke való dicsirettel tisztelni.

Remigius in Psal: 97.

Meg begyenyítettessenek kik dicsekődnek az ő balványokban &c. Mert nem kel imadni az balványokat. Még az Angyal sem kel imadni: mert olvasztatik az mennyei ielenesről írt könyben: mikor egy imadni akarta volna az Angyal, az csuda tetelekért, hogy megh tisztat volna, ne imadhatnék, mondvan: Meg lásd ne cselekedgyed, mert te Solga tarsod vagyok és az te Attyadfiáié.

August: Contra Epist: Parmen: lib: 2. cap. 8.

Mert ha közben iaro volna Pal, bizonyara az több Apostalok is vele valo Apostalok is közben iarok volnanak: és ha sok közben iarok volnanak, még sz. Pal is nem iol mondoua volna: Egy az közben iaro Isten és ember között az ember Iesus Christus:

*Claudius Episcop: advers: Theodemirum Abbas
tem in Apologiam.*

Micsoda mondani: Ha ő közöttök löendő
Noe

Noe, Daniel, és Iacob: az az, ha oly nagy
 szentiséggel, igazsággal, és érdemmel voltak
 is, mint azok voltak, nem szabadniuk meg
 az ő fiokai &c. Ezeket azért mondom, hogy
 senki ne bizzék az szenteknek érdemében
 avagy közbenjárásokban. Mert ha ugyan
 azon hitet, igazságot, nem tart, mellyet azok
 tartottanak, mely által kedvessek voltak
 Istennek, nem idvözülhet.

August: lib: 22. de Civitat: Dei. cap. 10.

Azok olyan Isteneknek építetnek Tem-
 plomokat, rakának oltarokat, rendeltének
 papokat, és aldoztanak. Mi penigh az mi
 Martyromíknak nem Templomokat úgy
 mint Isteneknek, de emlékezeteket, mint holt
 embereknek, kiknek lelkek Istennél élnek, fa-
 ragunk, sem oltarokat nem rakunk, kiken
 aldozzunk az Martyromoknak, de az egy
 Istennek, mind az Martyromoknak, s mind
 az mi aldozatunkat fel vísszük, mely aldoza-
 ra, úgy mint Isten emberi, kik ez világban az
 ő vallásában megh győzték, bizonyos hely-
 ben és rendben nevesítetnek, de nem az Pap-
 tul, az ki aldozik, hívatainak segítségül.

Epiphanius contra Aërium.

Noha ő is nem kiczin tevélygésben va-
 gyon, mind azon által, nyilván tanínya az
 szenteknek emlékezetit az Anyaszent-egyház-
 ban szükségessnek lenni, nem hogy segítségül
 hívatainak, de főnké, hogy ne hívatai-
 sanak

ának segítségül, sem az Christushoz az übsé-
teleiben ne hasonlítottanak.

Sedulius in primo cap. ad Rom.

Imadni egyebet, az Anya, Fiu, és Szent Lé-
lek kívül, hitetlenfének vétke.

CAPVT XI.

AZ UR VACSORAIÁ- ROL.

I. Iesuitak tudománya..

Tagadgyak, hogy az Istennek fia, az Vr Vacsoraiának vetelében, eggyenként azoknak kik igaz hittel azzal élnek, mind azokat az iokat, mellyeket az ő testének el adattatásával, és vérének, kiöntésével szórót adna, tulaidonitana, és azokban megh peczeilene. Ezt tanítják az Iesuitak az könyvben mely neuesztetik Censura Colonien-
sis. pag. 285.

Ei pag. 286. Hasonlatosképpen tagadgyak: hogy az kik az Vr Vacsoraiával élnek bizonyos-
sak lennének az ő bűnöknek bocsanattyában.

Ei pag. 287. Azt mondgyak, hogy ennek ez szentségnek fő és első haszna és cselekedete nem az nehéz bűnöknek, mellyekkel az léleknek halála szereztetik, el törése és megh bocsátása.

I. Iesus

I. Iesus tudománya.

Mind magat és minden io teteményit közli az Christus azokkal, kik igaz hittel az ő testének és vérének ielet veszik, az rendeles szerént, mint az Evangelisták és az sz. Pal megh írta. Mert szinten oly bizonynyal azokban részesek lesznek hittel es az sz. Léleknek munkalkodásából, mely bizonynyal az kenyeret és az bort veszik. Az kik penigh az Christussal eggyesülnek az ő bűnök boczanattyá-
nak bizonyos zalogyat biriak, holot semmi kara-
hoztatasok ninczen azoknak, kik az Christus Ie-
susban vadnak.

BIZONSÁGOK.

Propheták, Evangelisták,
Apostalok.

Az Vr ő maga azt mondotta, hogy az Vr Váczoiaianak haszna és czeleködeté az bű-
nöknek boczanattya, mellyet áíandekoz ki-
nek kinek semély szerént, az ki hittel vesí az
Vr Váczoiaiat. Vegyetek, ugy mond, és
egyetek, ez az én testem, mely ti érettek el-
adátatik. Es: Igyatok mindnyaian ebből, ez
az én vérem, az Vy Testamentomnak vére,
mely sokaknak bűnök boczanattyára ki on-
tatik. Matt. 26. vers. 26. 27. 28. Marc. 14. vs.
22. 23. 24. Luc. 22. vers. 19. 20.

Az ki esí az én testemet és íssa az én vére-
met, örök élete vagyon, és én fel tanašiom ő-
tet az

ter az utolsó napon. Mert az én testem valos-
ban étek, és az én vérem valóban ital. Az kí-
éfi az én testemet, és issza az én véremet én-
bennem marad, én is ő benne. Ioha. 6. vers.
54. 55. 56.

Vegyétek, egyétek: Ez az én testem, mely
ti éretteket megh rontatík. 1. Cor. 12. versus
24. 25.

P A T E R E K B I Z O N -

S A G H I.

Ambros. lib. 4. de Sacrament. cap. 8.

Az kí éfi ezt az testet, leszen annak bűne
boczanauya, és örökre megh nem mozdul,
Hieronymus lib: 14. Comment. in Ezechielem.

Az Christusnak vére dragalatos, melyben
megh valiatunk, az szabadító Vrnak szenved-
éseben, kinek testével taplaltatunk, és vére-
vel italtatunk.

Iterum Ambros. lib. de pœnitent: cap: 3.

Valahánkor bűnünk aiandekoztatík, az ő
testének bensőséges, ielét véssük, hogy az ő vére-
nek által a legyen bűnünk boczanauya.

Chrysost: in 1 Cor. cap. 10. Homil. 24.

Mert ez az Ástíal az mí lelkünknek erei-
elménknek ízei, bizodalunknak kötele-
söndamentoma, reménsége, idvössége, vilá-
gossága, és élete. Ha innen, ez bensőséggel meg-
erössítetvén el megyünk, nagy bizodalommal
az sz. pituarban fel megyünk, úgy mint, va-
lamely

lamely arany ruhaban fel öltöztetvén. De miért sámlalom elő a követközendőket? Mert miglen ez éleiben vagyunk, hogy az föld nekünk égh legyen, ez az fenségh czelekeési.

August: lib: 1. de peccator. meritis.

cap. 24.

Az kereséseg, és az Vrnak a szalanak közös sülése kívül, ugy mond, nem csak az Istennek országára, de az idvösségre, és az örök életre is: senki az emberek között nem iuthat. Et lib: 3. cap: 6. As Christusnak vére, mely mi tölünk az fenséghben véterik, mi éretünk on tanítatot kübűnőknek boczanatnyára.

Haymo super 22. Psal:

Az Vrnak testevel, nem csak bűnünkül tisztítatunk megh ióságos czelekedetekkel tel lyesedünk be, de még minden haboruságok és üldözések ellen is tanítatunk.

1mo. Epistola 43:

Az Vrnak teste és vére, az mi Istennel valo megh békélésünknek fent iegyei, és az mi se beinknek oruosságai az étélre és italra, az ő emlékezetire czelekedni aianlattatot és parancsoltatot az tanítuanyoknak.

II. Iesuitak tudománya.

Nem Istennek rendelése (avagy törvénye) hogy az kösség egy, auagy mind két iegy alatt vegye hozza az Vr Vacsoraiát, hanem emberi rendelés. Ezt tanítaiak a Iesuitak abban az könyvben mely nevebb

neveztetik Censura Colonienſis. pag. 289.

Ei pag. 302. Az Vr Vacsoráiának rendeltetése. Matth. 26. Marc. 14. Luc: 22. nem tartozik az kőſſegre, hanem az Apostalokra es azok után valokra, az az, az papokra. Amazoknak ſoha nem mondattatot: Ezt cselekdőgyetek.

Ei pag. 295. Iriák, hogy az Vr Vacsoráiában mindenek oly igen ſzabadságosok, hogy az kik oda járulnak ſzabad legyen azoknak csak valami icsőgyet-is az bornak adni.

Ei pag. 89. Az Chriſtusnak es az Apostaloknak ideiókben, azt mondgyak, hogy az kőſſeg között kik hivek voltak, csak az egyik iellel vőttek az Vr Vacsoraiát.

Ei pag. 289. 308. 309. &c. Valakik mind az két iel alát vészik az Vr Vacsoráiát, nem hogy valami hasznot es idvőſſeget vőttek volna, avagy diavőſſeget: de örökke valo veſzedelmet es gyalazatot nyertenek inkább.

II. Ieſustudománya.

Az Vr Vacsoráia, minden Chriſtusban hívőkre, az kik mágokat megh probalhattják tartozik: es az Iſtennek rendeleſe, s-parancsolattia hogy az kőſſegnek, az kenyeret es az bort, Chriſtus teſteinek es verének ieleit veniők kell.

B I Z O N S A G O K.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Vegyetek es egyetek, ez az en testem. Es vé-
vén a pohárt, hálákat adá és adá nekik monda-
ván: Igyatok ebből mindnyáian, ez az én
vérem, az Vy törvennek vére, mely sokaknak
bűnöknek bocsanattára ki ontatik. Matt: 26.
vers: 26. 27. 28. Marc: 14. vers: 22. 23. 24.
Luc: 22. vers 19. 20.

En az Vrtul vőtem, mellyet nektek is ada-
tam, hogy az Vr IESVS az mely éyizaka el-
arultatok, vévé az kenyeret, es halakat advan,
megh bége, es monda: Vegyetek es egyetek,
ez az en testem, mely ti érőtetek adatik. Ha-
sonlatoskeppen az pohár is, minek utanna
Vacsorált volna, monduán: Ez pohár Vy
Testamentom az en véremben, ezi cielekőde-
gyétek, valahánbor íssátok az en emlekeze-
semre. 1. Cor: 11. vers: 24. 25.

Valahánbor eienditők ez kenyeret, és ijando-
gyátok ez pohárt, az Vrnak halálát hirdesse-
tők na glen el jó. 1. Cor: 11. vers: 26.

Annak okaert valaki éfi ez kenyeret, es
íssik az Vrnak pohárából: meliatlanul, veikes
az Vrnak teste es vére ellen. Megh proballya
penigli az ember ő magát, es ugy egyék ez
kenyérből, es ugy igyék ez poharbol. Mert
valaki meliatlanul ebik es íssik iulitet vésen ő
maganak. 1. Cor: 11. vers: 27. 28. 29. It az
S. Pal az egek Corinthusban levő Anyasento-
egyhaznak parancsollya, még az kösslegnek is
hogy melian egyék az kenyeret es az Christus

testét, igyák az bort es az CHRISTVS vé-
rét.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

Gregor : Nazianz . Oratio : 4. in Sanctum
Pascha.

Minden kétségh es öfve zavarás nélkül
egyed az testet, es igyad az vért, ha csak eleitől
dei kevanod.

Basillius in sermone de Baptismo.

Szükségh az ki az Vrnak testéhez es vért-
höz iarul, &c.

Carolus Magnus lib. 3. de Imaginib : cap. 6.

Az Christushnak vére, mely mi tölünk az
sentségben véterik, mi éreünk ontatot ki
bűnünknek bocsanattáira:

Item lib. 4. cap. 14. Az Vr testének es vé-
rének ritkos sentsége minden napon az his-
vekiül az sentségben vétertetik.

Iustinus Martyr, in Apolog. 2:

Mind az két iel alai az Vr Vacsoraiával valo
élés az mint az Apostalok tanítottak, hogy
még az köslegnek is az ő idejében adattat
bizonyitia.

Dionysius de Eccles: Hierar:

Bizonyara az el földöztetőt es el ofolhatat
san kenyeret meg nittia (az bősületes elől
iario, pap, gardgyan) darabokra metélvén,
es az eggyes pohart mindenekkel közölvén,
az eggy

az eggyesleget iedzeskeppen megh sokasítja,
 az el oltia, es ezekben tellyesíti be az mennyi-
 ti kos bennségét.

Cyprianus ad Cornelium Epist: secunda.

Mikeppen tanítjuk őket az nevek vállal-
 sában az ő vérét ki ontónak lenni, ha ő ne-
 kik kik hadakoznak az Christus vérét megh
 ragadgyuk? Avagy mikeppen tessük őket
 méltokká az ti kos bennségnek győzedelmére,
 ha őket az Anyaszent-egyházban elsőben az
 Vrnak pohárának megh itallára nem be-
 csatjuk.

Hieronym: in Sophoniam. cap. 3.

Az Papok, kik az áldozatban szolgálnak, es
 az Vrnak vérét az ő népének oltiak, hamis-
 san cselekednek az Christus törvénye ellen,
 vélvén hogy az átkozónak sava áldozat-
 tálnal es tessen nem életőt.

Ambros: in 2. Corinth: II.

Az testnek es az leleknek oltamara használ,
 az mellyet parancsolonk: Mert az Christusa-
 nak teste, az testnek idvőségére, vére penigh
 az leleknek idvőségére adattatik: az mint
 Moyses eleve megh arnyekozta. Az test,
 ugy mond, az ti testetőkert, az vér lelkötökert
 vittetetik fel. De mind azon által, mind az
 két iel alatt véterik, mely mind az kétfőre hasz-
 nos: mert mind az kétfő alatt véterik az egész
 Christus. De ha csak, egy iel alatt véteretnek,
 csak az eggyiknek, az az, az testnek avagy
 az leleknek

*az vr vacsora minden kudo
 az belamint minden*

az leleknek, es nem mind az kettőnek olalomazására egyenlőképpen tartozni iegezeitnek.

Chrysoft: in 2. Cor. 8. Homil. 18.

Nem ugy mint az O Törvényben eggyik részét az Pap, másikat penigh az nép éfi valamegh: de mindeneknek egy test es egy pohar adatratik. Valamellyek közönsegelek az Vr Vacsoraiában, mind azok közönsegelek az Pap es az nép között.

Prosper: in Sentent :

Mikor az ostia meg segettelik, mikor az vér az poharbol, az híveknek szaiokban öntetik; mit iegeyz egyebet, hanem csak az Vr testének kerebsén való aldozatit, es az ő vértének oldalából való ki folyását.

August: de consecrat. dist. 2. Quia pass:

Ti, azok utan az bűntelesek utan, munkak, alazarosságh, es töredelmesség utan, az Christusnak nevében immar ugy mint az Christusnak poharához járultatok, es ti ott az asztalnál vadiok, es az pohárban velünk eggyüt vadiok: mert eggyüt vessük azt eggyüt issuk, mert eggyüt élünk.

Gelasius Papa de Consecrat: dist. 2:

Talallyuk peniglen, hogy nemellyek csak az sz. testnek csak valami részecskeiét vessik vala, az bent vérnek pohárátul penigh magokat megh vonják vala: kik kersegh nélkül (mert nem tudom micsoda velekedéstől viseltetnek)

nek) avagy egészen vegyék az éhségségör,
avagy mindenestül megh fognak magokat
tölle. Mert ugyan azon egy éhségségnek el ésa
kafása, nagy éhségségnek megh törele nélkül
nem lehet.

Glossa ibidem.

Nem híjaban véteuerik mind az két iell
alat: mert az kenyernek képe az testre, az bore
nak penigh képe az lelekre véteuerik, holot egy
éhségsége legyen az vernek, melyben az leleka
nek helye vagyon. Mostan penigh mind az
két iell alat véteuerik, hogy jelentessék, hogy
mind az kettőt, mind az testet és mind az lel
ket fel vőtte az Christus: és hogy mind az
leleknek és mind az testnek az az közösülés
háfnos. Honnan ha csak egy iell alat véteu
tenek, az másiknak táplálására nem szolgálna.

Gregor in Homil. Paschali.

Az Christushnak vére, nem adatik az hítere
leneknek kézekben, hanem az híveknek ésa
iokban öntetik.

Cyprianus in serm: de Lapsis.

Az mikor az Pap, az nagy pompával meg
töltöt pohárt kezdi fel vinni az ielen valoka
nak, és el vévén azok, mások iőnek helyek
ben, az ő orzaiat az mennyei felsegnek ino
ditásából kezdi el fordítani, azoknak kik aia
kokat bé kapcsollyak ésaiokat éforítani, és az
pohart venni nem akariak: mind azon által
megh cselekösi az Pap, és az ellent tartónak

Báiban az bentségnek poharabol őnt: Idem
ad Cornelium Pap: epist: 2. Ne hadgyuk fegy-
ver nélkül es meztelen az kik megh akarnak
hálni, hanem az Christus vérének es testének
oltalmazásával es földözésével erősítsük
megh.

Gregorius in Homil. Paschal.

Mi legyen az barátnak vére, immar nem az
hallásban de az írtásban tanultatok meg: mely
vér mind az két kőbőre auagy ayto ragaíró-
ra vettetik, az mikor nem csak testi batal, de
meg bűnek báival is merítettik.

Hieronym. in 1. Cor. 11:

Az Vr Vaczoraíának mindenkkel kőb-
nek kellenni: mert ő minden tanítványinak
kik íelen valának, egyenlőképpen adta az
bentségeket.

In Cano: 2:

Az harmadik Toletumbeli gyűlekezetben
rendelitet, hogy mindnyáian az Hispania-
ban, és Galliában lévő Anyabent-egyházak-
ban, minden áldozatnak ideien, az Christus
testének es vérének közösűlése auagy vétele es
lőr, egyenlőképpen fel bival az hitnek benti-
séges íelét, az az, az Apostoli Credo elő bame-
lálnak, hogy elsőben az nép, miczoda hitőn
volna, megh vallana, és így hitel megh ístis-
tatot ííuel, az Christus testének es vérének vé-
teléhez magokat késítének.

Theodoren

Theodoret: in Ecclesiast: hist: cap:

18. lib. 5:

O Imperatora és fejedelme az solga tar-
soknak (azt mondgya sient Ambrus Theodo-
siusnak) mert egy mindeneknek Vra, minde-
neknek Királlya és teremprőie. Minemű be-
mekkel nézed annak-okaért az közönséges
Vrnak Templomat? Miképpen nyuitod ki
kezeidet, mellyekről még is hamis vér cző-
pög? (mert hét ezer emberek öleuettenek vala
megh Theffalonianban Theodosiusnak paranc-
szolatiából) Miképpen veszed az Vrnak te-
stet ez ilyen kezeddél? Miczoda vakmerőség-
gel az te sáddal az dragalatos vérnek poharas
veszed? holot az te befűdödnek dihösségűel
ennyi vér ontatot ki hamissan, &c.

*De Consecrat. dist: 2. si quotiescunq; verba
Ambrosii.*

Ha valamenősser ki ontatik az Christusnak
teste, az mi bűneinknek boczanatnyára ontas-
tik ki: mindenkor kel melian vennem:
mert minden nap vérkezem, mindenkor kel
orvosságot vennem. Ibidem cap. in Cæna. Az
Vr Vaczoraiában némelleyektől az aldozat-
nak vétele hatra vitéik, melynek ugyan azon
napon minden hívektől (ki vétén azokat,
kiktől nagy vérkekért meghűltatot) vétetete-
ni kel. Az Annysient-egyhazbeli szokas meg-
mutatja, hogy még az pænitentia tartok is
T 4 ugyan

ugyan azon napon az Vr Istennek és vérének
Bensőségének vételére megh engeszteltesnek.

Cyprianus ad Felicem Epist. 8.

Hamis dologh hitetlenseg, Benséghe törés
akar mi az emberi dihésségből rendeltettek
hogy az Istennek elrendelése fel bontassék az
zal. Tavul iariatok az olyan emberek ruhelo
segéről, és azoknak beűelgetéseket mint az dő
gót, kerülűen el iavoztassatok.

Ambros: in II Cap. Corint. Epist. 1.

Az Vr Vaczoraiának közönségesnek kel
lenni minden keréűyénekkel, az miképpen
az Christus az ő ianiványival közönségesen
Vaczoralt.

III. Iesuitak tudománya.

Az Vr Vaczoraiának, (azt mondgyak,) rende
lésének fő és első vége ez, hogy legyen oly aldo
zatunk, mellyet az Attya Istennek fel viheűűnk.
Ezt ianivayak az Iesuitak abban az könyvben
mely neveűűtetik Censura Colonien. pag. 304.

III. Iesus tudománya.

Az Christushnak halalában valo egyyeten egy
aldozattiával tellyességgel megh engeszteltetnek
az hűvek: és az ő bűnőknek megh engeszteléseiről
ezen felyűl semmit fel nem vihetnek.

BIZONSA G O K.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Kérlek

Kérlek titeket Anyamfia! az Istennek köszönettelésségi által, hogy állassátok az üdvössétek érdekében, és az Istennek, amaz ti okos üdvösséteket. Róm. 12. vers. 1.

Tíz úgy mint élő kövek lévén, építesselek
 lelki ház gyanánt hogy legyetek benn papok,
 lelki áldozatoknak fel-vitelére, mellyek kelles-
 meréssek Istennek az Iesus Christus által. 1. Peter
 2. vers 5.

Az Christus fő Papiá az jóuendő ioknak,
nem az kosoknak és az tulkoknak vére által :
de az ő tulaidon vére által be ment egybér az
Szentleiteti helyekre, örökké való valóságos
találuan. Mert ha az tulkoknak és kosoknak
vére, és az űőőnek hamva, mely megh hin i
az tífálátánokat, megh Szentel az testnek meg
tífátalára : mennyivel inkább az Christusnak
vére, az ki amaz örökké való léleknek általa ő
magat fel viue artatlanul az Istennek, megh
tífátalára a tífelki éfimeretetőket, az halalos crea
lekőderetektől, erre hogy foglallyarok az elő
Istennek. Es ezokaért az Vy Testamentoma
nak közben íarója, hogy az halál közben
vetteruén az előbbi főuetség alatt lévő által has
gásoknak valóságára, az ígíretet el vehetők,
az kik hívatatos az örökké való örökfelegnek.
&c: Nem az kézzel csinált sz. helyekre ment
be az Christus, mely ellenben vetteret példái
amaz valóságosnak: de az eghben, hogy mo
dan be mutatssa magát az Istennek onzaia ő

eleiben mi éretünk, &c. Ez pedig egyfër vñ
 tettetet fel erre hogy sokaknak el venne bñnõs
 ket. Hebr. 9. vers. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. és
 mind ez egész Caputnak végeigh.

Micsoda méltó aldozator vigyek fel az Vr
 nak? Megh borgasztom térdemet az magas
 ságbeli Istennek. Nem de vigyeké fel õ nekí
 igaz aldozatokat, és eñtendõs tulkokat. Nem
 de megh engedeltethetiké az Vr, még ugyan
 sok ezer kõvér bakokkalis? Nem de adgyamé
 az én első búlettemet, az én bñneimért, auagy
 az én méhémnek gyümölcsér az én lelkemnek
 vétkeiéért? Megh jelentem tenéked oh ember,
 mi legyen az io, és mit kévanyon az Vr te tõe
 led. Bizonyára itilletet és irgalmasságot kéuan,
 és hogy az te Vraddal Istenneddel forgalmas
 tossággal iary. Mich. 6. vers. 6. 7. 8.

Irgalmasságot kéuanok nem aldozator, és
 az Istennek ismeretit inkább hogy nem az egész
 aldozatokat. Oseæ. 6. vers. 6. Mat. 9. vs. 13.

Aldozzal az Istennek dicsíretnek aldozato
 tiával, ad megh az Istennek az te fogadási dat.
 Es hñ segítségül engemet az te nyomorúsá
 godnak ideien, én megh szabaditalak tégedet
 és dicsõíteñ engemet. Psal. 50. vers. 14.

Mert ha akariad volna, aldozator tõttem
 volna tenéked, de nem gyönyörködõl külfõ
 aldozatokban. Kedues aldozat Isten elõr az
 tõredelmes bñ, és az alazatosít nem utallia meg
 az Vr. Psal. 51. vers. 18. 19.

Irgalmassá

Irgalmasságot és irádelet czelekedni, inkább
kel az Vrnak, hogy nem az aldozatok: Prov.
21. vers. 3.

Mert illyeten fő Pap minékünk illik vala,
aratlan, kegyes, forielom nélkül valo, megh
valasztot az bűnőfőkiül, és feliyeb valova az
égeknel tétet. Az kinek ninczen naponkent
bűksége, mint az fő Papoknak, előőr tulay
don bűnőkert aldozatokat fel vinni, az utan
az népnek bűneiert: mert ezt czelekedte egy
szer ő magat fel vivén aldozatra. &c. Hebr. 7.
vers. 26. 27. 28. 29. 30.

Megh bentelettünk az Iesus Christus testés
nek egyber valo aldozatiával: és minden Pap
ál, minden, napon szolgálvan, és azon aldoz
zatokat gyakran fel vivén: az mellyek sem
miképpen el nem vehetik az bűnőket. ő pen
nigh az bűnőkert egy aldozatot fel vivén
mind örökke ült az Istennek iobíára. Ez van
gyon hatra hogy vetessenek az ő ellenfegilás
bai ala samelyül. Mert egyber valo aldozatiás
valtökellestleкке törté mind örökke az meg
benteletteket. &c. Ahol penigh az bűnőknek
boczanatja vagyon, ninczen többbe aldozat
az bűneert. Heb. 10. vers: 11. 12. 13. 14. 15. 16.
17. 18.

Többet lás in cap. 15. Az Purgatiomrol.

PATEREK BIZON-

SAGHL

Eusebius

Eusebius de Demonstrat. Evangelica lib. 12
cap: 6.

Hogy minden helyen mondgya Istennek
éghő aldozator fel vinni, mit akar egyebet
lenteni, hanem hogy nem Ierusalembe, sem
imez auagy amaz el rendeltetett helyen leleni
dönék azt lenni, de minden tartományban
minden nemzeisegekben, kik mind az kö
nyörgésnek éghő aldozáuiat, mely iústanak
mondattator, nem vérek által, de kegyes
czeleköderek által az nagy Istennek fel kellent
vinni. Item eodem lib. cap. 10. Nap keleuöl
fogua (azt mondgya az Vr) mind Nap nyu
gaigh az én nevem diczöüetett az nemzeise
gekben, és minden helyen égő aldozator vi
nek fel az én nevének. Aldozzunk añakokaért
(azt mondgya Euseb.) az Istennek dicsireinek
aldozatúával, aldozzunk az Istennek tellyet
és bennfeges io illaru aldozator fel vivén: al
dozzunk uy bókással, az Vy Testamentom
berént, tibia aldozattal. Et statim. Annak-
kaért mind aldozunk, s mind éghő aldoza
tor fel viűnk, egykeppen amaz nagy aldor
zatnak emlekezeti, az berént, a mint az Chris
tus hadia, megh benneluen, és Istennek az mi
idvösségünkért halakot aduan, benn eneklesse
ket és könyörgéseket neki be mutatuan: ma
képpen magunkat egésilen neki benneluen, és
az ő fő Papi fejedelmének, tudni illik az Igés
nek, tettel lélecekkel aianlyan: Effeletek többeket
olvala

olvas ugyan Paternek irásában, lib. 3. de des
monstrat: Evangel. cap. 4. 5. lib. 4. cap. 5.

Chrysof. in Homil. de patre & duobus
filijs.

Az mi Vrunck Iesus Christust adia az Áta
tya aldozatul, az mi idvösségünkért, kit bora
únak nevez az ő testének aldoztatásáért. Hiza
lálnak penigh igazan mondott: mert oly
sép es kővér, hogy mind ez egész vilagnak id
vösségeiért elégtes legyen, gyönyörűleges
illatozatra, és az aldozatnak ündöklésére I
stenhez bocsátani, és mindenekért könyöröge
ni. In Hebr. cap. 7 Homil. 13: Ne ítild annaka
okaért, azt az Papi feiedelmet haluan, hogy
mindenkor Papi feiedelemséget visellyön.
Egyfő bizonyára viselte el immar az utan
vesztég ül. Né ítild őtet fen allani, és szolgálni.
Honnan megh mutatya hogy nem sasarfaga
nak dolga volt. Mert miképpen szolgálta lőt
azonképpen Papi feiedelem és szolgális. Es
noha szolgálta lőt, de nem maradt mint sol
ga: Mert nem az szolgál az ülés, de az allás ő
vé. &c. Ibidem. Ninczen más aldozat: egy
tisztított minket megh az utan iűz es az pokol:
Mert ennek okaért fel, s: ala forgadia, monda
vān? egy Papot, egy aldozatot: hogy valaki
iűlűen sokakat lenni, filelem nélkül ne vét
keznék. In Hebr. cap. 10. Homil. 18. Ha az I
sten egy aldozat által bocsatta megh az bűnt,
nem bűkséges immar második. In Rom. cap:
5. sermo

5. *serm. 10.* Bizonyára sokkal többet fizetett miértünk az Christus, hogy nem mint az mielőtt tartoznánk: és ahnyival többet, mennyivel felül haladgya az nagy tenger az kicsi csöp vizet. *In Ephes. cap: 2. serm 6.* Az Christusnak halála az ellenközést meghölte, megsebesítette, és elveste. Senkinek ez dolgomásnak nem parancsolta: nem csak meghalkarja penigh czelekedni, hanem szenvedni is akart.

Faustus Epist. de grat: Dei libri: 1. cap. 16.

Holot, mondgya az Christus az Evangeliumban, az én testem ez, mellyet en adok ez vilagnak életéért, teljeséggel nem kel kérelkednők, hogy ez egész világért magat nem adia volna: ki többet adot, hogy nem ez világért volna. Az mint az sz. Iános Evangeliumstais bizonyitia: meri ő engesztelő aldozat nem csak az mi bűneinkért, de ez egész világért is.

August: in Iohan:

Atiamfai, hogy az bűnül meghgyógyulyunk, az meghsebesitet Christusra nézzünk. Míképpen hogy az kik nézik vala az pusztában az érz kigyot, nem vesnek vala el az kigyoknak mardosása miatt: azon-képpen az kik nézik hitel Christusnak halálát, meghgyógyultatnak az bűnöknek mardosásaitul.

Leo Papa in Serm: 7.

Az igaz vérnek, hamissákért való kő ontása, oly

sa, oly hatalmas volna az szabadlágra, oly gazdag az árra, hogy ha mind ez egész fogolyság az ő megh valóiában hinne, senkit az kegyetlen kötelek megh nem tarthatnának.

Theophilact: in Hebr: cap. 10:

Egy az mi aldozatunk, nem sok, miére hogy az is, (az Christus) egy szer aldozatot megh.

Bernhardus in Cantic:

Az te szenvedésed Vram Iesus utolsó oltalmunk, kiáltképpen való orvosságunk. Megfogyatkozuan az bölcseség, az igazság elégseges nem lévén, az fenitőghnek érdemei, le nyomattatuan, az Christus szenvedése segít. Mikor megh fogyatkozandik az én erőm, meg nem haborodom, kecségben nem esem. Tudom mit czelekedgyem: az iduőségnek poharat el vessem, és az Vrnak nevért segítségül hívom. Idem *serm: 62.* Mi lehet oly fogasatos az lelki ismeretnek sebeinek gyógyítására, avagy az elmének elinek elesítésére és tisztítására oly hasznos, min az Christus sebeinek gyakorta való gondolkodása? Idem *in quodam serm.* Tudom hogy az én érdemim nekem nem elégsegesek, az mi fogyatkozásom peánigh nekem vagyon, helyére allatom batorságossan az Christus belső tagaiból, mellyek irgalmassággal folynak ki, vadnak nyilatkoztatás: is mellyek által ki folynak.

Haymo in Hebr. cap: 7.

Az Christus aldozatának nagy voltat ebben mutatja meg az Apostol, hogy egy aldozatával annyit nyert és használt, az mennyit minden törvénybeli aldozatok sem használhatának. Mert egy volt az áldozat, és egy bűnös: és mind örökre minden bűnöknek elbocsátására elégletes.

August. contra Faustum lib. 20. cap: 18.

Az Sídok az alkalmaknak aldozatában, melyet fokképpen cselekedének vala, mint az dologh kívánta, az iövendő aldozatnak mellyet az Christus fel vitt iövendőléset jelenteték. Honnan immar az keresztyének annak az megh. lőt aldozatnak emlékeztet. Bontelik, fenitleges fel vitellel, és az Christus testének és vérének köörlésével. Idem in lib. de fide ad Petr. Diacon: cap: 18. Azokban az testi aldozatokban, példazatya volt az Christus testének, mellyet az mi bűneinkért ő bűn nélkül lévén fel vitt iövendő vala, és vérének, mellyet ki ontandó vala az mi bűneinknek bocsátására. Ez aldozatban penigh haladás, és emlékeztet vagyon az Christus testének, mellyet mi éretünk fel vitt az aldozatra, és vérének mellyet ki ontott ugyan azon Isten mi éretünk. Melyről az sz. Pál mondgya az Apostoli Cselekedetekről írt könyvben: Vigyázzatok magatokra és mind az egész nyaira, melyben az sz. Lélek titkeket őt allotta tő, birni az Istennel.

Anyas

Anyasent: egyházat, mellyet az ő vérével kereset. Azokban azért az aldozatokban, micsoda aiandekoziatnék nekünk, peldaképpen jelentetik vala, ebben penigh az aldozatban, micsoda aiandekoziatot minékünk nyílván valóképpen meg jelentetik. Azokban az aldozatokban hirdetik vala, az Istennek fia az hitelenekért megh ölendőnek: ebben penig hirdetik az hitelenekért megh ölettenek, mint az Apostol bizonyítja. Mert az Christus megh mikor erőtelenek volnank az idő szerént, hitelenekért holt megh, és mivel hogy ellenségek volnank, megh engeszteltünk Istennek az ő fiának halála után. Idém *contra Faustum lib. 20. cap. 21.* Ez aldozatnak teste és vére az Christus el idővele előt, hasonlatosságoknak aldozati által igirtek vala: az Christus szenvedésében, az igazság által adattatik vala megh: az Christus felmenetele után, az bűniségnek emlékezeti által bűnteltek.

Ambros: in Epist. ad Hebr:

Az Christusban egybér vitéteitől fel az aldozat, mely az örökke való idővösségre hatalmas. Micsodat hat mi? Nem de minden napon aldozzuké de az ő halalanak emlékezetire.

Iustinus Martyr.

Az áldozat, mely adattator, hogy fel vitének az poklosoknak tisztulásokért, peldáiá vala az aldozatban való kenyeknek, mellyes

az mi Vrunk Iesus Christus parancsolt cselekedni az ő bēnvedesének emléközetire, melyet fel vőtt, az embereknek minden bűnökeinek megh űsítasokra lelekben: hogy egy bēn mind halakat adnank Istennek, mind azért, hogy ez világot teremtőtte, egyetemben az benne valokkal az emberekert: mind azért, hogy minket megh szabadított az bűntől, melyben valánk, es tőkélletes el bontással az fejedelemségeket el bontotta es az hatalmasságokat, az által ki bēnvedhető vala az ő tanácsa bērént.

Theodoretus in Hebr: cap. 8.

Ha azért az Papság is, mely az törvényből vagyon, végét vőtt, az Pap is ki az Melchisedeknek rendi bērént vagyon, aldozator vűtt fel, es azt cselekőtte hogy egyéb aldozatok nem volnának szükségsek: miért az Vy Testamentumbeli Papok titkos bēnifégi aldozator bōlgálnak? De nyilván valo azoknál, kik az bēn írásban tudosok, hogy mi nem más aldozator teűnk, hanem annak az egy idvőltes aldozatnak emléközetit cselekőbűnk es vísbűnk végben. Mert azt parancsolta mienkünk ő maga az Vr: Ezt cselekődgyétek az en emlékezeitemre: hogy az arnyékoknak nézése által, azokrol az bēnvedesekről mellyek mi éretűnk fel veretettének megh emlékezőnk, es megh tarsuk io akaratumkat ahoz ki velűnk jol tőtt, es az jovendő ioknak el véslelet variuk.

Theophis

Theophilact : in Hebr : cap. 10.

Egy aldozatunk vagy on nekünk, nem sok, holot ő is egyfēr aldoziatot megh. Vgyan azon aldoziatot tessük azért, mindenkor, sőt inkább annak az aldozatnak emlékeztet cselekedésünk, sinnen ugy, mint ha ez mostani időben aldoziatot volna megh. Annak-okaért nyilván valo hogy egy az mi aldozatunk, az törvennek aldozatia penigh sok féle, mely gyakoriabbis lehen vala, hogy többeknek hasznalna: az mi aldozatunk penigh egy, es egyfēr vértetöt fel.

De Consecrat : dist : 2.

Egyfēr aldoziatot meg ő magaban az Christus, es mind azon által minden napon megh aldoztatik az sentségben. *Glossa.* Megh aldoztatik, az az, az ő aldozatia jelentetik, es emlékeztet lehen az Christus senvédésének.

Paschasius Papa: ibidem.

Mivel hogy minden nap el esőnk, minden nap az Christus mi éretünk ritkos sentségheppen megh aldoztatik, es az Christusnak senvédése az ritkos sentségben adattatik. *Glossa.* Az Christusnak mi éretünk lör aldozatia az ő testének es vérenek sentségében jelentetik:

Prosper in sententijs:

Az mennyei kenyér, mely az Christus teste, modgya sērēt neveztetik Christus testének, holot az Christus testének igaz iele legyen,

gyen, es neveſtetik az az Iſtnek aldozatá-
mely az Papnak keze által leſen, Chriſtus ſen-
vedéſének, halalanak, megh feſtítésének nem
valofagosomeppen, hanem ſenſegnek iedzés-
ſeképpen.

Chryſoſt: in Matth: Homil. 26. cap: 8.

Bizonyara az io teremennek legh iob örö-
zöie, az io teremennek emléközéri, es az io ter-
temennek örökke valo vallas tetele, annak
okaert mind azok az böcsületes es idvöſſeges-
tükös dolgok, mellyek az Anyaſent- egyhaza-
nak minden gyüleközertiben ſolgaltatnak há-
la adáſnak neveſtetnek: Mert az ſok io terem-
nennek emléközéri, az Iſtnek mi hozzánk
valo ſereterit ielentik.

Auguſt: lib: quaſt: 83 cap. 61.

Az mi Vrunk IESVS Chriſtus mi Kíra-
lyunknak ielentetik. ő is penigh minekünk
örökke valo papunk az Melchifedech papi-
nak rendi ſerént, ki őnnen magat fel vitte al-
dozatul az mi bűneinkért: es az ő aldozatá-
nak haſonlatofſaganak ſolgaltatit, az ő ſen-
vedéſének emléközertire aianlotta, hogy azt,
az mit Melchifedek eleiben vitt Iſtnek, ima-
mar ez egeſ vilagon az Chriſtusnak Anya-
ſent- egyházaban lattiuk fel vitetni.

Primaſius in. 10. cap. ad Hebr:

Mert még az Chriſtus is, ki minekünk al-
dozatunk, viſontagh hogy az mi bűneinkert
megh aldoztállek, nem bűkſeg. Mert ez egy-
ſer lött,

Ser lőtt, es masodszor nem búk seges : de inkább búk segh az el vőtt kegyelem utan megh maradni az igaz hitben, es az io cselekedetökhöz nek tisztaságában.

Cyrillus lib: 10 Contra Iulianum.

Bősegesen megh írja az Vy Testamentomnak áldozattaiat. Item. Rabanus lib. 1. cap. 32. de institutione Clericorum. Remigius in Psal. 55. es több sántalan Paterek.

Epiphanius lib. 1. Tom: 3.

Írja, hogy az Isten az ő Christusanak el őse Verele után az áldozatoknak minden háfnait el vőtte legyen, egy áldozattal val mind azokat valamellyek az előt voltanak be iőlten es el végezvén, mely az Cristusnak áldozattia. Mert az mi husveri baranyunk megh áldozatot az Christus. Ezeket írja Epiphanius.

D. Gregor: lib. 7. Regesti, cap. 36.

Az Apostaloknak, úgy mond, sokások volt, hogy az minden napi könyörgésre csak egyedül bentelnék megh az áldozatot.

Clemens Alexandr: Stromat: 7.

Ha penigh gyönyörködik az Isten tiszteltetni, holot természet szerint senkinek tiszteltet nélkül ne búk ölködjek, nem ok nélkül tisztelyük mi az Istent könyörgésekkel, es ezt az bép, es benseges áldozatot igassággal bocsátjuk ki, igassagossak bebeddel őtet tisztelvén, ki által vesünk ismeretöt, azokat mellyeket azunkunk ő általa dicsőítvén. Az mi azért itt

mi nálunk oltár, azoknak földi gyűlekezetiők
 az kik foglallyak magokat könyörgésekben
 kiknek úgy mint egy közönséges háuok va-
 gyon es egy elmeiők. Et mox ait. Az Anya-
 szent-egyhaznak aldozatia, nem egyeb, ha-
 nem az ighe, mely sient elméből bocsattatik
 ki, mikor ez aldozat es az elme eggyütt nyit-
 tatik megh Istennek. Et paulò post. Mondgya
 az oltart lenni, az igaz leleknek.

CAPVT XII.

AZ EMBERI TALAL- MANYOKROL.

Iesuitak tudománya.

Azoknak mellyek az (Római) Anyaszent-egya-
 házának rendelésének neve es színe alatt, be taszita-
 tatnak, noha az sz. írásból megh nem bizonyittato-
 hatnak, mind azon által egyenlő méltóságok va-
 gyon, es szinten úgy kel hinni, mint azoknak, mel-
 lyeknek nyilván való bizonsági vadnak az sz. írás-
 ban: Ezeket tanítaiak az Iesuitak abban az
 könyvben mely neveztetik Censura Colonia-
 ensis. pag. 230. Ezt tanítja Canisius is az ő
 Catechismusában, fol. 124. 126.

Item. Mostan immar ennyi sok gyülekezetök
 tan, nem kel vételkedni az emberi talalmányok
 rol: de minden probalas nélkül, csak csupan el kel
 binni, hogy Apostoli tudomány legyen, noha nija
 van ellenközzek az szent irással.

Iesus tudománya.

Az keresztyéni vallásnak szükségére valo min
 den tudományok az O és V Testamentomnak re
 gula szerént valo könyveiben be vadnak foglaltat
 van: ugy hogy ezzel az Prophetaknak, es Aposto
 loknak fundamentomával tellyességgel gyamolittas
 sek az Anyaszent-egyház.

BIZONTSÁGOK.

Prophetak, Evangelistak, Apostalok.

Miért, (azt mondgya az Iesus az Phariseus
 soknak) Segínek ti is megh az Istennek paranc
 solatiát az ti rend tartastokért? Mert haita
 hagyuan az Istennek parancsolatiát, az em
 bereknek talalmánji tartatiatok meg. Matt. 15.
 vers. 6. Marc. 7. vers. 8.

Vgyan ott: Szín mutatok, íol so'lor felőletek
 az Esaiás monduan: Közelget én hozzam ez
 nép az ő szaiával: és az ő aiakaival engemet
 tisztel: az ő síve penigh tavul vagyon tő
 lem. Hiában tisztelnek penigh engemet, tanit
 van tudományokat és embereknek talalmá
 nyokat, vers. 7. 8. 9:

Kérlek titeket Anyamfiaí, hogy meg semo-
llyetetek azokat, kik vizzalkodásokat és bor-
irankozásokat űreznek, az tudomány ellen
mellyet ti tanultatok, és el távozzatok azokról.
Mert az kik olyanok a mi Vrank Iesus Chris-
tusnak nem űolgálnak, de az önnön háfoka-
nak, és az űép beűed és aldas által, megh csal-
lyak űíveket az nem gonos embereknek. Ró-
16. verű. 17. 18.

Ne czelekedgyetek azt, az mi ti-nektek
ígaznak tertzik, de az mit én paranczolok te-
neked, csak azt czelekedgyed az te Vradnak.
ne adgy hozza semmit, se ne kiűebbicz. Deu-
12. verű. 7. 14.

Senki titeket megh ne iűilyen az értekbent,
auagy az íralban, auagy az napoknak valogá-
rűfűban. Colof. 2. verű: 16.

Ío kegyelemmel megh erőűsíteni az űíveket,
nem értekekkel, mellyekbűl háűnot nem vűtte-
nek az kik azok után iűrtanak. Hebr. 13. v. 11.

Nem ío el az Íűtennek orűaga megh tartatű-
fal. Luc. 17: verű: 20.

De az Anya űentűegyhűzban akarok őt be-
űűedet az én értelmem űerént űollaní, hogy es-
gyebeket is taníthassak, hogy nem mint tíz
ezer beűűedeket nyelvem által. 1. Cor. 14. v: 19.

Megh oűjakot magatokat az hamis Pro-
phetaktűl, az kik íűnek ti hozzátok. &c. Mat-
7. verű. 15. 16. 17.

Megh oűjakot magatokat az Pharíűeűfoka-
nak kon-

nak kovásszául, és az Herodesnek kovásszául. Marc. 8. vers: 15. Matt. 15. vers: 6.

Hirdesd meg némelyeknek, hogy külömb külömb tudományokat ne kövessenek. 1 Tim. 1. vers: 3. 4:

Az pogany és babakhoz illendő beszédeket elraveztsd. 1 Tim. 4. vers: 7.

Ha ki külömbet tanít, és nem jár az eppitő igék mellett: &c. 1 Timot: 6. vers: 3. 4.

Az poganyokhoz illendő üres beszédöket elravezts. 2 Tim: 2. vers: 16.

Ez az nép száival íarult én hozzam, és az ő aiaakaval ístiel engemet, az ő síve pedig ravul vagyon én túlem, és feltének engemet embernek paranczolatival és tudományval. Imé én czudat tesék ez nép előtt, &c: Esa: 29. vers: 13. 14.

Az mely Propheta almot lat, beszélle az ő álmát, és az kinél az én beszédem vagyon, beszéllye azt igazan: Mi közü az polyvának az buzával azt mondgya az Vr? Nem de nem olyané az én beszédem mint az tűz? azt mongya az Vr: es mint az pöröly mely megh rongya az kősziklát. Ierem. 23. vers: 28. 29.

Iay azoknak az fiáknak, kik elszakadnak: Imé én azokhoz az Prophetakhoz, azt mongya az Vr, kik az én beszédimet ellopiak, &c. Esa. 30. vers: 1: es ez egész Caputban.

Minden planta az mellyet nem plantalt az mag, én mennyei Szent Anyam, ki vagatias tik gyűs.

ik gyökereftül. Math: 13. verf: 13.

Hjában tiéti nek engemet, tanítuan tudományokat embereknek tudománit. Iol veteték meg az Istennek paranczolatit, hogy az tiéti titeket meg tarthassatok. Marc. 7. verf: 7. 8. 9.

Többe ne legyünk gyermekek, az kik habozunk: és környül vitetessünk tudománynak minden felével, az embereknek alnok iatekok által, és az hitgeiő által utnak csalárd sága szerént. Ephes. 4. verf: 14.

Senki titeket meg ne czallyon üres beszédekkel. Ephes. 5. verf: 6.

Megh lassatok, hogy senki titeket meg ne praedallyon az emberi bölcseség és üres czalárd ság által, az embereknek talalmányok szerént, ez vilagnak bölői szerént, és nem az Christus szerént. Coloss. 2. verf: 8.

Annakokaért fedgyed őket keménien, hog eppen legyenek az hitben, ne ragaszkodgyanak az Sído beszédekhez, és embereknek paranczolatához, mellyek el fordítuak az igazságot. Tit: 1. verf: 13. 14.

Az ki esik az Vrnak esik, meri halákor ad az Istennek: és az ki nem esik, az Vrnak nem esik, és halákor ad az Istennek. Rom. 14. v. 6.

ibidem. Tudom és bizonyos vagyok, az Vrnak Iesusban, hogy semmi nem tiéti talan ő magában: hanem annak az ki véli tiéti talannak lenni, annak tiéti talan. Ha penigh az éteker

az te Anyadfia megh somorítatik, többbe az
 szeretet szeretni nem íarz, az te ételeddel azt el
 ne vesessed az kiért az Christus megh holt.
 Ne karomláttassék azért az ti iotok. vers. 14.
 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23.

Mindenek nékem szabadok, de nem min-
 denek használnak. 1 Cor. 10. vers. 23.

Nem az mi be megyen az faiban, förtőss-
 teti megh az embert, de az mi ki farmazik az
 faiból, ez undokítja megh az embert. Matt.
 23. vers. 11. Marc. 7 vers. 17.

Mindent az mit az méssar sekben arulnak,
 megh egyetek, semmiben nem tebelyege-
 az lelki ismeretért, &c. Mert az Vré az föld és
 annak tellyessége. Ha penigh valaki el hiuand
 iteket az hitetlenök közzül, es el akartok mē-
 ni, mindent az mi elötekben tētetik. megh ez
 egyetek semmit nem velekedvén az lelki ismer-
 etért, &c: Lelki ismeretet mondok penigh,
 nem az tennen magadét, de az masét, &c. 1.
 Cor. 10. vers: 25. 26. 27.. 28. 29 30 &c.

Némely megh valasitia az napot az nap-
 tul: némely penigh egyenlőnek itily minden
 napot. Minden az ő tulaidon értelmében bí-
 zonyos legyen. Az ki az napot valasitia, az
 Vrnák valasitia. Rom: 14. vers: 5. 6:

Kely fel Peter, vaghyad és egyed. Monda pe-
 nigh Peter: Semmikeppen nem Vram: mert
 soha semmi közönséges nem menti be az én
 szajamban: Az mit az Isten megh üsbitot te ne
 mond

környül ne viseltessetők. Hebr: 13. vers: 9.

Ez az en szerelmes fiam, kiből én meg eng-
 gesteltem, ezt halgassatok. Mat: 3. vers: 19.

Halljátok en szomat, &c. Es írájatok az
 uton, mellyen tőnektek parancsolom, hogy
 jól legyen dolgotok. Ier: 7. vers: 1. 23.

Ne legyetek, mint az írásiatok, az kikhez
 kiáltanak ez előtt való Prophetak, mondván,
 &c. Zachar: 1. vers: 4.

Az írásiatoknak parancsolatában ne írá-
 jatok, sem az ő ítéleteket meg ne őrizzétek.
 Ezech: 20. vers: 18.

Ne legyetek mint az írásiatok es aiatok
 fia, az kik el távoztanak az ő aiatoknak Vrá-
 tul Isteneitől. 2. Paral: 30. vers: 7.

Mind ez máj napiglan követik az ő ele-
 iőknek erkölcsét, nem felik az Vrat, sem nem
 őrizik az rend tartásokat, ítéleteket, törvényt,
 es parancsolatot, mellyet parancsolt vala az
 Vr. az Iacob fiainak, kit Izraelnek nevezet:
 2. Reg: 17. vers: 34. Mind az egész caputis
 olvasd meg.

Tanácsatok meg az Izrael fiait minden en
 törvényimre, mellyeket állottam nekik az
 Moyses által. Levit: 10. vers: 11.

Meg őrizzétők az írásiatoknak Istentőke-
 nek parancsolatit mellyeket en parancsolok
 nektek. Deut: 4. vers: 13.

Mert nem begyenlem az Christusnak Es
 evangeliomat. Mert Istennek hatalmassága
 idvöse

idvösségére minden hívőknek. Rom: 1. vs. 16.

Ha azért megh holtatok az Christussal egygyűt, ez vilagnak böűitől: miért úgy mint ez vilagon élven vegezefek alá köteleztettek: Ne egyed, se ne kostollyad, se ne illesed, melyek romlasfra iutnak az élésnek általa, az embereknek parancsolatiok es tudományok szerint: melyekben bölcseségnek sine vagyon az akarat szerint való tésleleiben es alazaroságban es az testnek el hagyasában: nem valami böcsűleiben az testnek megh elégítésére. Coloss: 2. vers: 20. 21. 22. 23.

őve kötöznek nehéz terheket, es el víselteteleneket, es vetik az embereknek vallokras az ő uñokkal penigh nem akariak illetni azt. Math: 23. vers: 4.

Az lelek penig nyilván mondgya, hogy az utolso időkben el szakadnak nemelylek az hitűl, ragazkodvā tevelygő lelkőkhöz es őrdög tudományokhoz: Az hazug beűedűveknek tettefiek által, kik megh billyegeűttenek az ő tulajdon lelkők ismereti szerint. Kik tiltanak megh hazasulni, es megh bűnni az étekektől, &c. 1. Timoth: 4. vers: 1. 2. 3. 4. 5.

Több bizonyfogokat keres Cap. 1. Az sentségről. Cap. 6. Az Hitűl. &c.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

Ireneus advers: Hæreses lib: 3. cap. 1.

Az Apostolok hirdették az Evangéliomat, az uran penig Isten akarattal által írásban adtak nekünk, hogy lenne, fundamentoma és oszlopa az mi hitünknek: *Item lib: 5.* Szükséghez Anya-szent-egyházhoz folyamodni. és az ő kebelében fel neveltetni, és az Vrnak becsédével tápláltatni. Az Anya-szent-egyháznak paradiczmia ez világon plantáltatott. Az paradiczmoknak minden faának gyümölczében, egyél, azt mondgya az Istennek lelke: az az, az sz. írásból.

Iustinus Martyr in Colloq: cum Triphone.

Trípho mondgya, Iustinust mindenkör az sz. írásban függeni, hogy batorfágosban tartion. *Iustinus* megh felel s: azt mondgya, nem követem az embereket, auagy az embereknek tudnámni, de az Istent, és az mellyeket ő tanított. Az előt mondotta vala, kívánnam hogy egyebeknek is ugyan azon elméiek volna, hogy az szabadítónak és megtartónak becséditül el ne távoznának.

Origenes in Ieremiam.

Szükséghez minékünk az sz. írást bizonságul hinunk: mert az mi értelmünknek és magyarázatunknak ezek nélkül az bizonságok nélkül ninczen hitele.

Tertull. de Resurrect: Carnis.

Ved el az Ereinekektül, az miben egyeznek az poganyokkal, hogy csak az írásokkal állassak

allastak az ő kérdéseket, és megh nem állhatnak. *Et de præscriptio:* Nem kel minékünk feleletben forgalmazkodnunk az Christus után, sem kérdezkednünk az Evangelium után, mikor hiszünk, semmit nem kívánunk az hitel kivül: mert legh először el hisszük, hogy nincs czen több mit kellene hinnünk.

Et aduers. Hermogenem.

Tanicza Hermogenes megh íratatottnak lenni: ha nem tanitása, féllyen amaz laytul, mely rendelitet azoknak, kik el véőnek vagy hozza adnak.

Athanasius contra Idol:

Elégfégesek az sz. és Isteniül sarmazot írások, az igasságnak megh iudósere.

Hilarius de Trinitate cap. 3.

Io dolog, hogy csak azokkal elegendgyünk megh, mellyek megh íratattanak.

Cyrellus in Iohan. lib. 12. lib. 68.

Nem mindenek, mellyeket az Vr czelekedőt iratattanak megh, de az mellyeket az kik írtak, iudtenek mind az erkölczre mind az valláfrá elégfégeseknek lenni:

Chrysost: in 2 ad Timoth: Homilia 9.

Ha mit vagy tanulni, vagy nem tudni bíkség, az szent írásokban tanullyuk megh. *De Sanct. & ador: Spiritum.* Ha ki azok között, kikben sz. lélek mondattatik lenni, mondand valamit magátul, és nem az Evangeliumból, ne hídgyetők. Mánes azt mondgya, hogy az

hogy az Nap és az Hold terempiők, hol olvastad ezeket? Ha nincz, miből olvastad, hanem magától mondgya, nyilván vagyon, hogy ninczen sz. lélek benne. *In Matt: homilia 49.* Az kik az keresztyénységben vadnak, mennyeknek az sz. íráshoz, mert ninczen az igaz keresztyénységnek más probáia csak az sz. írás.

Basill: in Tract: de vera ac pia Fide.

Az hitetlenységnek nyilván valo erőssége, és az kevélységnek iele, ha ki azok között melyek megh irattattanak valamellyet meg akar vetni, auagy azok között, melyek megh nem irattattanak, valamellyet be hozni, holot az mi Vrünk mondgya: Az én iuhaim az én bősimat hallyak, az idegeni penigh nem köuerik: *Item.* Az Apostol peldat vévén az emberek töl (*Galat: 3.*) felelte ighen megh ültia, hogy azok között valamit melyek az szent írásban vadnak, el ne töröltessék, auagy (mely tavul legyen) hozza ne adattassék. *In moral: reg: 26.* Valamit auagy mondunk, auagy czelekedünk, azt az sz. írásnak bizonylagával kel meg erősíteni. *Et reg. 80.* Ha minden az mi hitből ninczen, bün: az hit penigh az hallásbol, az hallas penigh Isten igje által: keifég nélkül holot valami az szent írás kívül lében, hitből nem lében, bün az. *Et Epist: 80.* Meg allyunk az Istentől származoi írásnak akaratián vagy ültetén, és az kiknel talaltainak az szent írással egygyező vallások: azokhoz minden igazságának éro

nak értelme íarulljon. *Et in reg: breuior inter-*
 1. Azok közzül, mellyek mi nalunk szokás-
 ban vadnak, akar beűedek, akar egyéb dol-
 gok legyenek, némellyek az írásban nyilván-
 lággal megh vadnak, némellyek el hagyattat-
 tának. Az kik megh íratattanak, semmi-képe-
 pen nem kel el hadni: azok felől penigh kik
 el hagyattattanak regulánk vagyon az sz. Pal-
 által: Mindenek nekem szabadofok, de nem
 mindenek hasznofok.

Hierony: in Micheam. lib. 1. cap. 1.

Az Christufnak Anyasent-egyháza, az
 egész vilagon lévő Anyasent-egyhazakat bír-
 ván az leleknek eggyességekben egyben kötve-
 iőt, es az Prophetaknak, az Evangeliomnak,
 es Apostaloknak iörvényének Várofa va-
 gyon nála: Nem ment ki az ő hatariból, az
 az, az sent írásból. *Et in Agg: cap: 1.* Az
 mellyek az sent írásnak meliosága es bizo-
 nysága nélkül, ugy mint az Apostaloknak talala-
 manyokból önként iőnek bé, megh veri az
 Istennek fegyvere. *Et in Matth. cap. 23.* Valas-
 minek az sent írásból nincsen meliosága, o-
 lyan könnyen megh vetterik az mint monda-
 rik.

August: Contra Maxim: lib: cap. 14.

Sem én az Nicænumbeli, se te az Arimé-
 numbeli gyűlekezőzet, ugy mint eleve való
 ítélőül ne hozzuk elő: sem én ennek, se te as-
 mannak meliosagatul ne fűgiőnk: az sent
 írásnak

írasnak melloságával vetelkődgyünk. *Et contra Crescon: lib. 2.* Az Egyházi regula rendeltetesi, az melyhöz az Prophetaknak es Apostaloknak könyvei tartoznak, mellyek szerint egyéb irasok felől, akar híveke, akar hitetlenöké legyenek, ítéletőt tegyünk. *Et contra Augustum Manich: lib. 3. cap. 5.* Az Vr nem akar semmit hogy el-hidgyónk az írasnak megh erőlsítetőt mellosaga ellen. *Et de bap: Contra Donatist. lib. 2.* Hozzuk elő az mennyei fontot az bent írásból, es azokban mérjük megh, mi nehezebb.

Damascenus de orthod: fid: lib. 4. cap. 18.

Mikeppen az folyó víz mellet plantaltatott termő fa: azonkeppen az lelek az Istennek kegyével megh öntözöttvén idején gyümölcsöt hoz, az igaz hitet. *Et lib. 1. cap. 1.* Mind azokat mellyek megh íratottanak az Törvény által, Prophetak, Evangelistak, es Apostalok által, be vessük ismeriük, bocsúllyuk, semmit azok felőt nem tudakozvan.

CAPVT XIII.

A Z K E P E K R & L.

Iesuitak tudománya.

Környül hordozzuk ugy mond, az faragott baltany képeket, itilven innen nem kicsin bocsületőt

es tiszteffezet az szentekre követközni. Mert ioh
tudgyuk, mely igen nevekődöt Ciceronak tiszteffes
ge, hogy az iupiter parnaiahoz iarlult. Bizonsá
got teszünk, ezekkel az Ceremoniakkal, hogy mi
az szenteknek segítsegeket kavanyuk, hogy azok
Isten előtt minekünk könyörgesókkal segitfeggel le
gyenek. Vilagot gyuitonk nekik, mivel hogy mi
éltének, iofagos cselekedetókkal tündöklöttének
minekünk is Istennél könyörgesekkel, az hitnek
igaz vilagossagát, es az szeretetnek tűzét nyeriek.
Ezeket tanituiak az Iesuiak abban az könyv
ben mely nevefietik Censura Colonienfis.
pag. 55. & 68.

Ei pag. 65. Az kepeknek megh lótt dolgait es
Historiait, tisztelem, es nyilvánfaggal imadom.

Ei pag. 66. Az gyüleközét akaria egyenlő
tisztelettel az Christus kepet, az Evangeliomoknak
szent könyveivel imadni. Ezeket tanitua Cani
sius-is az ő Catechismusában; fol: 97. & 101.
102. 103. 104. 105. 106. 107.

Iesus tudománya.

Az Isten, az ő Anyaszent-egyházát, nem az né
ma kepek által, hanem az ő igeiének elő szoval va
lo prädikallasa által akaria tanittatni Semmi kepe
pen ki nem irattathatik, s-nem-is kel ki irni az ő
felseges voltát. Az teremtetett állatokat penigh no
ba szabad ki irni, tiltia mind az által Isten azok
nak kepeit formalni avagy tartani, hogy vagy azok
kat, vagy az Istent vagy az Istennek szolgálait azok
által tisztellyuk vagy imadgyuk.

BIZONSA G O K.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Ne csinály magadnak faragot képét es semminemű hasonlatosságot, azokhoz, melyek az égh alatt vadnak: ne imadgyad es ne tisztellyed azokat. Exod. 20. vers: 4.

Nincsen balvány az Iacobban, sem nem latzik kép az Izraelben, az Vr Isten vagyon ő véle, Numer: 23. vers: 23.

Eljavoztasd, hogy valamikor el ne felels kezzél az te Vradnak Istenednek frigyéről, es csinály magadnak írot hasonlatosságot. Deut: 4. vers: 23.

Ne legyenek idegen Istenid en előtem: Ne csinály magadnak faragot képét, sem valamű hasonlatosságot, melyek az eghben vadnak. Deut: 5. vers: 7. 8. 9.

Azoknak oltarokat el forgassátok es el roncsátok, es az berkőket ki vagyátok, es balványokat megh egesztőtök, mert az Vrnak fene népe vagy. Deut: 7. vers: 5. 6.

Cap. 12. El forgassátok minden helyeket, az melyekben tiszteliék az poganyok az ő Istentőket, az magas hegyeken, es minden zöld fán. Oblassátok el azoknak oltarokat, es roncsátok össze az ő balványokat, &c. vers: 2. 3. 4.

Cap. 13. Az Prophetá, ki az balványokat

üfteleire terítene es hitegetne, megh ölettek
fek. verf: 5.

Cap: 17. Az idegen Isten üfteleő megh ölettek
teffek. verf: 3. 5.

Cap. 27. Atkozot, az ki csinallya az farag
got es öntöt képet, az Vrnak utallatosságát, az
mester embereknek kezeinek csinálmanijt,
es azt az reitekben teszi, mondgya mind az
egész nép, Amén. verf: 15.

Az Afa igazat cselekedék az Vrnak előtt,
midön minden balvanyokat ki üfütta. Ezer
chiás alat mind az egész nép ki menvén, el
ronták az balvanyokat. Iofias az pænitenia
tariás után, minden balvanyokat mellyeket
csinált vala, el rontat. Olvasd megh. 2. Paralip.
15. 3. Reg. 15. 2. Par: 31.

El ronta minden balvanyokat az ő orfias
gaban. 2. Paral. 34. verf: 7.

Kihöz hasonlítottatok az Istent, avagy más
csoda képet írtok ő nekie? Nemde az balv
any az áts csinallyaé, avagy nem az öves
arannyal ekesítie megh öte? &c. Esa: 40.
verf: 18. 19.

Cap. 42. Megh fégenüllyenek, kik bíznak
az balványban. En vagyok az Vr, az én dí
csőflegemet nem adom másnak, es az én üf
teflegemet az balvanyoknak. verf: 8. 17.

Azon az napon el vesítem az te faragot kes
peidet, es balvanjdat te közzüled, es nem
imadod többé az te kezeidnek csinálmanijt.
Mich: 5. verf: 13.

Bala

Balvány imadok ne legyetek. 1. Corinthe: 10. vers: 7. 14.

Micsoda illendősege az Isten Templomának az balványokkal? 2. Cor: 6. vers: 16.

Megteretetek az balványoktól az Istenhöz. 1. Tím: 1. vers: 9.

Megh őrizzétek magatokat az balványoktól. 1. Joh: 5. vers: 21.

Megh őrizzék magokat az balványoknak áldozatioktól. Act: 21. vers: 25.

Azon az napon el veti az firü az ő aranyból való balványt, mellyeket csináltanak nektek az ti kezeitök. Esa: 31. vers: 7.

Ebben tudósok legyetek, hogy egy parázna, egy tisztátalan, egy balvány imado, sem birhatia Istennek országát. Ephes: 5. vers: 5. Coloss: 3. vs: 5. Gal: 5. vers: 20.

Sem balvány imadok ne legyetek, mint nemelleyek azok közzül, mikeppen megh iratott: Le üle az nép enni es innya, es fel kelének iadzaní. 1. Cor: 10. vers: 7:

Ha valaki ariafunak neveštetik, es parázna, fösveny, balvány imado, bírkozodo, resleges ragadozo, lešen, affeléuel ingyen se egyetek. 1. Cor: 5. vers: 11.

Mert nem lattatok semmí hasonlatosságot az napon, mellyen šollos nektek az Vr az Horeb hegyen az tűz közös, hogy megh csináltatván ne csinállyatok magatoknak faragot hasonlatosságot, avagy firifunak es affönőjale
X A latnak

lajnak képét, minden barmoknak mellyek az földön vadnak hasonlatosságát, vagy az égh alai röpőfő madaraknak, es az földön csufo maso allatoknak, avagy az föld alai ez vizekben levő halaknak, &c. Deut: 4. vers: 15. 16. 17. 18. 19. ez egész caput.

Ő őslatta el az magasságokat, es rontotta el az balvanyokat, ki faggatta az berköket, es el őrtte az értiz kigyot mellyet csinált vala az Moyseš meri mind az napigh az Izrael fiaí eghő aldozatot víšnek vala neki. 2. Reg: 18. vers: 4.

Az ő balvanyok arany es ezüst, embereknek kezek munkái. Szaiok vagyon es nem űolhatnak, bőmők vagyon es nem látnak, fűlők vagyon de nem hallanak, orrok vagyon, de nem illatoznak, kezek vagyon nem foghatnak, labok vagyon, de nem iárnak. Hasonlatosak ezekhöz kik csinallyak azokat, es mind az kik biznak azokban. Psal. 115. vers. 1. 2. 3. 4. 5.

Esaías cap: 44. az nyoltzadik versfől fogva az egész caputnak végeig, bőšeggel meghírja, miképpen az aís csinallya es faraggya az képet, az ő forgatšának egyyik részéből űzet rakván, melegedik nála, pecsenyei sűt, pépet sűz, megh elegedik, az őtves arannyal ezüsttel megh űzifráza ekešűi: masik részét miképpen imádgya.

Kihöz hasonlítottok engemet: avagy kihez űšűtek.

vesztek egyenlővé: kik az új ládátokból és új-
zótókból aranyat vesztek ki, és ezüstöt az fonta-
ban megh mértek, mester embert fogadván,
hogy Istent csinállyon, és leborulnak és imada-
gyak, vallokon hordozzak őket, és helyben
helyhezértvén megh nem mozdul. De megh
mikor kiáltandnak ő hozzá is, nem hallja és
nem szabadítja megh őket az nyomorúsá-
gól. Esla. 46. vers: 5. 6. 7.

Az erdőn levágatott fát gyaluval meghyalultra az ács: arannyal és ezüsttel fel ekeztette őtet, fegekkel egyben borította, hogy el ne osholjon. Tenyernek hasonlatosságára faragtattának, és nem bonthatnak. &c. Jer. 10. vers: 3. 4. 5. olvasd az Caputot mind az tizen kesvershgh.

Bolondalót minden ember az bölcseséga-
lól. Megh gyaláztatot minden kép önő az ő
balványában: mert csald és hazug az ő őna-
tése, és ninczen lélek ő benne: hűaban való és
nevessegre méltó dolgok, az ő megh latoga-
tásoknak ideien el vesznek. Jer. 10, vers. 14, 15.

PATEREK BIZON.

S A G H I.

Remigius in 96. Psal:

Mégh bégyenüllenek kik dicsekednek az
balványokban, &c. Mert nem kel imadni az
balványokat: De mégh az Angyal sem kel
imadni. X s. C'laudius

X 5

Claudius

*Claudius Episcop: Taurinensis adversus Theod-
demirum Episcopum.*

Ha az Istennek kezeinek munkáit nem kel-
ímádni és tisztelni, sokkal inkább az emberek-
nek kezeinek munkáit nem kel ímádni és tisz-
telni tellyesleggel, sem azoknak tiszteletökben,
mellyeknek hasonlatosságának lenni mondat-
tatnak. *Et statim in eadem Apologia.* Mít horgas-
trod és hayrod megh magadat és áházod az
hazug képek előtt? Mít horgastrod megh testea-
det az alkotmatlan balványok, és földi csinal-
mányok előtt? Igyenessen teremtetted az
Vr Isten, és holot egyéb allatokat, az földre
fövel alá függesztette, tenéked állapotod fen-
és orizad az égre, és az Vrra vagyon: oda néz
oda bemedet emellyed, ot fen keresd az Istent,
hogy az poklot el iavoztasd, az magas és mé-
nyekre magadat fel emellyed. *Et mox ait.* De
így bolnak azok az hamis vallásnak és veleke-
desnek tisztelei: mí az mí szabadítónknak ke-
sedelmességeiért az megh írot kereset és az ő
tiszteletinek képét, tisztellyük és imadgyuk, &c.
Kik ellen azt kel felelni: Ha minden tat, az kin
valami keresetnek ekeffége vagyon ímádni a-
kariak, ezért, mert az Christus keresetfán fűg-
gót, több egyéb czelekedetie is az testben valo-
kat kövessék hát. Mert aligh volt hat oraíg az
keresetfán, és mind azon által kilentz holna-
pigh és tizen egy napigh volt az búznak me-
heben. Imadiásának tehát az búz leányok,
mere

mert sűz sűlte az Christust. Imádtassanak az
 jáslok: is, mert mindgyáraft sűlettetvén iásol-
 ban helyhesteret. Imádtassanak az reghi pos-
 tok: is, mert mindgyáraft hogy sűlettetet regí
 postokban takarított. Imádtassanak az haíok
 is, mert gyakorta haíoban eveket, és az haí-
 obol tanította az sereghet, haíoban: is alut, és
 haíobul hadra hogy az halo megh vettelek,
 mikor amaz sokasághu halnak fogása lőte.
 Imádtassanak az samárok: is, mert samáron
 űlvén ment be Ierusalembe. Olvasi iőbbet
 ugyan azon Apológiában, az ő sok balva-
 nyozások, és azoknak tístelerők ellen.

Amphilochus Iconij Episcopus.

Ninczen, ugy mond, nekünk arra gon-
 dunk, hogy az senternek testí abrazátiokat
 írot tablákban csinallyuk. Mert azok nélkül
 nem sűkölködünk, de azoknak ióságos czele-
 kedetekről megh kel emlekeznünk.

Clemens Papa lib. 5. de cultu Imaginum.

Mi az latharadan Istennek tístellégére, lath-
 haro képeket imadunk. Mely bizonyára ha-
 mis. Mert ha akarnatok az Istennek képet tíst-
 telní, az emberrel iol tévén, az Istennek igaz
 képét ő benne tístelnetek. *Et mox.* Miczoda
 tístelerí azért ez az Istennek, az kőueken, és fa-
 képeken ide sfova furosni, hűában valo és lés-
 lek nélkül valo abrazátokat ugy mint Istene-
 ket tístelní: és az embert kiben az Istennek
 igazan valo abrazátiá vagyon, megh utalni.

Concilium

*Concilium Elibertinum, ante 1270 annos
Constantinapolit:*

Kárhoztaták az képeket, az szenteknek ma-
radekát, és azoknak tiszteletöket.

*Epiphanius in Epist. ad Ioan: Ierosolymitan:
Patriarcham:*

Hallottam, úgy mond, némellyeket zugos-
lodni, én ellenem, mert mikor együtt me-
gyünk vala az sz. helyre, mely Bethelnak ne-
veztetik, hogy ott fel vivén te veled, az Anyas-
szent-egháznak rend-tartása szerinti czelekedés-
nem, és mentem volna az Casteliben, mely
mondatik Anablathanak, és láttam volna ott
élő menvén éghő főverneket, és kérdeitem
volna mi csoda hely volna, és megh tanultam
volna, hogy Ecclesia volna és be mentem vol-
na hogy könyörgenek, találék ott azon Eccle-
siának aitaian kívül le függő, megh fésér, és
írói vitortlat, mellyen volna úgy mint az Chris-
tusnak avagy más szentnek képe, mert nem
emlekezem reia kinek képe lőt legyen. Mi-
kor azért láttam volna az Christusnak Anyas-
szent-egházában ezt, az írásoknak méltóság-
ga ellen, ember képerle függeni el melettem
azt, és adek tanácsot az őrizőknek hogy iob-
volna azt ki vinni, és azzal valamely megh-
holt szegent betakarni: azok penigh zugos-
lodnak vala mondvan: Ha el akarsz melet-
ni, mást kellett volna helyében tenned. Mela-
lyet mikor hallottam volna, ígírem maga-
mat hogy

mat hogy mást adok, és mindgyáraft meg
küldem. Egy kevesse penigh haladék lón az
küldésben: mert azt ítélem vala, hog Cyprus-
bol küldenek nékem. Mostan azért küldők az
mineműt találhattam, és kérlek hogy az hely-
ben lévő tanítónak paranczold meg, vegye
el az követűl az vitorlat, avagy fődelet, es ez
után meg paranczolja, hogy az Christu-
sok Anyaszent-egyházában affle fődelek,
mellyek az mi keresztyéni hitőknek es vallás-
funknak ellene vadnak, fel ne függesztessenek.
Idem contra Encratitas. Emlékezzetek meg
szerelmes fiaim, hogy az Anyaszent-egyház-
ban képeket be ne vigyetek; sem az bűnök-
nek nyugovo helyekben őket fel ne állassatok;
de örökke az Istent hordozzátok az ti bűve-
tökben. Sőt még közönséges hazakban se
bevetessenek. Mert nem szabad az keresz-
tyennek bűme által viseltetni, de elméiének
börgalmatossága által.

*Gregorius Magnus lib. 9. Regestri. Epist. 9 ad Se-
renum Massiliæ Episcopum, qui imagines è
Templis sustulit, & exussit.*

Előnni, úgy mond, nem kellett volna, az
mi nem imádásra az Anyaszent-egyházakban
hanem tanításra helyhezítet vala. Sőt inkább
így kel vala bolland az tieidnek: ha ezt az
tanítást akariátok, az melyre régen az képek
szinalattanak, azokat minden módon meg
engedem lenni. *Et mox.* Ha azért valaki ké-
peket

peket akar czínalni semmí-képpen né tilcsad.
Imadni penigh az képeket minden képpen el
tavoztasd.

Theodorus Anciræ Episcopus.

Az szenteknek, úgy mond, képeit es abra-
zatiokat ki formálni, semmí-képpen nem is
tillyók tisztességesnek lenni: ezeknek penigh
ioságos czelekedeteket, mellyek írásban vads-
nak, úgy mint élő képeket gyakorta bukás-
feleppíteni. Mert azokból hasonlo indulás-
ra és követésre iuthatunk. Mert mondgyak-
megh nekünk, kik azokat az balvanyokat fel-
állattak, micsoda hason következik ő reá-
iok azokból? avagy hog effele kiualtképpen
valo nézésből vagyóné ő nekiek valami győ-
nyörűségök? De nyilván vagyón, hogy há-
ban valo az olyan gondolkodás, és ördöghi-
csalardságnak talalmánya.

Synodus 7. Constantinopol.

Karhoztatta mind az képeket, mind azoka-
nak tisztelleteket, és azokat az templomokból
ki hantá.

*Concilium Carthag: 5. Anno Domini 438.
celebratum.*

Rendelte, hogy az kapolnak, es az szentek
oltári, az holot azoknak testek nem volnának
elrontassának, ha az népnek felhaborodás-
tul félelmes nem volna. Ha penigh félelmes
haborodástul, akar csak az tanítók inczek az
népet hogy azokat az helyeket ne gyakorol-
lyak.

lyak. Az kapolnákat is, es az oltárokat, kik
 elom latásból, avagy egyéb ielenésekből csis-
 nálatának mindenestől fogva megh verí.

Laſtantiuſ lib. 2.

Miczoda eſtelenſég annak okáert, avagy
 azokat formálni, mellyektől annak utánna ő
 magok is féllyenek. Nem azoktul félünk, ugy
 mond: de azoktul kiknek haſonlatoſſágára
 formaltatának, és az kiknek nevekre ſentela-
 tettenek. Bizonyára azért félytők, hogy őket
 az eghekben iúlteſt lenni: mert ha Iſtenek kü-
 lőmben ſem lehet az dolog. Miért nem emelo-
 tők fel az eghekben ſemeiteket: es az Iſtenek-
 nek nevet ſegitſégül hívan nílvan aldozas-
 tokat ieſtők. Miért néſtiek inkább az falokra,
 fakra, es kővekre fő képpen, hogy nem mint
 oda, az holot őket lenni iúltők? Mire valok
 az Templomok? Mire az oltarok? Mire valok
 végezetre az balványok. Mert minden ha-
 ſonlatoſſágoknak formalaſának oka ez, azért
 találatot az emberektől, hogy azoknak emle-
 kezetek megh tartathatnak, kik avagy halál
 által el vetetettnek, vagy tavul letőkkel el va-
 laſtatának. Az Iſteneket hat kik közze ſamo-
 lallyuk? ha az holtaknak ſamok közze, kicso-
 da oly bolond, hogy iſtellye? ha az tavul va-
 lok közze, nem kel hat iſtelní, ha nem lallyak
 az mit ezelekeſünk, ſem lallyak a mit kerünk.

Ibidem 2: cap: 29.

Ninczen ſemmi keſſég abban, hogy ſemí
 Iſtení.

Isteni ífstelet es igaz vallas ninczen ot, valas
holot balvany vagyon. Mert ha az igaz vala
las az Isteni dolgok közzül valo, az Isteni do
logh penigh mennyei: ninczen hat az balva
nyokban igaz vallas: mert nem lehet semmi
mennyei abban az dologban, mely az föld
böl valo.

CAPVT XIV.

AZ NÖTELENSÉGRŐL ÉS HAZASSÁGRÓL.

I. Iesuitak tudománya.

Az hazáffágnak tudományával, az szemtele
ségre ut, ayto, nyjtatik, és az embreknek szivek
ben buiaságnak faklyaia szolgaltatik. Ez tanit
tyak az Iesuitak abban az könyvben mely ne
vefienik Censura Colonienfis. pag: 71.

I. Iesus tudománya.

Tisztefféges mindenek közöt az hazassag, és
fertelem nélkül valo ágy. Az paraznakat penigh
és fertelméseket meghitili az Isten.

BIZONSAGOK.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Monda

Monda az Isten, nem io embernek egyedül lenni, teremplitünk segitőt neki hozza hasonlot. Teremplituén annak-okaért az Vr az földéből minden állatokat vőve azokat az Adamhoz, hogy laina minek nevezne őket. Mert mindent az mint nevezte Adam, az az ő neve. Adamnak pedig nem talaltatik vala hozza hasonló tarfa. Bocsa azert Isten Adamra álmot, es mikoron el alut volna, ki vőn egyet az ő csontai közzől: es hussal be tölte, es formála őtet, es vőve Adamhoz, monda Adam. Ez csont én csontombol valo, es ez test én testemből valo, &c. Gen: 2. vers: 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24.

Az ki feleséget talál, io dolgot talál, es az az Vritul gyönyörűséget merit. Prov: 18. ver: 22.

Et cap: 19. Az ház es gazdaglag örökségül barmaznak az Aritatul, az okos es eses feleség az Vritul. vers: 14.

Kezdetől fogva fífiat es Affonijallatot terempte az Isten. Math: 19. vers: 4. Marc: 10. vers: 6.

Et ibidem. Az kiker Isten egyben köitöt, ember el ne bákazza azokat. vers: 6.

Ne paraznalkodgyal. Deut: 20. versu, 14. Math: 5. vers: 27.

Az Christus, Maria es az iób tanítványok jelen vadnak az mennyegzőben, es az Christus csodáiával ekesiti megh az mennyegzői: Iohan, 2. vers: 1. 2. 3. 4.

Az mennyeknek orfágar hasonlítja az mennyegző főrző Kíraly emberhöz. Matth: 22. vers: 2. 3. 4. 5.

Az kicsin gyermecskeket (kik az hazasságból vadnak) magához hívja az Christus. Mat: 18. vers: 14. Marc: 10. vers: 14. 15.

Még az Christus is hazasságban rendelte a bemenyek által akart bűlletet. Matth: 18. vers: 18. 19. Luc. 1. vers: 27.

Az Anyaszent-egyház auagy az hiueknek gyűlekezetek mennyegzőnek neuesterik. Apocal: 19. vers: 7. 8. 9. ugyan ottan az Anyaszent-egyház feleségnek mondattatik.

Az keuo egy teste lehen. 1 Cor. 6. vs: 16.

Vgy tartoznak az firfiak beseitni az ő feleségeket, mint az önnön testeket. Az ki beseit az önnön feleségét, ő magát beseit: mert sens ki az önnön testet nem gyűlölte, de életet es talpallya azt, mint az Vr: is az Anyaszent-egyház, Mert ragai vagyunk az ő testének, az ő húfából és az ő csontyából. Ezert el hadgya az ember az ő Anyat es Annyat, es ragazkodik az ő feleségéhez, es lehenek ketten egy testé, ez az titok nagy, én penigh mondom, ezt az Christusra es az Anyaszent-egyházra nevez: sőt ti is az ti feleségeteket ugy beseitetek, mint tennön magatokat. Ephes: 5. vers: 28. 29. 30. 31. 32. 33.

A bönjallatok engedgyétek az ti férjéteknek az mint illik az Urban. Firfiak beseitetek az ti

tek az ú felesegítőket, es meg ne kefergeffetek
 őket. Coloss: 3. vers: 18. 19.

Az mellyek felől penigh írtatok ennekem,
 io az embernek aßsonj=allatot nem illetni.
 Az paraznasagért penig mindennek felesége
 önnön magának legyen, es minden aßsonj=
 allatnak tulaidon ferie. Az aßsonjállatnak
 az firfiu az mely io akarattal tartozik megh
 adgya: hasonlatoskeppen az aßsonjállat=is
 az firfiunak. Az aßsonjállat az önnön testé-
 vel nem bir, de az firfiu: hasonlatoskeppen
 az firfiu=is az önnön tulaidon testével nem
 bir, de az ő felesége. Megh ne sükiüserők
 egy mást, hanem csak egy akaratbol, ideiga-
 len, hogy vressek lehessetek az bõitelesre, es
 könyörgésre es ísmer együve mennyetek,
 hogy meg ne kifircsen titeket az Sátan, az ú
 mértékletlensegítőket, &c: 1. Cor: 7 vers: 1. 2.
 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. Mind az eges caput
 erre folgal olvasd megh.

Az Lélek peniglen nñlvan mondgya, hogy
 az utolsó időkben el szakadnak nemellyek az
 hittol, ragazkodván tevelygó lelkökhöz, es
 az ördögöknek tudomanjhoz, az hazug be-
 sedüveknek tettetesők által, kik megh billye-
 gestettenek az ő tulaidon lelkök ismereti be-
 rént. Kik tiltanak megh hazafulni, es megh
 sünni az ekektől, mellyeket az Isten terempe-
 tet az vetelre hala adással, az híveknek, es az
 kik megh ismertek az igazsagot, 1. Timot: 4.
 vs: 1. 2. 3. 4.

Böcsületes az hazasság mindenek között,
es fertelem nélkül való ágy. Az paraznákat
penigh es az hazasság töröket megh ítéli az
Isten. Hebr: 13. vers: 4.

P A T E R E K B I Z O N -

S A G H I.

Nazianzenus in Oratio: de funere Sororis.

Az elme az, mely az menyegzőkön es az
szüzességen, igazan uralkodik. es mint egy efa
kőst az mester embernek okosságához ez szab
ia, es az iofagos cselekedetökre munkalko
dik. Mert az testhöz való ragazkodas, sem
mikeppen el nem valasítia az lelektől, sem ha
mely aszonyállatnak az firsu feie, arra valo
kepest az első főt el nem felelti: de egy kevel
se ez vilagnak szolgál, es az termesetnek, az
menjre az testnek törvénye kevannya: avagy
annak inkább, az ki az testnek ez törvent adta,
az Istennek. Et oratio: in 5. *Lavacrum.* Ha test
höz vagy köttetvén ne félcsed az fenitleges,
mert megh az menyegző után is istia vagy.
Mert noha az szüzességh istetlegesb, de azért
az menyegző nem gyalázatos.

Ambros: de Virginibus. lib. i.

En peniglen az menyegzőt javallom, es
azokat karhoztatom az kik azt istani akar
iak: úgy mint ki az Sárának, Rebekának,
Ráchelnek, es több teghi aszonyoknak hazas
ságokat, kiváltképpen valo iofagos cseleked
etek

deleknek tanulságáért soktam elő famlalni.
Mert valaki az eggyesülest karhoztattia, kar-
hoztattia az az fiakat is, es így az emberi nem-
zetnek szaporodását lassatik karhoztatni.

Epiphanius lib. 2. Tom. 1.

Az Anyaszent-egyház az menyegzőket, ia-
vallya, bősüllí, es él azzal.

Hierony: in cap. 4. ad Timot:

Minden valaki karhoztattia az menyeg-
zőt, nem szerető az, az tisztaságnak, hanem
ellensege, mikor mind azoktól kik magokat
megh tartoztatniak el vésti az dicsiretet,
mind penigh az kik megh nem tartoztatni-
ak magokat az menyegzőnek orvosságot
el vévén, paraznasagra ösztönözi.

Chrysof: Homil. 20. in Matth.

Első gradicsa az tisztaságnak az szép szűze-
ség: második penigh az hú hazaság. Azert
az szűzeségnek második neme az hazaság-
nak kegyes szeretű.

August: de heresib. ad Quod vult Deum.

cap. 25.

Az Tacianusok, kik neműnemű Tacius-
túl hivattaknak, az kik Encratitaknak is mon-
dattaknak, karhoztattiak az menyegzőket, es
tellyességgel az paraznasagokhoz es egyeb
romlásokhoz hasonlokak akariak tenni, be-
sem fogadgyak az ő sámok közzé az hazas-
ágban élőket, akar férfiat, akar asszonyallatot:
nem ébnek húst, es mind azokat utallak. De

Ecclesiast: dogmatib: cap. 6. Gonoznak mondaní az menyegzőket, avagy paraznasaghoz es ísbatalansaghoz hasonlítani, az etkeket is gonoznak hínni, avagy artalmasoknak kikéssék, nem keresiyeenekhöz, hanem kiváltképpen az Hierarchiákhoz es Manichæusokhoz illik.

Concilium Bracarense, cap. 11. Tom. 2. Concil: pag: 219.

Ha ki az embereknek hazaságokat karhozattia, es az búleeteknek saporodasoktul ísnyodik, mint Manichæus, es Priscillianus értettek, átkozot legyen.

Damasceus lib. 4. de fide Orthodox. cap. 5.

Ío az gyermekeknek saporodások, mely az menyegző által leszen, ío az menyegző is, mely az fertelmességeket el metzi az kevanságnak díhösségét nem engedvén az törvény szerént valo eggyesülés által gonoz cselekedetekre díhösskódni: Ío az menyegző kikben nincsen megh tartoztatásra valo kegyelem, íob peníglen az búzelesség.

Clemens Alexandrinus Stromat: 7.

Immar, azokrol, kik az hazaságiul ísnyodnak, mondgya az Sz. Pal: az utolsó napokban el sákadnak nemellyek az hittól, ragzkodván tevelygő lelkőkhöz, es az őrdősgőknek tudományához, kik ultanak megh hazafulni, es megh búnni az etkekről.

August:

August: in Ioannem. Tract: 9.

Hogy az Vr hívattatván az menyegzőben
ment legyen (lelki magyarázat kívül-i.) meg
akarta bizonyítani, hogy ő szerzője a menyeg-
ző. Mert következők valának, kik felől
mondotta az Apostol, kik tiltának meg
hazafulni, es mondának, hogy nem io az me-
nyegző, &c. Et statim. Az kik az közönséges
hitben iol tanítanak, tudgyak, hogy Isten
szerzője az menyegző, es mikeppen hogy
az firsúnak es Afsónj-allainak egyben
foglalasa Istentől vagyon, azonkeppen az ha-
zasok el válása ördögtől leßen. Idem de dog-
matib. Ecclesiast: cap. 63. Io az menyegző de
az fiakért, es az paraznafagnak el űzéseért.

S. Ignatius in Epist. ad Philadelphenses.

Ha valaki az törvény szerént valo egygysü-
lest, (az hazasságban) es az fiaknak szaporodás-
sát rusnyaságnak hina, avagy valamely étke-
atkoznak iül, az ollyanban, amaz hitel has-
kat Sarkany lakozik. Et post aliqua. Ti Afs-
sónjállatok peniglen, az ti férfieteknek, ugy
mond, alálok legyetek venterén Isteni féles-
lemben, ti szűzek az Christusnak romolha-
sailanságban, nem utálván es atkozván az
menyegzőt.

II. Iesuitak tudománya.

Karhoztattiak az Iesuitak, azoknak törvény
szerént valo hazasságokat, kik fogadást töttenek

nótelenfégekről, és magokat meg nem tartoztat-
hattiak, nevezően azt felindítottot paraznalkodás-
nak, rokonsággal való fertelmességnek, nagy bünt-
nek: és szentség törésnek. abban az könyvben mely
neveztetik Censura Colonienſis. pag: 76. Es azon
könyvben pag: 77. azt írják, hogy valakik for-
gadást tőttek, nótelenfégekről, s meg nem tartoztat-
hattiak magokat, bator meg hazafüllának is, un-
dok buiaságokban, és rusnya gyönyörűségekben
foglallyak azok magokat. Ezen tanítua Ca-
nisius is az ő Cathechismusában fol: 334.

II. Iesus tudománya.

Tiszteffeges az hazasság mindenek közöt, és
fertelem nélkül való ágy: az paraznakat és fertel-
meseket karhoztattia az Isten.

BIZONSA GOK.

Prophetak, Evangelistak,
Apostalok.

Io az embernek Assonjállatot nem ille-
ni, mind azon által az paraznaságnak el-
vozásáért mindennek egy felesége, és minden
Assonjállatnak egy ferie legyen. 1. Cor: 7.
vers: 1. 2.

Az búzek felől penigh parancsolatom az
Vrtul ninczen. 1. Cor: 7. vers: 25.

Ennek-okaért el hadgya az ember, Annat
Annat, es ragazkodik feleségéhez. Gen: 2.
vers:

vers: 24. Matth: 19 vers: 5 6. Ephes: 5. v. 31.
1 Cor: 5 vers: 16.

Ninczené hatalmunk az mi Anyankfi is
feleséginket féllal hordoznunk, mint az Iób
Apostalok, és az Vrnak Anyafiai, és az Ce-
phas. 1 Cor: 9. vers: 5.

Nem io embernek egyedül lenni: Terempa-
tunk hozza hasonlo leghitot neki. Genes: 2.
vers: 18.

Az paraznaságnak elravoztatásáért mindē
fűfűnek egy tulajdon felesége legyen, es min-
den Áfőnőállatnak egy tulajdon ferie. Mon-
dom penigh az nőtelenőknek es özvegyek-
nek, io ha maradnak ugy mint en is. Ha pe-
nigh megh nem tartoztatnak magokat,
megh hazafullyanak: mert iob megh hazas-
sulni, hogy nem mint geriedezeni 1. Cor: 7.
vers: 1 2 3 8 9.

Ennek-okáért hadtalak tégeder Czerában,
hogy az mellyek hatra maradtanak meg iob-
biezad, es rendely Varosonként tanitokat, az
mint en teneked rendeltem. Hi ki fegyhetes-
len, egy feleségnek ferie, kinek hű fű vadnak,
kik mértéktelelenséggel nem vadoltnak. Tit
2. vers: 5 6:

Tűfűllesleges az hazassigh mindenek közöt,
es fertelem nélkül való agy: az paraznakat pe-
nigh es az hazassigh, töröket megh ily az Vr.
Hebr: 13 vers: 4.

Az lélek penigh nŷ van mondgyi, hogy
Y 5 az utols

az utolsó időkben el fakadnak némellyek az
hittől, ragazkodván tevelygő lelkekhez, és
ördögöknek tudományához, az hazug bebes-
dűeknek tettesései által, kik meg billyege-
tenek az ő tulajdon lelkek ismereti szerént, kik
tiltanak megh hazafulni. 1. Tim. 4. versu: 1.
2. 3. 4.

Ez az Istennek akarattja, az ti megh bente-
léstek, hogy megh ojjatok magátokat az pa-
raznaságuul, hogy tudgya mindenitek az ő na-
món edényet bírni benteelésben és tisztességben.
1. Thess. 4. ver: 3 4 5.

Mondának az tanítványok: Ha így vagyon
embernek igije az ő feleségével, nem használ
feleséget venni, ő penigh monda nekik. Nem
mindenek fogyak megh ezt az beszédet, ha-
nem az kiknek adattatott. Matth: 19 vs: 10 11.

Az Peter Apostolnak napai hidegh leléstől
megh gyógyítja Christus. Matth: 8. vers: 14.

Philep Evangelistának négy leányi volt
nak az kik Prophetáltak. Act. 21. vers. 8. 9.

Szükség az Püspöknek, ő allonak, fegyhe-
reilennek lenni, egy feleségűnek, (ne legyen
több felesége, mint az Sidoknak megh vala-
engemetvén) ióznak, mértékletésnek, eke-
erkölcsűnek, gazdalkodonak, az tanításra al-
kolmatosnak, &c. 1. Tim. 3. vs: 2. 3. 4. 5.

Az Egyházi szolgák legyenek egy feleség-
nek feriei, kik az ő gyermekeket tisztességben
biriak, és az ő tulajdon hazokat, 1. Timoth:
3. vers: 1. 2.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

Synodus 6. et habetur distinct. 31.

Mert az Romaiakban megh ismeriük az or-
kosságnak rendi szerént aduatoznak lenni,
hogy azok kik rendeltetnek tanításra, vallást
tegyenek, hogy többbe az ő feleségekkel nem
eggyesülnek: mi az Apostoloknak eleitől fog-
va valo regulaiokat es sz: embereknek rende-
léseket követvén, az törvény szerént valo men-
nyegzőket iavallyuk es helyen hádgyuk, sem-
miképpen azoknak feleségekkel valo házassá-
gokat el nem valasztván, avagy megh fosztván
őket egymás közöt valo tarsaságtul, alkolma-
tos időben. Valaki annak-okaért tiltatik
börgalmatosnak lenni, az Kaplanságnak, Papa-
ságnak, Püspökségének rendelésében, semmi-
képpen attul nem tiltatik megh affele gradu-
ra vagy melioságra valo fel menerel, az ő feles-
ségével valo egygyüt lakasért, sőt megh az fel-
bentelésnek ideien- is nem kel kényszeríteni sü-
zességnek fogadására, hogy meg kellyen tar-
toztatniok magokat, törvény szerént valo fe-
leségének tarsasagátul. *Sequitur.* Ha ki annak-
okaért magának tulajdonitangya, az Apo-
stoli regulak ellen, hogy valakit az tanítók
közül tiltana, az ő törvény szerént valo feles-
ségének illetéséről, le vevessék. Hasonlatosa-
képpen, az vén tanító es az Kaplani- is, az ki
az bent-

az ſenſégnek ſíne alát feleſéget kí űzi, kí at-
koztalſſek. Ha penigh abban megh marad,
tiſtítól megh foſttalſſek;

Diſtinct. 3. ex Tripart. hiſtor.

Az Nicænumbeli gyülekezeti akaruan meg-
iobbitani az Anyaſent-egyházakban mulas-
tozo embereknek életőket törvényeket ſabot,
mellyeket regula ſerént valoknak hívunk;
mellyeknek forgaraſában lattatik vala némels-
lyeknek be hozni ily törvént, hogy az Püſpö-
kök, vén tanítók, kaplanyok, az ő feleſége-
kel, kiker az fel ſenteles elői vőtenek vala, ne
hálnának; Fel kelvén penigh Paphnutius
Confessor, ellene monda: tiſtéſſégeſeknek
váltván a menyegzőket, és tiſtíraſágnak monda
van lenni ſaiat feleſégével valo haláſt. Tanas-
csul ada azért az gyülekezőeknek, ne adnának
ollyan törvént: nagy okat advan, meri avagy
ő magoknak, avagy az ő feleſégeknak paraza-
naſagra valo alkolmatofſagh lenne. Ez vala
Paphnutiusnak, (noha nem koſtolta volna
az menyegzőt) ſententiaia. Mellyet az gyüle-
kezők dicſire, es ſemmit ez felől nem végeze,
hanem kinek kinek ſabadſágában hadgya.
Diſtinct. 26. Qui ſine. Az kí vétek nélkül egy
feleſégnek ſeré, az Papſágnak törvényének
be vetelére köteleſ. Az kí penigh maſodik fe-
leſéget vőt, tiſtíratalanſágnak véteke ninczen
benne, de az Papſágnak meltoſagárul megh
foſttatik. *Diſtinct. 26. verba Auguſt:* Némels-
lyek,

lyek, azokat kik az fogadas utan megh hazasodnak, paraznaknak mondgyak: en penigh mondom únektek, hogy fölőtte igen vétkeznek, kik az ollyakat el valasziak.

Concil: Gangrense, dist. 30. Si quis.

Ha ki az mennyegzőket vadollya, es az hű, szent Ásszonjállatot az ő feiével halvan, utaslatosnak hívendi, avagy hogy az hazasokat Isten országában be nem meheini mondan-gya, atkozot legyen. *Canon Apostolorum.* Ha ki tanitangya, hogy az szentiségnek sine alatt, az Papnak saíát feleségét megh kel utalni, atkozot legyen. *Concil. Gangrense dist: 28.* Ha ki megh valaszi a hazas tanítot, ugy hogy az menyeközönek alkolmatossá-gával nem kel aldozni, es arra valo képest annak aldozatú-ával nem él, atkozot legyen. *Concilium Toletan. cap: 33. quæst: 2. placuit.* Tetzet, hogy ha valamely Papnak felesége vétkezendik, hogy nagyob szabadságot az vétékre ne vegyen, legyen az ő Vrának ez szabadsága, az halál kivül, hogy megh őrizhesse es kötözhesse az ő hazában idvősséges bűntelésre &c. Szol az parazna Ásszonjállatokrol. *Synodus 6. est dist: 28.* Az tanítot, mely törvény szerent valo hazaságban nem foglallya magát, ha prædikallo bekí vagy on- is, tőstől megh bűn-ni parancsollyuk: mert elég ő neki affele engedelem. Mert az kinek maga sebet kel gyógyítani, nem követkőzik, hogy mást áldhas-son.

son. Mert az áldás, az megh benteleléért talál-
 tatot. Az kinél penigh ez nincsen, az tudat-
 lanfagnak verkeiért, mikeppen adhatta ma-
 soknak? Mert sem közönsegeskeppen, sem
 kiválkeppen, megh nem áldhat, sem az Vra-
 nak testét masoknak nem oltogathattá, sem
 maskeppen nem szolgálhat. De elegy ő neki,
 hogy elől ül, avagy fő, es kerie az Istentől hog-
 bocsattassék megh az ő tudatlanságának ha-
 missága. *Distinct: 31. c. Aliter.* Hogy penigh
 az hatodik gyűlésben, az tanító, mely törvény
 szerént való menyegzőben nem foglallya ma-
 gat, megh büntetetik, kel érteni az masodik
 hazasságot, melytől minden Papnak az regul-
 lak meltsóságából vresnek kel lenni. *Synodus
 Ancyritana, dist, 28.* Az Egyhazi szolgák, kik
 az ő bentelesekben mondgyak hogy megh
 akarnak hazasulni, ha az utan megh hazasó-
 dandanak is, nem tiltattatnak meg az Egyha-
 zi szolgálatul. *Ibidem.* Megh tezik, hogy
 sem az kaplanyoknak, sem azok utan valok-
 nak nem kel megh tiltatniok az hazasságtul.
Distinct: 28. cap. de Syracusan: Pelagius, az Sy-
 racusanum Varosban fel bentele az Pispököt,
 kinek feleséghe es gyermeké vadnak. Akar
 tanító legyen azért, akar Kaplán, akar annak
 szolgája, meg tezik, hogy ez elől samlati ren-
 dekben helyhefistenek, szabadon élhetnek az
 hazassággal.

Cyprianus Epist: 11.

Kevae

Kevanod, tudni, micsoda értelemben le-
gyünk mi az bűzek felől, kik holot egyfőrt el-
vegezték az ő állapotokban magokat allan-
do keppen megh tartani, annak-utanna pe-
nigh ki nőtákozttat az férfiakkal egy ágy-
ban lenni, kik között egyiket kaplannak
mondod. Mely nehéz romlásokat sokakra
innen latunk következní, es effele szabad-
talan es veszedelmes eggyesületek által, sok bű-
zeknek megh romlásokat, nagy bűvünk fái-
dalmaval latunk lenni: Hogy ha hitből Chris-
tusnak bementek magokat, tőben es bűzen
minden fő nélkül megh maradgyanak, ugy
erőssek es allandok lévén váriák az bűzeleghe-
nek iutalmat. Ha penigh meg nem akarnak
maradni, vagy nem lehet, iob hogy meg ha-
zasullyanak, hogy nem mint az tűzben az ő
gyönyörűsegek miat essenek: bizonyára sem-
mi botrankozast az ő állapotoknak es hugok-
nak nem bűróznek.

Tripart: historia: lib. 9. cap. 38,

Nap keletben mindnyáian meg az Pispók-
ok is hazaság nélkül voltak szabad aka-
ratatok bérént, nem valami bűkségből vagy
kenőritésből. Sokaknak ismer közöttük,
megh Pispökségeknél ideienis, törvény be-
tént való feleségeitől gyermekek volt.

Ecclesiastic: histori: lib. 4. cap. 24.

Dionysius Corinthusbelieknek Pispók-
ok egy levelet, az Gnosiusoknak, melyben kéri
az Pinia

az Pínius Püspököt, hog az aiafiakra ne vesse
erőssakkal az búzesseget, mert némellyeknek
erőtelensegek nem engedi. Annak sententia
iat Pínius így foglallya be. *Lib: 3. cap. 30:*
Bizonyára Kelemen Papa, úgy mond, azok
ellen irvan, kik az mennyegzői urallyak, az
többi közöt ezeket mondgya: Avagy az A
postalokat sem iavallyaké? Mert Peternek és
Philepnek feleségek volt, és leányokat is ha
zassagra adtak. Sőt mikor S. Peter (úgy mond
Kelemen Papa *lib. 7. eiusdem partis*) la
ta volna az ő feleséget viettetni az bennvedés
re, örült az valasztásnak okaért, és az ő hazatá
hoz való közel voltáért, es mikoron fel kial
tot volna, névén nevezvén, így szólíá meg:
Oh édes feleségem, emlékezzél meg az Vra
ról. Ilyen vala az bennieknek házasságok, íy
tökelleres az boldogoknak indulatúok.

Lib 5. cap. 24. Philep Evangelista Hierac
polnal holt meg, az ő két leány is búzessége
ben vénhetének meg, és az ő másik leánya
sz. lélekkel meg tellyesedvén, Ephesusnál ma
radot, *Lib. 10. cap: 5* Spiridonnak Cyprusa
nak Püspökieknek, kik egy volt az Prophe
tak között, leánya volt, Irene nevő: ki mikor
neki iol szolgálta volna, búzen holt meg. *Lib.*
3 cap: 29 Miklofnak egynek azok között
kik fel benneliettenek vala sz. Istvannal, felesé
ge volt, és gyermeki. Sylverius Papa, Hora
mulda nevő Püspöknek fia volt, élt Christus
túlélé

Sületése után, 534. Deusdedit Papa fia volt Istvan Papnak ki élt, 623. Theodorus Pápa fia volt Ierusalembe Theodorus nevő Püspöknek, élt Christus után An. 634. Második Adrianus Papa, Talarus Püspöknek fia volt, élt Anno 813. Tizen ötödik Iános Papa, Leo Püspöknek fia volt, élt Anno 984. Harmadik Felix Papa, Romai Felix Püspöknek fia volt, élt Anno 474. Hosius nevő Papa, Istvan Papának fia volt. Bonifacius Papa, Iucundus nevő Püspöknek fia volt. Agapius Papa, fia volt Gordian Püspöknek, ki élt Anno 534. Silverius Papa, fia volt Silverius nevő Romai Püspöknek: anno 544. Gelasius Papa, Valerius nevő Püspöknek fia volt, anno 484. Tizedik Iános Papa, Sergius Papának fia volt, anno 924.

Lib: 5. cap: 24. De en-is Polycrates nevő Ephesumbeli Püspök, mindnyaiatoknál kisebb, az en Aitaímnak rendelések szerint meghatarom ezt, az mint eleitől fogva tartottam is:

Mert az én Aitaímtul rendel hét Püspökök voltanak, én nyolczadik vagyok: kik mind ekképpen tartottak ez napot.

Distinct. II. cap: Ante triennium verba

Gregorij.

Ez előtt három ébtendővel Sicilianak minden Ecclesiaiban lévő Egyházi szolgák meghatalmatnak vala, hogy az Romai Annyszent egyháznak sokasá szerint, semmiképpen az ő

Z

felelősége

felelősegekkel ne elegyednének, mely nékem keves-
ménnek és illetlennek látszik: hogy az ki mag-
gát megh nem tartoztathatna, sem buzzelességre
való fogadaft nem tőti, kényszerítessék az ő felelő-
ségétől el valni, es így nagyobb vétekben essék.
Ez terzik ennekem, hogy ez nap ságtul fogva,
minden Püspöknek meg mondatassék, hogy
senkit tanításra ki ne merienek bocsatani, ha-
nem csak az ki ígírte magát buzzen való élésé-
re: az menyben az el mult vétekek is, mellyek
bánbandekbol nem léssnek, erőssakkal ki ne
mondattassanak, és az köveiközendő gonosz-
sok okossan eltavoztassanak. Az kik penigh
ez előt három estendővel tőti tilalom után,
bűnetlen felelősegekkel éltenek, diczírni es meg-
állandekozni kel, es hogy az ióban megh ma-
radgyanak, inteni. Azokat penigh, kik az
tilalom után, az ő felelősegektől magokat megh
akariak tartoztatni, nem akariuk az bent tőrtől
bocsatani: mert senkinek nem kel az Oltár-
nak szolgálattáira iarulni, hanem csak az ki
nek buzzelességre az Egyházi Szolgálatnak fel ves-
tele előt, megh bizonyosodot.

Athanasz: in Epist: ad Dracontium.

Irá, hogy ő ismert Baratokat es Püspökö-
ket, kik hazások, es fiaknak Auiái voltak.

Hieron: in Epist: ad Demetriadem.

Egy neminemű gazdag tanito, ugy mond,
két leányt hadra bánbandekben való buzzelessé-
ben, &c. *Idem lib. 1, adversus Iovinianum.* Mint

ha moste

ha most is sok Papoknak nem volna hazassá-
gok: az Apostol is azt írja hogy az Püspök,
egy feleségő férfi legyen, kinek fiaí minden
kegyességben legyenek.

Victor in historia Vandalica, lib: 2:

Egy neminemű Keresztyén Asszonj állat
veszedelmel bankivezésben menvén, monda
gya magát leányának lenni, régen Zurina ne-
vő Varosnak Pöspökienek.

Olympiodorus in 3. cap: Ecclesiast:

Az embernek fiaíat feleségének meg ölel-
tének ideie az, mikor az könyörgésnek ideie,
avagy más egyéb istüességei sükség meg nem
tartoztatia. Ideie, mondom, es szabad az
nekünk cselekednünk, hogy tudni illik min-
ket buiasaggal fel geriezteteket, az okos es
csalárd ellenesgh paraszalágra ne indicson.
Ideie penigh az ölelgetéstől megh tartozni,
avagy az Istenhöz valo könyörgésre nezve,
avagy hogy feleségünk terhes voltanak, ked-
vezzünk.

Theophilactus ad Tit: cap. 1.

Oly dragalatos dologh az hazasság, hogy
azzal amaz bent Kiraly, es Papi Sékre sabas-
don fel méherni. Ehöz hasonlokat olvas ad
Timot: cap. 3.

Clemens Alexandrinus Stromat. 7.

Vallyon megh vetiké az Apostolokat is?
Mert Peter es Philep fiaíat sültének. Philep
peniglen még leány is férnek adta. Pál is

Handwritten note in the right margin:
Keresztyén Keresztények Mária: 2. Amm: 2. u

bizonyára nem fél, eggyik levelében emlekezni feleségéről, mellyet nem hordoz vala véle, mivel hogy nem igen búkólkodik vala annak szolgálattá nélkül. Vgyan ezenekről Eusebius-is emlékezik.

Augustin: in Questionibus utriusq; Testam.

Az Zacharias Pap-is igaz firiu, az ő vénésegeben Isten inteséből főle fiat, ki még h nem főletetvén erdemle Prophetálni. Mi okon vadolhatik hat az hazasfagh, az mely bizonyítatik semmikeppen nem artani? S'Kicsoda tagadná jonak lenni, az mi senkit nem bánt? És hogy itt valamit kellyen állani az Apostalokrol, mely az dolognak erős voltára néz, bizonyára az Sz. Iános az főzelegnek volt őrizője: az ő tanulo tarla penigh, az Sz. Peter feleségesnek lenni ismerterik: és hogy az Apostalok között első ne lenne, nem tartoztatá meg h az fiaknak főlese. Mikeppen erdemel tehát karhoztatást, mely az érdemet meg h nem bántia? Innen vagyon, hogy az Apostal azt, az kinek felesége vagyon, ha az többiben az parancsolatokat meg h tartia, szabadon Pappá lenni lehetsegesnek mutatá. Hogy ha szabadfagyalan volna, bizonyára nem mondhatná hogy az bűnös pappá lehetne. És mi lehet ilyen nyilván valo? Mert ugyan azon Apostalnak fáva, mondvan: Az főzek felől penig az Vrtul parancsolatom nincsen.

De bono Viduitatis cap. 10:

Az kik mondgyak, az szüzességnek szandes-
kabol megh tiltatnak, hazasagokat nem
hazasagnak lenni, hanem inkab paraznas-
sagnak, nem itilem hogy iol megh gondoltak
legyen mit mondgyanak: mert bizonyara
megh csallya őket az igazsagnak hasonlatos-
saga.

S. Ignatius in Epistol: ad Philadelphenses.

Nem ragalmazom az iób boldogokat, kiki-
nek feleségek volt, mert azokról szóllok most.
Mert kévanok en is azoknak nyomdokokat
követven Istennél meltonak találván, talál-
tatni az ő országában. Mint Abraham, Isák,
Iácob, Ioseph, Esaiás, es az iób Prophetak,
mint Peter, Pál, es iób Apostalok kiknek
mind feleségek volt.

CAPVT XV. AZ PURGATORIOM-

R O L.

Iesuitak tudománya.

Oltalmazzak az Iesuitak az Purgatorium tüzét
hogy legyen, abban az könyvben mely nevesztetik
Censura Colonienfis, fol. 532. Canisius is az

ő Catechismusában, fol. 30. 32. 284. 285. 288.
289.

Iesus tudománya.

Az Iesus Christusnak vére tisztítja meg az hiszeket minden bűntől: úgy hogy ez világból ki mulsván, az örök életben es nyugalomban bé fogadjassanak.

BIZONSAGOK.

Prophetak, Evangelistak, Apostalok.

Az ki hiszen es meg keresetkedik, idvűl, az ki penigh nem hiszen el karhozik. Marc: 16. vers: 17.

Semmi karhoztatások nincsen azoknak, kik az Iesus Christusban be oltattanak, es nem az test szerént de az lelek szerént jarnak. Rom: 8. vers: 1.

Nem akarom penigh, hogy ne tudgyatok atiamfiái, az el aluttak felől, hogy ne somorkodgyatok, mint egyebek is az kiknek nincsen remensegek. 1. Theff: 4. vers: 13.

Munkalkodgyatok migh nap vagyon, el őr az etzaka mikoron senki nem munkalkodharik. Ioh: 9. vers: 4.

Az ki hiszen ő benne, meg nem ílterik: az ki penigh nem hiszen immar meg ílterik. Ioh: 3. vers: 18.

Vgy szereue Isten ez világot, hogy az ő egy sülő: Fiát adna, hogy minden az ki hiszen ő benne

benne el ne vessen, de örök élete legyen. Mert nem bocsátotta Isten az ő fiát ez vilagra, hogy megh írtlye ez vilagot, de hogy megh tartsák ez vilagh ő általa. Ioh: 3. vers: 16. 17.

Boldogok az holtak, az kik az Vrhan meghalnak, &c. mert azoknak cselekedetök kőverik őket. Apoc: 14. vers: 13.

Bizony bizony mondom nektek, hogy az ki az én befédemet halgatja, es hisen annak az ki el bocsátot engemet örök élete vagyon: es az írtleire nem megyen, de által ment az halalbol az éleltre. Ioh: 5. vers: 24.

Lőn penigh minek utanna megh halna az kuldus, el vitérik az Angyaloktul az Abraham kebelében, megh hala penig az gazdag is es el temettetik. Es az pokolban fel emelvén az ő semeit, lévén az győrtelmekben, látá az Abrahamot tavul, es az Lázárt az ő kebelében. Es ő megh állitván monda: Ariám Abraham könyörűly raitam, es küld el az Lázárt, hogy illyesse az ő unjának hegyet az vízben, es hívelicse az en nyelvemet, mert győrtöttem ebben az langban. Monda penigh az Abraham, Fiam, emlekezzél megh, hogy el vőted az te iavaidat az te életedben, es Lázár is hasonlatoskeppen az gonosokai: mostan penigh ez vígad, te penigh győrtődöl. Es mind ezeknek felelte, mi közönnünk esti közötteiök nagy hasadas erősiutetők, hogy az kik akarnak innét ti hoz-

zatok menni, nem mehetnek: sem penígh. az kik ott nalatok vadnak, ide által nem iőhetnek. Luc: 16. vers: 22, 23, 24, 25, 26.

Akarom hogy ahol en vagyok, ők is legyenek ott en velem, es lássák az en dicsősséget, az mellyet adial ennekem, Iohan: 17. vers: 24.

Az en atiamnak házában sok maradafravaló helyek vadnak. El megyek helyet készíteni nektek, es ha el menendek, es berzendek nektek helyet, ismet el iővek, es fel véslek tiateket en magamhoz, hogy ahol en vagyok, ti is legyetek, Ioh: 14. vers: 2, 3,

Kevánok megh oślatnom, es az Christussal egyűt lennem. Philip: 1. vers: 23.

Az megh őletetteknek lelkők, az oltar alatt nyugoznak. Apoc: 6. vers: 9.

Vram emlékezzél megh en rólam, mikor on iutandaz az te orśagodban: Es monda neki az Iesus. Bizony mondom neked: Ma velem leszél Paradicsomban. Luc: 23. vers: 42, 43.

Az lelek penig terien víűű az Istenhöz, az ki adia azt. Eccles: 12. vers: 7.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

Hierony: in Galat: cap. 6;

Migh ez ielen való vilagon vagyunk, akar könyörgesinkel akar tanacsinkal egymást segíhetn

gíthetűk. Mikoron penigh az Christusnak
főki eleiben megyűnk, sem Iob, sem Daniel,
sem Noe nem könyörögheinek senkiert: de
kiki az őterhet hordozza.

Chrysof: in Homil: de divite & Lazaro.

Né is itillyűk magunknak, mikor oda me-
nendők, hogy irgalmasság tulajdonítatnak,
kik nem cselekedűk hogy bocsánatot venní
erdemlenek: ha Abraham mi erettűnk kő-
nyörögne is, ha Noe, ha Iob, es Daniel is.
Migh azért az idő kezűnkben vagyon, nagy
bizodalmat magunknak Istennél serezzűnk.
Idem in Hebr: cap 2. Homil: 4. Mert az ki ez
íelen valo vilagon bűneit el nem mosándgya,
annak utanna valami vígaftalást magának
nem találhat. Mert az pokolban, ugy mond,
kicsoda tehen tenéked vallást? Es melian. Mert
ez az idő sűrű nyilasoknak es hadakozóknak
egyben menerelőknak ideie: amaz penig ko-
ronának, jutalomnak, es megh fizetűnek
ideie.

Idem in Galat: cap. 6. Míkeppen hogy nem
míndenkor vagyon az mi hatalmunkban
magot verní, ugy alamísnat adni is. Mert mía
koron innét ki vitétetűnk, ha ezerber akara-
nuiuk is, semmit megh nem cselekedhetűnk.
Bizonságink mínekűnk ez dologra amaz fű-
zek is, kíknek noha vala akaratúok az vő le-
gennek menyegzőiében be menni, mind
azon által, mieri hogy mentenek vala, nem
Z s vívén

vívén magokkal bőseges alamísnát, kí reke-
 tetének. Bizonság amaz gazdagis, ki az La-
 zari megh utalta vala, mivel hogy ettől az se-
 gisegtől megh fosztaré, felette igen sírván es
 könyörögvén, sem az Patriarchátul, sem más-
 tul valakiről irgalmasságot nem nyere, de
 minden bocsanát nélkül marada az lángnak
 örökke valo gyötrelmében.

Theophilact : in Matth : cap. 25.

Bolondok peníg az szűzek azért, hogy aka-
 kor keresnek olajt, mikor nincsen ideie az
 munkalkodásnak. Tovabba az esések így
 szollanak: Ne talamtán nem lenne elég mi-
 nekünk es nektek. Mert az en felebaratom-
 nak ióságos cselekedeti aligh lehet elég ma-
 ganak olalmazására, sokkal inkább, hogy én-
 nekem-is. Mert kiki az ő cselekedetiből iga-
 zítatik megh, nem felebaratitáéból. Idem in
 Luc. cap. 16. Avagy késő érezzük meg, ho-
 vá vitértessünk: es hogy mikor az az nap el-
 iövend, nem-is munkalkodhatunk. Mert
 nem leßen akkor az munkának ideie, sem
 nem leßen tisztességes küldülni. Mert bolond
 szűzeknek mondattnak, kik küldülnek.

Gregorius : Nazianzen : in orat :

Ez ielen valo idő, munkalkodásnak ideie,
 az iövendő peníg meg fizetésnek ideie.

Cyprianus contra Demetrianum.

Mikor innen leßen az kí menetel, nem le-
 sßen semmi helye az pænitenzianak, semmi
 ereie

ereie az elég tételnek. Itt, mind el vesztetik az élet, mind megh tartathatik: itt az örökre való idvőségre, Isteni részelekre, és az hiinek gyümölcsere gondot viselhetni. Es senki sem bűneivel megh ne keseltessek, sem az esirendökkal, hogy az ő idvőségenek meg nyeresere ne iusson. Ez világban élönek pēnigh az pēnitentia megh nem késő. Az engedelmességre uta vagyon, az ki keresi es érteni akarja az igazságot könnyen megh találja: Te bator binten halalodhoz közel legyia, könyörögy Istennek, ki egy es igaz, vallás tételt es hitőt az ő ismeretire kery, bűnöd bocsanattia adattatik, engedelmelegert találz, es halhatatlanagra halálod által meherz.

Idem serm: de Mortalitate. Az mint találtem ged az Vr, mikor el hív, úgy itil megh is. *Ibidem.* Az megh nyugotásra hívattinak az igazak, az büntetelre ragattinak az hűtelenek: Adattatik oltalom hamareb az hűelenek, az hűteleneknek büntetés.

August: de defens: Eccles. dogmatum.

Az Vrnak menyben meneiele utan, minden bentekeknek lelkek az Christussal vadnoka es kik az testből ki mennek, az Christushoz mennek, várván az ő testeknek fel tamadása, hogy az tökéletes es örökre való boldogságra eggyü vele valtoztassanak: mikeppen az bűnösöknek lelkek is az pokolban felelem ala vetetvén, variak az ő testeknek fel tamadása, hogy

hogy vele az öröcke valo büntetésre taszittassanak. *Ad Hefychium Epist: 80.* Az kit miben talál az ő utolsó napja, abban fogya megh ez világnak utolsó napja is. Mert valamiben hal megh azon az napon, abban ítéltetik meg is. *Idem in Iohan: Tract: 49.* Minden az ő igiével aluszik el, es az ő igiével támad fel is.

Hefychius in Levit: lib: 6. cap: 19.

Az iövendő életben immar nem szabad munkalkodni, de az kik munkalkodtanak, oda jutalomra mennek.

August: in lib 5. Hypognoft.

Az közönséges keresztyéni hit Istent melleslegből először hiszi az mennyeknek országát lenni, honnan az kereszteletlen ki vitérik. Másodszor hiszi, az gehennát: holot minden hitetel baka, vagy az Christus hitűl idegen, kenest benned. Harmadikat tellyeséggel nem tudunk, sőt az sz: írásban sem találunk lenni. *Idem de verb: Apost: serm: 18.* Kettő bizonyára az Iako hely egyik az öröcke valo tűzben, másik az örök életben.

Chrysoft: Homilia 2. de Lazaro.

Késícsed az te cselekedetidet az halálra, es késícsed el magadat az utra. Ha kitől mit elragadtal, ad vissza, es mondgyad az Zachariással: Negy annyit adok, ha mit el vőtem. Ha kinek ellensége lőttél, bekéllyel megh másnak előtte az ítéltre mennél. Mindeneket it elvegez, hogy bantás nélkül lathasd azt az ítélő

seket

Éket. Mígh itt lészünk, io reménységünk van
gyon, ha penigh oda kí menendők, nincsen
oſtan mi hatalmunkban pæniténtiát tartani,
sem az mi vetetünk el oſlatni.

Ambros: de bono mortis, cap. 10.

Az David, úgy mint iövevény, minden
ſenteknek amaz közönſéges hazaiokban ſiet
vala, kérvén ez világhi mulatſágának fertel-
meiért megh bocsátani az ő bűneit, minek-
előtte kí költöznek ez életből. Mert valaki írt
nem veien di bűneinek bocsánatát, ott nem
léſen. Nem léſen penigh, mert az örök életre
nem iuthat, mert az örök élet az bűnöknek
megh bocsátáſá. Azert is mondgya; bocsát
megh ennekem hogy megh hívóſítelſem: mi-
nek-előtte el mennek, es többé nem lennek.

*Ghryſoſtomus in ſerm: de Euchariſtia, in
Encæn. &c.*

Mert el iö az ora, mikor ez világhi iatek
nézésre valo hely el mulik, es ſenki az után
nem hadakozik. Nincsen ez életnek véghe
utanna munkalkodas. El oſolvan ez iatek né-
ző hely, korona érdemre nem adatik. Ez, pæ-
niténtiának ideie; amaz iúletnek. Ez Czara-
ſágnak baſſa vivalnak, amaz koronazáſnak.
Ez munkának; amaz nyugováſnak. Ez nyo-
moruſágnak; amaz megh fizetésnek. *Idem in
Hebr. Homil: 4. cap. 2.* Mond megh nekem,
mire valok; (az halot temetesben) amaz ekeſ
lampások? nem de miképpen az baſſánakokat
úgy viſſa

ugy vísszüké ki őket (az holtakat) Mire va-
lok az énekek? nem arraé hogy Istent dicsőí-
csük, es néki azokkal halákat adgyunk, hogy
immar megh koronazta az meg holtat, hogy
immar az farafagoktul megh szabadult az
fogalambol ki vivén, maganal tartia? Nem
de nem ezért mondatnaké az énekek es dicsőí-
reték? Nem de nem ezérté az hangicsalo bera-
bamok? Mind ezek az örvendőzőkhöz il-
lenek.

Cyprianus in serm. de Mortalitate.

Minekünk is kicsinyeknek, es kívül valók-
nak, menőser jelentetet megh? mely gyakori-
latossággal es nélkül az Istennek meltsága-
felől parancsoltatot, hogy bűntelen bizonsá-
got tennék, es köszönetesképpen prædikalla-
nam, hogy az mi Auitankfiat nem kellene si-
ratnunk, hogy az Vrnak el forditasa által ez
vilagtul meg szabadult? holot tudgyam hogy
őket nem vesztetük el, hanem csak elől bo-
csattuk? hatra térőket elől venni, hogy az
kik uőkalnak kevanak azokat, nem siratnak:
sem nem kellene-it fel venni az fekete ruhá-
kat, holot azok immar ot fel öltöztek az fehér
ruhákban: nem kellene az pogányoknak ala-
kolmatosságot adni, hogy minket melian-
dorgalnának, hogy az kiket mondunk Isten-
nel élni, azokat mint el veszteket úgy siratunk:
es az mely hitet nyelvönkel es befedönkel
vallunk bűdönknek es beifő reőönknek bizons-
lagával ragadnak

August. serm: 66.

Ebben ez éleiben csak az pœnitentianak
vagyon szabadlága, az halál után az meg ioba
bulásnak semmi szabadlága.

Grégorius in 7. cap. iob. lib. 8. cap: 8.

Mikor, az emberi életnek ideien, akar sent
akar gonoszlélek, az ő testének zárloít az kí
menő lelket el vőien di, mind örökke magas
val minden változas nélkül meg tartia: hogy
sem fel magasztaltatvan az büntetésre ala nem
esik, sem az örökke való kénban ala merős
uén többbe fel nem ióhet.

Az Görögöknek Apologiaiok, az az, magok
mentő levelők, mellyet irtanak az Purgatorium
tüze ellen, az Basilliai gyűlésben. Anno Domini,
1431. Olalmazza hogy nintsen semmi Purga
torium, es semmiképpen lenni megh nem bi
zoníthatuk. Olvasd megh azt az magok
mentő irast.

CAPVT XVI.

AZ ANYASZENT-EGY.

HAZROL.

I. Iesuitak tudománya.

Az Romai Papaknak eleitől fogva egy mas után
való successioiok, be szállások, nyilván való mutató
jele az

iele az közönséges keresztyeni Anyaszent-egyház-
nak és az Apostali igaz hitnek. Ezeket tanítják
az Iesuiták abban az könyvben mely neve-
zik Censura Colonienfis, fol. 240. Ezt tanítja
Canisius is az ő Catechismusában, fol. 131.

I. Iesus tudománya.

Az Istennek igéiének tisztán való prédikálása,
mely az híveket az Anyaszent-egyháznak egy-
feiekhöz az Christushoz viszi és igazgattja, az
Szent iegekkel igazan való élés az illendő enges-
delmesség az Egyházi szolgálatához, azokban, mel-
lyek kiválképpen tartoznak az Egyházi szolgálata-
ra bizonyos mutató ielei az keresztyén Anyaszent-
egyháznak, és az közönséges s Apostali hitnek,
mely bizonyos helyekhez és személyekhez nem
kötötet.

BIZONTSÁGOK.

Prophetak, Evangelistak, Apostalok.

Az Christus Iesusban az Evangéliom által
bűntelek titeket. 1. Cor: 4. vers: 15.

Az ő el végezet akaratiából uíjonnan bűnt
minket az igazságnak, ígje által, hogy mi len-
nénk valami első senei az ő terempiót állati-
nak. Iacob: 1. vers: 18.

Vgy mint élő kövek lévén, építtessétek fel
ti: is, lelki ház gyanánt, hogy legyetek s. Pap-
ság. &c. 1. Petr: 2. vers: 5.

Vigyaz:

Vigyázzatok magatokra, es mind az egéfi nyaira, az melyben iteket allatot az sz. lélek ör allokka, hogy legeltesseitek az Istennek Anyaszent-egyházat, mellyet főrzői az ő tulajdon vérével, Act: 20. vers: 28.

Más fundamentomot senki nem vehet az kívül, az ki eiser vetteret, mely az Vr Iesus Christus. 1. Cor: 3. vers: 11.

ő fele az testnek, az Anyaszent-egyháznak. Coloss: 1. vers: 18.

Maradgyatok en bennem, en is ti benne: miképpen az főlő vessző nem teremphet gyümölcsöt ő magátul, hanem ha az főlő tőken marad, ekképpen ti is, hanem ha en benne nem maradtok. En vagyok az főlő tő, ti az főlő vesszők, az ki marad en bennem en is ő benne, ez teremti sok gyümölcsöt, mert en na lam nélkül nem cselekedhettek semmit. Ioh. 15. vers: 4. 5. 6.

Az Atria Isten, adta az ő fiat, hogy legyen feiül, mindeneknek felette az Anyaszent-egyháznak mely az ő teste, tellyessége ő neki, az ki mindendet mindenekben be tölt. Ephes: 1. vers: 22. 23.

Az Christus berette az Anyaszent-egyházat, es őnnön magat adta azért, hogy azt megfentelne, megh üfítvan az víznek fordójevel, az igének általa, hogy allatna azt magának dicsőítségessen, az Anyaszent-egyházat az kinek ninczen maculaia es somorgos örizaia,

avagy valami affele, de hogy lenne bentes fegyhetelen. Eph. 5. vers: 25. 26. 27.

Az ki eleve valasztot minket az fiu fogadása, az Iesus Christus által önnön magara, az ő akaratiának io kedve szerent. Ephes: 1. vers: 5.

Ibidem. Az miképpen el valasztot minket ő benne ez vilagnak fel vetése előtt, hogy lennénk mi bentesek es fegyhetelenek ő előtt az szeretetnek általa, az ki eleve valasztot minket az fiu fogadásra. &c. vers: 4. 5. 6: 7.

Immar annak-okaert nem vadlok vendégek es sillyerők, de az benteseknek polgar tarsai es az Istennek haza népei, fel eppítetvén az Apostaloknak es Prophetaknak fundamentoman az Iesus Christus fő segelet kő lévén. Az kiben az egész eppület őse rakattatuan nevekodik sz. Templommá az Urban, kiben is fel eppitettek, Istennek lako hazava az léleknek általa. Ephes: 2. vers: 19. 20. 21. 22.

Nevedegyünk ő benne, ki mindenestül foguan az fő, az Christus, kiben az egész test őse illettetvén, es őse erősítetvén, az eghben ereztetet izók által, mindenik résznek meretek szerent valo ereiéből, nevededest tesen az testhez illendőt az önnön épületire, szeretetnek általa, Ephes: 4. vers: 15. 16.

Ezeket írom teneked, remélvén hogy te hozzád megyek hamar. Ha pedig kesendőm, hogy tudgyad miképpen kellyen teneked az
Anyas

Anyaszent-egyházban forgolodnod, mely az élő Istennek Anyaszent-egyháza, oltópa, és erős iamaſſa az igazſágnak. 1. Timoth: 3. ver: 14. 15.

Mennyetek el mind ez féles világra, praedikállyatok az Evangéliomot minden terem-
ptót allainak. Valaki híſen es megh kereset-
kedik idvözöl, az kí penígh nem híſen el
karhozik. Marc. 16. verſ: 15. 16.

Az sz. Iános ugyan újjal mutatja az Roma
Varoſat, ki regen az Anyaszent-egyháznak he-
lye vala, végezetre az Anti-Christusnak a-
vagy az Babylloniai paraznának haylekava,
es az ördögöknek pervataiáva, es mocsok-
iaua leiendőnek. Apoc. 17. melyet az sz. lé-
lek megh nem ielentene: ha tudna az Anya-
szent-egyházat Roma Varoſához kötelezte-
tetnek lenni. Ezt az tudomant erőſíti az sz.
Pal-is, kí gyakorlati tanítia az Iſtent nem ſe-
mely válogatonak lenni.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

Chryſoſt. ſupra Matth: cap. 7.

Az ő gyümölcsökből íſmeritek megh őket)
Az embernek penígh gyümölcsői, az hínek
vallása, es az ő cselekedeti az nyaíſſagh. Ha
azert latandod az keresíyén embert, mind-
gyáraſt gondold megh, ha az ő vallás ítele
eggyez az irállal, igaz keresíyén. Ha penígh

Aa 2

nem

nem olyan, mint az Christus parancsolta, hamis. Az keresztényességnek ítéletit vagy ismeretit nem az nevre kel vonni, hanem az vallásra: mert nem csak az Christushnak neve teűi az keresztényt, hanem az igazság: mert sokan iarnak az Christushnak nevében, az igazságban pediglen kevesen.

Idem in Matth: Homilia 4. Mert az igazságnak minden abrazaűi, mellyek vadnak az Istennek fogainal igazságban, lehetnek az őrdögnek fogainal is hasonlatosságban. Mert vadnak az őrdögnek bűlidi es alazatosűi, vadnak bűzei alamisnalkodoi, es bűtelűi es minden abrazaűi az ionak, mellyet teremtet az Isten az embereknek idvűsségére. Azokat az abrazaűokat be hozta az őrdög is csalásra, hogy az igaz io, es tetteűs io közűt elegyűdes legyen, hogy az egyűgyű emberek, kik legyűnek igazan iok, es tetteűs iok, kűlűmbűsegűt ne tudgyanak okossan tenni, hogy miglen keresűk az Istennek io fűit, essenek az őrdögnek csalardsűgűban. Czak az bűnt lűleknek bűretetűt nem kűverhetű az tűstatalan lelek. Az igazsűgnak azért minden abrazaűia megh taltatűk az csalandsűkban: csak az igaz bűretetűnek kegyelűműt tartotta magának az bűnt lűlek: hogy senkinek igazsűga es bűzonsűga által ugy megh ne isűmeretűnek, hol vagyon az bűnt lűlek, mint az bűretetűnek kegyelűme által.

Lyra in Matth: 16.

Es az

Es az pokolnak kapui erői nem vehetnek, &c.) Az igaz hitűl tudni illik el fordítván. Honnan megh terzik, hogy az Anyaszent-egyház nem áll az emberekben, hatalomra nevezve, vagy Anyaszent-egyházi es világi mel-
 tofagra nevezve: mert sok feiedelmek, nagy Papi feiedelmek es egyéb aláb valok-is, talál-
 tatanak el szakadni az hitűl: melyre valo ke-
 pest az Anyaszent-egyház áll azokban az fe-
 melyekben, kikben vagyon az igaz esméret,
 es az hitnek, s igazságnak vallása.

August: serm. 99. de Tempor:

Az Szent Anyaszent-egyház, mi vagyunk.
 De nem úgy mondom, mi, mint ha Imé kik
 itt vagyunk, kik most engemet halgatók: de
 valamenőn itt vagyunk hű kereksíyének eb-
 ben az Ecclesiában, az az, ebben az Város-
 ban, valamenőn vadnak ebben az tartomá-
 niban, valamenőn vadnak az tengeren által,
 valamenőn vadnak ez egész föld kerekiségén.
 Mert nap kellettől fogva mind nap nyugatik
 dicsőítetik az Vrnak neve. Így vagyon dol-
 ga az közönséges Anyaszent-egyháznak, az
 mi anyanknak. Nagy es kiváltsággal valo
 az Vőlegennek meltofaga: paraznát talált, es
 szűzzé tette. Hitben szűz, testben kevés Szentse-
 ges szűzei vadnak: hitben mindeneknek,
 mind férfiaknak mind asszonyállatoknak ő
 szűzeinek kel lenni.

Chrysoft: in Matth: Homil: 49:

Aa 3

Az kik

Az kik Iudæában vadnak, fússanak az hegyekre, az az, kik a keresztyénseghben vadnak, adgyak magokat az írásra. *Sequitur.* Miért parancsollya ideien korán minden keresztyéneknek magokat az írásra adni? Mert ebben az időben, melyről fogva az Ecclesiákban be iős az Eretneksegh az igaz keresztyénseghnek semmí más próbálása nem lehet, sem más oktalma nem lehet az keresztyéneknek, kik akarsák megh ismerni az hínek igazságát, hanem csak az Szent írás. Az előt sokkeppen megh mutatatik vala, mellyé volna az Christusnak Anyasent-egyháza, es mellyé az pogánfagh. Mostan penig semmí módon nem ismeretük mellyé legyen az Christusnak igaz Anyasent-egyháza, hanem csak az írás által. Miért? Mert mind ezeket, az kik kiválkeppen az Christusé, igazságban bírja, es azok is az eretneksegek el hasonlaskeppé, binten ugy az Ecclesiákat is, az sz. írásokat, az Pispóköket, es több Papi rendeket: hasonlatoskeppen az kereszteseket, az Vr Vacsoráit, es mind az többi, vegezeire ő magat is az Christust bíriák. Akarván azért valaki megh ismerni, mellyé az Christusnak igaz Anyasent-egyháza, honnan ismeri megh az hasonlatosságoknak enní elegyödéseben, hanem csak az Szent írás által? ismer az erkölcsökből eretnetik vala elsőben megh az Christusnak Anyasent-egyház, mikor az keresztyéneknek megh térése,

avagy

avagy mindeneknek, avagy sokaknak sents
vala, mely az hiteleneknél nem vala. Mostan
penigh avagy ollyatenokká avagy gonosza-
bakká lőtenek az kereftienek, az mineműek
az Eretnekők avagy az poganyok. Még penig
nagyob alhatatossággal is találhatik azoknál,
noha hasonlasban, hog nem mint a kereftie-
neknél. Ha ki azért akarja meg ismerni, mel-
lík az Christusnak igaz Anyaszent-egyhaza,
honnan ismerie meg, hanem csak az sents iras
által: Tudván azért az Vr, hogy az utolso
időkben ennij elegyödes lenne az dolgoka-
ban: azért parancsollya, hogy az kik kerefti-
enek, az kereftiensegben akarván venni az
igaz hitnek erősségét, sohová ne folyamiaz-
nak, csak az irashoz, mert ha masuvá nézend-
nek, megh botrankoznak, es el vesnek nem
értvén, mellík az igaz Anyaszent-egyhaz.

August: serm: de Omni: sanct:

Az közönséges anya, az Anyaszent-egyhaz
ez egész vilagon sents el ošlot, az ő feiében az
Christus Iesusban megh tanitvatván, bossus-
sagokat, az kereftiet, es az halalt megh tanulta
nem felni: inkább inkább megh erőssitvőit nem
ellene álván, hanem el sentsvedvén.

Damascen: 3. sentent: cap. 33.

Mind ez egész földön prädikaltat az Es
vangeliüm, nem samšörjakkal es fegyve-
rőkkel, avagy hadakkal ellenfegeket megh
gyözven, de kevesek, mezitelenek, es feg-
ve-

nyek tudatlanok; verettenek, megh ölettettek az bölcséken erőt vötenek.

Hilarius contra Auxentium Arrianum.

Először fanni kel az mi időnknek faradságát, es ez ielen valo időnek, ielen valo velekedésit sohaitanūk, kik hiszik hog az emberi dolgokat Isten oltalmazza, es az Christusnak Anyaszent-egyházának oltalmazásában vilagi üfistesség-kevánásbol munkalkodik. Kerlek íteket ör allok (kik annak hisziók magitokat) kinek javallásával élttenek az Apostolok az Evangesliomnak prædikálásában, micsoda hatalmasságoknak segítségével prædikallottak az Christust; es minden poganyokat többire az balvanyozasbol az Christushoz teritötenek. Vallyon vöteneké magoknak valami meltságot az palotabol; az veresegh utan az tömlőzben lanizok közöt dicsíretet enekelvén Istennek; Pal az Kíralynak parancsolatiabol gyűiri valaé az Christusnak Anyaszent-egyházát, mikor az játék nező helyen csodának taratnék. Oltalmazza valaé magát Neroval, Vespasianussal, avagy Deciussal, kiknek mireank valo gyűlösegekben, az Isteni prædikálásnak vallása virágzot; ők kezek munkáiával magokat taplalvan az Vacsoráló es titkos helyekben egyben gyűlvén, utzakat, falukat, es többire minden nemzetsegeket, földet, tengert az tanacsnak végezési es Kíralyoknak parancsolati ellen, el járván, nem valaé

valaé (hísem) az menyország kulcsa nálók :
avagy az Istennek ereie az emberi gyűlösegh
ellen akkor nem mutatáé megh magát : Ho-
lor annál inkább prädikálnék az Christus,
mennél inkább tiltatnák : De mostan ah
mely nehéz, az mennyei hitöt embereknek
iavallási aianlyak, es az Christus erő nélkül
űkölködőnek, mikor az ő neve tífiesleg kes-
vanással vadolják. Rőttegetik sámkiveresé-
sel es tömlőzrel az Anyaszent-egyház, es ken-
serítetik el hínni, mellyek bizattatnak az
sámkiverésre es tömlőzre. Az eggyesűlőke-
nek meltságátul fűgh, mely az vődözőknek
rőtőgésevel megh benteltetöt. Kergeti az Pa-
pokat, mely az Papoknak kergetésével teries-
döt : es dicőködik ez vilagtul berennetni, mely
Christusé nem lehetet, ha ez vilagh őtet nem
gyűlölte volna.

August: Tom: 2. Epist: 166.

Az írásban tanultuk megh az Christust,
az írásban tanultuk megh az Anyaszent-egya-
házat, ezek az írások közönsegesen kezünk-
ben forognak. Miert nem tartuk meg azok-
ban közönsegesen mind az CHRISTVST,
mind az Anyaszent-egyházat : Et Tom. 7.
Epist: contra Epistolam Petiliani Donatistæ
cap. 2. 3: 4. Mi közönnünk es az Donati-
stak közöt kérdés vagyon, holot legyen az
Anyaszent-egyház: Mit kel hat cselekednünk:
az mi bebedinkben kellé őtet keresnünk,

avagy az ő feiének, az mi Vrunk Iesus Christusnak bešediben? Itilem hogy annak inkább bešediben es šavában kel keresnünk, ki igazsagh, es iol ismeri az ő testet.

Hilarius in Psal: 51.

Az Anyaszent-egyhaz Isten háza, es mind azok kik az Evangeliombeli hitnek követői.

August. in Psal: 56.

Az ő teste penigh az Annaszent-egyhaz, nem ez penig avagy amaz, hanem az mely ez egész vilagon el oszlato. Sem nem az, mely ez mostani élő emberek között vagyon, hanem az melyhez tartoznak azok is, kik mi előttünk voltak, es azok is, kik mi utánunk lelendők, mind világ végezetigh. *Iterum August. in Epist: Ioan: Tract: 10.* Ahol vagyon az bűnőknek bocsanattia, ott Anyaszent-egyhaz vagyon. Mi módon Anyaszent-egyhaz? Mert ő neki mondattato: Teneked adom az mennyorságnak kulcsait, es az kiker megh oldos ez földön, megh lesznek oldattatvan az eghen. Melyre oszol, ez az bűnőknek bocsanattia: minden nemzetiségekre, el kezduén Ierusalemen.

Isidorus lib. 7. Etymolog: cap. 9.

Peter az kő őiklatul vette az nevet, az az, az Christusul, az kin fondattato az Anyaszent-egyhaz. Nem az Petertől az kő őikla, hanem Peter az kő őiklatul nevet nyert: miképpen nem az Christus az keresiéntől, de az keresi-
 en az

íyén az Christustul nevešterik. Ennek okaert mondgya az Vr: Te vagy Peter, es ezen az kő űiklan eppitem az en Anyáűent-egyházamat: mert mondotta vala Peter. Te vagy az Christus élő Iűtennek fia. Annakutanna mond az Vr neki: Ezen az kő űiklan, melyet vala lottal, eppitem az en Anyáűent-egyházamot. Mert az kő űikla vala az Christus: az mely fundamentomon Peter is eppitettet vala.

Cyrellus lib: 4. Dial. de eodem Christi dicto.

Kő űiklának itilem, ugy mond, nev talalás által, semmit egyebet nem nevezet, hanem az tanítváninak erő es mozdulharailan hiti, melyben az Christusnak Anyáűent-egyháza ugy fondalatos es megh erősítetet, hogy mikor elűnek is, az pokolnak kapuitul mind örökké győzhetetlen maradna.

Et Hilarius lib. 2. 6. de Trinitate.

Ezen az vallas tételnek kő űiklaian vagyon az Anyáűent-egyháznak eppitése: tudni illik, te vagy az Christus élő Iűtennek fia. Ez az hit az Anyáűent-egyháznak fundamentuma, ez hit által erőtelennitettnek megh ő ellene az pokolnak kapui.

Ambros. lib. 2. de Iacob: cap: 7.

Ott az Anyáűent-egyház, melyben megh ielenik az Iűten, es űol az ő űolgai val: ott ras gattanak ki es el reitnek az poganyoknak bálvanij. Mert az Anyáűent-egyháznak hiti az poganságnak minden megh tartalut el tőre löte.

Beda 26. cap. Exod.

Az io öflopok penigh, az Prophetak es az Apostalok: Mert az Prophetaknak es Apostaloknak fundamentoman helyhefektik az sz. Doctörök az Anyaistent-egyházat. Et in 8. Psal: Az Isteni könyveknek parancsolati fundamentoma mind az közönséges, mind az egyenként valo Anyaistent-egyházaknak, mellyekkel azok erősítetnek es taplaltatnak, mint az eppület az fundamentomul. Item in Psal. 17. Az Apostalok által magyaráztatnak meg az Prophetáknak írások mellyek az Anyaistent-egyházaknak fundamentomai voltak.

Haymo super 44. Psal.

Az Anyaistent-egyház az Prophetaknak es Apostaloknak hitelen fundamentum. Idem in 16. cap: Matth: Kőszikának auagy fundamentumnak, mellyen az Anyaistent-egyház eppítet, az Christusnak vallását avagy tudományát magyarázza. Mert így szól: Mivel hogy vallotta vala Peter ötet Isten fiának, monda, hogy ez vallás, mellyet őt, fundamentoma leszen iövendőben az híveknek, úgy hogy minden ember ki az hínek házat eppítene, ez verné fundamentomul.

Augustinus de verbis Domini secund: Matth:
serm: 31.

Te vagy Peter, holot az előt Simonnak hivattuk vala, Ez penigh az nev ő neki, hogy
Pietro

Peternek nevezetnénk az Vrtul adartatot, ez is ezért, hogy azzal az példával iedzené az Anyaszent-egyházat. Mert mivel hogy az Christus kő síkla, Peter kerefiyén nép. Mert az kő síkla fő nevezet, annak-okaért Peter az kő síklátul, nem az kő síkla az Petertől, az miképpen nem az kerefiyéntől az Christus, de az kerefiyén az Christustul hivattatik. Te vagy, úgy mond, azért az Peter, es ezen az kő síklan mellyet vallottal, ezen az kő síklan, mellyet még ismeriél mondvan, Te vagy az Christus élő Istennek fia: eppítem az en Anyaszent-egyházamat, az az, en magamon élő Istennek fiam eppítem az en Anyaszent-egyházamat. En magamon eppítelek légedet, nem én magamat te raitad.

II. Iesuitak tudománya.

Az Anyaszent-egyháznak hatalma, s= meltofsága vagyon, némelleyeket még az szent írásban ki nyilatkoztattatakat s még változtatni, némelleyeket rendelni egyenlő tehetősége. Es így, nem kisseb meltofsága vagyon, mint az Istennek ki ielentet igi-
iének. Ezt tanítják az Iesuitak abban az könyvben mely neveztetik Censura Colonien-
ensis, pag. 240. Canisius is az ő Cathechis-
musában. fol. 153 156 &c.

II. Iesus tudománya.

Az közönséges es igaz keresztyén Anyaszent-egyháznak nincsen semmi meltofsága némelleyeket
még

megh változtatni azokban, mellyek az sz: irasban
 ki nyilatkoztattanak, avagy ereie rendelni időf-
 segre valo tudományokat: de az ő pasztorának az
 Christusnak szavát alazatossan halgattia. Annaka-
 okáert egyedül az Istennek, Prophetak es Aposta-
 lok írásiban ki ielentetet igijéből kel az hiveknek
 időösségeknék melhoságát oltalmazni. Az mellye-
 ket penigh az Anyaszent-egyhaz rendel, az tudos-
 mánnak es fenijteknek megh tartására, ollyaknak
 kel lenni, hogy az Evangelionnak es törvénnek tu-
 dományának tisztaságátul el ne tavozzanak. Ha-
 mas-keppen leszen az dologh, az pasztorok hamis
 Prophetakká es csalardokká lesznek.

B I Z O N S A G O K.

Prophetak, Evangelistak, Apostalok.

Minden az ki hallya en ülem ez igiket, es
 cselekedí, hasonlitom őtet az ebes firfiuhoz:
 Math: 7. vers: 24.

El menvén hirdessétek, mondvan, el kö-
 zelgetet az mennyeknek orsága. Math. 10.
 vers: 7.

Az ki az io földben véteitert, ez az, ki az
 igit halgattia, es megh éri, es gyümölcsöt ter-
 rempt. Math: 13. vers: 23.

Tanítvan őket megh tartani, mind azokat,
 mellyeket parancsoltam únektek, Math: 28.
 vers: 20.

Minden

Minden poganyok közt ki kel hirdetni
az Evangéliomnak. Marc: 13. vers: 10.

Prædikállyatok az Evangéliomot minden
terempter allatnak. Mar: 16. vers: 15.

Prædikállyatok az pænitentiát es bűnöke
nek bocsanattiat az en nevemben. Luc: 24.
vers: 47.

Az ki halgattia az en bešédemet, es hisen
annak az ki el bocsatot engemet örök élete
vagyon. Ioan: 5. vers: 24.

Ha ti megh maradtok az en bešédimben,
valóban en tanítvánjím lessek Ioh: 8. vers: 31.

Az ki Istentől vagy on, az Istennek šávát
halgattia. Ioh: 8. vers: 47.

Ez az en šerelmes Fiam, kiben ennekem
kedvem iólt, őtet halgassátok. Matt: 17. vs: 5.
Et 3. vers: 17.

Es egyéb iuhaím is vадnak, mellyek nina
csenek ebből az akolbol: azokat is nekem ide
kel hoznom, es az en bešédemet halgattiak.
Ioh: 10. vers: 16.

Item. Az en iuhaím az en šomat halgats
tiak, es en megh ismerem őket, es követnek
engemet. vers: 14.

Ha šerettők engemet amaz en paranczolas
tímat megh tarsátok. Ioh: 14. vers: 15.

Item. Az kinél vадnak az en parancsolas
tím, es megh őrizi azokat, ez az ki šeret eng
emet. vers: 21.

Item. Az ki šeret engemet es az en bešé
demet

demet megh tartia: es az en Ariam fereti ötet,
es ő hozza megyünk, es maradaft ő nala tes
bünk. vers: 23.

Ha megh maradtok en bennem, es az en
besédim ti bennetek megh maradnak, az mit
akartok kértek, es megh leßen tinekiek. Ioh:
15. vers: 7.

Ha az en paranczolatimat megh tartiatok,
megh maradtok az en feretetőmben. Ioh: 15.
vers: 10.

Item. Ti ennekem barátim vadtok, ha az
zokat czelekeditek, az mellyeket parancsolok
nektek. vers: 14.

En adtam nekik az te igidet. Iohan: 17.
vers: 14.

Item. Szenteld megh őket az te igassagod-
ban, mert az te igid igassag. vers: 17.

Item. Nem csak ezek felől könyörgők pe-
nigh, de az kik hűendők is, az ő besédek al-
tal en bennem. vers: 20.

Item. Megh ielentettem nekik az te igi-
det, megh is ielentem, hogy az feretet az mel-
lyel ferettel engemet, ő benne legyen, es en ő
bennem. vers: 26.

Bizonfagim leűiek ennekem Iudæaban,
Samariaban, Ierusalembe, es az földnek us-
tolso hataraigh. Act: 1. vers: 8.

Vagyon dicsekedésem az Christus Iesus-
ban, azokban mellyek Istenre néznek. Mert
nem merek semmit ollyat állani, az mit en
altalam

altalam nem cselekedet volna az Christus az poganyoknak engedelmessegekre, beszédrel es cselekedettel az iegeyeknek es az csodaknak általa, az Isten lelkének hatalma által, el annijára hogy en Ierusalemiül, es az környül valoktól fogva Horvath Országigh be iöltöttem az Christus Evangeliomiat. Rom : 15. vers: 17. 18. 19.

Ha ki föl, Istennek beszédet föllia. 1. Pet: 4. vers: 11.

Ha ki megh tartia az ő parancsolattiat, ő benne marad, es ő abban. 1. Ioh: 3. vers: 24.

Ebben ismeritek megh az Istennek lelkét. Minden lélek az ki vallyá hogy az Iesus Christus az testben el iöt, Istentől vagyon. 1. Ioh: 4. vers: 2.

Et rursus. Mi az Istentől vagyunk, az ki ismeri az Istent, halgat minket : az ki az Istentől nincsen, nem halgat minket : ebből ismeriük az igazságnak lelkét, es az tevélyégnek lelkét. vers: 6.

Et rursus. Az ki vallást teszi, hogy az Iesus Istennek fia, az Isten ő benne marad, es ő az Istenben. vers: 15.

Az ki meg marad az Christusnak tudományában, ennek Atria is fia is vagyon. 2. Ios vers: 9.

Ha ki hallja az en szomat, es megh nitya az áytot, be megyek ő hozzája. Apoc: 3. ver. 20.

Mi vetük amaz lelket mely Istentől vagyon,

hogy tudgyuk az mellyek mienkünk aian des
koztatának az Istenül, &c. 1. Cor: 2. ver: 12.

Más fundamentomot senki nem vehet, ez
kívül, az mely vettetet, mely az Iesus Christus.
1. Cor: 3. ver: 11.

Tutotokra adom penigh nektek, Auiam
fiai, az Evangeliumot, mellyet hirdetem nek
tek, az mellyet vettetek is, melyben allotok is
mely által idvözültök is. 1. Cor: 15. ver: 1. 2.

Az Isten adta mienkünk az megh engebes
lésnek igjete. 2. Cor: 5. ver: 18.

Valaki ez rendelés szerént jár, békesség azon
es irgalmassagh: Galat: 6. ver: 16.

Fel eppitvén az Apostaloknak es az Pro
phetaknak fundamentomán. Ephes: 2. v. 20.

Öltözzétek fel az Istennek egész fegyverét,
mely az Istennek igje. Ephes: 6. ver: 11.

Kik között tündököllyetek mint az fővetne
kek ez vilagon, az életnek igjet elől viselvén.
Philíp: 2. ver: 15. 16.

Az Istennek igje lakozzék ti bennetek,
gazdagon minden bölcseségben. Coloss: 3.
ver: 16.

Az lelket megh ne olcsatok, az Prophetiá
kat megh ne utálljátok. 1. Thess: 5. ver: 19: 20.

Az Anyaszent-egyház igazságnak oslopá
nak mondatik, mert őrizője az Istenül meg
nyilatkoztatot igaz es tiszta tudománnak. 1.
Tim: 3. ver: 15.

Végyétek be, az be oltatot igit, mely megh
tarthat

tartatnia az úi lelkeket. Iacobi 1. vers: 21.

Ha mi, avagy az Angyal az eghből, más
prædikallana: is ez kívül, az mellyet mi præ-
dikáltunk, átkozot legyen. Galat: 1. vf: 8. 9.

Nem minden lelkőknek hidgyetők, de meg
probályátok az lelkőket ha Isteniől vadnak.
3. Ioh 4. vers: 1.

PATEREK BIZON-

S A G H I.

August: in Epist. ad Fortunatum:
Epist: 165.

Nem kel nekünk (ugy mond) nemely em-
bereknek bátor bente és dicsíreteffek legye-
nek: is vetélkedéseket, ugy mint regula béréne
való írásokat tartanunk, ugy hogy nem vol-
na szabad, böcsületőket megh adván, mellyel
azoknak tartozunk, valamit írásokban nem
javallani avagy megh vetni, ha találhatunk
oly, mellyet külömben erténének mint az
igassagh Isten segítségéből avagy mi tőlünk,
vagy másoktól érvén mutatná. Olyan va-
gyok én másoknak írásokban, az mineműs-
eknek akarom egyebeket az en írásimba-
lenni.

Hieronymus ad Theoph:

Más írásban vagyok én az Apostolok fée-
lől, és másban egyéb iras magyarázok felől.
Azokat tudom hogy mindenkor igazat
mondottanak. Ezek mint emberek nemel-

lyekben tevelgyöuenek. *Idem ad Tranquili-
num.* En Origenest es nemely iras magyará-
zo Doctorokat, Görögöket egyenlőkeppen
es Deakokat úgy ítlelem olvasni, hogy ha mi-
iort mondottanak be vegyűk, az igazsal ellens-
kezőket penigh el iavoztassuk, az Apostolnak
mondása szerént. Mindeneket megh próbál-
lyatok, az mi ió azt tarcsatok. *Et in Epist: ad
Galat:* Az sz. léleknek tudománya az, mely
az regula szerént valo írásokban ki iőt: mely
ellen, ha mit végeznek az gyülekezetek, és
badnak nem ítlelem.

August: Contra Faustum lib. 33. cap. 9.

Ha az írásoknak megtoságát mellyet min-
deneknek eleiben kel veini, követni akariás-
tok, azt követelők, mely az Christus ielen lé-
tének idejétől, az Apostoloknak sáfárságok
altal, es több ő Pispókóknak fekeknek követ-
közésektől mind erre az időre ez egeß föld-
nek kereksegen, megh őrizetvén, commen-
daltván, es dicsőitvén iutot es hatot. *Con-
tra eundem lib. 32. cap. 19.* Miért az Evangelis-
omnak megtoságának, mely így megh erősi-
tetőt, így fondaltatot, így allattatot, ilyen
nagy dicsőiseggel ki hírófódót, es az Aposto-
lok idejétől mind az mi időnkigh bizonyos
követközések által commendaltatot, tenni
magadat aláia nem adod, hogy hinnél es él-
nél: *In Epist: 113. ad Paulinam.* Mert ha en-
nekem nem hisz:is, mikeppen az Sz. Ama-
brusnak

brusnak, kinek irasi felől eni bizonyosságokat
tőtem, avagy ha Sz. Ambrús egyenlőkep-
pen írili nekünk hogy hinni kellyen, nem de
az Evangeliomhoz hasonlításáé minket, az
vagy az mi irasinkat az regula szerént valo iras-
sokhoz egyenlővé tesedé. Bizonyára ha az
megh írásben igazan értes, sokkal alab látz
minket azoknak meltosagoktul állani. En-
gem penighlen messzebb; de mind kenőnk-
nek, akar mint hídgy-is, egyyiket-is annak
meltóságához semmiképpen nem hasonli-
tod. Mert az Isteni irasoknak, még az mi
njlvan nem értes-is, nem ketelkődöl hogy
hinni kellyen. Item. Nem akarom hogy az
en meltosagomat követted, hogy azért írásnál
valamit hűkfegetnek el hitelre, mert en mon-
dom; de avagy az regula szerént valo irasok-
nak hídgy, ha mit látz az mi igaz nem volna,
avagy annak az ki az igazságot, igazabban
megh mutatja, hogy azt njlvan meg lassad.
Et in Psal. 66. Ha en mondom senki ne hal-
lya: ha az Christus mondgya, ily az ki nem
hallya. Et de Vnitate Ecclesiae. 3. Ne halgat-
suk ezeket mondom, ezeket mondgya: de
halgassuk, ezeket mondgya az Vr.

Basiliius de institutis Monachor : 3.

Az Christushnak szolgálja, es az Isteni iudok
dolgoznak számára felelmes legyen, hogy az I-
sten akarattia kívül, avagy az kívül az mi az
senti irasban njlvan parancsolatik, avagy ne

mondgyonvetyamit, vagy ne parancsollyon,
ne találtaffek úgy mint Istennek hamis tanuía,
avagy bűntöghetőrő, avagy az Istennek tudomá-
nyátul idegen tudománnak be hozoiá-
nak, avagy bizonyára el hagyván, es el men-
ven azok mellől, mellyek Istennel kedvesek
volnának.

Cyriillus in Leviticum, lib. 9.

Az Papi fejedelem azokat tanicsa, az mel-
lyeket ő az Istentől tanult: nem saját bűvéből
vagy emberi értelemből, hanem az mellyeket
az lelek tanít.

Tertullianus de præscript: Hæreticorum.

Nekünk nem szabad az magunk írtelének
kedveznünk, de még valasianunk is az mis-
valaki az ő akaratiából be hozot. Az Vrnak
Apostoli minékünk kezdőink, az kik az ő ma-
gok szabad akaratiokból semmit nem valas-
toltanak, mit be hoznának hanem az Chris-
tusztul vőűék az tudománt, mellyet hűsegeffen
az nemzetsegeknek fel iedzőttenek.

Chrysost in Epip: ad Titum Homil. 1.

Közönsegeffen prædikallunk ez okaert,
hogy semmit hozza ne adgyunk, hanem csak
azokat, mellyeket hallottunk. Es bizonyára
az tanítónak iofagos cselekedeti az, igazán,
mellyek reia bizattatnak, mindeneket köz-
vetni, valamit sem ahhoz adni, avagy változ-
tatni, avagy el venni. *Idem in Matth: 29.* Mi-
vel hogy az Christusnak Anyasenti egyha-
zaiban

zaiban gyakran mennek ki tegezők,
nak-okaert senkinek helyességel nem
hinni, hanem ha csak azt mondgyák
cselekedőik, mellyek egyezők az írással.

Origenes in Epist: ad Rom. cap. 23.

S. Pal az írás felől bizonyítja, az mit mondor
vala, az Anya-szent-egyházban való tanítók-
nak példái adván, hogy azokat, mellyeket az
nép elől mondanak, nem saját értelmekből,
hanem Isteni bizonyságoknak erősítéséből
hozzak elő, nem az magok, de az Szent-lelek-
nek értelmét zengedőzzék.

August: contra Epist: Petilian. cap. 15.

Mert megh taníták az Apostolnak mun-
kája által fondaltatott Anya-szent-egyházak,
mely nagy forgalmazottsággal avagy gondal-
mondattatott neki Gal. 1. Ha ki tinektek hira-
derendő ez kívül, mellyet az törvényben és az
Evangeliom írásokban vőttek, átok legyen.
örökké azért, egyebeknek tanítójának, el kel-
tározni, hogy valami beszéd vagy íghe-
vakmerőkeppen ő tőle ki ne mennyen oly,
mely az hitőt es lelki ismeretőt megh serthet-
né, hogy ne tanácsos valami idegent az E-
vangeliom tudományatul.

Origenes in Ierem: Homil: 1.

Szükséges minékünk az Szent írást bizony-
sággal be vennünk: mert az mi értelmünk es
magyarázatunk ezeknek bizonysághí nélkül
nem helyőllek.

Hi *ymus in Matth: 23:*
 mor. z mi az írásnak meltoſaga nélkül mona
 ne tal ik, oly könnyen megh utaltatik, mint
 avag datik.

mán *August: de Nupt: & concup: lib. 2.*

cap 23.

Ez viſſza vonyas írói keres. Itillye megh
 azert az Christus es az mely dolognak az ő
 halála hasznalt, ő mondgya. Ez, ugy mond.
 az en vérem. *Idem contra Maxim. Arrianor.*
Episcop: lib 3. cap. 14. De mostan sem en az
 Nicænumbeli, se te az Ariminumbeli gyűle
 közető, ugy mint eleve valo íteletből, ne hoz
 rk elő: se en ennek, se te amannak meltoſa
 ával megh ne fogattassal: az íróknak mel
 toſagival, nem akar kinek kinek tulajdonj
 val, de mind keutönknek közönſeges bizo
 ſagival, vetelkedgyünk. *In proem: lib. 3. de*
Trinit: Az en leveleimnek, ugy mint regula
 ſerént valoknak ne ſolgaly: de amazokban,
 az mit nem hisz vala is, mikor talalandaz,
 keſődelem nélkül hídgy. Ezekben penigh,
 az mit bizonyosnak tartasz vala, ha bizo
 nyosnak megh nem eried, erőssen ne tarsad:
Et ad Vincentium lib. 2. Nem tagadhatom,
 nem is illik, mikeppen az en eleimnek, ugy
 az en ſok munkaimbannis ſokakat lenni,
 mellyek igaz íteletből es melian feddettethet
 nek. *Et rursus in Epist: ad Hieron.* Egyebeket
 penigh (az regula ſerént valo írók kívül)
 ugy oſa

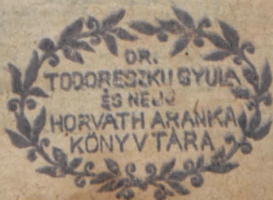
na. lenn
hogyan velem
gy. a egula szerén vagy eg
kok által, mellyek az iga
nak, el hitehettek. Et ferm
e. Ha ki egyéb írásokat azo
t az közönséges Anyaszenteg
vagy melfogósnak hiend ler
vagy bőcsüllend, átkozos
legyen.

F I N I S

Bb s

ESK va

z mi az irásnak melleszága nélkül mona
 metrik, olykor a h utaltatik, mint
 avagy datik.

Ez viz **LY VETETTE** meg

az. az. PIUS NEVŰ PAPA^{ik az} K,
hal^ggő pecsetös leveleből, Armelyel
az^{is} nek az Jesuitak, Doctorok^{es}
Epi^s egyeb tudományban le^{szö}
N^őzőnseges tanítoknak, ren-
delésében, es eléb moza-
dításában.

I.
EN N. N. az Apostoli, es Egyhazi kezről
 keze adator tudományos
 kai, es ugyan azon Anya-
 m. gyhaznak egyeb rendeleseit, es vegezese-
 rit is, be fogadom, be veszem es erösen megh-
 tartom.

MEGH CZAFOLAS.

Az Apostoli es kegyes keztől kézre adatot tudom
mányokat, bē kel venni helyben kel hadni, es erőssen
meg kel tartani: De a Romai Anyaszent-egyházna
keztől

